

“Ανάλυση Πολιτικών και Νομοθετικού Πλαισίου – Δημιουργία Σχεδίου Δράσης”

Του Έργου με το συνοπτικό όνομα:

“We Cross Borders”

***Συγχρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα
Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας
INTERREG IPA CBC Programme “Greece- Republic of North
Macedonia 2014-2020”***

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

*“Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτήν την έκδοση δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της
Ευρωπαϊκής Ένωσης, των συμμετεχουσών χωρών και της Διαχειριστικής Αρχής”*

PALMOSANALYSIS
MARKET RESEARCH | WEB DEVELOPMENT | CONSULTING

2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα

I.	ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
II.	1η ΕΝΟΤΗΤΑ – ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ.....	5
➤	Στρατηγική της ΕΕ και του Σχεδίου Δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων.....	6
➤	Η Ελληνική Τελωνειακή Διοίκηση (ΕΤΔ)	24
➤	ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	31
➤	ΝΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	35
➤	ΠΑΡΑΤΥΠΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ	62
➤	ΚΟΙΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΥΛΟΥ (ΚΕΣΑ)	77
➤	ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΓΚΕΝ/ΣΥΝΟΡΑ/ΒΙΖΕΣ.....	86
➤	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	91
➤	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	106
➤	ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.....	122
➤	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ	138
➤	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.....	145
➤	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ “ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ”	148
➤	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	166
➤	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	172
➤	ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ	183
➤	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΑΘΩΝ (φυτικού υλικού, ζώων, τροφίμων κτλ.)	189
III.	2η ΕΝΟΤΗΤΑ	198
➤	ΤΟ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	198
IV.	3η ΕΝΟΤΗΤΑ	241
➤	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ.....	241
V.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	245

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το έργο "We Cross Borders" αφορά στον εκσυγχρονισμό και στη βελτίωση των υποδομών στους Συνοριακούς Σταθμούς πρόσβασης Ευζώνων και Bogorodica και αποσκοπεί στη βελτίωση των παρεχόμενων –στους πολίτες και στις επιχειρήσεις– τελωνειακών υπηρεσιών των δυο γειτονικών χωρών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα, ενώ αναμένεται να συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης που θα προκύψει από την αύξηση του τουριστικού ρεύματος μεταξύ των δύο χωρών καθώς, και στον καλύτερο έλεγχο των προσφυγικών ροών.

Στο πλαίσιο της εν λόγω δράσης, γίνεται μια καταγραφή/παρουσίαση η οποία περιλαμβάνει τρεις (3) ενότητες:

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γίνεται καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης αναφορικά με την ελεύθερη ροή ανθρώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων, καθώς και σε ότι έχει σχέση με την ασφάλεια των συνόρων, στην Ελλάδα, στη γειτονική χώρα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) και γενικότερα.

Ειδικότερα, στην ανάλυση των πολιτικών και του νομοθετικού πλαισίου που διέπουν τις ανωτέρω διασυνοριακές σχέσεις, καταγράφονται αναλυτικά οι επιμέρους θεματικές ενότητες;

- Νόμιμη μετανάστευση και ενσωμάτωση
- Παράτυπη μετανάστευση και επιστροφή
- Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου
- Συνθήκη Σένγκεν – Σύνορα –Βίζες
- Καινοτομία και Βιομηχανία για την Ασφάλεια
- Οργανωμένο έγκλημα και εμπόριο ανθρώπων
- Κρίση και τρομοκρατία
- Αστυνομική συνεργασία για την τρομοκρατία
- Διεθνείς Σχέσεις και τρομοκρατία
- Πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες»
- Ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση
- Ευρωπαϊκή ατζέντα για την ασφάλεια
- Ασφάλιση των Ευρωπαϊκών συνόρων
- Διεθνείς κανόνες διακίνησης αγαθών (φυτικού υλικού, ζώντων ζώων, τροφίμων κτλ.).

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γίνεται καταγραφή, με αντίστοιχη μετάφραση, των νομικών κειμένων (νομοθεσίας) της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας αναφορικά με το όποιο ειδικό νομικό καθεστώς (εφόσον υπάρχει) για τη ροή ανθρώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων (προς την Ελλάδα), καθώς και για την ασφάλεια των συνόρων (προς την Ελλάδα).

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

Περιλαμβάνει προτάσεις για τρόπους/δράσεις βελτίωσης των ανωτέρω (δηλαδή, της ελεύθερης ροής ανθρώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων, καθώς και της ασφάλειας των συνόρων, στην Ελλάδα, στη γειτονική χώρα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και γενικότερα) σε διασυνοριακό επίπεδο, κατόπιν άμεσης και στενής συνεργασίας των τελωνειακών αρχών της διασυνοριακής περιοχής του έργου.

Στόχος, μέσα από την εμπειρία που θα αποκτηθεί κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του Έργου, και προκειμένου να αξιοποιηθούν τα διδάγματα από τη συνεργασία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών όλων των εταίρων, το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας να προτείνει ένα (1) Σχέδιο Δράσης που θα περιγράφει τη δομή και τα δεδομένα μιας κοινής διασυνοριακής βάσης δεδομένων ροής και καταγραφής διερχομένων πολιτών, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

II. 1η ΕΝΟΤΗΤΑ – ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

“Τα Τελωνεία συνεργάζονται για την ενίσχυση της ασφάλειας και προστασίας του πολίτη, διευκολύνουν το νόμιμο εμπόριο και βοηθούν στη διασφάλιση των δημοσίων εσόδων”

Ο κόσμος έχει αλλάξει ριζικά κατά τα πρώτα πενήντα έτη ύπαρξης της τελωνειακής ένωσης, όπως έχει αλλάξει και ο ρόλος των τελωνειακών αρχών της ΕΕ. Τα τελωνεία, ως κατ’ εξοχήν αρμόδια αρχή για την επιτήρηση της κυκλοφορίας εμπορευμάτων διαμέσου των εξωτερικών συνόρων, αποτελούν σήμερα την πρώτη γραμμή άμυνας έναντι επικίνδυνων και εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με εμπορικές συναλλαγές. Ενδεικτικά, αναφέρονται: το εμπόριο μη συμμορφούμενων ή επικίνδυνων εμπορευμάτων, η παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, πυροβόλων όπλων και ναρκωτικών, άγριων ειδών και άλλες μορφές παράνομης διακίνησης, η απάτη, η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα.

Όλα τα εμπορεύματα που εισέρχονται στην ΕΕ, εξέρχονται από αυτήν ή διέρχονται μέσω αυτής (συμπεριλαμβανομένων των εμπορευμάτων που μεταφέρονται από ταξιδιώτες) υπόκεινται σε τελωνειακή επιτήρηση και, ενδεχομένως, σε τελωνειακούς ελέγχους.

Τα τελωνεία διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση της προστασίας και της ασφάλειας της κοινωνίας μας, καθώς και στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών –μελών της. Επομένως, η καθιέρωση ελέγχων εντός κοινού πλαισίου διαχείρισης κινδύνων αποτελεί σημαντική πρόκληση γι’ αυτά. Για να επιτύχουν τον στόχο τους, οι τελωνειακές αρχές πρέπει να εξισορροπήσουν το ρόλο τους, έτσι ώστε να διευκολύνουν το νόμιμο εμπόριο και να διαφυλάσσουν την απρόσκοπτη λειτουργία των αλυσίδων εφοδιασμού που είναι απαραίτητες για την οικονομία μας, συμβάλλοντας, συγχρόνως, και στην προστασία και την ασφάλειά μας.

➤ **Στρατηγική της ΕΕ και του Σχεδίου Δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων¹**

Το 2014, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ και το σχέδιο δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων. Η στρατηγική προσδιόρισε ορισμένους βασικούς στόχους οι οποίοι διέπονται από έναν γενικό στόχο: να επιτευχθεί μια πολυεπίπεδη, αποτελεσματική και αποδοτική προσέγγιση υψηλής ποιότητας, όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων. Το σχέδιο δράσης περιλάμβανε μια σειρά μέτρων που θα ληφθούν για κάθε στόχο.

Το Δεκέμβριο του 2014, το Συμβούλιο ενέκρινε τη στρατηγική της ΕΕ και το σχέδιο δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο, εντός 18μήνου, σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης και για τα αποτελέσματα που θα έχουν επιτευχθεί.

Έπειτα από το αίτημα αυτό του Συμβουλίου, η Επιτροπή υπέβαλε τον Ιούλιο του 2016 την πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ και του σχεδίου δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων. Όπως έγινε φανερό από την έκθεση, δεκαοκτώ μήνες μετά την έναρξη της διαδικασίας εφαρμογής, οι περισσότερες από τις δράσεις που ορίζονταν στο σχέδιο δράσης είχαν ήδη δρομολογηθεί. Ωστόσο, η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μεταρρύθμιση της διαχείρισης των τελωνειακών κινδύνων αποτελεί εγχείρημα έντασης πόρων και ότι απαιτεί χρόνο για να αποφέρει αποτελέσματα. Ανέδειξε επίσης, ως κύρια πρόκληση, σε εκείνο το στάδιο εφαρμογής, τα προβλήματα που σχετίζονται με την τεχνολογία πληροφοριών, ιδίως τα προβλήματα ανεπαρκούς χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των απαιτούμενων συστημάτων ΤΠ, καθώς και τα προβλήματα διαθεσιμότητας των δεδομένων και μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών.

Το Δεκέμβριο του 2016 το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με την έκθεση προόδου της Επιτροπής. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου υπογραμμίστηκε ότι οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων είναι ζωτικής σημασίας για την προάσπιση της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών της, καθώς και για την παράλληλη διασφάλιση της διευκόλυνσης του νόμιμου εμπορίου. Το Συμβούλιο επισήμανε επίσης ότι είναι αναγκαίο να συνεχίσουν να εφαρμόζονται η στρατηγική και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων και θέλησε τα τονίσει τη σημαντική τους

¹ Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο/Βρυξέλλες 20/7/2018/COM 2018 549 Final

συμβολή στην ανανεωμένη στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας και στην εφαρμογή της, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος.

Το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει δεύτερη έκθεση προόδου σχετικά με την περαιτέρω εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων εντός 18μηνης προθεσμίας και να αναπτύξει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό υποβολής στοιχείων που θα μετρά τον αντίκτυπο των πορισμάτων και των αποτελεσμάτων συγκεκριμένων δράσεων. Όπως και η προηγούμενη έκθεση, η παρούσα έκθεση παρέχει συνολική ποιοτική αξιολόγηση της εφαρμογής της στρατηγικής, εξηγώντας την πρόοδο που έχει επιτευχθεί για καθέναν από τους επτά βασικούς στόχους από τη στιγμή της δημοσίευσης της πρώτης έκθεσης, ως ακολούθως:

ΣΤΟΧΟΣ ¹

“ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ”

Ο στόχος της δημιουργίας ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου που προβλέπει απαιτήσεις πολλαπλής διαβίβασης και συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων έχει επιτευχθεί. Πέρα από την ανάγκη εναρμόνισης ορισμένων τεχνικών στοιχείων με τις απαιτήσεις δεδομένων, η Επιτροπή δεν έχει εντοπίσει ακόμα τυχόν ιδιαίτερα προβλήματα στην εφαρμογή του. Ωστόσο, τόσο τα οφέλη, όσο και ο αντίκτυπος του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (“Ο ΚΩΔΙΚΑΣ”) θα γίνουν απολύτως εμφανή μόνον όταν καταστούν επιχειρησιακά όλα τα σχετικά συστήματα ΤΠ.

ΣΤΟΧΟΣ ²

“ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΛΥΣΙΔΑ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ”

Προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τελωνειακή ένωση, ένας από τους κύριους στόχους του κώδικα είναι να ολοκληρωθεί η μετάβαση του τελωνειακού περιβάλλοντος σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον (χωρίς χαρτί), καθώς και να προβλεφθεί μεγαλύτερη ψηφιακή ενσωμάτωση σε επίπεδο ΕΕ.

Επομένως, η Επιτροπή εξακολουθεί, από κοινού με τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις, να αναπτύσσει τα διαφορετικά συστήματα ΤΠ που υποστηρίζουν την εφαρμογή του κώδικα. Τα

συστήματα ΤΠ στο σύνολό τους θα εκσυγχρονίσουν και θα εναρμονίσουν περαιτέρω τις διαδικασίες εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακόμισης, ενώ συγχρόνως θα εισαγάγουν νέες έννοιες, όπως ο κεντρικός τελωνισμός.

Ωστόσο, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δεν θα μπορέσουν να παραδώσουν όλα τα συστήματα έως το 2020. Η κατάσταση αυτή οφείλεται στον περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο και στον περιορισμό των χρηματοδοτικών πόρων που είναι διαθέσιμοι στο πλαίσιο του προγράμματος “Τελωνεία 2020”, καθώς και στο βαθμό περιπλοκότητας και φιλοδοξίας των πολυάριθμων διασυνδεδεμένων στοιχείων. Επομένως, η Επιτροπή έχει εγκρίνει πρόταση τροποποίησης του άρθρου 278 του κώδικα με σκοπό να παρατείνει τη νόμιμη προθεσμία (μεταβατική περίοδο) για την παράδοση ορισμένων εφαρμογών ΤΠ από το 2020 στο 2025.

▪ **Σύστημα ελέγχου των εισαγωγών (ICS2)**

Η μεταρρύθμιση του συστήματος παροχής εκ των προτέρων πληροφόρησης για τα φορτία (ICS) της ΕΕ, όσον αφορά τα εμπορεύματα που εισέρχονται στην ΕΕ, παρουσιάζει πρόοδο. Η στρατηγική και το σχέδιο μετάβασης του συστήματος ελέγχου των εισαγωγών (ICS2) εγκρίθηκε από τα κράτη μέλη τον Δεκέμβριο του 2017. Σύμφωνα με το σχέδιο, το πρόγραμμα ICS2 θα εφαρμοστεί σε τρεις επιχειρησιακές φάσεις, ως εξής:

- i) εμπορεύματα σε ταχυδρομικές αποστολές και ταχυμεταφορές με αεροπορική μεταφορά [συνοπτικές διασαφήσεις εισόδου (ENS) πριν από τη φόρτωση και ελάχιστες απαιτήσεις δεδομένων]*
- ii) νέες απαιτήσεις ENS για το σύνολο των αεροπορικών μεταφορών και*
- iii) ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης με τη συμπερίληψη απαιτήσεων ENS στις θαλάσσιες, οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές.*

Η εφαρμογή του ICS2, μετά το 2020, εξαρτάται επίσης από το κατά πόσον μπορούν να εξασφαλιστούν τα απαραίτητα κεφάλαια στο πλαίσιο του προσεχούς πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

▪ **Άλλα έργα και συστήματα**

Τα ηλεκτρονικά τελωνεία, που στηρίζονται ιδίως από το πολυετές στρατηγικό σχέδιο (MASP) για τα ηλεκτρονικά τελωνεία, αποτελεί σημαντική εξέλιξη για την τελωνειακή ένωση της ΕΕ. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην αντικατάσταση των τελωνειακών διαδικασιών σε

έντυπη μορφή με ηλεκτρονικές διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ, με σκοπό τη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού και σύγχρονου τελωνειακού περιβάλλοντος.

Το σύστημα «Επιτήρηση 3» θα έχει υλοποιηθεί έως τον Οκτώβριο του 2018. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να επιφέρουν τις απαραίτητες αλλαγές στα εθνικά τους συστήματα για την τροφοδότηση του συστήματος επιτήρησης με τα σχετικά δεδομένα. Σύμφωνα με τον κώδικα, τα κράτη μέλη διαθέτουν μεταβατική περίοδο έως το 2020 για να εκπληρώσουν την εν λόγω υποχρέωση. Το φόρουμ για τις ψηφιακές υπηρεσίες μεταφορών και εφοδιαστικής (Digital Transport and Logistic Forum - DTLF) βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη και η εντολή του αναμένεται να παραταθεί για 2-3 χρόνια.

ΣΤΟΧΟΣ³

“ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝ ΑΝΑΓΚΗ ΜΕΤΡΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΜΒΛΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ, ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΑΝ ΧΡΕΙΑΣΘΕΙ)”

Όπως αναφέρεται στην έκθεση του 2016, η βελτίωση στον τομέα αυτό οφείλεται κυρίως στην πρόοδο που σημειώθηκε σε δραστηριότητες που ήταν ήδη υπό εξέλιξη κατά την έγκριση της στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένης της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά απαγορεύσεις και περιορισμούς.

Στο πλαίσιο του στόχου 3 σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τις παρακάτω δραστηριότητες:

- **Προσέγγιση βάσει συστημάτων (SBA)**

Η προσέγγιση βάσει συστημάτων (SBA) είναι μέθοδος ελέγχου για αξιόπιστους οικονομικούς φορείς που εστιάζει στα εσωτερικά συστήματα ελέγχου των δραστηριοτήτων τους και μετριάξει τους κινδύνους που σχετίζονται με την τελωνειακή συμμόρφωση. Οι εργασίες του δικτύου SBA και της αντίστοιχης ομάδας έργου ολοκληρώθηκαν και η τελική έκθεση SBA υποβλήθηκε στην ομάδα τελωνειακής πολιτικής το Δεκέμβριο του 2017. Η έκθεση αυτή αξιολογεί την SBA ως αποτελεσματική, αποδοτική και σταθερή μέθοδο ελέγχου και σύστησε την εκτενέστερη χρήση της στο μέλλον.

▪ Έλεγχοι αξιοπιστίας

Οι έλεγχοι αξιοπιστίας είναι αυτόματοι έλεγχοι που εισάγονται στο στάδιο εκτελωνισμού των εισαγωγών. Πρόκειται για μέτρα ελέγχου της συμβατότητας των εγγραφών στην τελωνειακή διασάφηση σε σχέση με τρεις παραμέτρους:

- i) Τις νομικές πτυχές (έλεγχος της συμβατότητας των εγγραφών σε σχέση με τις νομικές παραμέτρους της περιγραφής των εμπορευμάτων)·*
- ii) Τις ποσοτικές πτυχές [έλεγχος της αξιοπιστίας δηλωμένων στοιχείων (π.χ. καθαρή μάζα/-μονάδα, ή καθαρή μάζα/συμπληρωματική μονάδα)]· και*
- iii) Τις τιμές [έλεγχος της αξιοπιστίας δηλωμένων τιμών (αξία/μονάδα)]. Μέχρι σήμερα έχουν εισαχθεί 428 τέτοια μέτρα μέσω του Ενοποιημένου Δασμολογίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (TARIC).*

▪ Συμμόρφωση και ασφάλεια των προϊόντων

Η πρώτη έκθεση προόδου του 2016 αναφερόταν στις κατευθυντήριες γραμμές και στον κατάλογο ελέγχου για τη συμμόρφωση και την ασφάλεια των προϊόντων. Έκτοτε έχουν καταρτιστεί επιπλέον κατάλογοι ελέγχου για προϊόντα που υπόκεινται στη νομοθεσία εναρμόνισης της ΕΕ («εναρμονισμένα προϊόντα»). Οι κατάλογοι αυτοί θα χρησιμοποιούνται και θα επικαιροποιούνται τακτικά.

Το Δεκέμβριο του 2017 η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση κανονισμού σχετικά με τη συμμόρφωση με την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης για τα προϊόντα και την επιβολή της, η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της διάρθρωσης του νομικού πλαισίου για τους ελέγχους εμπορευμάτων που εισέρχονται στην ΕΕ, πράγμα που θα βελτιώσει επίσης τη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των αρχών επιτήρησης της αγοράς για την πραγματοποίηση αποτελεσματικότερων ελέγχων στα εισαγόμενα προϊόντα. Η πρόταση παρέχει νομική βάση για ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των αρχών επιτήρησης της αγοράς, συνεργασία που θα διευκολύνεται από ενωσιακό δίκτυο για τη συμμόρφωση των προϊόντων, καθώς και από ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές επιτήρησης της αγοράς που καλύπτουν τις εισαγωγές και τις ψηφιακές αλυσίδες εφοδιασμού, τις βασικές ανταλλαγές πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των αρχών επιτήρησης της αγοράς, και τη διεθνή συνεργασία και εναρμόνιση με έννοιες του κώδικα, όπως το καθεστώς του εγκεκριμένου οικονομικού φορέα (ΑΕΟ).

ΣΤΟΧΟΣ⁴

“ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΟΕΜΦΑΝΙΖΟΜΕΝΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ”

Όπως αναφέρεται στην έκθεση προόδου του 2016, η πρόοδος που σημειώθηκε σε σχέση με τον στόχο 4 ήταν αρχικά περιορισμένη, επειδή έπρεπε να ληφθούν πολλά μέτρα προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητα των κρατών μελών και της ΕΕ να εφαρμόσουν το κοινό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων (CRMF). Έκτοτε έχουν σημειωθεί νέες εξελίξεις σε αρκετούς τομείς:

- **Ανάπτυξη περαιτέρω ικανοτήτων**

Τα κράτη μέλη έχουν προσδιορίσει επιπλέον ικανότητες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της διαχείρισης των κινδύνων, καθώς και για τη γρηγορότερη αντίδραση στους νεοεμφανιζόμενους κινδύνους. Οι αναλύσεις συνήθων αναγκών σε ανθρώπινους και άλλους πόρους κατέληξαν γενικά στο συμπέρασμα ότι απαιτούνται περισσότεροι πόροι ή ότι οι υφιστάμενοι πόροι θα πρέπει να ενισχυθούν ή να εκσυγχρονιστούν για την ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης των κινδύνων. Σύμφωνα με την ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ), το Δεκέμβριο του 2017, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να διενεργούν περισσότερους και καλύτερους τελωνειακούς ελέγχους με ομοιόμορφη εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας.

Μεταξύ των διαφόρων άλλων σημαντικών αναγκών περιλαμβάνονται ο συντονισμός δραστηριοτήτων, σε εσωτερικό ή εξωτερικό επίπεδο, με άλλους εθνικούς οργανισμούς και με τις τελωνειακές αρχές άλλων κρατών μελών, καθώς και η εφαρμογή νέων εργαλείων, δεδομένων ή μεθόδων για τις πρακτικές που εφαρμόζονται ως προς την ανάλυση κινδύνου. Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη ενεργήσει με βάση τα αποτελέσματα των αναλύσεών τους και έχουν αντιμετωπίσει τις διαπιστωθείσες αδυναμίες. Επιπλέον, ορισμένες τελωνειακές υπηρεσίες έχουν αναδιοργανωθεί και έχει βελτιωθεί ο εσωτερικός συντονισμός τους.

- **Εφαρμογή του κοινού πλαισίου διαχείρισης κινδύνων (CRMF)**

Τα κράτη μέλη έχουν αναφέρει σημαντικές εξελίξεις στα εθνικά τους συστήματα ΤΠ. Ωστόσο, το εμπόδιο που επισημαίνεται συχνότερα, όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή του CRMF σε εθνικό επίπεδο φαίνεται να είναι η κακή ποιότητα, η διαθεσιμότητα ή η

χρησιμότητα των δεδομένων. Ένα επιπλέον πρόβλημα είναι η έλλειψη πρόσβασης στα δεδομένα των άλλων κρατών μελών.

Έχει αναπτυχθεί μοντέλο κύκλου αξιολόγησης CRMF με όλα τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή δημιούργησε υποομάδα CRMF που υπέβαλε έκθεση σχετικά με τον πιλοτικό κύκλο αξιολόγησης, το Δεκέμβριο του 2017, με διασταυρούμενο έλεγχο μεταξύ του κύκλου αξιολόγησης CRMF και των επιδόσεων της τελωνειακής ένωσης (CUP), προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι δύο αυτές συνιστώσες αλληλοσυμπληρώνονται και εφαρμόζουν συνεκτικές προσεγγίσεις. Επίσης, υπήρξε στενός συντονισμός στο πλαίσιο της υποομάδας, ώστε να βελτιωθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δείκτες επιδόσεων στον τομέα των ελέγχων με την επαναχρησιμοποίηση δεδομένων, όταν ήταν αναγκαίο, και την αποφυγή της αλληλεπικάλυψης στο πλαίσιο της συλλογής δεδομένων.

Στην έκθεση για τον πιλοτικό κύκλο αξιολόγησης CRMF περιγράφονται τα ζητήματα που θα ληφθούν υπόψη, με την επιφύλαξη περαιτέρω συζήτησης και καθορισμού προτεραιοτήτων με τα κράτη μέλη, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων. Στην έκθεση προτείνεται να δοθεί επιπλέον έμφαση στις οργανωτικές ικανότητες συνεργασίας. Στην έκθεση έγινε επίσης απολογισμός της εφαρμογής του CRMF μέχρι σήμερα και αναγνωρίστηκαν τα σημαντικά κοινά επιτεύγματα που έχουν σημειωθεί από τη στιγμή που δημιουργήθηκε το CRMF. Μεταξύ των επιτευγμάτων αυτών περιλαμβάνονται τα εξής:

- i) Η δημιουργία διευρωπαϊκών δικτύων εμπειρογνομόνων σε ζητήματα κινδύνου*
- ii) Η εφαρμογή κοινών κριτηρίων κινδύνων*
- iii) Η εν εξελίξει ανάπτυξη του κοινού συστήματος διαχείρισης κινδύνων της ΕΕ με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών για τους κινδύνους, την υποστήριξη των τομέων ελέγχου με προτεραιότητα και τη διευκόλυνση των δράσεων για την αντιμετώπιση τελωνειακών κρίσεων*

▪ **Θεματικές ομάδες εργασίας**

Σε επίπεδο ΕΕ και σε πολυμερές επίπεδο, πολλές ομάδες εργασίας που αποτελούνται από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών εργάζονται επί βασικών ζητημάτων για τη βελτίωση των τελωνειακών ελέγχων και των ικανοτήτων διαχείρισης των κινδύνων.

▪ Κριτήρια χρηματοοικονομικού κινδύνου

Η απόφαση σχετικά με τα κριτήρια χρηματοοικονομικών κινδύνων (FRC) αποσκοπεί στην ανάπτυξη κοινής ενωσιακής προσέγγισης σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων στην ΕΕ. Ανταποκρίνεται σε ορισμένες από τις αδυναμίες που προσδιορίστηκαν στην ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) του Δεκεμβρίου 2017².

Η απόφαση καθορίζει τα κοινά κριτήρια κινδύνου που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ειδών χρηματοοικονομικών κινδύνων, όπως: οικονομικοί φορείς σε κίνδυνο, εμπορεύματα σε κίνδυνο, υποτίμηση της δασμολογητέας αξίας, διαφυγή δασμών αντιντάμπινγκ, εσφαλμένη κατάταξη, αθέμιτες ποσοστώσεις, αθέμιτη προτιμησιακή καταγωγή, αθέμιτες αναστολές, τελωνειακές διαδικασίες σε κίνδυνο (π.χ. CP 42) και τελωνειακές απλουστεύσεις.

Τα κριτήρια χρηματοοικονομικού κινδύνου θα χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ηλεκτρονική διαδικασία διαχείρισης των κινδύνων με σκοπό την εναρμόνιση της διαδικασίας επιλογής για τους τελωνειακούς ελέγχους. Η πρωτοβουλία αυτή θα δώσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους κατά τρόπο ισοδύναμο στα εξωτερικά σύνορα, χωρίς αδικαιολόγητη επιβάρυνση του νόμιμου εμπορίου. Θα καθορίσει επίσης τον πλέον κατάλληλο χρόνο και τόπο για τον έλεγχο, ανάλογα με το πεδίο και τη φύση του κινδύνου, καθώς και τη διαθεσιμότητα δεδομένων και τεκμηρίωσης.

ΣΤΟΧΟΣ⁵

“ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΚΑΙ ΕΕ”

Όλα τα κράτη μέλη ανέφεραν ευρεία, εύρυθμη και σε πολλές περιπτώσεις καθημερινή συνεργασία με τις άλλες εθνικές αρχές (ιδίως άλλες αρχές επιβολής του νόμου και φορολογικές αρχές) και οργανισμούς.

Στον τομέα αυτό, η συμβολή των βασιζόμενων στον κίνδυνο τελωνειακών ελέγχων ήταν καθοριστικής σημασίας για τον εντοπισμό και την πρόληψη του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας σε σχέση με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων διαμέσου των εξωτερικών συνόρων. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα περαιτέρω ενίσχυσης της ικανότητας

² Ειδική Έκθεση αριθ. 19/2017 της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2017

των τελωνείων όσον αφορά την εκ των προτέρων ανάλυση κινδύνων για τα φορτία, σε συνεργασία με άλλες αρχές επιβολής του νόμου/αρχές ασφαλείας.

▪ **Συνεργασία με την Ευρωπόλ**

Στον τομέα ελέγχου προτεραιότητας για τα πυροβόλα όπλα, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη διερεύνησαν νέες μορφές συνεργασίας με την αστυνομία. Στο πλαίσιο αυτό, διεξήχθη ειδική δράση με την Ευρωπόλ για τα αεροβόλα όπλα, καθώς και επιχείρηση για την καταπολέμηση της διακίνησης πυροβόλων όπλων μέσω δεμάτων ταχείας ταχυδρομικής αποστολής, το 2017. Οι δραστηριότητες αυτές κατέδειξαν με σαφήνεια την προστιθέμενη αξία της συνεργασίας μεταξύ των τελωνείων και της αστυνομίας με τη χρήση νέων μορφών συνεργασίας.

Η Ευρωπόλ αναπτύσσει περαιτέρω τη συνεργασία της με τις τελωνειακές αρχές. Στην έκθεσή της για την εφαρμογή της στρατηγικής επισκόπησης σχετικά με την Ευρωπόλ και τα τελωνεία («Strategic Review: Europol and customs») επιβεβαιώθηκε η ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της παρουσίας τελωνειακών υπαλλήλων στην Ευρωπόλ, και ιδίως η ανάγκη πρόσβασης των τελωνειακών αρχών στην εφαρμογή δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA) της Ευρωπόλ.

Επιπλέον, ενισχύθηκε περαιτέρω η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και της Ευρωπόλ. Η OLAF είναι συναφής υπηρεσία στο έργο ανάλυσης «COPY» της Ευρωπόλ, όσον αφορά στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος σε σχέση με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ). Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/794 για την Ευρωπόλ, η OLAF διαθέτει έμμεση πρόσβαση στις πληροφορίες, στις βάσεις δεδομένων της Ευρωπόλ. Η OLAF υπέγραψε επίσης πρόσφατα μνημόνιο συμφωνίας με την Ευρωπόλ σχετικά με την ασφαλή επικοινωνία και έχει συνδεθεί στο σύστημα SIENA, γεγονός που αναμένεται να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των δύο αυτών οργανισμών.

▪ **Συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex)**

Η θέσπιση του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή (EBCG)³, το 2016, προετοιμάζει το έδαφος για βελτιωμένη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των εργασιών του Οργανισμού, με βάση τη στρατηγική συμπληρωματικότητα μεταξύ των

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, και ιδίως το άρθρο 52 παράγραφος 3.

διαφορετικών καθηκόντων. Ο κανονισμός αυτός παρέσχε στον Frontex νέα εντολή, ενσωματώνοντάς τον ακόμα περισσότερο στη διαχείριση των συνόρων και της μετανάστευσης. Ο Οργανισμός έχει πλέον την εντολή να αντιμετωπίζει πιθανούς κινδύνους στα εξωτερικά σύνορα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην αντιμετώπιση των σοβαρών μορφών εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση και εξασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο εσωτερικής ασφάλειας εντός της ΕΕ.

▪ **Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ)**

Η Επιτροπή εξακολουθεί να παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη για την καταπολέμηση των παραβιάσεων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και έχει καθορίσει τις ακόλουθες βασικές προτεραιότητες:

- i) Ομοιογενή εφαρμογή της επιβολής των ΔΔΙ από τα τελωνεία σε ολόκληρη την ΕΕ*
- ii) Βελτιωμένη διαχείριση των κινδύνων στον τομέα των ΔΔΙ*
- iii) Καλύτερη συνεργασία μεταξύ των αρχών*

Κατά το παρελθόν, η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου σε επίπεδο ΕΕ, όσον αφορά τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, οδήγησε στην κατάσχεση εκατομμυρίων παραπονημένων και πιθανώς επιβλαβών προϊόντων και συνέβαλε στην εξάρθρωση ορισμένων διεθνών εγκληματικών δικτύων. Ο τομέας πολιτικής για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας έχει συμπεριληφθεί ως εντολή για δράση στο σχέδιο δράσης της ομάδας "Τελωνειακή συνεργασία» (2018-2019).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους [μέσω του τελωνειακού συστήματος διαχείρισης κινδύνων (CRMS)] και τη στατιστική ανάλυση νέων τάσεων.

▪ **Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια**

Ως θυροφύλακες των συνόρων της ΕΕ για τη ροή των εμπορευμάτων, τα τελωνεία της ΕΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την προστασία της ΕΕ και των πολιτών της, καθώς και για την προστασία των διεθνών αλυσίδων εφοδιασμού, από εγκληματικές ενέργειες και τρομοκρατικές επιθέσεις.

Με την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ και του σχεδίου δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων, η Επιτροπή συμβάλλει στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού θεματολογίου για

την ασφάλεια, το οποίο αποτελεί κεντρική συνιστώσα του γενικού στόχου για τη δημιουργία ενός χώρου δικαιοσύνης και θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Τα τελευταία δύο χρόνια, η Επιτροπή έχει εκδώσει αρκετές νομοθετικές προτάσεις που αποσκοπούν στην αποκοπή των πηγών χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι πλέον σημαντικές είναι οι προτάσεις που αφορούν:

- i) Την παράνομη διακίνηση ρευστών διαθεσίμων*
- ii) Το παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών*
- iii) Την πιστοποίηση τύπου ΕΕ του εξοπλισμού ελέγχου ασφαλείας των αερολιμένων*

Η Επιτροπή εξακολουθεί επίσης να εφαρμόζει σχέδια δράσης της ΕΕ:

- i) Για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών*
- ii) Για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας*
- iii) Για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών*

- **Το σχέδιο δράσης για την «Ενίσχυση της χημικής, βιολογικής, ραδιολογικής και πυρηνικής (ΧΒΡΠ) ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (σχέδιο δράσης της ΕΕ στον τομέα ΧΒΡΠ)**

Για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι ΧΒΡΠ απειλών ως προς την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντίδραση πρέπει να πραγματοποιηθούν σημαντικές επενδύσεις από τα κράτη μέλη. Απαιτείται επομένως στενότερη συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ με σκοπό την αμοιβαία μάθηση, τη συγκέντρωση εμπειρογνωσίας και μέσων και την αξιοποίηση των συνεργειών σε διασυνοριακό επίπεδο. Μια βασική προτεραιότητα του σχεδίου δράσης της ΕΕ, στον τομέα ΧΒΡΠ, είναι η εγγύηση της ασφάλειας των συνόρων και της ικανότητας ανίχνευσης με σκοπό την αποτροπή της παράνομης εισόδου ΧΒΡΠ υλικών. Η προσαρμογή των συστημάτων πληροφοριών για τα φορτία είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της παρακολούθησης και των ελέγχων βάσει κινδύνου των διεθνών αλυσίδων εφοδιασμού, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι δεν εισέρχονται παράνομα στην ΕΕ ΧΒΡΠ υλικά.

- **Το σχέδιο δράσης της ομάδας «Τελωνειακή συνεργασία»**

Το Μάιο του 2017, η ΕΕ ενέκρινε νέο τετραετές σχέδιο για την καταπολέμηση του σοβαρού διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος. Το σχέδιο αυτό, που είναι γνωστό ως «κύκλος πολιτικής της ΕΕ», καθορίζει τις βασικές προτεραιότητες για το έγκλημα για το διάστημα 2018-

2021. Η συμμετοχή των τελωνειακών αρχών στην εφαρμογή του κύκλου πολιτικής αυξήθηκε στη συνέχεια σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Ωστόσο, η συμμετοχή τους παραμένει επιλεκτική και περιορισμένη σε ορισμένες προτεραιότητες για το έγκλημα (ιδίως προτεραιότητες όσον αφορά την απάτη που συνδέεται με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης/την ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπόρου (ΕΑΑΕ) και το περιβαλλοντικό έγκλημα). Οι συνέργειες μεταξύ του κύκλου πολιτικής της ΕΕ για το 2018-2021 και το ένατο σχέδιο δράσης της ομάδας «Τελωνειακή συνεργασία» (2018-2020) ενισχύθηκαν περαιτέρω, μέσω συμπληρωματικών δράσεων που ανέλαβαν οι ίδιοι φορείς, μέσω κοινών αστυνομικών και τελωνειακών επιχειρήσεων, κ.λπ.

Επιπλέον, το ένατο σχέδιο δράσης της ομάδας «Τελωνειακή συνεργασία» περιλαμβάνει δράση για την «καλύτερη ενσωμάτωση των τελωνειακών αρχών στην αξιολόγηση απειλής όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (SOCTA της ΕΕ)» που καλύπτει τη συμμετοχή των τελωνειακών αρχών στην SOCTA της ΕΕ, καθώς και την ευρύτερη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και της Ευρωπόλ. Έμφαση δίνεται στον προσδιορισμό τομέων που χρήζουν βελτιώσεων, στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, στην ευαισθητοποίηση και στην κατάρτιση. Η SOCTA 2017 είναι η πιο ολοκληρωμένη μελέτη για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα που έχει εκπονηθεί ποτέ στην ΕΕ.

▪ **Συνεργασία των τελωνειακών αρχών και των συνοριακών φυλάκων**

Οι τελωνειακές αρχές και οι συνοριοφύλακες είναι στρατηγικοί εταίροι στα καθήκοντα ελέγχου των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Τον Οκτώβριο του 2017 εκπονήθηκαν αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των συνοριοφυλάκων με βάση την αξιολόγηση που διενεργήθηκε το 2015-2017. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές υπογραμμίζουν τη σημασία της στρατηγικής συνεργασίας και επισημαίνουν τους βασικούς τομείς συνεργασίας μεταξύ των δυο αρχών.

ΣΤΟΧΟΣ⁶

“ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΜΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΥΣ”

Η συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των εμπορευόμενων βελτιώνεται κυρίως, μέσω της ενίσχυσης της έννοιας του εγκεκριμένου οικονομικού φορέα (ΑΕΟ).

- **Το πρόγραμμα εγκεκριμένου οικονομικού φορέα (ΑΕΟ)**

Το πρόγραμμα ΑΕΟ βασίζεται στην έννοια της εταιρικής σχέσης των τελωνείων με τις επιχειρήσεις η οποία εισήχθη από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων (ΠΟΤ). Πρόκειται για θεμελιώδες μέτρο, όσον αφορά στην ασφάλεια της αλυσίδας εφοδιασμού που δίνει στους νομοταγείς και αξιόπιστους εμπορευόμενους που συμμορφώνονται οικειοθελώς με ευρύ φάσμα κριτηρίων τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τη μεγαλύτερη δυνατή απλούστευση και διευκόλυνση. Το 2018 σηματοδοτεί τη δέκατη επέτειο του προγράμματος ΑΕΟ της ΕΕ.

Τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει αποτελεσματικές διαδικασίες για την εφαρμογή των νομικών απαιτήσεων ΑΕΟ, οι οποίες εξασφαλίζουν υψηλή ποιότητα, καθώς και συνεπή και αποτελεσματική διαχείριση του προγράμματος.

Οι κύριες αλλαγές, όσον αφορά τη νομοθεσία ΑΕΟ στο πλαίσιο του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα και των κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεων αυτού συνδέονται με τις συνολικές αλλαγές πολιτικής και διάρθρωσης σύμφωνα με τον κώδικα. Οι εν λόγω αλλαγές ήταν το αποτέλεσμα διδαγμάτων που αντλήθηκαν κατά τα 10 έτη πρακτικής εφαρμογής του προγράμματος ΑΕΟ της ΕΕ. Οι κατευθυντήριες γραμμές ΑΕΟ επικαιροποιήθηκαν το 2016.

- **Υπολογισμός του αντίκτυπου της έννοιας ΑΕΟ**

Στις εκθέσεις για τις επιδόσεις της τελωνειακής ένωσης (ΕΤΕ) έχουν χρησιμοποιηθεί ορισμένοι δείκτες για τον υπολογισμό του αντίκτυπου της έννοιας ΑΕΟ. Η διαδικασία ΕΤΕ παρέχει έναν μηχανισμό για τον υπολογισμό και την αξιολόγηση των επιδόσεων της τελωνειακής ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της έννοιας ΑΕΟ, σε σχέση με τους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ. Στο πλαίσιο του κύριου τομέα περί διευκόλυνσης/ανταγωνιστικότητας, η έννοια των φορέων ΑΕΟ αναλύεται με βάση γενικά στοιχεία. Σε αυτά περιλαμβάνεται σειρά εγκρίσεων και αιτήσεων σε επίπεδο ΕΕ, η συμμετοχή των φορέων ΑΕΟ στην αλυσίδα εφοδιασμού και οι πτυχές ελέγχου που σχετίζονται με τη διευκόλυνση των φορέων ΑΕΟ.

- **Άμεση πρόσβαση των εμπορευόμενων μέσω του eΑΕΟ**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναπτύσσει δυνατότητα άμεσης πρόσβασης των εμπορευόμενων μέσω του eΑΕΟ που, από την 1η Οκτωβρίου 2019, θα δώσει στους εμπορευόμενους τη δυνατότητα να υποβάλλουν την αίτησή τους για καθεστώς ΑΕΟ και να λαμβάνουν αποφάσεις ΑΕΟ με ηλεκτρονικά μέσα. Οι εμπορευόμενοι και οι τελωνειακές αρχές στην ΕΕ θα έχουν τη

δυνατότητα να επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω του συστήματος eAEO με τρόπο ομοιόμορφο και συνεπή.

- **Εκ των προτέρων ηλεκτρονικές πληροφορίες για τα φορτία πριν από τη φόρτωση (PLACI) και σύνδεση αυτών με την εφαρμογή του ICS2, ιδίως σε ό,τι αφορά τους ταχυδρομικούς φορείς και τις υπηρεσίες ταχυμεταφορών**

Μετά την επιτυχημένη τροποποίηση της σύμβασης της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ένωσης (ΠΤΕ) με σκοπό την καθιέρωση υποχρεώσεων υποβολής εκ των προτέρων ηλεκτρονικών πληροφοριών για τις ταχυδρομικές αποστολές, η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με φορείς του ταχυδρομικού τομέα για την από κοινού ανάπτυξη αποτελεσματικών διεθνών προτύπων για την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης, με τις λιγότερες δυνατές διαταραχές. Η Επιτροπή συνεργάστηκε επίσης στενά με διεθνείς εταίρους (όπως οι Η.Π.Α., η Αυστραλία και ο Καναδάς). Επί του παρόντος, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες εξαιρούνται ακόμη από την απαίτηση υποβολής πληροφοριών. Οι ταχυδρομικές ροές είναι ιδιαίτερα ευάλωτες. Επομένως η λήψη εκ των προτέρων ηλεκτρονικών πληροφοριών για τις ταχυδρομικές αποστολές θα είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση της ασφάλειας των αεροπορικών φορτίων προς την ΕΕ και για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων που είναι εγγενείς σε αυτό το είδος συναλλαγών. Η πρώτη έκδοση του νέου συστήματος ICS2 θα καλύπτει τις ταχυδρομικές αποστολές με αεροπορική μεταφορά και, επομένως, θα καλύψει το υπάρχον κενό στις περισσότερες συναλλαγές που εμπίπτουν στο μοντέλο των ταχυδρομικών δραστηριοτήτων.

ΣΤΟΧΟΣ⁷

“ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ”

Η συνεργασία και η ανταλλαγή τελωνειακών πληροφοριών με τρίτες χώρες διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον τομέα της τελωνειακής ένωσης και της κοινής εμπορικής πολιτικής. Η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μπορούν να βελτιώσουν τη διαχείριση των τελωνειακών κινδύνων και να καταστήσουν το νόμιμο εμπόριο πιο γρήγορο και λιγότερο δαπανηρό με τη στοχοθέτηση των τελωνειακών ελέγχων και με την απλούστευση των τελωνειακών διαδικασιών. Μαζί με τις απαραίτητες διασαφήσεις πριν από την άφιξη, συμβάλλουν στην ασφάλεια και στην προστασία της ΕΕ, ενισχύοντας τους ελέγχους για την παρεμπόδιση της εισόδου επικίνδυνων εμπορευμάτων, όπλων, εκρηκτικών και ειδών διπλής χρήσης και για την πρόληψη παραβιάσεων των ΔΔΙ, καθώς και για την παρεμπόδιση της εισόδου και της παράνομης διακίνησης πρόδρομων ουσιών ναρκωτικών.

Η Επιτροπή εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων (ΠΟΤ), ιδίως όσον αφορά την υπεράσπιση των συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών της σε ζητήματα που σχετίζονται με την ονοματολογία και την κατάταξη των εμπορευμάτων, αλλά και όσον αφορά οριζόντια θέματα, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, η φορολογική και τελωνειακή συνεργασία και η ασφάλεια και η προστασία.

▪ **Πρωτοβουλίες για την ανταλλαγή τελωνειακών πληροφοριών με τρίτες χώρες**

Έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες που δίνουν στις τελωνειακές αρχές της ΕΕ και των τρίτων χωρών τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν ορισμένες τελωνειακές πληροφορίες σε συγκεκριμένες περιστάσεις με βάση:

- Διεθνείς συμφωνίες και αποφάσεις που εκδίδονται από οργανισμούς που έχουν συσταθεί με διεθνείς συμφωνίες (π.χ. αυτοτελείς συμφωνίες τελωνειακής συνεργασίας και αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής ή κεφάλαια για την τελωνειακή και εμπορική διευκόλυνση που περιλαμβάνονται στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών
- Συμφωνίες περί διευκόλυνσης και ασφάλειας των συναλλαγών
- Συμφωνίες διαμετακόμισης.
- Αποφάσεις της μεικτής επιτροπής τελωνειακής συνεργασίας σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των προγραμμάτων εγκεκριμένων οικονομικών φορέων/έμπιστων συναλλασσομένων).
- Μη δεσμευτικές νομικά συμφωνίες ή πιλοτικά έργα [π.χ. διαβίβαση στοιχείων δελτίου TIR στη Ρωσία· ευφυείς και ασφαλείς εμπορικές γραμμές (Smart and Secure Trade Lanes - SSTL) με την Κίνα].

Ο στρατηγικός στόχος των SSTL είναι να υποβληθούν σε δοκιμή τα μέτρα ασφαλείας που εφαρμόζονται στις αλυσίδες υλικοτεχνικού εφοδιασμού, να διευκολυνθεί η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των τελωνείων, να καθοριστούν κοινοί κανόνες για τους κινδύνους και να αναγνωριστούν αμοιβαία οι τελωνειακοί έλεγχοι και τα προγράμματα εμπορικών εταιρικών σχέσεων.

▪ **Προτιμησιακές εμπορικές συμφωνίες**

Για την περαιτέρω βελτίωση του πλαισίου διεθνούς εμπορίου της ΕΕ, η Επιτροπή συμβάλλει σε νέες και εν εξελίξει διαπραγματεύσεις σχετικά με τις τελωνειακές διατάξεις σε προτιμησιακές εμπορικές συμφωνίες, ιδίως με την Κοινή Αγορά του Νότου (Mercosur), το Μεξικό, την Ινδονησία, τη Χιλή, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Επιπλέον, διεξάγονται διάφορες

δραστηριότητες με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων της αλυσίδας εφοδιασμού μέσω της διεθνούς συνεργασίας.

Μεταξύ των αξιοσημείωτων επιτευγμάτων περιλαμβάνονται η αναθεώρηση του πλαισίου προτύπων του ΠΟΤ για την Ασφάλεια και τη Διευκόλυνση του Παγκόσμιου Εμπορίου (SAFE), τα νέα διεθνή πρότυπα, για παράδειγμα όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με το αεροπορικό φορτίο πριν από τη φόρτωση και την αμοιβαία αναγνώριση των προγραμμάτων ΑΕΟ.

▪ Άλλες πρωτοβουλίες - σεμινάριο υψηλού επιπέδου

Στις 7-8 Ιουνίου 2018 διοργανώθηκε από τη βουλγαρική προεδρία σεμινάριο υψηλού επιπέδου σχετικά με την ανταλλαγή τελωνειακών πληροφοριών με τρίτες χώρες. Στο σεμινάριο, οι συμμετέχοντες:

- i) Εξέτασαν την τρέχουσα κατάσταση στον τομέα της ανταλλαγής τελωνειακών πληροφοριών με τρίτες χώρες και επιβεβαίωσαν την αυξανόμενη σημασία αυτών των ανταλλαγών, καθώς και την ανάγκη για έγκαιρη ανάληψη δράσης.*
- ii) Προσδιόρισαν τις ανάγκες για την ενίσχυση των ανταλλαγών τελωνειακών πληροφοριών με τρίτες χώρες.*
- iii) Συζήτησαν και προσδιόρισαν το πιθανό πεδίο εφαρμογής, τους σκοπούς, τα οφέλη, τους όρους, τα μέσα και τους περιορισμούς για την ενίσχυση των ανταλλαγών τελωνειακών πληροφοριών.*

Στα συμπεράσματα αυτού του σεμιναρίου συμφωνήθηκε ότι απαιτείται στρατηγική και συνεπής προσέγγιση για την επιλογή των προσώπων με τα οποία θα πρέπει να ανταλλάσσονται πληροφορίες, καθώς και για τα συγκεκριμένα είδη πληροφοριών και τους συγκεκριμένους στόχους των ανταλλαγών, λαμβανομένων υπόψη των σημερινών χρηματοοικονομικών κινδύνων και των κινδύνων για την ασφάλεια, καθώς και των προτύπων εμπορικών συναλλαγών και των πολιτικών συμφερόντων.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Η Επιτροπή κλήθηκε να αναπτύξει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, ένα πλαίσιο επιδόσεων και παρακολούθησης για τη συστηματικότερη και αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής στο μέλλον.

Η Επιτροπή έχει αρχίσει να εργάζεται για την ανάπτυξη αυτού του συστήματος και έχει καθορίσει δείκτες και πηγές στοιχείων για την αποτελεσματική παρακολούθηση της

στρατηγικής. Αυτά τα πρώτα θέματα συζήτησης παρουσιάζονται λεπτομερώς στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση. Σκοπός τους είναι να αποτελέσουν τη βάση για περαιτέρω προβληματισμό με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κατάλληλης ομάδας εργασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η διαχείριση των κινδύνων είναι μια διαδικασία που δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένες δράσεις με καθορισμένη αρχή και τέλος. Αντιμέτωπες με νέες απειλές και προκλήσεις, οι τελωνειακές αρχές πρέπει να βρίσκονται σε συνεχή δράση και να προσαρμόζονται συνεχώς, ώστε να συμβάλλουν στην ασφάλεια και στην προστασία των πολιτών της ΕΕ, αποφεύγοντας συγχρόνως αδικαιολόγητες αρνητικές επιπτώσεις στη ρευστότητα του διεθνούς εμπορίου. Κατά συνέπεια, ορισμένες δράσεις που καθορίζονται στη στρατηγική φέρουν τη μνεία «σε εξέλιξη», δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να έχουν καθορισμένες προθεσμίες, λόγω του εγγενούς χαρακτήρα τους και λόγω ακριβώς της αναγκαίας και συνεχούς διαδικασίας που συνδέεται με όλες τις προκλήσεις.

Η παρούσα έκθεση και το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχουν μια άμεση εικόνα της κατάστασης εφαρμογής της στρατηγικής της ΕΕ και του σχεδίου δράσης για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων από τα μέσα του 2018. Όπως καταδεικνύεται σ' αυτά, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης από τη δημοσίευση της προηγούμενης έκθεσης και μετά, τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από τις 54 επιμέρους δράσεις που προσδιορίζονται στη στρατηγική και το σχέδιο δράσης, μόνο 2 δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα, ενώ 41 βρίσκονται σε εξέλιξη και 11 έχουν ολοκληρωθεί. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή όσον αφορά την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων και τη δρομολόγηση νέων πρωτοβουλιών. Μεταξύ των παραδειγμάτων περιλαμβάνονται η απόφαση της Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια χρηματοοικονομικού κινδύνου και η συμμετοχή των τελωνειακών διοικήσεων σε δραστηριότητες σχετικές με την ασφάλεια.

Παρά την πρόοδο αυτή, οι τελωνειακές αρχές αντιμετωπίζουν συνεχείς προκλήσεις, ιδίως ως προς τα πρωτοφανή επίπεδα τρομοκρατίας και άλλων απειλών κατά της ασφάλειας. Δεδομένου ότι οι εισαγωγές εμπορευμάτων της ΕΕ αυξάνονται συνεχώς, τα τελωνεία πρέπει να συνεργάζονται με τις αρχές επιτήρησης της αγοράς για την αποτροπή της εισόδου στην

αγορά επισφαλών ή μη συμμορφούμενων προϊόντων. Οι τελωνειακές αρχές αντιμετωπίζουν επίσης πολλές άλλες προκλήσεις, όπως η εμφάνιση του ηλεκτρονικού εμπορίου και το φαινόμενο της υποτίμησης της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων, γεγονός που μπορεί να τις εμποδίσει να επιτύχουν το πλήρες δυναμικό απόδοσής τους. Επιπλέον, η εφαρμογή των συστημάτων ΤΠ που απαιτούνται για τη συλλογή και την ανταλλαγή δεδομένων συνεχίζεται και σημειώνει ικανοποιητική πρόοδο, αν και η τελική ημερομηνία ολοκλήρωσης ορισμένων συστημάτων χρειάστηκε να μετατεθεί από το 2020 στο 2025.

Αν και η εικόνα που δίνει η παρούσα έκθεση είναι όσο το δυνατόν πιο ακριβής, δεν είναι δυνατόν να αποτυπωθούν πλήρως οι δραστηριότητες των τελωνειακών αρχών στον τομέα της διαχείρισης κινδύνων. Πράγματι, οι τελωνειακές αρχές πρέπει να επαναπροσδιορίζονται συνεχώς για να αντιμετωπίζουν τις νέες απειλές που εμφανίζονται καθημερινά, γεγονός που ενδέχεται να έχει αρνητικό δημοσιονομικό αντίκτυπο στον προϋπολογισμό τόσο της ΕΕ όσο και των κρατών μελών. Οι απειλές αυτές συνδέονται συχνά με τη δραστηριότητα των εγκληματικών δικτύων που χειρίζονται την τεχνολογία ολοένα και καλύτερα.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να υπολογίζουν την πρόοδο που σημειώνεται σε συνάρτηση με την ισορροπία μεταξύ της αύξησης της προστασίας και της διευκόλυνσης του εμπορίου, συλλέγοντας και αναλύοντας τεκμηριωμένα στοιχεία. Μεταξύ των δεδομένων αυτών περιλαμβάνονται ποσοτικά δεδομένα που αφορούν τους ελέγχους με βάση τη διαχείριση κινδύνου και τα αποτελέσματα των ελέγχων σε διαφορετικά σημεία της αλυσίδας εφοδιασμού. Η διαδικασία αυτή υποστηρίζεται και συμπληρώνεται με το πρόγραμμα για τις επιδόσεις της τελωνειακής ένωσης (ETE) το οποίο υπολογίζει τις συνολικές επιδόσεις της τελωνειακής ένωσης. Όσον αφορά την παρακολούθηση, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι, αν και τα ποσοτικά δεδομένα είναι ουσιώδη, δεν θα μπορέσουν ποτέ να είναι απολύτως αντιπροσωπευτικά, λόγω των βασικών διαφορών που διέπουν τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα.

➤ *Η Ελληνική Τελωνειακή Διοίκηση (ΕΤΔ)*⁴

Η Ελληνική Τελωνειακή Διοίκηση (ΕΤΔ), ως τελωνειακή αρχή της ΕΕ, διαδραματίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο: η αποστολή της είναι να διασφαλίζει σε κάθε περίπτωση την ισορροπία μεταξύ της προστασίας των δημοσιονομικών συμφερόντων της Χώρας και της Ε.Ε., της πολιτιστικής κληρονομιάς, του περιβάλλοντος, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και της κοινωνίας με τη διευκόλυνση του νομίμως διακινούμενου εμπορίου, μέσα από τον έλεγχο κατά μήκος της εφοδιαστικής αλυσίδας. Αυτό συμβαίνει ακριβώς επειδή τα τελωνεία, λόγω της θέσης τους, έχουν όλη την απαιτούμενη πληροφόρηση για κάθε κίνηση των εμπορευμάτων που εισέρχονται στο ή εξέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της ΕΕ, καθώς επίσης και από το γεγονός ότι εφαρμόζουν εξελιγμένα συστήματα και μεθόδους ελέγχου για όλους τους τύπους των εμπορευμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το διεθνές εμπορικό περιβάλλον αλλάζει διαρκώς και ότι ο όγκος των εμπορευμάτων που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα της Χώρας, αλλά και της ΕΕ βαίνει συνεχώς αυξανόμενος, η έγκαιρη παράδοση των εμπορευμάτων αυξάνει τις απαιτήσεις των οικονομικών φορέων για λιγότερο επεμβατικούς ελέγχους. Παρόλα αυτά, την ίδια στιγμή νέες απειλές έχουν αναδυθεί, οι οποίες απαιτούν ιδιαίτερα εξειδικευμένες μεθόδους για την κατάλληλη αντιμετώπισή τους.

Η ΕΤΔ στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις συνεχίζει να εστιάζει στη βελτίωση της επίδοσής της και μεριμνά για την ενίσχυση του προφίλ της. Σε αυτήν την προσπάθεια σημαντικός αριθμός φορέων του ιδιωτικού τομέα και Διεθνών Οργανισμών (συγκεκριμένα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων/ΠΟΤ και η Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών/UNECE) επισημαίνουν αξιολογούμενη βελτίωση της ΕΤΔ τα τελευταία 3 χρόνια.

Ωστόσο, μια από τις σπουδαιότερες προκλήσεις δεν έχει ακόμη επιτευχθεί: η καθιέρωση της Εθνικής Ενιαίας Θυρίδας (ΕΕΘ). Αναγνωρίζοντας ότι οι οικονομικοί φορείς συναλλάσσονται (πέραν των τελωνείων) με έναν αριθμό άλλων δημόσιων υπηρεσιών, πριν από την απελευθέρωση των εμπορευμάτων, προκειμένου να αποκτήσουν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, άδειες, εγκρίσεις που πρέπει να συνοδεύουν το εμπόρευμα στο στάδιο του τελωνισμού, τα τελωνεία από κοινού με τις άλλες αρμόδιες αρχές θα προβούν στην καθιέρωση και στην

⁴ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ-ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2016-20120

ανάπτυξη της Ενιαίας Θυρίδας, ώστε τελικά οι οικονομικοί φορείς να αποκτήσουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν τα απαιτούμενα δεδομένα μόνο μία φορά και από μόνο ένα σημείο, κάνοντας τις διαδικασίες πιο αποδοτικές και μειώνοντας τα κόστη των εμπορικών συναλλαγών.

Η έννοια της Ενιαίας Θυρίδας έχει εξελιχθεί με την πάροδο των ετών ξεκινώντας με την απλούστευση των διαδικασιών, ήδη από τη δεκαετία του 1950. Η καθιέρωση της Ενιαίας Θυρίδας είναι στην πραγματικότητα μια σημαντική μεταρρύθμιση η οποία απαιτεί ευρεία πολιτική βούληση και συμμετοχή. Σε αντίθεση με τη γενικότερη αντίληψη, δεν πρόκειται αμιγώς για ένα έργο πληροφορικής, αλλά στην ουσία για μια νέα μορφή διακυβέρνησης, η οποία περιλαμβάνει ανασχεδιασμό διαδικασιών, απλοποίηση εγγράφων και εναρμόνιση δεδομένων.

Ο επικαιροποιημένος Οδικός Χάρτης για τη διευκόλυνση του Εμπορίου, καθιερώνει αυτή τη μεταρρυθμιστική διαδικασία και τα παραδοτέα του είναι μέρος του νόμου 4336/2015 (ΦΕΚ Α 94/14-8-2015) «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης».

Επίσης, ο επικαιροποιημένος Οδικός Χάρτης για τη διευκόλυνση του Εμπορίου, θα λειτουργεί ως υποστηρικτικό εργαλείο της εθνικής προετοιμασίας για την εφαρμογή της Συμφωνίας για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Η εν λόγω Συμφωνία περιλαμβάνει διατάξεις για την επιτάχυνση της διακίνησης, της απελευθέρωσης και του τελωνισμού των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων των εμπορευμάτων σε καθεστώς διαμετακόμισης. Προβλέπει, επίσης, μέτρα αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των τελωνείων και άλλων αρμόδιων υπηρεσιών σε θέματα για τη Διευκόλυνση εμπορίου και τελωνειακής συμμόρφωσης, καθώς και διατάξεις για παροχή τεχνικής βοήθειας και ανάπτυξης ικανοτήτων (capacity building) σε αυτά τα πεδία.

Η Επιτροπή για τη διευκόλυνση Εμπορίου η οποία προβλέπεται στο άρθρο 23.3 της Συμφωνίας είναι το εποπτεύον όργανο σε Διϋπουργικό επίπεδο το οποίο συστάθηκε με την αριθ. Υ154 /30.06.16 Απόφαση του Πρωθυπουργού (ΦΕΚ 1991Β'/01.07.16).

→ **Βασικοί στόχοι του επικαιροποιημένου Οδικού Χάρτη για η διευκόλυνση του Εμπορίου αποτελούν:**

1. Απλοποίηση επιλεγμένων προ-τελωνειακών διαδικασιών (έως το 2018), στη βάση των Αναλύσεων Επιχειρησιακών Διαδικασιών (BPAs) που είχαν διενεργηθεί στο πλαίσιο του προηγούμενου οδικού χάρτη, με σκοπό να γίνει η διαδικασία απλούστερη (π.χ. με την πρόταση καθιέρωσης πρακτικών για τη μείωση του αριθμού των απαιτούμενων εγγράφων).
2. Αύξηση της ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων μεταξύ των τελωνειακών αρχών και άλλων δημόσιων υπηρεσιών (π.χ. κάνοντας χρήση εφαρμογών και νέων τεχνολογιών, εναρμόνισης τεχνικών προδιαγραφών για τη διασύνδεση με το Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων/ICISnet).
3. Προώθηση και συντονισμός για την καθιέρωση της Εθνικής Ενιαίας Θυρίδας.
4. Περαιτέρω ευθυγράμμιση με τους καλύτερους τρόπους διεξαγωγής ελέγχων (φυσικών και εγγράφων).

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, συντάχθηκε ένα συνεκτικό σχέδιο δράσης το οποίο έχει τη μορφή ενός οδικού χάρτη που περιγράφει τις διαδικασίες βήμα προς βήμα, εντός ενός καθορισμένου χρονοδιαγράμματος.

Ο επικαιροποιημένος Οδικός Χάρτης για τη διευκόλυνση του Εμπορίου περιλαμβάνει ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο περιγράφει το συνολικό σκοπό του μεταρρυθμιστικού αυτού έργου, έχοντας υπόψη τη μακροπρόθεσμη προοπτική της Τελωνειακής Διοίκησης τον 21ο αιώνα (με την έννοια του πού κατευθυνόμαστε) και ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης (με την έννοια του πώς κατευθυνόμαστε) και ο οποίος μετράται από συγκεκριμένους δείκτες απόδοσης (KPIs).

Οι δείκτες απόδοσης έχουν επαναξιολογηθεί και τροποποιηθεί, προκειμένου να είναι συναφείς με τον επικαιροποιημένο Οδικό Χάρτη. Οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες θα αναφέρουν την πρόοδό τους στην Επιχειρησιακή Επιτροπή για τη διευκόλυνση του Εμπορίου ανά τρίμηνο, στη βάση αυτών των δεικτών.

Η εφαρμογή του Οδικού Χάρτη θα ξεκινήσει την επόμενη ημέρα από την ημέρα της πρώτης συνάντησης της Επιτροπής για τη διευκόλυνση του Εμπορίου, με τους πρώτους δυο μήνες να αποτελούν την εναρκτήρια φάση, έχοντας κάποια συγκεκριμένα παραδοτέα, τα οποία θα

χρησιμοποιηθούν από όλα τα συμμετέχοντα μέρη, έτσι ώστε να αυξηθεί η κοινή κατανόηση των στόχων του οδικού χάρτη.

Οι δράσεις που έχουν προβλεφθεί για την επίτευξη αυτού του στόχου περιλαμβάνουν:

1. Απλοποίηση της εθνικής νομοθεσίας (όπου αυτό απαιτείται) και ενσωμάτωση αυτής στο TARIC (διαδικτυακή βάση δεδομένων στην οποία είναι ενσωματωμένα τα μέτρα που σχετίζονται με το δασμολόγιο, την εμπορική και αγροτική νομοθεσία.
2. Αξιολόγηση των αναλύσεων επιχειρησιακών διαδικασιών (BPA).
3. Απλοποίηση και ηλεκτρονική αυτοματοποίηση διαδικασιών επιλεγμένων προϊόντων.

→ **Δείκτες Απόδοσης (KPIs) / Συγκριτική αξιολόγηση (Benchmark)**

Η εφαρμογή του επικαιροποιημένου Οδικού Χάρτη για τη διευκόλυνση του Εμπορίου θα μετράται σύμφωνα με τους ακόλουθους δείκτες απόδοσης. Οι δείκτες αυτοί θα συγκρίνονται, εφόσον αυτοί είναι διαθέσιμοι, με τους αντίστοιχους σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ και θα παρακολουθούνται σε τακτική βάση:

1. Ο αριθμός των εγκεκριμένων Οικονομικών Φορέων (ΑΕΟ) και ο αριθμός των διασαφήσεων που υποβάλλεται από αυτούς.
2. Ο αριθμός των εγκεκριμένων εμπορών σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες.
3. Ο αριθμός και η στατιστική αξία των διασαφήσεων που τελωνίζονται αυτόματα, χωρίς παρέμβαση από τελωνειακό υπάλληλο.
4. Το πλήθος των παρεμβάσεων που έγιναν από τον τελωνειακό υπάλληλο, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της ανάλυσης κινδύνου, καθώς και το αντίστοιχο αποτέλεσμα ελέγχου.
5. Το ποσοστό των ελέγχων σε εξαγωγή και εισαγωγή και η αντίστοιχη αποδοτικότητά τους.
6. Το ποσοστό των ελέγχων που διενεργήθηκαν από άλλες δημόσιες αρχές.
7. Το ποσοστό των εκ των υστέρων ελέγχων και η αντίστοιχη αποδοτικότητά τους.
8. Ο αριθμός των βελτιωμένων διαδικασιών που εφαρμόστηκαν.
9. Ο αριθμός των απλοποιημένων νομοθετικών ή και κανονιστικών πράξεων που μεταφορτώθηκαν στο διαδίκτυο.

Κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας για την εφαρμογή του επικαιροποιημένου Οδικού Χάρτη είναι η κινητοποίηση των απαραίτητων ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων, δεδομένου ότι πρόκειται για έργο με μεγάλη δέσμευση.

→ Στόχοι για τη διευκόλυνση του Εμπορίου

Στόχος ¹

“Ανάλυση, απλούστευση και ανασχεδιασμός προ-τελωνειακών διαδικασιών, απλοποίηση εγγράφων και εναρμόνιση δεδομένων για την προώθηση της ασφάλειας και της για τη διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου”

Η διευκόλυνση του νομίμως διακινούμενου εμπορίου, σε συνδυασμό με το κατάλληλο επίπεδο ποιοτικών ελέγχων, αποτελούν από τους βασικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας και έχει θετική επίπτωση στην κοινωνική ευημερία των χωρών και των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η ελληνική Διοίκηση εστιάζει στην καθιέρωση αυτοματοποιημένων (χωρίς χαρτί) διαδικασιών εξαγωγής και εισαγωγής, συμπεριλαμβανομένων των ταχυδρομικών αποστολών. Για το σκοπό αυτό θα προβεί σε ανάλυση, απλούστευση και ανασχεδιασμό των προ-τελωνειακών διαδικασιών, σε απλοποίηση εγγράφων και στην εναρμόνιση δεδομένων.

Στόχος ²

“Ενίσχυση της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα”

Η συνεργασία με τους οικονομικούς φορείς αποτελεί, κατά παράδοση, αναπόσπαστο μέρος του έργου της Ελληνικής Τελωνειακής Διοίκησης (ΕΤΔ). Ωστόσο, αυτή η συνεργασία πρέπει να λάβει πιο τυπική και επίσημη μορφή.

Για το σκοπό αυτό, η Ελληνική Τελωνειακή Διοίκηση (ΕΤΔ) έχει καθιερώσει από κοινού συναντήσεις με φορείς του Ιδιωτικού Τομέα, τις οποίες σκοπεύει να καθιερώσει, ως μόνιμη συμβουλευτική διαδικασία. Επιπλέον, η ενεργός συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην Επιχειρησιακή Συντονιστική Επιτροπή αποσκοπεί στο να ενθαρρύνει και να προωθήσει την ανάπτυξη του θεσμού του Εγκεκριμένου Οικονομικού Φορέα (ΑΕΟ) και του εγκεκριμένου εμπόρου στις άλλες δημόσιες υπηρεσίες, που εμπλέκονται στο διεθνές εμπόριο.

Στόχος³

“Καθιέρωση και ανάπτυξη Ενιαίας Θυρίδας”

Αναγνωρίζοντας ότι οι οικονομικοί φορείς συναλλάσσονται με ένα σημαντικό αριθμό άλλων δημόσιων υπηρεσιών πέραν των τελωνείων, πριν από τον τελωνισμό των εμπορευμάτων, προκειμένου να αποκτήσουν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, άδειες, εγκρίσεις τα οποία πρέπει να συνοδεύουν το εμπόρευμα στο στάδιο του τελωνισμού, τα τελωνεία από κοινού με τις άλλες αρμόδιες αρχές θα προβούν στην καθιέρωση και στην ανάπτυξη της Ενιαίας Θυρίδας, ώστε τελικά οι οικονομικοί φορείς να αποκτήσουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν τα απαιτούμενα δεδομένα μόνο μία φορά και από μόνο ένα σημείο, κάνοντας τις διαδικασίες πιο αποδοτικές και μειώνοντας τα κόστη των εμπορικών συναλλαγών.

Για την επιτυχή μετάβαση σε ένα τέτοιο περιβάλλον ενιαίας θυρίδας, είναι σημαντική η περιγραφή της δομής και της λειτουργίας καθεμιάς Υπηρεσίας που εμπλέκεται στο διασυνοριακό εμπόριο, καθώς και των μεταξύ τους σχέσεων αφενός και αφετέρου, η περιγραφή της επόμενης κατάστασης (to-be state) από την πλευρά των οικονομικών φορέων, βάσει της εμπειρίας τους και των προσδοκιών τους.

Στόχος⁴

“Προστασία της κοινωνίας, της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας”

Η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα διασφάλισης ότι τα εμπορεύματα, τα πρόσωπα και τα μεταφορικά μέσα συμμορφώνονται όχι μόνο με τους νόμους και τους κανονισμούς της τελωνειακής νομοθεσίας, αλλά εξίσου και με τις σχετικές νομικές διατάξεις που απορρέουν από άλλες δημόσιες αρχές οι οποίες εμπλέκονται στη διαδικασία τελωνισμού.

Ο συντονισμός κοινών ελέγχων μεταξύ τελωνείων και άλλων αρμόδιων δημόσιων αρχών, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με συναλλαγές υψηλού κινδύνου, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη την καταπολέμηση της απάτης, του λαθρεμπορίου και της μαστίγας του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.

Στόχος ⁵

“Προώθηση της δίκαιης, αποτελεσματικής και αποδοτικής είσπραξης Εσόδων”

Η είσπραξη των εσόδων αποτελεί ιστορικά έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους των αρμοδιοτήτων της Τελωνειακής Υπηρεσίας και συνεχίζει να αποτελεί έναν τομέα υψηλής προτεραιότητας, καθώς αντιπροσωπεύει περίπου το 30% του Εθνικού Προϋπολογισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελληνική Τελωνειακή Διοίκηση (ΕΤΔ) εστιάζει στην καθιέρωση της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής πληρωμής, ιδίως για τις μεγάλες επιχειρήσεις και στην προώθηση αυτής της λειτουργικότητας σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες (OGAs).

Στόχος ⁶

“Ομαλή και συνεπής εφαρμογή της Συμφωνίας για τη διευκόλυνση του Εμπορίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ)”

Η Συμφωνία για τη διευκόλυνση του Εμπορίου, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η οποία υιοθετήθηκε στην 9^η Διυπουργική Σύνοδο στο Μπαλί της Ινδονησίας (3-7/12/2013) αποτελεί σημαντικό ορόσημο, τόσο για τα τελωνεία, όσο και για τις εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές στο διεθνές εμπόριο. Ο επικαιροποιημένος Οδικός Χάρτης για τη διευκόλυνση του Εμπορίου θα λειτουργεί ως υποστηρικτικό εργαλείο στην εθνική προετοιμασία για την εφαρμογή της εν λόγω Συμφωνίας.

➤ **ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ⁵**

Μετά την υπογραφή της Τελικής Συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών που περιγράφονται στις Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 817 (1993) και 845 (1993), τη λήξη της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995 και την εδραίωση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης μεταξύ των Μερών στις 17.06.2018 και τη θέση αυτής σε ισχύ στις 12.02.2019 και τον τερματισμό της ισχύος της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995, γνωστοποιούνται τα ακόλουθα για ενημέρωση και εφαρμογή:

Το συνταγματικό όνομα της χώρας είναι «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας» και όταν χρησιμοποιείται το σύντομο όνομα αυτό πρέπει να είναι : «Βόρεια Μακεδονία». Το νέο όνομα της γείτονος είναι για όλες τις χρήσεις και για όλους τους σκοπούς, erga omnes. Ισχύει σε διεθνές επίπεδο, ήτοι σε όλους τους διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς Οργανισμούς, θεσμούς και Fora και θα χρησιμοποιείται σε όλες τις διμερείς σχέσεις της γειτονικής χώρας με όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ καθώς και στο εσωτερικό της. Όλα τα έγγραφα που θα εκδίδει η γειτονική χώρα (ταξιδιωτικά έγγραφα, ταυτότητες, άδειες οδήγησης, πιστοποιητικά κτλ.), κάθε είδους αλληλογραφία και συναφές υλικό προερχόμενα από τις Αρχές της γείτονος χώρας τα οποία φέρουν ημερομηνία έκδοσης μεταγενέστερη αυτής της θέσεως σε ισχύ της Συμφωνίας, θα πρέπει να φέρουν το νέο όνομα και τις ορολογίες που αφορούν τη χώρα.

Σε ό,τι αφορά την εγκυρότητα των υφιστάμενων εγγράφων και υλικού που εκδόθηκαν από τις Αρχές της γείτονος, πριν από τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας, η τελευταία προβλέπει δύο μεταβατικές περιόδους, μια τεχνική και μια πολιτική.

α) Η «τεχνική» μεταβατική περίοδος αφορά όλα τα επίσημα έγγραφα και υλικό της δημόσιας διοίκησης της βορείου γείτονος για διεθνή χρήση και εκείνα για εσωτερική χρήση που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εξωτερικό. Αυτά τα έγγραφα και υλικό θα ανανεωθούν, σύμφωνα με το όνομα και τις ορολογίες που αναφέρονται στο Άρθρο 1(3) της Συμφωνίας, εντός πέντε ετών από τη θέση της σε ισχύ, το αργότερο.

β) Η «πολιτική» μεταβατική περίοδος αφορά όλα τα έγγραφα και υλικό αποκλειστικά για εσωτερική χρήση στη βόρεια γείτονα. Η έκδοση των εγγράφων και του υλικού που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία, σύμφωνα με το όνομα και τις ορολογίες που αναφέρονται στο Άρθρο 1(3) της Συμφωνίας, θα ξεκινά με το άνοιγμα κάθε διαπραγματευτικού κεφαλαίου της

⁵ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ-ΑΑΔΕ ΑΡ. ΠΡΩΤ. Ε. 2043/13.3.2019

Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σχετικό πεδίο, και θα ολοκληρώνεται εντός πέντε ετών από τότε, το αργότερο.

Παύει επίσης οριστικά με τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας η χρήση της παλιάς συνταγματικής ονομασίας «Δημοκρατία της Μακεδονίας/Republic of Macedonia» της βορείου γείτονος σε κάθε επίσημο επίπεδο, διμερές, διεθνές και στο εσωτερικό της. Το ίδιο ισχύει και για οιοσδήποτε παραλλαγές του ονόματος πχ «Macedonia», «FYR Macedonia», «FYR of Macedonia», «FYROM-macedonia» κλπ. Παύουν να ισχύουν η προσωρινή ονομασία «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας»/^ former Yugoslav Republic of Macedonia» και το ακρωνύμιο ΠΓΔΜ ή πΓΔΜ/FYROM ή FYROM σε κάθε επίσημο επίπεδο, διμερές και διεθνές.

Με βάση τη νέα Συμφωνία, στην περίπτωση που, κατά την επίσημη αλληλογραφία των κρατικών Αρχών και φορέων της γείτονος χώρας με της ελληνικές Αρχές, δεν τηρούνται η ορθή ονομασία και οι συναφείς ορολογίες της Συμφωνίας, η αλληλογραφία δεν γίνεται αποδεκτή και θα πρέπει να επιστρέφεται άμεσα στον αποστολέα της.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Σε όλα τα τελωνειακά παραστατικά που υποβάλλονται στα αρμόδια τελωνεία, είτε κατά την είσοδο στη χώρα, είτε στα τελωνεία τελικού προορισμού, συμπληρώνεται στις αντίστοιχες θέσεις 15 (Κωδικός χώρας αποστολής) ή/και 34 (Κωδικός χώρας καταγωγής) ο κωδικός «MK: Βόρεια Μακεδονία».
- Όλα τα υποστηρικτικά της διασάφησης εισαγωγής έγγραφα (φορτωτικά έγγραφα, τιμολόγια, πιστοποιητικά/άδειες/εγκρίσεις κτλ.) φέρουν το προβλεπόμενο από τη Συμφωνία όνομα. Ως εκ τούτου, εφιστούμε την προσοχή στους οικονομικούς φορείς που συναλλάσσονται με τα τελωνεία να φροντίσουν, ώστε να τηρείται η ορθή ονομασία της Βόρειας Μακεδονίας σε όλα τα έγγραφα που αποστέλλουν οι προμηθευτές τους.
- Ως προς τις εμπορικές ονομασίες, τα εμπορικά σήματα και τις επωνυμίες των εμπορευμάτων που εισάγονται στη χώρα μας, δεν προκύπτει υποχρέωση ελέγχου από τις τελωνειακές αρχές, καθώς από τη Συμφωνία (άρθρο 1 παρ. 3 στοιχείο θ) προβλέπεται η δημιουργία διεθνούς ομάδας ειδικών με σκοπό την επιδίωξη αμοιβαίως αποδεκτών λύσεων σε βάθος τριετίας. Συνεπώς, η υφιστάμενη εμπορική πρακτική γίνεται αποδεκτή από τις τελωνειακές αρχές και σε περίπτωση που υπάρξουν εξελίξεις, θα εκδοθούν νεότερες οδηγίες
- Τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα ισχύουν και για τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας εμπορευμάτων EUR1 και EUR-MED τα οποία θα πρέπει στις αντίστοιχες θέσεις να φέρουν πλέον το προβλεπόμενο από τη Συμφωνία όνομα.

Όσον αφορά στη σφραγίδα που αυτά θα φέρουν στη θέση 11 αυτή είναι η σφραγίδα που εμφανίζεται στο Σύστημα Διαχείρισης Σφραγίδων (SMS) της Επιτροπής, όπως ήδη το ενημέρωσε η Επιτροπή (Δ/ση Φορολογίας και Τελωνιακής Ένωσης-TAXUD) και στο οποίο έχουν πρόσβαση, όλες οι Τελωνιακές Αρχές της χώρας.

Σε περίπτωση εντοπισμού πιστοποιητικού με χρήση ονόματος μη αποδεκτού, το εν λόγω πιστοποιητικό θα απορρίπτεται για τεχνικούς λόγους (σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 17 του Προσαρτήματος I & II της Περιφερειακής Σύμβασης για Πανευρωπαϊκούς κανόνες καταγωγής) και θα πρέπει να εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές της Βόρειας Μακεδονίας, νέο πιστοποιητικό «εκδοθέν εκ των υστέρων».

Το προβλεπόμενο από τη Συμφωνία όνομα, θα πρέπει να χρησιμοποιείται και στις δηλώσεις των εγκεκριμένων εξαγωγέων για την καταγωγή, επί των τιμολογίων ή οποιουδήποτε εμπορικού εγγράφου.

ΔΙΑΜΕΤΑΚΟΜΙΣΗ

Η Γείτων χώρα είναι μέλος της σύμβασης για το καθεστώς κοινής διαμετακόμισης, καθώς και της σύμβασης TIR. Στα προσκομιζόμενα στα τελωνεία, στα πλαίσια της διαμετακόμισης, έγγραφα (παραστατικά, φορτωτικά έγγραφα κτλ.), όπου καταχωρείται το όνομα ή ο κωδικός της γείτονος χώρας υποχρεωτικά θα χρησιμοποιείται το όνομα και οι κωδικοί που προβλέπονται από την ισχύουσα συμφωνία.

ΕΞΑΓΩΓΗ

- Κατά τις εξαγωγές εμπορευμάτων από τη χώρα μας με προορισμό τη Βόρεια Μακεδονία, τόσο οι υποβαλλόμενες διασαφήσεις εξαγωγής, όσο και τα υποστηρικτικά σ'αυτήν έγγραφα (τιμολόγια, φορτωτικές κτλ.) υποχρεωτικά θα φέρουν ως χώρα προορισμού την κατά τα ανωτέρω παραδεκτή από τη χώρα μας ονομασία.
- Προς το σκοπό αυτό θα συμπληρώνεται η θέση 17 «Κωδικός Χώρας Προορισμού» με τον κωδικό «MK: Βόρεια Μακεδονία».
- Το ίδιο ισχύει και για τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας εμπορευμάτων EUR1 και EUR-MED τα οποία εκδίδονται από τις Τελωνιακές Αρχές κατά την εξαγωγή.
- Συνεπώς εφιστούμε την προσοχή στους οικονομικούς φορείς που εξάγουν εμπορεύματα, στην ορθή αναγραφή της ονομασίας σε όλα τα εκδιδόμενα ιδιωτικά έγγραφα για την αποφυγή ενδεχόμενων προβλημάτων κατά την εισαγωγή των εμπορευμάτων στη γείτονα. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και οι δηλώσεις των εγκεκριμένων εξαγωγέων για την κατάγωγή, επί των τιμολογίων ή οποιουδήποτε εμπορικού εγγράφου.

ΕΠΙΒΑΤΕΣ

Μέχρι να εκδοθούν τα νέα διαβατήρια οι αρχές της Βόρειας Μακεδονίας θα θέτουν σφραγίδα επί των ταξιδιωτικών εγγράφων (υφιστάμενων και όσων εκδόθηκαν κατά τη μεταβατική περίοδο) με την οποία θα διευκρινίζεται ότι τα ταξιδιωτικά έγγραφα ανήκουν στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ

Οι κωδικοί για τις πινακίδες των οχημάτων της Βόρειας Μακεδονίας θα είναι NM ή NMK. Για τις ήδη υφιστάμενες πινακίδες με τους παλαιούς κωδικούς υπάρχει υποχρέωση αλλαγής εντός πενταετίας το αργότερο.

Ως μεταβατική λύση, οι αρχές της Βόρειας Μακεδονίας έχουν αναλάβει τη δέσμευση ότι θα εξασφαλίσουν αυτοκόλλητα με την ένδειξη NMK για τις πινακίδες κυκλοφορίας των οχημάτων. Εξυπακούεται, ότι τα τελωνεία εισόδου δεν θα θέτουν πλέον το αυτοκόλλητο με την επιφύλαξη «Το διακριτικό σήμα «MK» δεν αναγνωρίζεται από την Ελλάδα/ The sign "MK" is not recognized by Greece».

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καταργείται η αρ.πρωτ. E.2748/315/A0019/24-10-1995 ΑΥΟ «Τελωνειακές διαδικασίες στις συναλλαγές με FYROM» όπως και κάθε άλλη που αντίκειται σ' αυτή και οι Προϊστάμενοι των Τελωνειακών Αρχών παρακαλούνται για την άμεση καταστροφή των σφραγίδων με την ένδειξη «ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΠΓΔΜ/RECOGNISED BY GREECE AS FYROM».

➤ ***NΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ***⁶

Εισαγωγικά

Τα τελευταία χρόνια, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βιώνουν πρωτοφανείς μεταναστευτικές ροές. Χιλιάδες άνθρωποι που προσπαθούν να ξεφύγουν από την ακραία φτώχεια, τον πόλεμο και τις συγκρούσεις στις χώρες καταγωγής τους αναζητούν άσυλο και προστασία στην Ευρώπη.

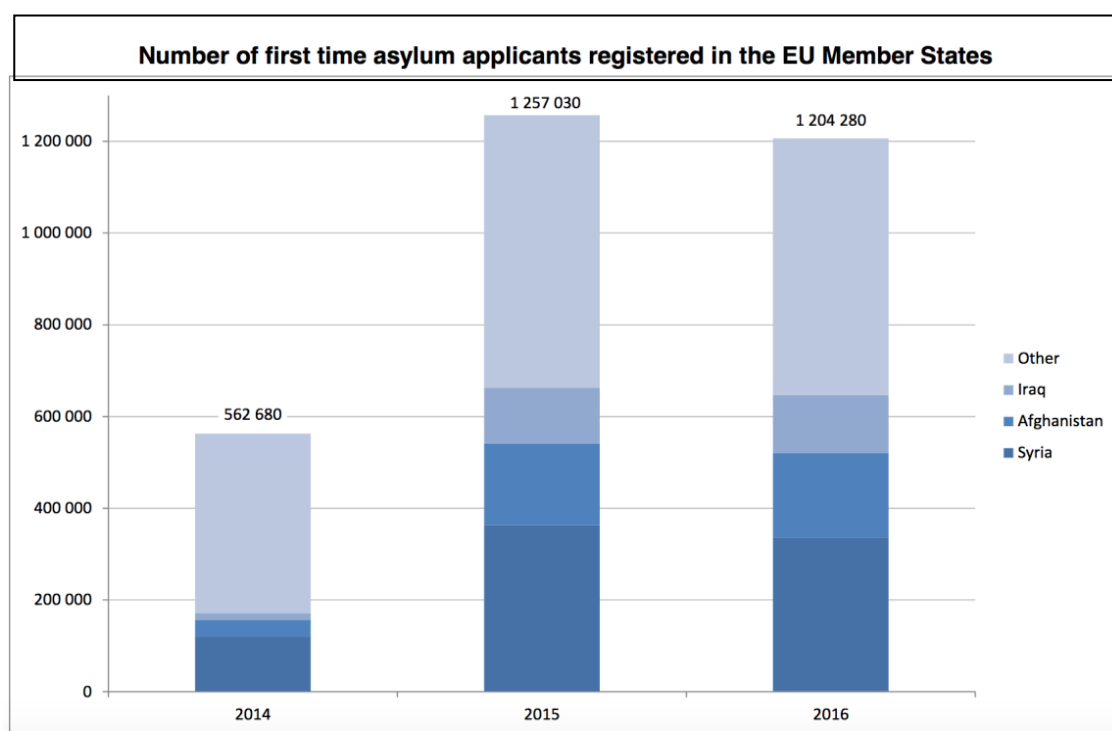
Η πραγματικότητα μιας πολυεθνικής διάστασης, που επιβάλλει συνεχείς μετασχηματιστικές διαδικασίες και απαιτεί από τους ανθρώπους και τους θεσμούς να είναι δεκτικοί στην κοινωνική εξέλιξη και τη διαπολιτισμική προοπτική, παρεμποδίζεται συχνά από ακατάλληλες πολιτικές και οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, που με τη σειρά τους προκαλούν φόβο και αντίσταση. Η ανάλυση των δεδομένων και τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι οι υπήκοοι Τρίτων Χωρών που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται σε πιο δυσμενή θέση όσον αφορά στην απασχόληση, την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη.

⁶ www.migrempower.eu

Η τρέχουσα κατάσταση σχετικά με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στις χώρες εταίρους

■ Στατιστικά μετανάστευσης και ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Αναλύοντας τα δεδομένα της Eurostat, το 2015, από το σύνολο των αιτούντων άσυλο, οι 1.257.030 αιτήθηκαν άσυλο για πρώτη φορά, ζητώντας διεθνή προστασία στην ΕΕ, αριθμός διπλάσιος σε σύγκριση με το 2014. Σύμφωνα με την πιο κάτω γραφική παράσταση, το 2016 αιτήθηκαν άσυλο για πρώτη φορά 1.204.280⁷ πρόσωπα.

Πηγή: Δελτίο Τύπου Eurostat 46/2017

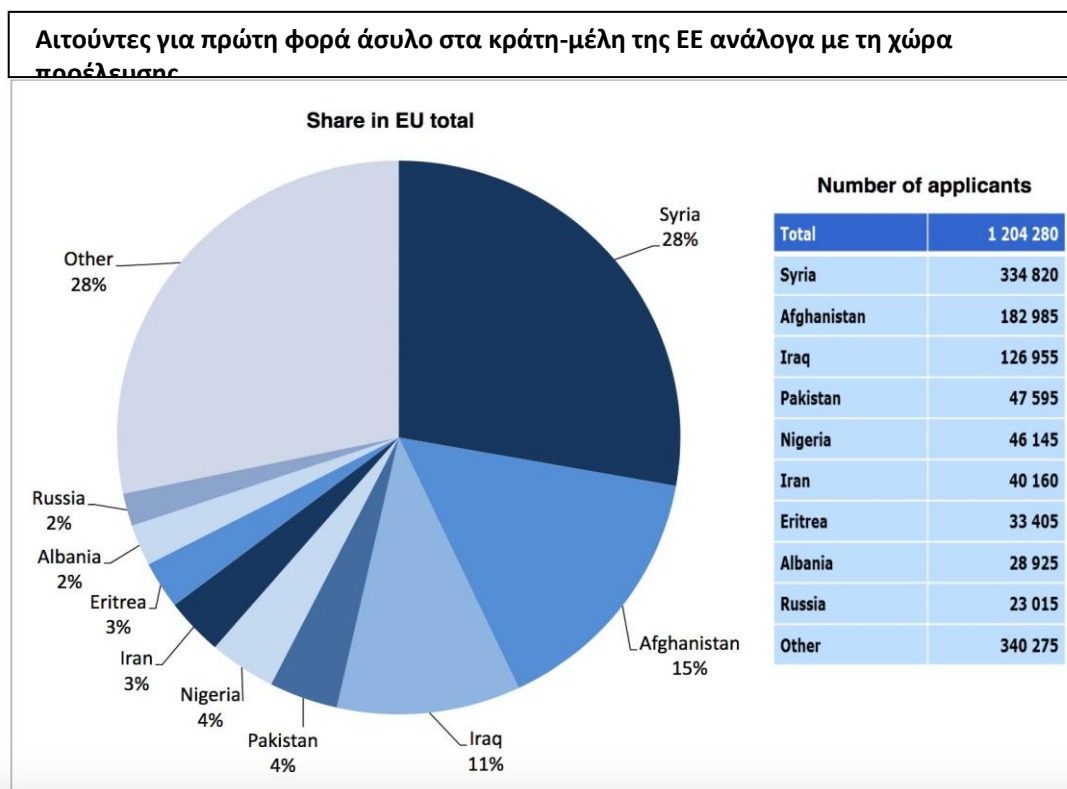
⁷ Πηγή: Eurostat Μάρτιος 2017 - <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7921609/3-16032017-BP-EN.pdf/e5fa98bb-5d9d-4297-9168-d07c67d1c9e1>

Εκτός από τους αριθμούς που αφορούν τους αιτούντες άσυλο, μια λεπτομερής ανάλυση των μεταναστευτικών ροών εντός της ΕΕ περιλαμβάνει, τόσο μετανάστες από ένα κράτος μέλος της ΕΕ σε άλλο, όσο και υπηκόους Τρίτων Χωρών. Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα που είναι διαθέσιμα στη Eurostat, την 1η Ιανουαρίου 2016, 35.1 εκατομμύρια άνθρωποι που γεννήθηκαν σε χώρα εκτός της ΕΕ ζούσαν σε κράτος μέλος της ΕΕ, ενώ 19.3 εκατομμύρια άνθρωποι γεννήθηκαν σε διαφορετικό κράτος μέλος της ΕΕ από αυτό στο οποίο διέμεναν.

Η πιο κάτω γραφική παράσταση δείχνει μια συνοπτική εικόνα του αριθμού των αλλοδαπών στο τέλος του 2016 ανάλογα με τη χώρα καταγωγής τους.

Περίπου το 30% των αιτούντων για πρώτη φορά άσυλο ήταν Σύριοι, αφού το 2016 η Συρία ήταν και πάλι η κύρια χώρα καταγωγής των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη της ΕΕ. Από τους 334.820 Σύριους που αιτήθηκαν άσυλο για πρώτη φορά στην ΕΕ το 2016, σχεδόν το 80% καταγράφηκε στη Γερμανία (266.250 άτομα). Μετά τη Συρία, οι περισσότεροι αιτούντες άσυλο προέρχονται από το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Οι αριθμοί σε σχέση με τη χώρα προέλευσης των μεταναστών δείχνουν ξεκάθαρα ότι οι πόλεμοι στη Μέση Ανατολή είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο οι άνθρωποι εγκαταλείπουν τη χώρα τους.

Πηγή: Δελτίο Τύπου Eurostat 46/2017

Η μεταναστευτική και προσφυγική κρίση που ξέσπασε στην Ευρώπη το 2015 αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που έχει αντιμετωπίσει η Ευρώπη ως σύνολο μέχρι σήμερα, ενώ εξακολουθεί να βρίσκεται ψηλά στην πολιτική ατζέντα των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προσπαθήσει να ανταποκριθεί κατάλληλα σε διάφορα επίπεδα, όπως για παράδειγμα με τη διαχείριση της μετανάστευσης και των συνόρων, τη μεταναστευτική πολιτική και τη διεθνή προστασία και άσυλο. Η μετανάστευση στο επίπεδο της ΕΕ περιλαμβάνει τη νόμιμη και παράνομη μετανάστευση, την πολιτική επαναπατρισμού και το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) (Common European Asylum System, CEAS). Παρόλο που η ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων παραμένει μια προσπάθεια που διεξάγεται σε κρατικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προσφέρει κίνητρα και υποστήριξη των μέτρων που παίρνουν τα κράτη μέλη για την προώθηση της ενσωμάτωσης υπηκόων Τρίτων Χωρών που διαμένουν νόμιμα στη χώρα.

Πριν προχωρήσουμε με την ανάλυση της σχετικής πολιτικής και νομοθεσίας της ΕΕ για τη μετανάστευση, είναι απαραίτητο να περιγράψουμε τους βασικούς όρους που αφορούν στην ομάδα στόχο της παρούσας έρευνας. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) (International Organisation for Migration, IOM) ορίζει τη μετανάστευση ως *“τη μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων, είτε σε μια ξένη χώρα είτε εντός της ίδιας της χώρας. Είναι μια μετακίνηση πληθυσμού που περιλαμβάνει μια οποιαδήποτε μετακίνηση ανθρώπων, ανεξαρτήτως του μεγέθους της, της σύνθεσής της και των αιτιών της· σε αυτήν εντάσσεται η μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων ατόμων, οικονομικών μεταναστών και ατόμων που μετακινούνται για άλλους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης και της επανένωσης με την οικογένειά”*⁸.

Ο ευρύς αυτός ορισμός καλύπτει όλες τις μορφές μετανάστευσης (εκούσια/αναγκαστική μετανάστευση, εσωτερική/διεθνής μετανάστευση, μακροχρόνια/βραχυπρόθεσμη μετανάστευση), καθώς και τα διάφορα βαθύτερα αίτια της μετανάστευσης (πολιτικές διώξεις, συγκρούσεις, οικονομικά προβλήματα, περιβαλλοντική καταστροφή ή ένα συνδυασμό αυτών των παραγόντων, μετανάστευση προς αναζήτηση καλύτερων οικονομικών συνθηκών και βιοτικού επιπέδου, για επιβίωση, ή βάσει άλλων κινήτρων όπως η επανένωση με την οικογένεια), ανεξαρτήτως από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν (νόμιμη/παράνομη μετανάστευση). Επομένως, ο ορισμός περιλαμβάνει τη μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων ατόμων, οικονομικών μεταναστών και ατόμων που μετακινούνται για άλλους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης και της επανένωσης με την οικογένειά.⁹

⁸ <https://www.iom.int/key-migration-terms#Migration>

⁹ https://ec.europa.eu/home-affairs/content/migration-0_en

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), το 1988, βάσει της συλλογής στατιστικών για τη διεθνή μετανάστευση, ένα άτομο είναι μακροχρόνιος μετανάστης αν διαμένει στη χώρα προορισμού του/της για περίοδο δώδεκα μηνών ή περισσότερο, ενώ προηγουμένως ήταν κάτοικος σε μια άλλη χώρα για δώδεκα μήνες ή περισσότερο.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ) (European Migration Network, EMN) έχει επεκτείνει τους πιο πάνω ορισμούς προσαρμόζοντάς τους στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, όπου η μετανάστευση μπορεί να θεωρηθεί η πράξη με την οποία ένα πρόσωπο:

- ο Είτε επιλέγει ως συνήθη τόπο διαμονής και εγκαθίσταται στην επικράτεια ενός κράτους μέλους για μια περίοδο η οποία είναι, ή αναμένεται να είναι, δώδεκα μήνες τουλάχιστον, ενώ προηγουμένως ο συνήθης τόπος διαμονής του ήταν σε άλλο κράτος μέλος ή σε Τρίτη Χώρα .
- ο Είτε, ενώ προηγουμένως ήταν συνήθης κάτοικος στην επικράτεια ενός κράτους μέλους, παύει να έχει το συνήθη τόπο διαμονής του σε αυτό το κράτος μέλος για μια περίοδο η οποία είναι, ή αναμένεται να είναι, δώδεκα μήνες τουλάχιστον.

Επομένως, η ομάδα στόχος της παρούσας μελέτης περιλαμβάνει:

- ο Υπηκόους Τρίτων Χωρών (μετανάστες και πρόσφυγες) που βρίσκονται στην ΕΕ νόμιμα.
- ο Πρόσφυγες που είναι αποδέκτες διεθνούς επικουρικής προστασίας και ανθρωπιστικής προστασίας.
- ο Αιτούντες άσυλο που έχουν πάρει άδεια διαμονής.
- ο Μετανάστες που βρίσκονται στην ΕΕ παράνομα (όπου τα δεδομένα είναι διαθέσιμα).
- ο Μετανάστες από χώρες της ΕΕ.

Ακολουθώντας τον πιο πάνω ευρύ ορισμό της μετανάστευσης, θεωρούμε μετανάστες και τους υπηκόους μιας ευρωπαϊκής χώρας που μετακινούνται σε ένα άλλο κράτος της ΕΕ, ασκώντας το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με το σκοπό της παρούσας έρευνας δεν θα θεωρηθούν η πρωταρχική ομάδα στόχος. Αυτήν θα αποτελέσουν οι μετανάστες και πρόσφυγες που είναι κυρίως υπήκοοι Τρίτων Χωρών.

▪ Ευρωπαϊκή Πολιτική και νομοθεσία για τη μετανάστευση

Η Συνθήκη της Λισαβόνας, που τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2009, θεσπίζει τη νομική βάση για την ανάπτυξη μιας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής στην ΕΕ. Το άρθρο 79 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) (Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU) ορίζει τα πιο κάτω πεδία επάρκειας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο:

- **Νόμιμη μετανάστευση** – Η ΕΕ καθορίζει τους όρους που διέπουν την είσοδο και νόμιμη διαμονή σε ένα κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων και σκοπών οικογενειακής επανένωσης, για υπηκόους Τρίτων Χωρών. Τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν τον όγκο των υπηκόων Τρίτων Χωρών που εισέρχονται στην επικράτειά τους για να αναζητήσουν εργασία, είτε ως μισθωτοί, είτε ως μη-μισθωτοί εργαζόμενοι.
- **Καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης** – Η ΕΕ εμποδίζει και μειώνει την παράτυπη μετανάστευση και εφαρμόζει αποτελεσματικά μια πολιτική επαναπατρισμού που συνάδει με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.
- **Συμφωνίες επανεισοδοχής** – Η ΕΕ είναι σε θέση να συνάψει συμφωνίες με Τρίτες Χώρες για επανεισοδοχή στη χώρα καταγωγής ή προέλευσής τους των υπηκόων Τρίτων Χωρών που δεν πληρούν, ή δεν πληρούν πλέον, τις προϋποθέσεις εισόδου, παρουσίας ή διαμονής σε ένα κράτος μέλος.
- **Ενσωμάτωση** – Η ΕΕ είναι σε θέση να παρέχει κίνητρα και να υποστηρίξει τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για την προώθηση της ενσωμάτωσης των νόμιμων υπηκόων Τρίτων Χωρών. Η νομοθεσία της ΕΕ δεν προβλέπει την εναρμόνιση των κρατικών νόμων και κανονισμών, αφού αυτοί αποτελούν εσωτερική υπόθεση των κρατών μελών.

Τέλος, το άρθρο 80 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεσπίζει την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο, μεταξύ των κρατών μελών.

▪ Πλαίσιο πολιτικής

Το ισχύον πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ εμπεριέχει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση (European Agenda for Migration) και τη Συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας (Global Approach to Migration and Mobility).

Και τα δύο έγγραφα πολιτικής παρέχουν στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές και αρχές που διέπουν την υπάρχουσα και επερχόμενη νομοθεσία της ΕΕ αναφορικά με τους πιο πάνω μεταναστευτικούς τομείς. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση, που ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2015, υπέδειξε βραχυπρόθεσμα μέτρα που στόχευαν στο να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση. Πρότεινε, ωστόσο, και μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες διατάξεις, σκιαγραφώντας μια ολοκληρωμένη απάντηση στα μεταναστευτικά ζητήματα και τα ζητήματα ασύλου στην Ευρώπη.

Αυτές βασίζονται σε τέσσερις πυλώνες:

- 1) Μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση.
- 2) Διαχείριση συνόρων – διάσωση ζωών και προστασία εξωτερικών συνόρων.
- 3) Το καθήκον της Ευρώπης για προστασία – μια κοινή πολιτική ασύλου.
- 4) Νέα πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση.

Στις ακόλουθες σελίδες, η ανάλυση θα επικεντρωθεί στην τρέχουσα πολιτική και νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ που αφορά στο κοινό σύστημα ασύλου και τη νόμιμη μετανάστευση, καθώς και στις τελευταίες και αναμενόμενες εξελίξεις, δεδομένου ότι αποτελούν τους τομείς που αφορούν άμεσα τις ομάδες στόχους του έργου, αλλά και τον κύριο στόχο του, αυτόν της συμβολής στη διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών και προσφύγων στην ΕΕ.

Η νέα πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση προτείνει την αναθεώρηση της Οδηγίας για την Μπλε Κάρτα (Blue Card Directive), έτσι ώστε να προσελκύσει καινοτόμους επιχειρηματίες στην ΕΕ, να αναπτύξει ένα πιο συνεκτικό και αποτελεσματικό μοντέλο για τη νόμιμη μετανάστευση στην ΕΕ με αξιολόγηση του ισχύοντος πλαισίου και να ενδυναμώσει τη συνεργασία με τις κύριες χώρες προέλευσης.

Εξετάζοντας προσεκτικά τις κύριες συστάσεις που προέκυψαν από το Πρόγραμμα Δράσης, το 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή ένα Έλεγχο Καταλληλότητας της τρέχουσας νομοθεσίας της ΕΕ για τη νόμιμη μετανάστευση. Ο σκοπός αυτού του Ελέγχου Καταλληλότητας, που βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, είναι να αξιολογήσει και να κάνει μια αποτίμηση της ισχύουσας νομοθεσίας της ΕΕ για τη νόμιμη μετανάστευση, ώστε να επισημάνει κενά και ελλείψεις και να απλοποιήσει κατάλληλα το πλαίσιο της ΕΕ.

- **Η βασική ισχύουσα νομοθεσία**

Τα τελευταία δέκα χρόνια η ΕΕ έχει θεσπίσει νομοθεσία σε διάφορους τομείς, η οποία ρυθμίζει την είσοδο και διαμονή υπηκόων Τρίτων Χωρών στην επικράτεια των κρατών μελών της για τους ακόλουθους σκοπούς: εργασία, οικογενειακή επανένωση, σπουδές και έρευνα. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ καθορίζει, επίσης, τις νομικές διατάξεις για το καθεστώς των υπηκόων από χώρες εκτός της ΕΕ που διαμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην ΕΕ. Παρά την κρατική δικαιοδοσία των κρατών μελών της ΕΕ στη διαδικασία ενσωμάτωσης υπηκόων Τρίτων Χωρών, η ΕΕ έχει αυξήσει την παρεχόμενη οικονομική βοήθεια και τους πόρους, προκειμένου να ενισχύσει τόσο τον πολιτικό συντονισμό όσο και τα μέτρα και τις δράσεις που ενθαρρύνουν και προωθούν τη διαδικασία ενσωμάτωσης.

Οι κύριες οδηγίες της ΕΕ που σχετίζονται με τη μετανάστευση είναι οι εξής:

Οδηγία για την Μπλε Κάρτα (2009/50/ΕΚ) — Είσοδος και διαμονή εργαζομένων με υψηλή εξειδίκευση. Καθορίζει τους όρους εισόδου και διαμονής για υπηκόους χωρών εκτός της ΕΕ με υψηλή εξειδίκευση που επιθυμούν να εργαστούν σε μια χώρα της ΕΕ (εκτός από τη Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο) και για τις οικογένειές τους, θεσπίζοντας μια ταχεία διαδικασία. Ωστόσο, οι επόμενες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της, επισήμαναν αρκετά ζητήματα που ήταν σε εκκρεμότητα. Για παράδειγμα, πολλές χώρες της ΕΕ έχουν παράλληλους κανόνες και διαδικασίες για την ίδια κατηγορία εργατών. Επιπλέον, ο περιορισμένος αριθμός αδειών που παραχωρήθηκαν έδειξε ότι η οδηγία δεν υπήρξε τόσο αποτελεσματική όσο προοριζόταν. Τον Ιούνιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια πρόταση για αναθεώρηση της Οδηγίας για την Μπλε Κάρτα. Η τροποποίηση της νομοθεσίας έχει αρχίσει και πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2018.

Η Οδηγία για την Ενιαία Άδεια Διαμονής (2011/98/ΕΕ) θεσπίζει ενιαία άδεια διαμονής και εργασίας για εργαζόμενους από χώρες εκτός της ΕΕ. Ορίζει, επίσης, μια σειρά από συγκεκριμένα δικαιώματα, έτσι ώστε να παρέχει ίση μεταχείριση στους εργαζόμενους από χώρες εκτός της ΕΕ που καλύπτονται από την εν λόγω οδηγία. Είναι ένα “πλαίσιο” ή μια “οριζόντια” οδηγία που καλύπτει εργαζόμενους Τρίτων Χωρών που εισέρχονται σε ένα κράτος μέλος σύμφωνα με τον εκάστοτε κρατικό νόμο για τη μετανάστευση.

Η Οδηγία για τους Εποχικά Εργαζόμενους (2014/36/ΕΕ) ρυθμίζει την είσοδο και διαμονή υπηκόων Τρίτων Χωρών που εισέρχονται προσωρινά για να κάνουν εποχική εργασία συνήθως στους τομείς της γεωργίας και του τουρισμού. Περιλαμβάνει δικαιώματα που εξασφαλίζουν ότι εν λόγω εργαζόμενοι δε θα τύχουν εκμετάλλευσης κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα.

Η Οδηγία για τις Ενδοεπιχειρησιακές Μεταθέσεις (2014/66/ΕΕ) περιγράφει τους όρους εισόδου και διαμονής υπηκόων Τρίτων Χωρών στο πλαίσιο ενδοεπιχειρησιακών μεταθέσεων. Η οδηγία απλοποιεί τις διαδικασίες για τις επιχειρήσεις και τους πολυεθνικούς οργανισμούς, ώστε να μεταθέτουν τους διευθυντές, τους εμπειρογνώμονες και τους εκπαιδευόμενους τους στα παραρτήματα ή γραφεία τους που βρίσκονται στην ΕΕ.

Η Οδηγία για τους Σπουδαστές και Ερευνητές (2016/801/ΕΕ) καλύπτει τους όρους εισόδου και διαμονής υπηκόων Τρίτων Χωρών για σκοπούς έρευνας, σπουδών, εκπαίδευσης, εθελοντικής εργασίας, προγραμμάτων ανταλλαγής μαθητών ή εκπαιδευτικών έργων και εσωτερικών άμισθων βοηθών.

Η Οδηγία για την Οικογενειακή Επανένωση (2003/86/ΕΚ) αποσκοπεί στη θέσπιση κοινών κανονισμών σχετικά με το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης. Πρόθεση είναι να δοθεί η δυνατότητα στα μέλη μιας οικογένειας που είναι υπήκοοι χώρας εκτός της ΕΕ να συναντήσουν τους συγγενείς τους που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια της ΕΕ. Ο σκοπός είναι να προστατευτούν οι οικογένειες και να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση υπηκόων από χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΕ.

Η Οδηγία για τους επί μακρόν διαμένοντες (2003/109/ΕΚ), όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2011/51/ΕΕ, επιτρέπει σε υπηκόους Τρίτων Χωρών που διαμένουν νόμιμα και συνεχόμενα σε ένα κράτος μέλος για πέντε χρόνια να αποκτήσουν καθεστώς “κατοίκου μακράς διαρκείας” και τα σχετικά δικαιώματα. Το 2011, η οδηγία τροποποιήθηκε για να καλύπτει υπηκόους εκτός της ΕΕ, όπως οι πρόσφυγες ή οι απάτριδες, οι οποίοι είναι δέκτες διεθνούς προστασίας.

- **Μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση /Οι τελευταίες εξελίξεις και η μελλοντική πορεία**

Από το 2015, οι θεσμοί της ΕΕ έχουν επανειλημμένα αναγνωρίσει την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση στη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση. Για το σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποβάλει ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στην εφαρμογή των βασικών δράσεων που περιγράφονται από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση. Η αναθεώρηση της Οδηγίας για τη Μπλε Κάρτα, το 2016, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες εξελίξεις που αφορούν στη νόμιμη μετανάστευση. Αποσκοπεί στην προσέλκυση εξειδικευμένων εργαζομένων από χώρες εκτός της ΕΕ, διασφαλίζοντας νόμιμη πρόσβαση και είσοδο στην ΕΕ, ανταποκρινόμενη παράλληλα στην έλλειψη εργατικού δυναμικού και στις δημογραφικές αλλαγές που προκαλούνται από τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, οι βελτιώσεις που εισήγαγε η αναθεωρημένη οδηγία περιλαμβάνουν λιγότερο

αυστηρά κριτήρια εισδοχής, όπως για παράδειγμα χαμηλότερο κατώτατο όριο μισθού και συμβόλαια εργασίας μικρότερης διάρκειας, καλύτερες συνθήκες οικογενειακής επανένωσης, διευκόλυνση της κινητικότητας και κατάργηση των παράλληλων εθνικών συστημάτων. Το Δεκέμβριο του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα πολιτικό οδικό χάρτη, συστήνοντας την ταχεία υιοθέτηση μέσα στο 2018 όλου του πακέτου της μεταναστευτικής μεταρρύθμισης που ήταν σε εκκρεμότητα. Ενθάρρυνε, επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο όπως ολοκληρώσουν τη νομοθεσία του φακέλου της Μπλε Κάρτας μέχρι τον Ιούνιο του 2018.

Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)

Η νομική βάση για το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) καθορίζεται από το άρθρο 68.2 και το άρθρο 78 (ΣΛΕΕ) της Συνθήκης της Λισαβόνας. Επιπλέον, το άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, δηλώνει ότι “το δικαίωμα στο άσυλο πρέπει να διασφαλίζεται με σεβασμό στους κανόνες της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967, σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σε συμφωνία με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης”.

Σκοπός του ΚΕΣΑ είναι να εναρμονιστούν οι διαδικασίες ασύλου σε όλα τα κράτη μέλη, θεσπίζοντας κοινούς κανόνες που να εξασφαλίζουν ενιαίο καθεστώς, διαδικασίες και ελάχιστες προδιαγραφές για υπηκόους Τρίτων Χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας στην ΕΕ. Η πρώτη εκδοχή του ΚΕΣΑ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2013, αποτελεί το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ για το άσυλο. Η βασική ισχύουσα νομοθεσία αποτελείται από δύο κανονισμούς και τρεις οδηγίες.

Η βασική νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο

Ο αναθεωρημένος Κανονισμός του Δουβλίνου (ΕΕ) 604/2013 (Κανονισμός Δουβλίνο III)¹⁰, ο οποίος αντικατέστησε τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) 343/2003 (Κανονισμός Δουβλίνο II), θέτει τα κριτήρια καθορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Στοχεύει στην αναχαίτιση του λεγόμενου φαινομένου των “προσφύγων σε τροχιά”, που αναφέρεται σε αιτούντες άσυλο για τους οποίους κανένα κράτος μέλος δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για την εξέταση των αιτήσεών τους. Στόχος του είναι επίσης να αποτρέψει τις πολλαπλές αιτήσεις ασύλου. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνο III, η χώρα της ΕΕ που είναι υπεύθυνη για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου είναι η πρώτη στην οποία

¹⁰ Το νομοθετικό κείμενο: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/LSU/?uri=CELEX:32013R0604>

εισέρχεται ο αιτών. Ο κανονισμός διευκρινίζει επίσης τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών. Τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2014.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 603/2013¹¹ που θέσπισε το EURODAC για την αντιπαραβολή των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο τέθηκε σε ισχύ στις 20 Ιουλίου 2015. Το αρχικό σύστημα EURODAC θεσπίστηκε από τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) 2725/2000 και λειτουργεί από το 2003. Δημιούργησε μια βιομετρική βάση δεδομένων σε όλη την ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει δακτυλικά αποτυπώματα αιτούντων άσυλο και υπηκόων χωρών εκτός της ΕΕ/ΕΟΧ, για σύγκριση μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Ο αναθεωρημένος κανονισμός του 2013 για το EURODAC επιτρέπει τη συλλογή και αποστολή των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο (και υπηκόων χωρών εκτός ΕΕ/ΕΟΧ) στην κεντρική βάση δεδομένων EURODAC, κάνοντας έτσι πιο εύκολη την ταυτοποίηση και καθορισμό της υπεύθυνης χώρας της ΕΕ για την εξέταση της αίτησης ασύλου.

Η Οδηγία για την Αναγνώριση (2011/95/ΕΕ)¹² καθορίζει τις προϋποθέσεις για χορήγηση διεθνούς προστασίας σε υπηκόους Τρίτων Χωρών ή ανιθαγενείς, θεσπίζοντας ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Καθορίζει επίσης το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Η τελική προθεσμία για τις χώρες της ΕΕ για την πλήρη μεταφορά της στο νομικό τους καθεστώς ήταν η 21η Δεκεμβρίου 2013.

Η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου (2013/32/ΕΕ)¹³ στοχεύει σε πιο δίκαιες, γρήγορες και ποιοτικά καλύτερες αποφάσεις για το άσυλο. Αιτούντες άσυλο με ειδικές ανάγκες θα λάβουν την απαραίτητη υποστήριξη για να στηρίξουν την αίτησή τους, ενώ θα υπάρχει, ειδικότερα, μεγαλύτερη προστασία ασυνόδευτων ανηλίκων και θυμάτων βασανιστηρίων. Η οδηγία ορίζει ότι η αρχική διαδικασία για το άσυλο, εξαιρουμένης της διαδικασίας της προσφυγής, δεν πρέπει να ξεπερνά τους έξι μήνες. Τέθηκε σε ισχύ στις 19 Ιουλίου 2013, ενώ οι χώρες της ΕΕ όφειλαν να ενσωματώσουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο μέχρι τις 20 Ιουλίου 2015, εκτός από συγκεκριμένες πτυχές που αφορούν τη διαδικασία εξέτασης, οι οποίες θα εφαρμοστούν από τις 20 Ιουλίου 2018.

Η Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής (2013/33/ΕΕ)¹⁴ διασφαλίζει την ύπαρξη ανθρώπινων υλικών συνθηκών υποδοχής (όπως είναι η στέγαση) για τους αιτούντες άσυλο στην ΕΕ και ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα των εν λόγω ατόμων γίνονται πλήρως σεβαστά. Διασφαλίζει, επίσης, ότι η κράτηση εφαρμόζεται μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης. Η οδηγία ισχύει από τις 19 Ιουλίου 2015, ενώ τα κράτη μέλη έπρεπε να την ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο

¹¹ http://eurlex.europa.eu/summary/EN/230105_1

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011L0095>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=CELEX:32013L0032>

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=celex:32013L0033>

μέχρι τις 21 Ιουλίου 2015.

Όπως προαναφέρθηκε, το Πρόγραμμα Δράσης της ΕΕ για τη μετανάστευση οδήγησε σε μια σειρά από βραχυπρόθεσμα μέτρα, τα οποία υποστηρίζουν τις χώρες εκείνες που δέχονται μαζικές ροές μεταναστών και προσφύγων και που αντιμετωπίζουν, επομένως, σημαντική πίεση στα συστήματα ασύλου τους. Για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της μετανάστευσης και του ασύλου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε ισχύ για πρώτη φορά το άρθρο 78 (3) της ΣΛΕΕ εφαρμόζοντας μια σειρά από συγκεκριμένα μέτρα. Ενεργοποίησε το μηχανισμό αντίδρασης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, για να δημιουργήσει ένα πρόγραμμα μετεγκατάστασης και να βοηθήσει την Ιταλία και την Ελλάδα στη διαχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, και πρότεινε ένα πρόγραμμα επανεγκατάστασης, ζητώντας από τα κράτη μέλη να επανεγκαταστήσουν τα άτομα που έχουν σαφή ανάγκη διεθνούς προστασίας, όπως αυτά ορίζονται από την Ύπατη Αρμοστεία, και παρέχοντας επιπρόσθετη οικονομική βοήθεια στις εν λόγω χώρες.

Προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και μελλοντική πορεία

Οι πιο πάνω κανονισμοί και οδηγίες αποτελούν τον κύριο άξονα του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, όπως εφαρμόζεται σήμερα. Ωστόσο, οι μαζικές εισροές μεταναστών και αιτούντων άσυλο το 2015 άσκησαν μεγάλη πίεση στα συστήματα ασύλου πολλών κρατών μελών, αλλά και στο ΚΕΣΑ ως σύνολο, φανερώνοντας τις δομικές ελλείψεις και κενά του. Τα ζητήματα αυτά αντιμετωπίστηκαν εν μέρει από το Πρόγραμμα Δράσης της ΕΕ για τη Μετανάστευση, μέσα από μια σειρά βραχυπρόθεσμων μέτρων και δράσεων. Παρόλα αυτά, το 2016 η Επιτροπή υιοθέτησε δύο πακέτα προτάσεων που αποσκοπούν στην αναμόρφωση του ΚΕΣΑ και στην ανάπτυξη ενός πλήρως δίκαιου και ανθρωπιστικού συστήματος ασύλου.

Τον Απρίλιο του 2016, η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο “Μεταρρύθμιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και προώθηση των νόμιμων οδών προς την Ευρώπη”, εντόπισε πέντε τομείς προτεραιότητας που χρήζουν βελτίωσης: 1) Μεταρρύθμιση του συστήματος του Δουβλίνου για την καλύτερη αντιμετώπιση των μαζικών αφίξεων προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, δημιουργώντας ένα δικαιότερο μηχανισμό κατανομής μεταξύ των κρατών μελών 2) Ενίσχυση του EURODAC για την ενσωμάτωση των αλλαγών στο σύστημα του Δουβλίνου και για τη διεύρυνση του σκοπού του πέρα από το άσυλο 3) Επίτευξη μεγαλύτερης σύγκλισης στο σύστημα ασύλου της ΕΕ ώστε να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση σε όλη την Ευρώπη, μέσα από τη μεταρρύθμιση των τριών οδηγιών για το άσυλο που αποτελούν τον άξονα του ΚΕΣΑ 4) Αποτροπή και αποθάρρυνση δευτερογενών

μετακινήσεων των αιτούντων άσυλο εντός της ΕΕ, ώστε να αποφευχθεί η κατάχρηση και το φαινόμενο της “αγοράς ασύλου” 5) Ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης Ασύλου (ΕΕΥΑ) (European Asylum Support Office, EASO), ενίσχυση του εκτελεστικού και επιχειρησιακού της ρόλου, με τη χορήγηση των απαραίτητων οικονομικών πόρων και την παροχή των νομικών μέσων για την επίτευξη των στόχων της. Οι νομοθετικές προτάσεις που υποβλήθηκαν το 2016 συζητούνται από το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

- **Πλαίσιο πολιτικής σχετικά με την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων**

Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενσωμάτωση

Σύμφωνα με το άρθρο 79, παράγραφος 5 της ΣΛΕΕ, “το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών, με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων Τρίτων Χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, αποκλειόμενης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών”. Αυτή η παράγραφος ορίζει τη νομική βάση για τα κίνητρα και τα μέτρα που λαμβάνονται στο επίπεδο της ΕΕ για την ένταξη των μεταναστών κα προσφύγων (υπηκόων Τρίτων Χωρών) που διαμένουν νόμιμα στις επικράτειες των κρατών μελών. Οι θεσμοί της ΕΕ δεν μπορούν να θεσπίσουν διατάξεις για την ενσωμάτωση των υπηκόων Τρίτων Χωρών, αφού εναπόκειται στο κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει για αυτή τη διαδικασία σε κρατικό επίπεδο.

Ενόψει των μεταναστευτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες της ΕΕ τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ ενέτεινε τις προσπάθειές της προς μια ενισχυμένη προσέγγιση της ενσωμάτωσης. Ως αποτέλεσμα των συντονιστικών προσπάθειών της, η Επιτροπή ενέκρινε τον Ιούνιο του 2016 ένα Πρόγραμμα Δράσης για την ενσωμάτωση υπηκόων Τρίτων Χωρών. Το έγγραφο παρέχει ένα κοινό πλαίσιο πολιτικής για τη κράτη μέλη καθώς αναπτύσσουν περαιτέρω και ενισχύουν τις εθνικές τους πολιτικές ενσωμάτωσης μεταναστών από Τρίτες Χώρες, και περιγράφει την πολιτική, επιχειρησιακή και οικονομική βοήθεια που έχει σχεδιάσει η Επιτροπή για να τα βοηθήσει στις προσπάθειές τους.

Όπως έχει επανειλημμένα δηλώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες φέρνουν, τόσο προκλήσεις, όσο και ευκαιρίες, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν και να αξιοποιηθούν κατάλληλα. Σε βάθος χρόνου, η διαδικασία

ενσωμάτωσης αποφέρει οφέλη στις κοινότητες και κοινωνίες υποδοχής, προστατεύοντας παράλληλα τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων. Προς το σκοπό αυτό, η κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση θα πρέπει να ενισχυθεί μέσα από στοχευμένα μέτρα και παρεμβάσεις, που εμπλέκουν τους θεσμούς της ΕΕ, τα κράτη μέλη, περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και κοινωνικούς εταίρους και οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών.

Εν προκειμένω, το Σχέδιο Δράσης, που βασίζεται στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Ενσωμάτωση του 2011, επισημαίνει βασικούς τομείς πολιτικής, όπως είναι η εκπαίδευση, η αγορά εργασίας και η επαγγελματική κατάρτιση, η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, η ενεργή συμμετοχή και η κοινωνική ενσωμάτωση. Η Επιτροπή προβλέπει τη διεξαγωγή συγκεκριμένων δράσεων και δραστηριοτήτων από τα κράτη μέλη και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, σε όλους αυτούς τους τομείς. Πιο κάτω, παρουσιάζεται μια σύντομη επισκόπηση των κύριων δράσεων που έγιναν το 2016 και 2017 σε κάθε τομέα πολιτικής και που χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ και άλλα οικονομικά όργανα της ΕΕ.

Εκπαίδευση

- Αξιολόγηση των γλωσσικών δεξιοτήτων και παρακολούθηση διαδικτυακών γλωσσικών μαθημάτων από τη Διαδικτυακή Γλωσσική Υποστήριξη (Online Linguistic Support, OLS) στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+, μια υπηρεσία από την οποία επωφελήθηκαν περίπου 100.000 υπήκοοι Τρίτων Χωρών, και συγκεκριμένα πρόσφυγες
- Υποστήριξη των κρατικών και περιφερειακών αρχών για τη δημιουργία τάξεων υποδοχής, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και γλώσσας, την διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση, τη βοήθεια σε ασυνόδευτα παιδιά και την ένταξη στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Παροχή βοήθειας και υποστήριξης σε δασκάλους και σχολικό προσωπικό για την προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών των εκπαιδευόμενων μεταναστών και την ενσωμάτωση των προσφύγων μέσω διαδικτυακών μαθημάτων
- Ανάπτυξη ενός “Εγχειριδίου Δεξιοτήτων για Υπηκόους Τρίτων Χωρών”, στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης για Νέες Δεξιότητες στην Ευρώπη, για τον έγκαιρο εντοπισμό των δεξιοτήτων και προσόντων των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και άλλων υπηκόων Τρίτων Χωρών.

Αγορά εργασίας και επαγγελματική κατάρτιση

- Προώθηση της ταχείας εισαγωγής των προσφύγων στην αγορά εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης για γυναίκες και πρόσφυγες.
- Προώθηση της ανταλλαγής υποσχόμενων πρακτικών για την ένταξη στην αγορά εργασίας, μέσα από υπάρχοντα προγράμματα και ταμεία χρηματοδότησης.
- Ενίσχυση των δυνατοτήτων των δήμων και των τοπικών αρχών σχετικά με πρακτικές ενσωμάτωσης για πρόσφυγες, με έμφαση στην ένταξη στην αγορά εργασίας.
- Εντοπισμός των βέλτιστων πρακτικών για την ενίσχυση και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των μεταναστών, καθώς και χρηματοδότηση πιλοτικών έργων για τη διάχυσή τους.

Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

- Προώθηση της αξιοποίησης της χρηματοδότησης από την ΕΕ για την υποδοχή, εκπαίδευση, στέγαση και δημιουργία υποδομών υγείας και κοινωνικών υποδομών για υπηκόους Τρίτων Χωρών.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης και στέγασης σε νεοαφιχθέντες υπηκόους Τρίτων Χωρών.
- Ανάπτυξη της επαγγελματικής επιμόρφωσης των επαγγελματιών της υγείας και των λειτουργών επιβολής του νόμου που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της υποδοχής, με στόχο την ολιστική προσέγγιση στην υγειονομική περίθαλψη των μεταναστών.

Ενεργή συμμετοχή και κοινωνική ενσωμάτωση

- Προώθηση της ενεργής συμμετοχής των υπηκόων Τρίτων Χωρών στην πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική και αθλητική ζωή στις κοινωνίες υποδοχής.
- Υλοποίηση έργων για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου περί ευρωπαϊκών αξιών, μέσα από τον πολιτισμό, τις ταινίες και τις τέχνες.
- Χρηματοδότηση έργων για τον έγκαιρο εντοπισμό, προστασία και ενσωμάτωση υπηκόων Τρίτων Χωρών που έπεσαν θύματα εμπορίας ανθρώπων, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά και τους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ενσωμάτωση των υπηκόων Τρίτων Χωρών είναι μια πολιτική προτεραιότητα που περιλαμβάνει όλους τους προαναφερθέντες τομείς πολιτικής και εμπλέκει διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης (ΕΕ, εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) και ενδιαφερόμενα μέρη (ΜΚΟ, οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων κοινοτήτων διασποράς και μεταναστών και οργανώσεων θρησκευτικού χαρακτήρα).

Συγκριτική ανάλυση των εθνικών πλαισίων

Η κυβέρνηση της κάθε χώρας που συμμετέχει στο έργο MigrEmpower (Αυστρία, Κλυπρος, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία) θέσπισε συγκεκριμένους νόμους και έθεσε σε εφαρμογή σχέδια δράσης και υπηρεσίες για τους μετανάστες. Κάποιες κοινές προτάσεις είναι:

- ο Η γλώσσα γίνεται, δικαίως, αντιληπτή ως ο βασικός παράγοντας κοινωνικής και εργασιακής ενσωμάτωσης: η κάθε χώρα ανέπτυξε εκπαιδευτικές υπηρεσίες για να βοηθήσει τους μετανάστες στην εκμάθηση της μητρικής γλώσσας της χώρας υποδοχής.
- ο Για πρόσβαση στις υπηρεσίες εύρεσης εργασίας απαιτείται καθεστώς διαμονής και νόμιμα έγγραφα διαμονής.
- ο Παρά το γεγονός ότι η στέγαση είναι ένας βασικός παράγοντας στη διαδικασία ενσωμάτωσης, ώστε να αποκτηθούν δικαιώματα και να βρεθεί εργασία, υπάρχει ακόμη έλλειψη συγκεκριμένων δράσεων σε κάποιες χώρες σχετικά με αυτό το θέμα.
- ο Η κυβέρνηση της Κύπρου φαίνεται να είναι η πιο προσεκτική στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων, αφού υπάρχουν πολλοί νόμοι με απώτερο σκοπό την καταπολέμηση οποιουδήποτε είδους διάκρισης απέναντι στους μετανάστες.

Καλές Πρακτικές

Στις ακόλουθες σελίδες παρουσιάζεται μια επισκόπηση των καλών πρακτικών (ΚΠ) που επιλέγηκαν από τους εταίρους του MigrEmpower, καθώς και μια συγκριτική ανάλυση των βασικών στοιχείων τους, με έμφαση στις πτυχές ενσωμάτωσης και αποκλεισμού που σχετίζονται με την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων.

Ξεκινώντας από μια συνολική ανάλυση των καλών πρακτικών που συλλέχθηκαν και περιγράφηκαν από τους εταίρους του έργου, στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται μια συνοπτική επισκόπηση των δράσεων, η οποία εξετάζει τις ακόλουθες διαστάσεις:

- ο Βασικός τύπος της παρέμβασης
- ο Βασικός διαχειριστής/διοργανωτής
- ο Κύρια πηγή χρηματοδότησης
- ο Βασική ομάδα στόχος
- ο Είδος δραστηριοτήτων που διεξάγονται στο έργο

Ο στόχος αυτής της ανάλυσης είναι να παρέχει μια σύνοψη δεδομένων που μπορούν να φανούν χρήσιμα για μετέπειτα αναστοχασμό. Για το λόγο αυτό, η πολυπλοκότητα των καλών πρακτικών που περιγράφονται από τις διάφορες χώρες έχει απλοποιηθεί και για κάθε τυπολογική διάσταση εφαρμόστηκε το κριτήριο της “υπεροχής”. Για παράδειγμα, σχετικά με τον τύπο της παρέμβασης, λήφθηκε υπόψη η κύρια παρέμβαση, παρά το γεγονός ότι κάποιες Καλές Πρακτικές ασχολήθηκαν με την κοινωνική ενσωμάτωση αλλά και την πολιτισμική διαμεσολάβηση ή την εξεύρεση εργασίας. Η ίδια λογική εφαρμόστηκε και στις υπόλοιπες διαστάσεις, εκτός από την τελευταία (είδος δραστηριοτήτων που διεξάγονται στο έργο), στην οποία γίνεται διεξοδική αναφορά των δράσεων.

Η συνολική αυτή ανάλυση επιτρέπει κάποιους πρώτους συγκριτικούς αναστοχασμούς. Μπορούμε, βέβαια, να υποθέσουμε ότι η επιλογή που έκαναν οι εταίροι του έργου αποτελεί ήδη ένα πρώτο αποτέλεσμα κάποιων σταθμισμένων κριτηρίων επιλογής, τα οποία μπορούν να υποδείξουν ποιες είναι οι πιο συναφείς, αποτελεσματικές, αποδοτικές, καινοτόμες και βιώσιμες δράσεις σε εθνικό επίπεδο.

Αναφορικά με τον τύπο της παρέμβασης, η επιλογή των εταίρων του MigrEmpower εστιάζεται κυρίως σε παρεμβάσεις που έχουν ως κύριο στόχο τους την “κοινωνική ένταξη/ενσωμάτωση”. Αυτές οι Καλές Πρακτικές αφορούν τη διδασκαλία της γλώσσας, τη στέγαση, αλλά και συμβουλευτικές δραστηριότητες και δραστηριότητες καθοδήγησης, με προώθηση από τοπικά δίκτυα. Ακολουθούν οι καλές πρακτικές που βασικός τους στόχος είναι η “εξεύρεση εργασίας”, οι οποίες περιλαμβάνουν δραστηριότητες που στοχεύουν πιο αποφασιστικά στην αγορά εργασίας: από την ανάλυση των ικανοτήτων και γνώσεων μέχρι και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Οι καλές πρακτικές που αφορούν μόνο την επαγγελματική κατάρτιση ή την πολιτισμική διαμεσολάβηση είναι λιγότερες.

Εξετάζοντας την κατηγορία των “διαχειριστών” ή “διοργανωτών” των καλών πρακτικών, βλέπουμε ότι οι μισές σχεδόν καλές πρακτικές που επιλέγηκαν από τους εταίρους διοργανώνονται από μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Ακολουθούν οι οργανώσεις και τα ιδρύματα, που μπορεί να ανήκουν στον μη-κερδοσκοπικό κόσμο, έχουν ωστόσο διαφορετικές νομικές κατηγορίες: στην πρώτη περίπτωση, ενδέχεται να υπάρχει ένας πιο άτυπος χαρακτήρας και πιο ισχυρή συμμετοχή εθελοντών, ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για πιο οργανωμένους φορείς που συνηθίζουν να αυτοχρηματοδοτούν τα έργα

τους. Μόνο μια καλή πρακτική διοργανώθηκε από έναν αντιπροσωπευτικό οργανισμό (Mentoring für Migrantinnen und Migranten, Αυστρία).

Υπάρχουν μόνο δέκα καλές πρακτικές που διοργανώνονται από δημόσιους κρατικούς και τοπικούς θεσμούς: αυτό επιβεβαιώνει ότι η διαχείριση των προσφύγων γίνεται στο πλαίσιο της συνεργασίας δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, όπου η επαφή με τους δικαιούχους ανατίθεται στους μη-κερδοσκοπικούς φορείς. Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι δεν υπάρχουν καλές πρακτικές που διοργανώνονται από ιδιωτικούς κερδοσκοπικούς φορείς, κάτι που μπορεί να είναι αποτέλεσμα των ευαισθησιών των εταίρων, παραμένει ωστόσο ένα στοιχείο που πρέπει να τονιστεί.

Οι ιδιώτες συμμετέχουν σε συγκεκριμένες καλές πρακτικές μέσα από οικονομική υποστήριξη: δωρεές έγιναν για έξι καλές πρακτικές· οι δωρεές όμως δεν είναι αρκετές για την υποστήριξη των έργων, επομένως συνοδεύονται πάντα από αυτοχρηματοδότηση ή δημόσια χρηματοδότηση (12 καλές πρακτικές). Μόνο δύο καλές πρακτικές χρηματοδοτούνται από την πώληση αγαθών ή υπηρεσιών στην αγορά: Το Barikamà, ένας συνεταιρισμός μεταναστών στη Ρώμη, και ο συνεταιρισμός Siamo.

Η δημόσια χρηματοδότηση είναι ο πιο συχνός τύπος χρηματοδότησης των επιλεγμένων καλών πρακτικών (29 από τις 60). Αυτό πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη για τους ακόλουθους λόγους:

- Η εξάρτηση από τη δημόσια χρηματοδότηση μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για τη βιωσιμότητα των παρεμβάσεων.
- Συχνά, οι χρηματοδοτήσεις είναι δάνεια με προθεσμία (έχουν να κάνουν με χρηματοδότηση από την ΕΕ ή με μη-συστηματικά εθνικά προγράμματα).
- Η χρηματοδότηση γίνεται πολλές φορές στο πλαίσιο μιας “μεταναστευτικής κρίσης” ή “προσφυγικής κρίσης”. Αυτό σημαίνει ότι η χρηματοδότηση συνδέεται άμεσα με συγκεκριμένα έξοδα (διδασκαλία της γλώσσας, γεύματα, αρχική υποδοχή, στέγαση), δραστηριότητες που δεν μεταφράζονται απαραίτητα σε ενσωμάτωση, αντίθετα παρατείνουν τις συνθήκες διαχωρισμού από την τοπική κοινωνία.

Η λογική αυτή αφορά ιδιαίτερα τις δράσεις που έχουν να κάνουν με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, οι οποίες αντιστοιχούν στο ένα τρίτο των καλών πρακτικών που συνέλεξαν οι εταίροι (18 από 60). Μάλιστα, αν αναλύσουμε τη διάσταση της “βασικής ομάδας στόχου”, οι επιλεγμένες Καλές Πρακτικές αφορούν κυρίως δράσεις που στοχεύουν σε μετανάστες από χώρες εκτός ΕΕ (23). Πιο ειδικές δράσεις στοχεύουν σε θύματα εμπορίας προσώπων, ενώ κάποιες ενδιαφέρουσες καλές πρακτικές αφορούν γενικά “μειονεκτούντα άτομα”, χωρίς τη διάκριση της εθνικότητας. Αυτές οι δράσεις είναι πολύ χρή-

σιμες και θα πρέπει να αναπαραχθούν, γιατί βασίζονται στην αρχή της “ομαλοποίησης” της υποδοχής των μεταναστών, των οποίων οι ανάγκες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ειδικές περιπτώσεις ή εξαιρέσεις, αλλά θα πρέπει να συστηματοποιηθούν και να ενοποιηθούν με τις ανάγκες όλων των προσώπων που βρίσκονται σε δυσμενή θέση στη χώρα υποδοχής. Ακόμη, ιδιαίτερα αποτελεσματικές φαίνεται να είναι οι καλές πρακτικές που περιλαμβάνουν και τους “εκπαιδευτές” ως δικαιούχους, όπως είναι το έργο “Us and Them” (Κύπρος) ή το έργο “Νέοι Πολίτες υπέρ των Παιδιών του Δρόμου” (Γαλλία, ΕΕΥ), στο οποίο η εκπαίδευση των εκπαιδευτών γίνεται μέσω της ανταλλαγής εμπειριών στις χώρες προέλευσης (συγκεκριμένα στο Μαρόκο).

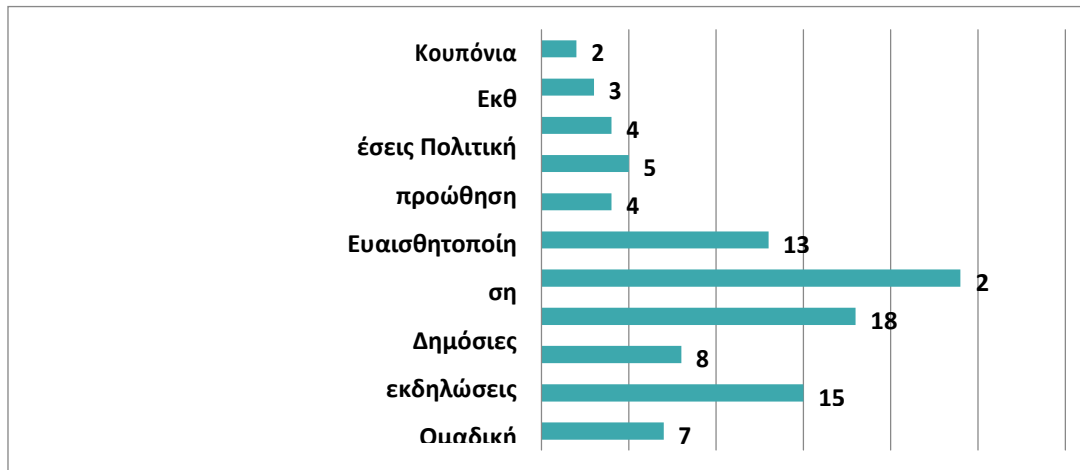
Όσον αφορά στον τύπο της δραστηριότητας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των καλών πρακτικών, όπως παρουσιάζεται στην πιο κάτω γραφική παράσταση, ο προσανατολισμός, η συμβουλευτική και η εξεύρεση εργασίας είναι οι πιο διαδεδομένες δραστηριότητες (24), ενώ ακολουθούν η επαγγελματική εκπαίδευση και η διδασκαλία της γλώσσας (15). Η ομαδική εκπαίδευση (εργαστήρια, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, προσομοιώσεις, αστικοί κήποι, κ.α.) είναι επίσης αρκετά διαδεδομένη και υποκίνησε καινοτόμες πρακτικές, όπως εξηγείται στον πιο κάτω πίνακα σχετικά με την καινοτομία.

Μόνο δύο έργα προωθούν κουπόνια: Το έργο “Ενσωμάτωση και Πολυμορφία” στην Αυστρία και το έργο “INSIDE – INSerimento Integrazione nordsuD inclusion” στην Ιταλία.

Πριν προχωρήσουμε στη συγκριτική ανάλυση των διαστάσεων των Καλών Πρακτικών, παρουσιάζεται μια ανάλυση 13 Καλών Πρακτικών που περιλαμβάνουν στις δραστηριότητές τους και κάποιες μορφές “ακτιβισμού” πολιτικού χαρακτήρα. Αυτές οι μορφές ακτιβισμού εφαρμόστηκαν μέσω:

- Δημόσιων εκδηλώσεων, όπως είναι οι πολιτιστικές και διαπολιτισμικές εκδηλώσεις, συνέδρια, αναγνώσεις, πολιτικές και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, κ.α.
- Ευαισθητοποίησης μέσω διαφημιστικών φυλλαδίων, δημοσιεύσεων, κ.α.
- Πολιτικής προώθησης προς εθνικούς και διεθνείς θεσμούς.

Πηγή: Επεξεργασία του συντάκτη. Εθνικές εκθέσεις των εταίρων του MigrEmpower

Οι δράσεις αυτές είναι πολύ σημαντικές, γιατί συνδυάζουν τις “υπηρεσίες” με μια πολιτική αποστολή και αναζητούν τη συνάφεια με το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνουν χώρα. Στην πραγματικότητα, στα περιβάλλοντα αυτά παρατηρείται έντονα μια έλλειψη ανεκτικότητας προς τους ξένους, με κύματα ξενοφοβίας και φονταμενταλισμού που μπορούν να υπονομεύσουν κάθε διαδικασία ενσωμάτωσης. Για το λόγο αυτό, είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των οργανισμών που ασχολούνται με τη μετανάστευση, όσον αφορά στην πολιτική σκοπιά της υποδοχής μεταναστών.

Διακρατική ανάλυση

Στο πλαίσιο της συγκριτικής ανάλυσης των βασικών στοιχείων των επιλεγμένων Καλών Πρακτικών, παρουσιάζεται πιο κάτω μια ανάλυση που αφορά στις διαστάσεις των Καλών Πρακτικών, η οποία επικεντρώνεται στις πτυχές ενσωμάτωσης/αποκλεισμού που σχετίζονται με την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων στις χώρες εταίρους.

Συγκεκριμένα, οι διαστάσεις των καλών πρακτικών που αναλύθηκαν είναι:

- **Συνάφεια** – Ο τρόπος με τον οποίο οι δράσεις του έργου/παρέμβασης είναι σημαντικές για τους δικαιούχους, σε ποιο βαθμό η παρέμβαση έχει οικοδομήσει λύσεις για προβλήματα.
- **Καινοτομία** – Η ικανότητα για παραγωγή καινούριων, δημιουργικών και ποιοτικά συνεπών λύσεων για τη βελτίωση της αρχικής κατάστασης ή για την αντιμετώπιση/λύση της αρχικής ανάγκης/προβλήματος
- **Αποτελεσματικότητα** – Ο βαθμός στον οποίο οι υπηρεσίες/τα προϊόντα/η προστιθέμενη αξία που εισήγαγε το έργο/παρέμβαση επιτρέπουν στους δικαιούχους να επιτύχουν τα αναμενόμενα οφέλη.
- **Αποδοτικότητα** – Η ποιότητα και η ποσότητα των υπηρεσιών που προσφέρει η παρέμβαση, σε σχέση με το συνολικό κόστος που προκύπτει από την παροχή τους.
- **Επίδραση** – Οι αλλαγές που προτίθεται να πετύχει η παρέμβαση σχετίζονται με συνθήκες που τείνουν να παραμένουν σταθερές στο πέρασμα του χρόνου.
- **Βιωσιμότητα** – Ο προσανατολισμός του έργου/παρέμβασης στη στήριξη σε υπάρχοντες πόρους ή η ικανότητα για παραγωγή νέων πόρων. Πέρα από την ικανότητα για οικονομική αυτοϋποστήριξη, οι πτυχές της βιωσιμότητας στις οποίες δίνεται έμφαση αφορούν επίσης στη σταθερότητα των ωφελημάτων που προκύπτουν από την εξεύρεση εργασίας στους δικαιούχους.
- **Προσέγγιση του φύλου** – Η έμφαση που δίνει μια καλή πρακτική, κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της, στη διάσταση του φύλου, φέρνοντας στο προσκήνιο, ανάλογα με τις περιστάσεις, τις ανάγκες και τα συγκεκριμένα προβλήματα των γυναικών μεταναστριών/προσφύγων.

Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης της ανάλυσης, εντοπίστηκαν οι βασικοί παράγοντες για την κάθε διάσταση, οι οποίοι έδειξαν τον “τρόπο λειτουργίας” και τα “ζητήματα” που αφορούν τις Καλές Πρακτικές. Λήφθηκαν υπόψη οι βασικές πτυχές από κάθε δράση, έτσι ώστε να επισημανθούν οι πιο αποτελεσματικές στρατηγικές.

Η αξιοποίηση της μη-μισθωτής εργασίας, που συνδέεται με την έννοια της ενδυνάμωσης των μεταναστών, αποτελεί ένα καλό και σχετικό παράδειγμα από κάποιες Καλές Πρακτικές. Για παράδειγμα, κάποιες καλές πρακτικές εστιάζουν στην αξιοποίηση των δεξιοτήτων κάθε μετανάστη, τις οποίες οι περισσότεροι από αυτούς δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην αναζήτηση εργασίας.

Είναι σημαντικό, επίσης, να συμπεριληφθεί στις δράσεις ενσωμάτωσης και η επαγγελματική κατάρτιση (γνωστή και ως πρακτική εξάσκηση), η οποία διευκολύνει την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την οικονομική ανεξαρτησία των μεταναστών.

Παρά τη δυσκολία στην υλοποίηση αυτών των προοπτικών, υπάρχει ένα ευρύ δίκτυο από τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη και οργανώσεις του τρίτογενούς τομέα που μπορούν να υποστηρίξουν τα προτεινόμενα μέτρα. Μια από τις πτυχές που προέκυψε από την ανάλυση είναι η αξία που έχουν τα

τοπικά αυτά δίκτυα και η λειτουργική συνεργασία τους με το καθένα από τα έργα.

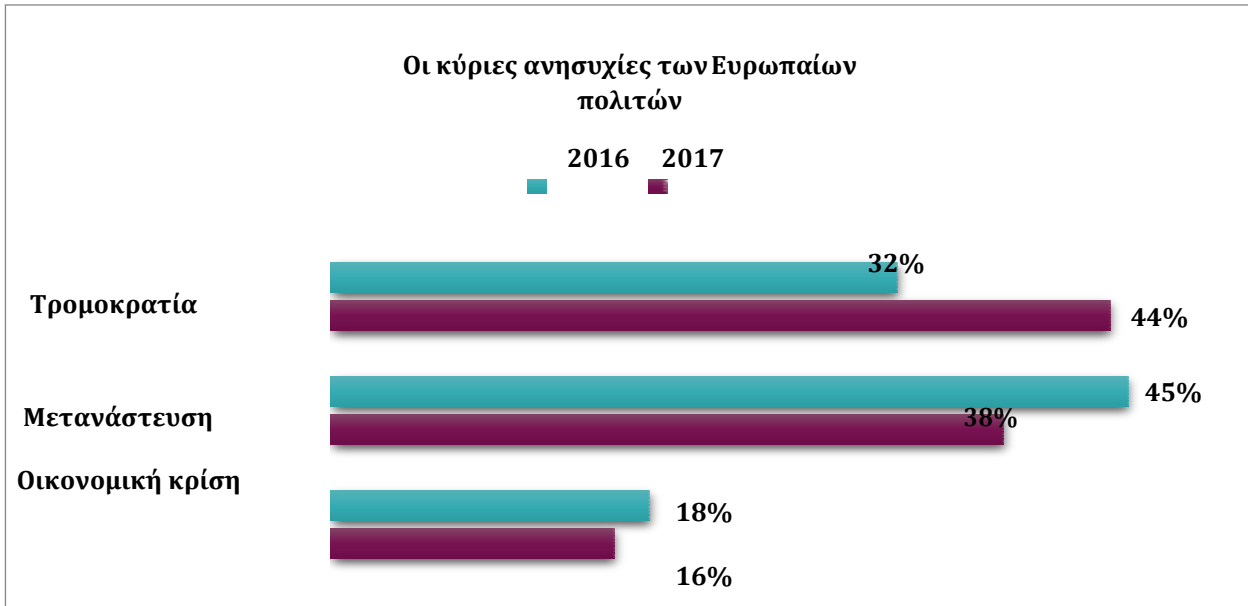
Όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω, σε αυτά τα τοπικά δίκτυα εμπλέκονται:

- Οργανισμοί του τριτογενούς τομέα
- Τοπικές αρχές
- Ενδιαφερόμενα μέρη του ιδιωτικού τομέα (ακόμη κι αν δεν είναι άμεσα εμπλεκόμενοι στα έργα).

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις Καλές Πρακτικές που περιλαμβάνουν τις περισσότερες από τις πτυχές που αναλύθηκαν και ειδικότερα, δύο Καλές Πρακτικές ανά χώρα, ως παράδειγμα.

ΑΥΣΤΡΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΓΑΛΛΙΑ
Έργο WIR Zusammen (ΕΜΕΙΣ Μαζί) Συμμετοχή μέσα από διαδικασίες ενσωμάτωσης MA17	Αναβάθμιση του Ενημερωτικού Οδηγού για την Κύπρο	Ψηφιακό Σπίτι: Επιμορφωτικά μαθήματα στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τη ψηφιακή εκπαίδευση
- Πύλη της Βιέννης Ενσωμάτωση και Πολυμορφία	URBAGRI4WOMEN	Πύλη και Δράσεις για την Εργοδότηση των Ρομά
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ
Mosaik Leipzig e.V. - Κέντρο για την Ικανότητα Διαπολιτισμικού Διαλόγου,	Έργο Zona 8 Solidale	Τράπεζα Θέσεων Εργασίας (Bolsa de empleo)
Λευψία Start with a Friend e.V.	Έργο Casa Scalabrini 634	Υπέρ της Ισότητας στην Οικιακή Απασχόληση (Hacia la Igualdad en el Empleo del Hogar)

Το “Τακτικό Ευρωβαρόμετρο 87”³³ είναι μια ετήσια έκθεση που πραγματοποιείται σε 34 χώρες ή περιοχές της Ευρώπης. Τα αποτελέσματα σχετικά με τις κύριες ανησυχίες των Ευρωπαίων δείχνουν ότι η μετανάστευση είναι η δεύτερη κυρία ανησυχία μετά την τρομοκρατία, πριν από αυτήν για την οικονομική κρίση.

Η μετανάστευση υπηκόων Τρίτων Χωρών έγινε κυρίαρχο θέμα στις κοινωνίες της ΕΕ. Σε όλη την Ευρώπη επικρατεί η αντίληψη ότι υπάρχει παντού μια τεράστια μεταναστευτική ροή, στην πραγματικότητα όμως, κατά τη διάρκεια της "προσφυγικής κρίσης του 2015", οι 1.5 εκατομμύρια άνθρωποι που έφτασαν στην ήπειρο αντιστοιχούν σε μόλις 0.2% του συνολικού ευρωπαϊκού πληθυσμού. Το 2017 η άφιξη των μεταναστών στην Ευρώπη μειώθηκε κατά 60%, φτάνοντας τους 204.300 ανθρώπους και αγγίζοντας παρόμοια επίπεδα με πριν το 2015.

Όλα αυτά μπορούσαν να τύχουν αποτελεσματικής διαχείρισης. Ωστόσο, σε όλη την Ευρώπη, δημιουργήθηκε ένα αντιμεταναστευτικό αίσθημα, που έγινε φανερό από τη δημόσια υποστήριξη των περιοριστικών πολιτικών για το άσυλο και τη μετανάστευση, την αρνητική αναπαράσταση των υπηκόων Τρίτων Χωρών στον Τύπο, τις διακρίσεις και τη ρατσιστική βία κατά των μεταναστών. Τα ακόλουθα δεδομένα από τις χώρες εταίρους δείχνουν τη γενική εικόνα:

- **ΑΥΣΤΡΙΑ:** Συνολικός πληθυσμός: 8.474.000. Η κοινή γνώμη στην Αυστρία σχετικά με την είσοδο των μεταναστών είναι έντονα διχασμένη. Παρόλα αυτά, ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών βοηθούν τους πρόσφυγες - συχνά εθελοντικά. Από την άλλη, οι λαϊκιστικές και συχνά κινδυνολογικές δηλώσεις από πολιτικούς, η επιλεκτική αναπαραγωγή εγκληματικών πράξεων προσφύγων και αιτούντων άσυλο, άλλαξε την αντίληψη της κοινής γνώμης. Ως αποτέλεσμα, πολλοί άνθρωποι υποστήριξαν την απόρριψη της περαιτέρω υποδοχής προσφύγων, αμφισβήτησαν την άλληλεγγύη άλλων εταίρων της ΕΕ και τόνισαν ότι το αίσθημα της ανησυχίας είναι δικαιολογημένο.
- **ΚΥΠΡΟΣ:** Συνολικός πληθυσμός 847.008. Οι πρόσφυγες που έρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ ανέρχονται στους 69.321 (8.18%). Παρά τον Προσφυγικό Νόμο (2000), σύμφωνα με τον οποίο οι υπήκοοι Τρίτων Χωρών έχουν ίσα δικαιώματα με τους Κύπριους υπηκόους, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την πραγματική εφαρμογή τέτοιων νόμων αλλά και των πολιτικών για ενσωμάτωση. Καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες για την καταπολέμηση των διακρίσεων, ωστόσο η στάση των πολιτών της Κύπρου είναι αρνητική απέναντι στους μετανάστες, με το ποσοστό αυτής της στάσης να είναι πιο ψηλό από το μέσο όρο των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ.
- **ΓΑΛΛΙΑ:** Συνολικός πληθυσμός: 65.186.074. Το 57% των Γάλλων πιστεύει ότι υπάρχουν "υπερβολικά πολλοί μετανάστες" στη Γαλλία. Έξι στους δέκα Γάλλους πιστεύουν ότι η μετανάστευση είχε "αρνητική επίδραση", σύμφωνα με το ινστιτούτο δημοσκοπήσεων "Ipsos". Ο βομβαρδισμός από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με εικόνες μεταναστών και προσφύγων που φτάνουν στις ευρωπαϊκές ακτές "έχουν εντείνει το φόβο της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης σε όλη την Ευρώπη, με την κύρια ανησυχία να αποτελεί η ικανότητά τους για ενσωμάτωση". Πράγματι, το 63% όσων ερωτήθηκαν στη Γαλλία είπαν ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες "δεν θα καταφέρουν να ενσωματωθούν", ενώ το 60% ανησυχούσαν για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στις δημόσιες υπηρεσίες.
- **ΓΕΡΜΑΝΙΑ:** Συνολικός πληθυσμός 81.197.537 – Οι αλλοδαποί που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ είναι 6.210.058 (7.65%). Η μετανάστευση συζητείται στην κοινωνία και έχει επηρεάσει ακόμη και τις περασμένες εκλογές. Σε κάποια τμήματα του πληθυσμού κυριαρχεί ένα έντονο αντιμεταναστευτικό αίσθημα, το οποίο γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από ακροδεξιά εθνικιστικά κινήματα και κόμματα που ισχυρίζονται ότι αντιπροσωπεύουν τον "απλό λαό" και τους φόβους του.

- **ΙΤΑΛΙΑ:** Συνολικός πληθυσμός 60.795.612 – Οι αλλοδαποί που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ είναι 3.989.783 (6.56%). Αντίθετα με τη μείωση στις αφίξεις (- 34% σε σύγκριση με το 2017), το 23% των Ιταλών πιστεύουν ότι οι μετανάστες αυξάνονται όλο και περισσότερο. Υπάρχει μια ανησυχία για άνοδο του ρατσισμού: αναφέρονται τουλάχιστον επτά περιπτώσεις διακρίσεων καθημερινά, το 69% των οποίων οφείλονται σε εθνικούς- φυλετικούς λόγους. Μέρη των ΜΜΕ και πολιτικών κομμάτων ενισχύουν τις προκαταλήψεις, ισχυριζόμενα ότι η βάση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων είναι η παρουσία των υπηκόων Τρίτων Χωρών.
- **ΙΣΠΑΝΙΑ:** Συνολικός πληθυσμός 46.449.565. Ο αλλοδαπός πληθυσμός στην Ισπανία χαρακτηριζόταν πάντα από την παρουσία ενός μικρότερου ποσοστού ανθρώπων από την ΕΕ παρά από χώρες εκτός της ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια η Ισπανία βίωσε μια καταστροφική οικονομική κρίση, μεγάλη εισροή μεταναστών και σκάνδαλα διαφθοράς που έκαναν τους ανθρώπους να αγανακτήσουν με τους πολιτικούς. Όλοι αυτοί οι παράγοντες καθιστούν την Ισπανία εύφορο έδαφος για τη δημιουργία ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων με αντιμεταναστευτικές πολιτικές, παρόμοιων με αυτά που κερδίζουν έδαφος σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Ωστόσο, σε αντίθεση με μεγάλο μέρος της Ευρώπης, η Ισπανία δεν διαθέτει ένα τέτοιο ακροδεξιό κίνημα

Συστάσεις και αποτελέσματα από τις Καλές Πρακτικές

Η συγκριτική ανάλυση των καλών πρακτικών δίνει τη δυνατότητα στην ερευνητική ομάδα να τονίσει ιδιαίτερες πτυχές που, αν συνοψιστούν, μπορούν να βοηθήσουν στην επισήμανση ενδείξεων για συστάσεις πολιτικής σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, ξεκινώντας από την προσοχή που πρέπει να δείξουν οι εθνικές κυβερνήσεις στον καθορισμό και υλοποίηση πρωτοβουλιών για την οικοδόμηση κοινοτήτων.

Πιο κάτω, παρουσιάζονται οι κύριες αυτές πτυχές:

- Να διευρυνθεί το πεδίο των μέτρων πριν την άφιξη, ώστε να είναι έτοιμη η κοινότητα φιλοξενίας για την υποδοχή και το σύστημα ασύλου. Είναι γεγονός ότι οι πιο επιτυχείς δράσεις είναι αυτές στις οποίες εμπλέκεται η τοπική κοινότητα.
- Η υποστήριξη και ενημέρωση της τοπικής κοινότητας για την κατάσταση που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσει με την υποδοχή μεταναστών μπορεί να επιφέρει θετικές συμπεριφορές. Όπου στα έργα ένταξης συμμετείχαν πολίτες της τοπικής κοινωνίας, παρουσιάστηκε βελτίωση ως προς την υπερνίκηση των φόβων και των προκαταλήψεων.
- Να υποστηριχθούν πιο σθεναρά μέτρα για εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, επαγγελματική κατάρτιση και ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας, και να εφαρμοστούν μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών σε βασικές υπηρεσίες (στέγαση, υπηρεσίες υγείας, δραστηριότητες

κοινωνικής ενσωμάτωσης).

- Να προωθηθούν δράσεις που δημιουργούν δρόμους ενσωμάτωσης για τους μετανάστες, οι οποίες να γίνονται αντιληπτές ως μια κυκλική και σταδιακή διαδικασία ανάμεσα σε γλώσσα-εκπαίδευση-ανάγκες εργασίας.
- Να ενθαρρυνθούν οι εθνικές κυβερνήσεις, ώστε να προωθήσουν πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην ενσωμάτωση των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και μικρών τοπικών δράσεων που σχετίζονται ουσιαστικά τόσο με τις ανάγκες των ανθρώπων που καταφθάνουν όσο και με την τοπική κοινότητα.

Στη συνέχεια καταγράφεται η γνώμη 15 μεταναστών και προσφύγων που παρακολουθούσαν επαγγελματικά μαθήματα γλώσσας στο γερμανικό Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο WISAMAR, αναφορικά με πιθανά σημεία για προτάσεις βελτίωσης:

- Να γίνει πιο εύκολο να αναγνωρίζονται τα μη-τυπικά προσόντα των αλλοδαπών όταν κάνουν αίτηση για δουλειά. Άτομα με μεγάλη εμπειρία σε ένα συγκεκριμένο τομέα θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αποδείξουν τις ικανότητες και δεξιότητές τους, όταν δεν έχουν τα επίσημα διπλώματα ή πτυχία, κάτι που θα τους βοηθήσει να βρουν δουλειά ή πρακτική άσκηση.
- Να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας: οι αιτούντες άσυλο, που βρίσκονται στο στάδιο της συχνά χρονοβόρας αναμονής απόφασης, πρέπει να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στην εργασία. Αυτό θα τους κάνει λιγότερο εξαρτημένους από τα επιδόματα και θα τους επιτρέψει να νιώσουν χρήσιμοι συνεισφέροντας στην κοινωνία.
- Οι μετανάστες, ειδικά στις καινούριες ομοσπονδιακές πολιτείες, συχνά αντιμετωπίζουν διακρίσεις στην προσπάθειά τους να ενοικιάσουν διαμέρισμα. Οι πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν σε ένα σύστημα που αποτρέπει τις διακρίσεις και να επενδύουν σε έργα που ευαισθητοποιούν και επιφέρουν αλλαγές στη νοοτροπία.
- Να είναι διαθέσιμες πιο προσιτές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών και να μειωθούν οι λίστες αναμονής. Και πάλι, το θέμα των διακρίσεων θα πρέπει να ενσωματωθεί στην πολιτική ατζέντα.
- Να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις κατά τη διάρκεια της αναζήτησης εργασίας ή θέσης για πρακτική άσκηση, για παράδειγμα μέσα από τη εφαρμογή ενός συστήματος ανώνυμων αιτήσεων.
- Δεν αφορά μόνο τους μετανάστες: Υπάρχει έλλειψη ιατρών και ειδικών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μακρές λίστες αναμονής. Να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες σε μαθητές, ώστε να ακολουθήσουν το ιατρικό επάγγελμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές της κάθε χώρας που συμμετέχει στο έργο και το ότι σε κάποιες από αυτές υπάρχει ένα έντονο κλίμα μισαλλοδοξίας (η Ιταλία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Κύπρος αναφέρουν στις εθνικές τους εκθέσεις ότι το “κλίμα μίσους” απέναντι στους μετανάστες έχει

αποκτήσει μεγάλες διαστάσεις), και δεδομένου του διαφορετικού υπόβαθρου της κάθε χώρας, όπως:

- Γεωγραφική θέση
- Ελκυστικότητα κάποιων κρατών όπως η Γερμανία και η Αυστρία, λόγω του συστήματος κοινωνικών παροχών και υποδοχής τους
- Το γεγονός ότι κάποιες χώρες, όπως η Κύπρος και η Ιταλία, είναι “χώρες διέλευσης”
- Ελκυστικότητα της γλώσσας, όπως στη Γαλλία και Ισπανία.

η ερευνητική ομάδα ευελπιστεί ότι, ξεκινώντας από τις καλές πρακτικές που επιλέγηκαν σε κάθε χώρα, θα μπορούσαν να διαμορφωθούν κάποια ευρωπαϊκά νομοθετικά μοντέλα και σχέδια δράσης που να διευκολύνουν τη διαδικασία διέλευσης, τη μετεγκατάσταση και την εργασιακή και κοινωνική ενσωμάτωση. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα σημεία:

- Να διασφαλιστεί μια δίκαιη διαδικασία άσυλου για όλους τους πρόσφυγες, που να βασίζεται στην πραγματική κατάσταση της χώρας προέλευσής τους και να αναγνωριστούν οι πραγματικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι σε χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη ζώνη.
- Η αρχή της οικογενειακής επανένωσης θα πρέπει να θεωρείται δικαίωμα όλων όσοι έχουν προοπτική να μείνουν περισσότερο στη χώρα που επέλεξαν.
- Θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για μείωση του χρόνου διαδικασίας για το άσυλο.
- Αντί να προσπαθούμε να αποθαρρύνουμε τους ανθρώπους από το να έρχονται στην Ευρώπη, να σιγουρευτούμε ότι μπορούν να ενσωματωθούν σωστά και να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία.
- Να προσπαθήσουμε να απλοποιήσουμε τους κανόνες για πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Τέλος, οι Καλές Πρακτικές της κάθε χώρας εταίρου θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν μέσω της συστηματοποίησης και αναπαραγωγής της μεθοδολογίας τους, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης και διάχυσης και να τονιστούν οι θετικές εμπειρίες της ενσωμάτωσης, για την αντιμετώπιση της ξеноφοβίας, των ψευδών ειδήσεων και της προπαγάνδας του μίσους.

➤ **ΠΑΡΑΤΥΠΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ¹⁵**

Η επιστροφή των ατόμων που δεν έχουν δικαίωμα ασύλου στην Ευρώπη αποτελεί έναν από τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους για την πρόληψη και μείωση της παράτυπης μετανάστευσης. Πρόκειται για έναν ισχυρό αποτρεπτικό παράγοντα και, ως εκ τούτου, αναπόσπαστο μέρος ενός λειτουργικού συστήματος διαχείρισης της μετανάστευσης και της παροχής ασύλου της ΕΕ.

Οι παράτυποι (οικονομικοί) μετανάστες που φθάνουν σήμερα στην ΕΕ πιστεύουν ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να μείνουν, λόγω του ότι το σύστημα επιστροφής δεν λειτουργεί. Το ποσοστό επιστροφής ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Επίσης, ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με την ιθαγένεια των μεταναστών. Ορισμένες τρίτες χώρες τηρούν την υποχρέωση, βάσει του διεθνούς δικαίου, να δέχονται την επιστροφή των υπηκόων τους, ενώ άλλες όχι, ή το πράττουν κατά τρόπο ασυνεπή και απρόθυμα.

Το 2014, λιγότεροι από το 40% των παράτυπων μεταναστών που έλαβαν εντολή να εγκαταλείψουν την ΕΕ, έφυγαν πράγματι. Με αποτελέσματα όπως αυτά, οι ευρωπαίοι πολίτες δεν εμπιστεύονται το σύστημα ασύλου, ενώ οι παράτυποι μετανάστες, οι διακινητές παράτυπων μεταναστών και τα κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων το εκμεταλλεύονται.

Το πρόγραμμα δράσης της ΕΕ αναμένεται να αυξήσει σημαντικά το ποσοστό της επιστροφής, με πλήρη σεβασμό των εγγυήσεων για μια ανθρώπινη και αξιοπρεπή διαδικασία επιστροφής. Το σχέδιο δράσης θα εξασφαλίσει τη λήψη των ακόλουθων μέτρων από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη, τους οργανισμούς της ΕΕ και τρίτες χώρες:

- Πλήρης και ορθή εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ
- Ενισχυμένη πρακτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών
- Βελτιωμένη συνεργασία με τρίτες χώρες
- Ενισχυμένα διοικητικά συστήματα στα κράτη μέλη

Η ΕΕ έχει εκπονήσει ένα εγχειρίδιο περί επιστροφής παρέχει πρακτικές οδηγίες στο προσωπικό που αναλαμβάνει καθήκοντα σχετικά με την επιστροφή. Περιλαμβάνει διευκρινίσεις, εργαλεία και παραδείγματα σχετικά με τον τρόπο καλύτερης εφαρμογής της οδηγίας για την επιστροφή, όπως συνθήκες σύλληψης και κράτησης, εθελούσιες αποχωρήσεις και μέθοδοι απομάκρυνσης, απαγορεύσεις εισόδου και διαδικαστικές εγγυήσεις. Το εγχειρίδιο έχει ως στόχο να εναρμονίσει την εφαρμογή της οδηγίας

¹⁵ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΕΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ/Βρυξέλλες 2.3.2017/COM (2017) 200 final

περί επιστροφής σε όλα τα κράτη μέλη.

Ποια άτομα θα είναι υποχρεωμένα και ποια όχι να επιστρέψουν στη χώρα τους;

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν παράνομα στην επικράτεια ενός κράτους μέλους («παράτυποι μετανάστες») θα πρέπει να επιστρέψουν. Αυτό περιλαμβάνει άτομα των οποίων η αίτηση ασύλου απορρίφθηκε. Η απόφαση σχετικά με το εάν ένα πρόσωπο διαμένει παράνομα αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών.

Οι κανόνες της ΕΕ βασίζονται στην αρχή ότι θα πρέπει να χορηγείται άσυλο σε εκείνους που χρήζουν προστασίας και φοβούνται τον πόλεμο ή τις διώξεις. Η οδηγία για την επιστροφή ορίζει σαφώς την υποχρέωση τήρησης της αρχής της μη επαναπροώθησης (που σημαίνει ότι κανένα κράτος δεν απελαύνει ή επαναπροωθεί («refouler») πρόσφυγα στα σύνορα εδαφών όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του λόγω της φυλής, της θρησκείας, της ιθαγένειας, της συμμετοχής του σε κάποια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων).

Πώς θα εξασφαλιστεί ότι οι παράτυποι μετανάστες θα εγκαταλείπουν το έδαφος της ΕΕ;

Εναπόκειται στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι οι παράνομοι μετανάστες θα επιστρέψουν στις χώρες τους. Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, τα κράτη μέλη αρχικά ενθαρρύνουν τους παράτυπους μετανάστες να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα εθελοντικής επιστροφής. Ως μέτρο έσχατης λύσης, εάν ένα πρόσωπο αρνείται να επιστρέψει, τα κράτη μέλη οφείλουν να επιβάλουν την επιστροφή του, μεταξύ άλλων με τη χρήση μεθόδων εξαναγκασμού, όπως η κράτηση. Όλα τα μέτρα θα πρέπει να λαμβάνονται με πλήρη σεβασμό των σχετικών διασφαλίσεων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ο Frontex υποστηρίζει τα κράτη μέλη, μέσω κοινών επιχειρήσεων επιστροφής, μεταφέροντας ανθρώπους από διάφορα κράτη μέλη, ή παρέχοντας βοήθεια για τον εντοπισμό των παράτυπων μεταναστών και την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων για την επιστροφή τους.

Νέοι πόροι — Γραφείο Επιστροφής Frontex

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την επιστροφή, ο FRONTEX θα ενισχύσει τη στήριξη προς τα κράτη μέλη. Η δημιουργία ενός Γραφείου Επιστροφής Frontex θα δώσει τη δυνατότητα στον οργανισμό να αυξήσει περαιτέρω τη βοήθειά του. Παράλληλα, η Επιτροπή θα υποβάλει νομοθετικές προτάσεις για την επέκταση του ρόλου του Frontex στον τομέα της επιστροφής, και ειδικότερα για την ενίσχυση των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ, την ταχύτερη ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με απόφασεις επιστροφής και την διευκόλυνση της επιβολής των αποφάσεων σε ολόκληρο τον χώρο Σένγκεν.

Συνεργασία με τρίτες χώρες

Η επανεισδοχή των υπηκόων μιας χώρας αποτελεί υποχρέωση βάσει του διεθνούς δικαίου. Ωστόσο, ορισμένες χώρες δεν συνεργάζονται στην πράξη για την επιστροφή. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΥΕΔ, θα εντείνει τις προσπάθειες ώστε να μπορούν οι χώρες καταγωγής να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις τους για την επανεισδοχή των υπηκόων τους. Αυτό θα επιτευχθεί με διαλόγους υψηλού επιπέδου και οικονομική στήριξη σε τρίτες χώρες.

Πώς θα χρηματοδοτηθούν οι επιχειρήσεις επιστροφής;

Η χρηματοδότηση θα προέλθει κυρίως από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME). Στα κράτη μέλη έχουν διατεθεί πάνω από 800 εκατ. ευρώ από το TAME για επιχειρήσεις επιστροφής την περίοδο 2014- 2020. Η Επιτροπή διέθεσε 5 εκατ. ευρώ για τη δημιουργία Διευκόλυνσης Ανάπτυξης Ικανοτήτων Επανεισδοχής. Πρότεινε επίσης να αυξηθεί ο προϋπολογισμός του Frontex για το 2016, ώστε να φτάσει το συνολικό ποσό των 15 εκατ. ευρώ.

Το σύστημα επιστροφής της ΕΕ: αποτελεσματικότερα εθνικά διοικητικά συστήματα και διαδικασίες επιστροφής/Η οδηγία για την επιστροφή

Το κύριο νομοθέτημα που ρυθμίζει την επιστροφή των παράτυπων μεταναστών είναι η οδηγία 2008/115/ΕΚ («οδηγία για την επιστροφή»). Η εν λόγω οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες για την αποτελεσματική επιστροφή των παράτυπων μεταναστών διασφαλίζοντας το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και της αρχής της μη επαναπροώθησης. Ταυτόχρονα η οδηγία αφήνει το απαραίτητο περιθώριο ελιγμών στα κράτη μέλη όσον αφορά τον τρόπο επίτευξης του στόχου αυτού.

Μια διεξοδική επισκόπηση των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των επιστροφών έχει παρασχεθεί μέσω του μηχανισμού αξιολόγησης του Σένγκεν¹⁶ και των πληροφοριών που συλλέγονται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Αυτό καταδεικνύει την ανάγκη των κρατών μελών να χρησιμοποιήσουν στο έπακρο την ευελιξία που προβλέπεται από την οδηγία για την επιστροφή προκειμένου να ενισχύσουν την ικανότητά τους όσον αφορά την επιστροφή των ολοένα και περισσότερων παράτυπων μεταναστών που εμφανίζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, με την υποστήριξη της Επιτροπής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίζουν και να

¹⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση ενός μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης για την επαλήθευση της εφαρμογής του κερτημένου του Σένγκεν και την κατάργηση της απόφασης της εκτελεστικής επιτροπής, της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, σχετικά με τη σύσταση της μόνιμης επιτροπής για την αξιολόγηση και την εφαρμογή της σύμβασης Σένγκεν, ΕΕ L 295 της 6.11.2013, σ. 27.

ανταλλάσσουν ορθές πρακτικές που να δημιουργούν αντικίνητρα για την παραμονή παράτυπων μεταναστών από τρίτες χώρες στην επικράτειά τους.

Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται σε πλήρη συμμόρφωση προς το πρωτογενές δίκαιο, περιλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κεκτημένου της ΕΕ στον τομέα της μετανάστευσης. Προς τούτο, η οδηγία για την επιστροφή περιλαμβάνει ήδη ένα ευρύ σύνολο κανόνων, μεταξύ άλλων τη δυνατότητα χρήσης αποτελεσματικών ένδικων μέσων για την προσφυγή κατά απόφασης επιστροφής, τον σεβασμό της οικογενειακής ενότητας και των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού, καθώς και των ειδικών αναγκών των ευάλωτων ατόμων.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή της οδηγίας για την επιστροφή και τη συμμόρφωση προς αυτή, με σκοπό την αντιμετώπιση των επιμέρους αδυναμιών των εθνικών συστημάτων. Για να παράσχει καθοδήγηση σχετικά με το πώς μπορούν οι διατάξεις της οδηγίας να χρησιμοποιηθούν για πιο αποτελεσματικές επιστροφές, η Επιτροπή εκδίδει σήμερα σύσταση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των επιστροφών στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για την επιστροφή¹⁷. Τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα στο πλαίσιο της εν λόγω σύστασης. Επιπλέον, το εγχειρίδιο επιστροφής¹⁸, το οποίο παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την ερμηνεία και την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας για την επιστροφή, πρέπει να επικαιροποιηθεί περαιτέρω, μεταξύ άλλων ώστε να ευθυγραμμιστεί με τη σύσταση.

Βάσει της εμπειρίας από την εφαρμογή της εν λόγω σύστασης και αναλόγως της ανάγκης για τη λήψη περαιτέρω μέτρων ώστε να αυξηθούν σημαντικά τα ποσοστά επιστροφής, η Επιτροπή είναι έτοιμη να προβεί σε αναθεώρηση της οδηγίας για την επιστροφή.

Αντιμετώπιση καταχρήσεων στις διαδικασίες ασύλου

Οι αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο των παράτυπων μεταναστών που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενώ πολλοί άνθρωποι που φθάνουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν διαφύγει τον πόλεμο, τη βία και τις διώξεις, άλλοι χρησιμοποιούν τις αιτήσεις ασύλου ως μέσο, προκειμένου να παρατείνουν την παραμονή τους στην Ευρώπη και να απότρεψουν την επιστροφή. Συχνά, εμφανώς αβάσιμες αιτήσεις ασύλου κατατίθενται κατά τα τελευταία στάδια των διαδικασιών επιστροφής, ακόμα και ημέρες ή ώρες πριν από την αναχώρηση, με μοναδικό σκοπό να την καθυστερήσουν ή να την αποτρέψουν. Αυτό επιβαρύνει σημαντικά τα συστήματα ασύλου των κρατών μελών.

¹⁷ Σύσταση της Επιτροπής, της 1.3.2017, για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των επιστροφών στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, C(2017) 1600.

¹⁸ C(2015) 6250 final.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των νιγηριανών υπηκόων: περισσότεροι από 37 000 εισήλθαν παράνομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016 –η πρώτη υπηκοότητα μεταξύ όσων έφθασαν δια της οδού της Κεντρικής Μεσογείου– και περισσότερες από 47 000 αιτήσεις ασύλου νιγηριανών υπηκόων καταχωρίστηκαν το 2016. Για τα πρώτα τρία τρίμηνα του 2016, το ποσοστό αποδοχής των αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν από νιγηριανούς υπηκόους ανήλθε σε 8%, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι περισσότερες από 40 000 αιτήσεις μεταξύ όσων υποβλήθηκαν το 2016 ενδέχεται, καταρχήν, να απορριφθούν.

Για την αποτροπή τέτοιων καταστάσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν αμέσως όλες τις δυνατότητες που παρέχονται από την υφιστάμενη νομοθεσία περί ασύλου ώστε να αντιμετωπίζουν τις καταχρήσεις του συστήματος ασύλου εκ μέρους παράτυπων μεταναστών που εμφανώς δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας. Θα πρέπει ιδίως να χρησιμοποιούν τις διατάξεις που αφορούν τις ταχείες διαδικασίες ασύλου, την εξέταση μεταγενέστερων αιτήσεων, το μη αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα των προσφυγών, ιδίως για εκείνους τους μετανάστες που προέρχονται από χώρες οι οποίες θεωρούνται ασφαλείς ή με χαμηλό ποσοστό αποδοχής των αιτήσεων.

Είναι εξαιρετικά σημαντική η απρόσκοπτη εφαρμογή των διαδικασιών ασύλου ταυτόχρονα με τις διαδικασίες επιστροφής. Μια ταχεία και αποτελεσματική διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι προς όφελος τόσο των καλόπιστων αιτούντων όσο και των κρατών μελών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να υπάρχει επίσημη σύνδεση των δύο διαδικασιών και καλύτερη επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για το άσυλο και την επιστροφή.

Μακροπρόθεσμα, η μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, την οποία εισηγήθηκε η Επιτροπή το 2016, θα προσφέρει επίσης νέες ευκαιρίες ώστε να διασφαλιστούν εξορθολογισμένες και αποτελεσματικές συνδέσεις μεταξύ των διαδικασιών ασύλου και επιστροφής. Ειδικότερα, η πρόταση κανονισμού για τη διαδικασία ασύλου¹⁹ προβλέπει τη θέσπιση ταχύτερων διαδικασιών απάντησης σε προδήλως αβάσιμες αιτήσεις ασύλου και σε μεταγενέστερες αιτήσεις που δεν έχουν πιθανότητες επιτυχίας, καθώς και για τους μετανάστες που προέρχονται από ασφαλείς τρίτες χώρες και ασφαλείς χώρες καταγωγής, περιορίζοντας τον κίνδυνο αδικαιολόγητης ακύρωσης ή αναβολής των επιχειρήσεων επιστροφής.

Αυξημένη ανταλλαγή πληροφοριών για επιβολή των επιστροφών

¹⁹ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2013/32/ΕΕ, COM(2016) 467 final.

Η σύλληψη, η ταυτοποίηση και η παρακολούθηση των παράτυπων μεταναστών είναι βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική επιστροφή. Αυτό προϋποθέτει τη συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών τόσο στο εσωτερικό των κρατών μελών (μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για την επιστροφή και άλλων κρατικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας) όσο και μεταξύ των κρατών μελών και των αρχών της ΕΕ. Η διαθεσιμότητα έγκαιρης πληροφόρησης μπορεί να βοηθήσει τα κράτη μέλη να στοχεύουν και να προγραμματίζουν καλύτερα τις δραστηριότητές τους σχετικά με την επιστροφή. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος των απαραίτητων πληροφοριών εξακολουθεί να απουσιάζει. Δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τα πρόσωπα που υπερβαίνουν την επιτρεπόμενη διάρκεια διαμονής ελλείψει ενός συστήματος εισόδου/εξόδου ενώ περιορισμένες μόνο πληροφορίες παρέχονται σχετικά με την επιτυχή επιβολή των αποφάσεων επιστροφής.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επομένως να συλλέγουν σε εθνικό επίπεδο πλήρεις πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο ώστε να διατηρούν μια σαφή και ακριβή εικόνα της κατάστασης όσον αφορά την παράτυπη μετανάστευση με τη χρήση της εφαρμογής ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών (εφαρμογή IRMA). Τα κράτη μέλη έχουν επίσης την υποχρέωση να καταχωρίζουν στο SIS όλα τα έγγραφα που έχουν ακυρωθεί, όπως άδειες παραμονής, προκειμένου να κατασχεθούν. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν τη συστηματική τήρηση αυτής της υποχρέωσης.

Προς υποστήριξη των κρατών μελών, η Επιτροπή εργάζεται ήδη προκειμένου να διαμορφώσει ένα κατάλληλο περιβάλλον για την πραγματοποίηση των επιστροφών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της συστηματικής ανταλλαγής πληροφοριών. Κατά τη διάρκεια του 2016 η Επιτροπή διατύπωσε διάφορες προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων συστημάτων πληροφοριών (**σύστημα πληροφοριών Σένγκεν²⁰, Eurodac²¹**) ή για τη θέσπιση νέων συστημάτων (σύστημα εισόδου/εξόδου²², ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών και αδείας ταξιδιού²³), τα οποία θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση ορισμένων από τα τρέχοντα κενά πληροφόρησης.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του **συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS)**, τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο το εν λόγω σύστημα για την ταυτοποίηση των παράτυπων μεταναστών. Ωστόσο, οι τρίτες χώρες δεν αναγνωρίζουν συνήθως μόνο τα δεδομένα του συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις ως αποδεικτικά στοιχεία για την ιθαγένεια ή απαιτούν περαιτέρω έρευνες. Το γεγονός ότι στο εν λόγω σύστημα δεν αποθηκεύονται αντίγραφα διαβατηρίων καθιστά χρονοβόρα ή ακόμα και αδύνατη τη διαδικασία προμήθειας αντιγράφου από την

20 COM(2016) 881, 882 και 883 final.

21 COM(2016) 272 final.

22 COM(2016) 194 final.

23 COM(2016) 731 final.

πρεσβεία που εξέδωσε τη θεώρηση Σένγκεν. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα ξεκινήσει μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με την αποθήκευση στο σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις ενός αντιγράφου των ταξιδιωτικών εγγράφων του αιτούντος θεώρηση, μεταξύ άλλων και ενός αντιγράφου του διαβατηρίου τους.

Επιπλέον, η Επιτροπή έχει ξεκινήσει μελέτη προκειμένου να εξετάσει την τεχνική **εφικτότητα ενός αποθετηρίου αδειών διαμονής της ΕΕ**, επίσης με σκοπό να διευκολύνει την εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία ένας μετανάστης που δικαιούται να διαμένει στο έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους μετακινηθεί παράνομα σε άλλο κράτος μέλος²⁴.

Παράλληλα, η Επιτροπή έχει συγκροτήσει μια ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου (HLEG) για τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική χρήση των εν λόγω εργαλείων. Οι αρμόδιες για τη μετανάστευση αρχές αναμένεται να επωφεληθούν από αυτό το έργο και να μπορούν να ανακτούν πληροφορίες σχετικά με τους παράτυπους μετανάστες οι οποίες διατίθενται στο σύνολο των συστημάτων της ΕΕ με μία μόνο αναζήτηση²⁵.

Η καλύτερη χρήση των πληροφοριών σχετικά με καταδικαστικές αποφάσεις για ποινικά αδικήματα σε σχέση με τις αποφάσεις περάτωσης της νόμιμης διαμονής ώστε να διευκολύνεται η επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών με βεβαρυμένο ποινικό μητρώο, αποτελεί ζήτημα που απασχολεί ολοένα και περισσότερο τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει τον Ιούνιο αναθεωρημένη νομοθετική πρόταση για τη δημιουργία μιας κεντρικής βάσης δεδομένων με στοιχεία ταυτότητας των καταδικασθέντων υπηκόων τρίτων χωρών ώστε να ταυτοποιείται το(τα) κράτος(-η) μέλος(-η) που έχει εκδώσει την καταδικαστική απόφαση και να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου **Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS)**.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει ήδη να λαμβάνουν υπόψη τις καταδικαστικές αποφάσεις για σοβαρά ποινικά αδικήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη λήψη αποφάσεων επιστροφής, ώστε να αξιολογείται η ατομική κατάσταση των παράτυπων μεταναστών όσον αφορά π.χ. την προθεσμία οικειοθελούς επιστροφής, την ανάγκη κράτησης και τη διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου.

Ενίσχυση της διαδικασίας επιστροφής και στήριξη της επανένταξης

Η οδηγία για την επιστροφή καθιστά σαφές ότι η **οικειοθελής επιστροφή είναι προτιμότερη σε επίπεδο ΕΕ από την αναγκαστική** εφόσον αυτό δεν υπονομεύει τους στόχους της διαδικασίας

²⁴ Άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας για την επιστροφή.

²⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο - Πέμπτη έκθεση προόδου προς μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας, COM(2017) 203 final

επιστροφής. Κίνητρα για την ενθάρρυνση της επιστροφής παρέχονται γενικά στο πλαίσιο των δεσμών μέτρων για την υποστηριζόμενη οικειοθελή επιστροφή και την επανένταξη.

Η περαιτέρω βελτίωση της διαδικασίας διάδοσης των πληροφοριών σχετικά με την οικειοθελή επιστροφή προς τους παράτυπους μετανάστες είναι ουσιώδους σημασίας προκειμένου να διασφαλίζεται ότι έχουν πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες ακόμη και όταν είναι πιθανότερο να βασίζονται κατά κύριο λόγο σε άτυπες πηγές πληροφόρησης εντός της κοινότητάς τους αλλά και όταν οι παράτυποι αυτοί μετανάστες είναι απρόθυμοι να επιστρέψουν ή/και δύσπιστοι απέναντι στις αρμόδιες για τη μετανάστευση αρχές.

Οι χώρες καταγωγής αντιμετωπίζουν ολοένα και συχνότερα καταστάσεις όπου στους παράτυπους μετανάστες που καταφθάνουν από διαφορετικά κράτη μέλη έχουν παρασχεθεί διαφορετικά επίπεδα στήριξης για την επανένταξη (χρηματική βοήθεια ή βοήθεια σε είδος). Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ορισμένες χώρες καταγωγής να ενθαρρύνουν μόνο τις επιστροφές από κράτη μέλη που προσφέρουν υψηλότερη στήριξη επανένταξης ή ενδεχομένως οι παράτυποι μετανάστες να επιλέγουν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προσφέρουν τους επωφελέστερους όρους υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής. Είναι επομένως ιδιαίτερα σημαντικό, για τη βελτίωση των ποσοστών επιστροφής, **τα μέτρα στήριξης της επανένταξης, όπως και οι γενικές πρακτικές παροχής κινήτρων για την επιστροφή, να είναι συνεκτικές μεταξύ όλων των κρατών μελών.** Σε αυτή την προσπάθεια, η Επιτροπή θα στηρίξει τα κράτη μέλη μέσω της ομάδας εμπειρογνομόνων για θέματα επιστροφής του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης.

Οι παράτυποι μετανάστες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αποδεχτούν ρυθμίσεις οικειοθελούς επιστροφής όταν γνωρίζουν ότι η μόνη εναλλακτική λύση είναι η **αναγκαστική επιστροφή, καθώς η συνέχιση της παράτυπης διαμονής δεν αποτελεί πλέον επιλογή.**

Η αποδοτικότητα των προγραμμάτων υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης, καθώς και των συνοδευτικών μέτρων επανένταξης, προϋποθέτει κοινούς κανόνες. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν τις μη δεσμευτικές **κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη χρήση των προγραμμάτων υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης**, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 9 Ιουνίου 2016 με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών.

Η ικανότητα και η εμπειρογνωμοσύνη, σε επίπεδο κρατών μελών, για την ανάπτυξη και διαχείριση έργων και προγραμμάτων που αφορούν την επιστροφή πρέπει να ενισχυθούν. Ως εκ τούτου, οι δράσεις που αφορούν τη **συνεργασία μεταξύ κρατών μελών θα ενθαρρυνθούν προς όφελος της**

Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά. Μέσω των εν λόγω έργων θα υλοποιηθούν δραστηριότητες σχετικές με την επιστροφή, περιλαμβανομένων δράσεων για κάθε τύπο βοήθειας στο στάδιο πριν την επιστροφή, για την ανάπτυξη ικανοτήτων και για την επανένταξη με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των επιστροφών. Θα συνδέονται με υφιστάμενες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της προσέγγισης ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών και θα λειτουργούν μέσω της πλατφόρμας που παρέχει η εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών.

Βελτίωση της συνεργασίας για την επιστροφή

Πρέπει να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η ικανότητα επιστροφών των κρατών μελών ώστε να διασφαλίσουν μια **πιο ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσέγγιση και διαχείριση των επιστροφών**, όπως προτείνει η σύσταση. Αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε καλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών, διατομεακή προσέγγιση και εξορθολογισμό όλων των σχετικών με την επιστροφή θεμάτων. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τα εθνικά προγράμμά τους στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για τη στήριξη των εν λόγω ενισχυμένων ικανοτήτων προκειμένου να διασφαλίζουν καλύτερο προγραμματισμό, συντονισμό και παρακολούθηση της συνέχειας μεταξύ των αντίστοιχων αρχών επιβολής του νόμου και μετανάστευσης, συντονισμένες δράσεις με τις δικαστικές αρχές, τις αρχές κράτησης, τα συστήματα επιτροπείας και τις ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία και επαρκής απόκριση σε περιπτώσεις όπου απαιτείται διατομεακή παρέμβαση.

Η Επιτροπή, από την πλευρά της, θα διασφαλίσει βελτίωση του συντονισμού και της παρακολούθησης της συνέχειας με τους εθνικούς ομολόγους σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της προσέγγισης της ολοκληρωμένης διαχείρισης της επιστροφής, οι οποίοι χρησιμοποιούν ως πλατφόρμα την ομάδα εμπειρογνομόνων του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης για θέματα επιστροφής (EMN-REG) και τις συνεδριάσεις των σημείων επαφής του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

Το σχέδιο δράσης του 2015 για την επιστροφή προέβλεπε τη δημιουργία ενός **δικτύου των σημείων επαφής των κρατών μελών για την αφαίρεση των αδειών διαμονής**, το οποίο έπρεπε να συσταθεί από την Επιτροπή αλλά δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί. Τα κράτη μέλη έχουν ήδη πλέον τη δυνατότητα να καταχωρούν όλες τις άδειες διαμονής που έχουν αφαιρεθεί, λήξει και ακυρωθεί στο σύστημα SIS δίνοντας τη δυνατότητα στους λειτουργούς να επαληθεύουν επιτόπου το καθεστώς του κατόχου άδειας διαμονής.

Η εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών (IRMA)

Η εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών είναι ένα **σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών περιορισμένης χρήσης για εμπειρογνώμονες των κρατών μελών**, το οποίο διευκολύνει ήδη τον προγραμματισμό, την οργάνωση και την υλοποίηση δραστηριοτήτων επιστροφής και επανεισδοχής εκ μέρους των κρατών μελών με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση των ποσοστών επιστροφής. Παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με βέλτιστες πρακτικές και κατευθυντήριες γραμμές ανά τρίτη χώρα, νομοθεσία, προγράμματα επιστροφής, δεδομένα σχετικά με τις επιχειρήσεις επιστροφής και στατιστικά στοιχεία.

Το σύστημα έχει αναπτυχθεί σε όλα τα κράτη μέλη, καθώς και στη Νορβηγία και την Ελβετία. Οι πληροφορίες που παρέχει επιτρέπουν επίσης στον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής να διαδραματίζει ενεργότερο ρόλο στον προγραμματισμό των κοινών επιχειρήσεων επιστροφής και στον καλύτερο προγραμματισμό των επιχειρήσεων επιστροφής.

Η περαιτέρω ανάπτυξη της εφαρμογής της ολοκληρωμένης διαχείρισης της επιστροφής έχει ήδη προγραμματιστεί **προκειμένου να βελτιωθεί η συλλογή δεδομένων σχετικά με τις επιχειρήσεις επιστροφής και την επανεισδοχή**. Η Επιτροπή αναπτύσσει ειδικά εργαλεία πληροφορικής στο πλαίσιο της εφαρμογής της ολοκληρωμένης διαχείρισης της επιστροφής ώστε οι εν λόγω πληροφορίες να διατίθενται στα κράτη μέλη και στον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής μέσω μίας διόδου. Αυτό θα επιτρέψει τον εξορθολογισμό της συλλογής δεδομένων σε ό,τι αφορά την EASO και τη EUROSTAT και θα περιορίσει επομένως τον διοικητικό φόρτο των πολλαπλών αιτημάτων για παροχή δεδομένων. Η συχνότητα της συλλογής δεδομένων θα είναι μηνιαία. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα έχουν πρόσβαση στα εν λόγω δεδομένα σε περιορισμένη βάση. Η εν λόγω διαδικασία θα διευκολυνθεί περαιτέρω όταν θα τεθεί σε ισχύ το αναθεωρημένο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν. Πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων επιστροφής και τη συμμόρφωση προς αυτές θα καθίστανται διαθέσιμες στην εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης της επιστροφής.

Επιπλέον, ένα αυτόνομο πληροφοριακό σύστημα για τη διαχείριση των υποθέσεων επιστροφής σε εθνικό επίπεδο πρέπει να αναπτυχθεί για τα κράτη μέλη εκεί όπου δεν υπάρχει ακόμα. Αυτό θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη τυποποιημένη διαχείριση και εποπτεία των επιστρεφόντων σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Για να διευκολύνεται η συνεργασία με τρίτες χώρες, απαιτούνται ατομικά δεδομένα για κάθε επιστρέφοντα, όπως τα στοιχεία ταυτοποίησης και τα σχετικά δικαιολογητικά. Τα δεδομένα αυτά πρέπει να κοινοποιούνται με ασφάλεια στις κυβερνήσεις τρίτων χωρών ώστε να επιβεβαιώνεται η ιθαγένεια του

επιστρέφοντος και να του χορηγούνται τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα. Για να γίνεται αυτό αποτελεσματικά, απαιτείται μια **ενιαία πληροφοριακή διεπαφή για τη διαχείριση των υποθέσεων επανεισδοχής** για την πλατφόρμα της εφαρμογής της ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών, χωρίς πρόσβαση σε αυτό για τις τρίτες χώρες και χωρίς πρόσβαση των κρατών μελών στα συστήματα τρίτων χωρών. Χρηματοδότηση για τις εν λόγω εξελίξεις παρέχεται από την Επιτροπή στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος εργασίας 2017-2018 του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης.

Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής συνιστά αναπόσπαστο μέρος των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία ενός επιχειρησιακού πλαισίου που θα καθιστά αποτελεσματικότερο το σύστημα επιστροφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο νέος κανονισμός για τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής ανήγαγε την επιστροφή των παράτυπων μεταναστών σε τομέα εργασίας που έχει προτεραιότητα για τον Οργανισμό, δίνοντάς του τη δυνατότητα να αναβαθμίσει σημαντικά τη στήριξη που παρέχει στα κράτη μέλη και να αναπτύξει νέες δραστηριότητες στον τομέα της επιστροφής. Η πρόδος του Οργανισμού στην υλοποίηση της νέας εντολής και των δράσεων που προσδιορίζονται στο ανανεωμένο σχέδιο δράσης θα παρακολουθείται μέσω των εκθέσεων της Επιτροπής σχετικά με την έναρξη επιχειρησιακής λειτουργίας του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

Η ευρύτερη εντολή του Οργανισμού τού επιτρέπει να παρέχει οριζόντια βοήθεια στον τομέα της επιστροφής. Αυτή καλύπτει τόσο την οικειοθελή αναχώρηση όσο και την αναγκαστική επιστροφή δίνοντας στον Οργανισμό τη δυνατότητα να οργανώνει επιχειρήσεις επιστροφής (από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη) καθώς και να συνεργάζεται με τρίτες χώρες για τη βελτίωση των δυνατοτήτων συνεργασίας με τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων επιστροφής. Ο Οργανισμός πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως αυτή την εντολή αναπτύσσοντας νέους τρόπους στήριξης των κρατών μελών ήδη από το τρέχον έτος.

Ο ρόλος του Οργανισμού όσον αφορά τις δραστηριότητες επιστροφής σε ευρωπαϊκό επίπεδο ξεκινά με τις λεγόμενες δραστηριότητες «πριν από την επιστροφή», οι οποίες πρέπει να εξακολουθήσουν να αναπτύσσονται, ιδίως όσον αφορά την υποστήριξη της ταυτοποίησης των παράτυπων μεταναστών και της χορήγησης από τις τρίτες χώρες ταξιδιωτικών εγγράφων για την επιστροφή τους. Θα πρέπει επίσης να διοργανώνονται περαιτέρω αποστολές ταυτοποίησης από βασικές τρίτες χώρες όταν οι συμμετέχουσες αρχές εκδίδουν ταξιδιωτικά έγγραφα κατά τη διάρκεια των εν λόγω αποστολών ή αμέσως μετά από αυτές. Ο Οργανισμός θα πρέπει επίσης να προσδιορίσει και να αναπτύξει περαιτέρω

άλλα εργαλεία τα οποία θα επιτρέπουν την ταχεία ταυτοποίηση των παράτυπων μεταναστών και την εκ νέου έκδοση εγγράφων για αυτούς από τις τρίτες χώρες.

Υπάρχουν επί του παρόντος περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τους κύριους επιχειρησιακούς κινδύνους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη στο τομέα της επιστροφής, καθώς και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο Οργανισμός θα μπορούσε να είναι έτοιμος να στηρίξει τις εθνικές αρχές για την αντιμετώπισή τους. Όταν ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής θα έχει ολοκληρώσει τη χαρτογράφηση των ικανοτήτων και των αναγκών των κρατών μελών, θα πρέπει να σχεδιάσει ειδικά προσαρμοσμένα σχέδια παρέμβασης. Τα σχέδια αυτά θα αναφέρουν σαφώς τι είδους εμπειρογνωμοσύνη χρειάζεται κάθε κράτος μέλος και πώς ο Οργανισμός μπορεί να στηρίξει και να εγκαινιάσει πιλοτικά έργα.

Απαιτείται επίσης εκτενέστερη χρήση «επιχειρήσεων επιστροφής τις οποίες διεξάγει μια τρίτη χώρα», μέσω των οποίων αρχές τρίτων χωρών εκτελούν επιστροφές των των υπηκόων τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού για τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Οι εν λόγω επιχειρήσεις μπορούν να τονώσουν περισσότερο την ικανότητα επιστροφών της Ευρώπης με οικονομικό τρόπο, εξ ου και η ανάγκη να επενδύσει ο Οργανισμός περισσότερο στη στήριξη της ικανότητας των τρίτων χωρών να συμμετέχουν σε τέτοιες επιχειρήσεις, μεταξύ άλλων μέσω ειδικής προς τούτο κατάρτισης. Οι όροι των συντονισμένων κοινών επιχειρήσεων επιστροφής πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με τον «Οδηγό για τις κοινές επιχειρήσεις επιστροφής δια της εναέριας οδού υπό τον συντονισμό του Frontex» της 12ης Μαΐου 2016.

Τέλος, υπάρχει επείγουσα ανάγκη να θεσπιστεί από τον Οργανισμό ένας μηχανισμός βοήθειας προς τα κράτη μέλη που εκτελούν επιστροφές μέσω εμπορικών πτήσεων για τη χρηματοδότηση τόσο οικειοθελών όσο και αναγκαστικών επιστροφών εκ μέρους των κρατών μελών, οι οποίες οργανώνονται με αυτόν τον τρόπο. Επιπλέον, ο Οργανισμός θα πρέπει να διαπραγματευτεί συμφωνίες-πλαίσια με τις αεροπορικές εταιρίες, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται όταν προκύπτει ανάγκη από τις εθνικές αρμόδιες για την επιστροφή αρχές, ορίζοντας τις γενικές προϋποθέσεις για τη χρήση των εμπορικών πτήσεων (π.χ. αριθμός επιστρεφόντων και συνοδών ανά πτήση), καθώς και για να διασφαλίζεται η δυνατότητα άμεσης διάθεσης ορισμένου αριθμού θέσεων σε πτήσεις προς βασικούς προορισμούς επιστροφής.

Για την αντιμετώπιση του πρόσθετου φόρτου εργασίας που συνεπάγονται αυτές οι δραστηριότητες και προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις προσδοκίες που συνδέονται με τη νέα του εντολή, ο Οργανισμός θα πρέπει να λάβει άμεσα μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η κάλυψη των διαθέσιμων

θέσεων προσωπικού και η πλήρης χρήση του προϋπολογισμού που διατίθεται για τις δραστηριότητες επιστροφής.

Χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επιστροφή και την επανεισδοχή

Η Επιτροπή παρέχει σημαντική οικονομική βοήθεια για τη στήριξη των κρατών μελών προκειμένου να εκτελούν αποτελεσματικές επιστροφές σύμφωνα με την οδηγία για την επιστροφή, καθώς και για την υποστήριξη της πρακτικής συνεργασίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της επιστροφής και της επανεισδοχής. Το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για τη στήριξη των κρατών μελών ως προς αυτό είναι το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME).

Περίπου 806 εκατ. EUR έχουν διατεθεί από τα κράτη μέλη για δραστηριότητες που αφορούν την επιστροφή και την επανεισδοχή μέσω των εθνικών προγραμμάτων τους στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για την περίοδο 2014-2020. Αυτό περιλαμβάνει στήριξη για τις εθνικές προσπάθειες των κρατών μελών στον τομέα της επιστροφής, καθώς και για ειδικές κοινές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την επιστροφή και την ένταξη (ιδίως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επανένταξης (ERIN), η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Επιστροφής (EURINT) και το Δίκτυο Ευρωπαίων Αξιωματούχων-Συνδέσμων για θέματα Επιστροφής (EURLO).

Επιπλέον, 6,2 εκατ. EUR διατέθηκαν συνολικά από το 2014 ως επείγουσα βοήθεια για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών που συνδέονται με την επιστροφή, όπως η υποστηριζόμενη οικειοθελής επιστροφή. Άλλες δράσεις σχετικές με την επιστροφή και την επανεισδοχή έχουν στηριχθεί στο πλαίσιο των ενωσιακών δράσεων από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, περιλαμβανομένης της Διευκόλυνσης Ανάπτυξης Ικανοτήτων Επανεισδοχής με τη συνεισφορά 12 εκατ. EUR από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για την περίοδο 2015-2016.

Αντιμετώπιση των προκλήσεων της επανεισδοχής

Όπως ανακοινώθηκε μέσω του σχεδίου δράσης του 2015 για την επιστροφή, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ενισχύσει σημαντικά τη δέσμευσή της έναντι των κύριων χωρών καταγωγής, τόσο στην Αφρική όσο και στην Ασία. Ενώ ορισμένες χώρες καταγωγής συνεργάζονται σε ό,τι αφορά την επανεισδοχή των υπηκόων τους, σύμφωνα με την υποχρέωσή τους βάσει του διεθνούς δικαίου (και για τις χώρες ΑΚΕ στο πλαίσιο επίσης του άρθρου 13 της συμφωνίας του Κοτονού), πολλές άλλες χώρες δεν συνεργάζονται ικανοποιητικά. Τα κράτη μέλη αναφέρουν ιδίως δυσκολίες στην υποβολή επειγόντων ταξιδιωτικών εγγράφων από τρίτες χώρες ή εναλλακτικά στη χρήση του ευρωπαϊκού ταξιδιωτικού εγγράφου, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου η ταυτότητα και η ιθαγένεια είναι διαπιστωμένες.

Μέσω των τακτικών συνεδριάσεων της κοινής επιτροπής επανεισδοχής, καθώς και ειδικών προς τούτο έργων, η εντατικοποίηση της **εφαρμογής των υφιστάμενων 17 συμφωνιών επανεισδοχής** έχει βοηθήσει στην άρση ορισμένων από τα εμπόδια της επανεισδοχής βελτιώνοντας ταυτόχρονα τις πρακτικές και την επικοινωνία μεταξύ των σχετικών αρχών. Ωστόσο, σε ορισμένες από αυτές τις χώρες, οι διατάξεις των συμφωνιών εξακολουθούν να μην τηρούνται πλήρως στην πράξη.

Η Επιτροπή έχει σημειώσει πρόοδο σε ό,τι αφορά τις **διαπραγματεύσεις των νέων συμφωνιών επανεισδοχής**. Οι διαπραγματεύσεις με τη Λευκορωσία έχουν πλέον σχεδόν ολοκληρωθεί ενώ έχουν ξεκινήσει νέες με τη Νιγηρία, την Τυνησία και την Ιορδανία παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις για τη διευκόλυνση των θεωρήσεων. Από την άλλη, οι διαπραγματεύσεις με το Μαρόκο, οι οποίες ξεκίνησαν το 2003 βρίσκονται σε στασιμότητα, ενώ δεν έχουν ξεκινήσει οι αντίστοιχες με την Αλγερία παρά την εντολή διαπραγμάτευσης που χρονολογείται από το 2002.

Όσον αφορά τις χώρες με τις οποίες δεν μπόρεσε να επιτευχθεί επίσημη συμφωνία επανεισδοχής, η Επιτροπή επικεντρώθηκε στη **βελτίωση της πρακτικής συνεργασίας** μέσω επιχειρησιακών εργαλείων και μέσων όπως οι πρότυπες επιχειρησιακές διαδικασίες.

Μετά από σειρά **διαλόγων υψηλού επιπέδου**, η συνεργασία σχετικά με τις υποχρεώσεις επανεισδοχής είναι πλέον αναπόσπαστο μέρος του ανανεωμένου πολιτικού διαλόγου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες. Το σχέδιο δράσης ανακοίνωσε επίσης ότι η βοήθεια και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως κίνητρα για την τόνωση της προθυμίας των χωρών εταίρων για συνεργασία και, ως εκ τούτου, για την **ενίσχυση της επιρροής της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την επανεισδοχή**. Αυτό έλαβε τη μορφή της προσέγγισης πλαισίου εταιρικής σχέσης που προτάθηκε τον Ιούνιο του 2016²⁶, η οποία στοχεύει στην επίτευξη της κοινής διαχείρισης της μετανάστευσης με χώρες καταγωγής και διέλευσης, με αρχική επικέντρωση στην Αιθιοπία, τη Σενεγάλη, το Μάλι, τη Νιγηρία και τον Νίγηρα.

Η εφαρμογή και τα αποτελέσματα της **πλαισίου εταιρικής σχέσης** αναλύονται περαιτέρω σε τρεις ειδικές εκθέσεις που δημοσιεύτηκαν τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο του 2016 και την 1η Μαρτίου 2017²⁷. Η ενίσχυση των σχέσεων με τρίτες χώρες μέσω του πλαισίου εταιρικής σχέσης, με αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πολιτικών και εργαλείων²⁸, θα συμβάλει στη βελτίωση της συνεργασίας με απώτερο στόχο την ταυτοποίηση, την εκ νέου έκδοση εγγράφων και την επανεισδοχή των υπηκόων τους. Γενικά, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ειδικά προσαρμοσμένες προσεγγίσεις ώστε να προσδιο-

²⁶ Ανακοίνωση σχετικά με τη θέσπιση νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης με τρίτες χώρες βάσει του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δράσης για τη Μετανάστευση, COM(2016) 385 final της 7.6.2016.

²⁷ COM(2016) 700 final της 18.10.2016 και 960 final της 14.12.2016.

²⁸ Κανένα προαπαιτούμενο δεν μπορεί να συνδεθεί με την ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχεται βάσει αναγκών, σύμφωνα με τις ανθρωπιστικές αρχές.

ριστούν όλα τα συμφέροντα, τα κίνητρα και τα μέσα επιρροής που διακυβεύονται στις χώρες εταίρους, προκειμένου να εκπληρωθούν οι στόχοι και οι δεσμεύσεις και να προσφερθούν ειδικά μέτρα στήριξης από την ΕΕ και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη στην εκάστοτε χώρα εταίρο –όπως η αποτελεσματική επανένταξη όσων επιστρέφουν– ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης και, στο πλαίσιο αυτό, να βελτιωθεί περαιτέρω η συνεργασία σε θέματα επιστροφής και επανεισδοχής. Για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη συλλογική επιρροή τους με συντονισμένο και αποτελεσματικό τρόπο.

Συμπέρασμα

Παράλληλα με τη σύσταση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των επιστροφών στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για την επιστροφή, το παρόν ανανεωμένο σχέδιο δράσης προβλέπει διάφορες εστιασμένες δράσεις που θα δώσουν στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση τη δυνατότητα να βελτιώσουν ουσιαστικά τα ποσοστά επιστροφών. Αυτό θα στείλει ταυτόχρονα ένα σαφές μήνυμα σε όσους μετανάστες δεν θα έχουν δικαίωμα να παραμείνουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ότι δεν θα πρέπει να επιχειρήσουν το επικίνδυνο ταξίδι που θα τους φέρει στην Ευρώπη παράνομα. Αυτό θα προσβάλει επίσης το επιχειρηματικό μοντέλο της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές στα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόσουν τα πρότυπα και τις διαδικασίες που προβλέπονται από την οδηγία για την επιστροφή με αποτελεσματικότερο και αμεσότερο τρόπο κατά την εκτέλεση των επιστροφών, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και διασφαλίσεων για αξιοπρεπή επιστροφή σύμφωνα με τη σύσταση.

Η Επιτροπή από την πλευρά της, και με τη στήριξη των σχετικών οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα θεσπίσει τα μέτρα **επιχειρησιακής υποστήριξης που προσδιορίζονται στο παρόν ανανεωμένο σχέδιο δράσης** με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση και βοήθεια προς τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις επιστροφές. Επιπλέον, η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΥΕΔ, θα εντείνει τις προσπάθειές της για τη σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής και τη βελτίωση της συνεργασίας με τρίτες χώρες όσον αφορά την επανεισδοχή, χρησιμοποιώντας συλλογική επιρροή με συντονισμένο και αποτελεσματικό τρόπο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης για τη μετανάστευση.

➤ **ΚΟΙΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΥΛΟΥ (ΚΕΣΑ)**

Χώρος προστασίας και αλληλεγγύης για τους πλέον ευάλωτους

«Από την έναρξη της θητείας μου έδωσα απόλυτη προτεραιότητα στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) και συμμετείχα από την πρώτη ημέρα σε διαπραγματεύσεις. Η θέση σε λειτουργία του ΚΕΣΑ συνιστά ιστορικό επίτευγμα, έναν στόχο που η ΕΕ, τα κράτη μέλη και το Κοινοβούλιο επιδιώκουν να επιτύχουν από το 1999.

Το ΚΕΣΑ θα διευκολύνει την πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου για όσους χρήζουν προστασίας, θα συμβάλλει στη λήψη δικαιότερων, ταχύτερων και καλύτερων αποφάσεων σχετικά με τη χορήγηση ασύλου, θα παρέχει εγγυήσεις σε όσους φοβούνται διώξεις ότι δεν θα επιστρέψουν εκεί όπου θα κινδύνευαν και θα εξασφαλίσει αξιοπρεπείς συνθήκες, τόσο στα πρόσωπα που ζητούν άσυλο, όσο και σε εκείνα στα οποία χορηγείται διεθνής προστασία στο εσωτερικό της ΕΕ.

Έχουμε διανύσει έναν δύσκολο δρόμο για να φτάσουμε μέχρι εδώ. Όμως, το έργο μας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί πλήρως. Πρέπει σήμερα να καταβάλουμε μεγάλη προσπάθεια για να εφαρμόσουμε τη νομοθεσία μας και να διασφαλίσουμε ότι το κοινό αυτό σύστημα θα λειτουργεί ικανοποιητικά και με ομοιόμορφο τρόπο. Μόνο τότε θα αποκτήσουμε έναν χώρο προστασίας και αλληλεγγύης αντάξιο του ονόματός του —ένα επίτευγμα για το οποίο θα μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι.»

Cecilia Malmström,

Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων

Το Άσυλο παρέχεται σε ανθρώπους που προσπαθούν να αποφύγουν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, με την ακόλουθη διαδικασία:

- Η διαδικασία υποβολής αίτησης ασύλου είναι πλέον παρόμοια σε όλη την ΕΕ (οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου).
- Λαμβάνονται δακτυλικά αποτυπώματα του κάθε αιτούντος και αποστέλλονται σε βάση δεδομένων καλούμενη Eurodac (κανονισμός Eurodac). Τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της χώρας που είναι αρμόδια για την αίτηση ασύλου (κανονισμός του Δουβλίνου).
- Στους αιτούντες άσυλο παρέχονται υλικές συνθήκες υποδοχής, όπως στέγαση και τροφή (οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής).
- Ο αιτών άσυλο καλείται σε προσωπική συνέντευξη από ειδικό λειτουργό καταρτισμένο στη νομοθεσία της ΕΕ, με τη βοήθεια διερμηνέα, προκειμένου να προσδιοριστεί εάν είναι επιλέξιμος για

καθεστώς πρόσφυγα ή για επικουρική προστασία (οδηγία για την αναγνώριση και οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου).

- Το άσυλο δεν χορηγείται σε πρώτο βαθμό στον αιτούντα, αυτός όμως μπορεί να ασκήσει ένδικο μέσο ενώπιον των δικαστηρίων για την άρνηση αυτή.
- Επιβεβαίωση της αρνητικής απόφασης σε πρώτο βαθμό από το δικαστήριο, μετά την οποία ο αιτών μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής ή διέλευσης.
- Χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας που παρέχει στο πρόσωπο ορισμένα δικαιώματα, όπως πρόσβαση σε άδεια διαμονής, στην αγορά εργασίας και στην υγειονομική περίθαλψη (οδηγία για την αναγνώριση).
- Αναίρεση της αρνητικής απόφασης σε πρώτο βαθμό από το δικαστήριο.

Το Άσυλο και η ΕΕ/καθήκον παροχής προστασίας

- Άσυλο παρέχεται σε ανθρώπους που προσπαθούν να αποφύγουν δίωξη ή σοβαρή βλάβη. Το άσυλο αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα. Η χορήγησή του συνιστά διεθνή υποχρέωση δυνάμει της σύμβασης της Γενεύης του 1951 σχετικά με την προστασία των προσφύγων.
- Σε έναν χώρο με ανοικτά σύνορα και ελεύθερη κυκλοφορία, πρέπει να εφαρμόζουμε κοινή προσέγγιση για το άσυλο σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Οι ροές ασύλου δεν είναι σταθερές, ούτε κατανέμονται ισομερώς σε όλη την ΕΕ. Για παράδειγμα, οι αιτήσεις διακυμάνθηκαν από το μέγιστο των 425 000 για την ΕΕ-27 το 2001 σε λιγότερες από 200 000 το 2006. Το 2012 οι αιτήσεις υπερέβησαν τις 330 000.
- Το άσυλο δεν πρέπει να είναι «λοταρία». Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν κοινή ευθύνη για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο με αξιοπρεπή τρόπο, εξασφαλίζοντας τη δίκαιη μεταχείρισή τους και την εξέταση της υπόθεσής τους με ενιαία πρότυπα έτσι ώστε, ανεξάρτητα από το πού υποβάλλει αίτηση ο ενδιαφερόμενος, το αποτέλεσμα να είναι παρόμοιο.

Η ΕΕ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Από το 1999, η ΕΕ εργάζεται για τη δημιουργία ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ) και τη βελτίωση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.

Σήμερα έχουν πλέον συμφωνηθεί νέοι κανόνες της ΕΕ, οι οποίοι καθορίζουν κοινά υψηλά πρότυπα και ενισχυμένη συνεργασία ώστε να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση των αιτούντων άσυλο σε ένα ανοικτό και δίκαιο σύστημα, οπουδήποτε και αν υποβάλουν αίτηση. Συνοπτικά:

- Η τροποποιηθείσα οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου αποσκοπεί στη λήψη δικαιότερων, ταχύτερων και καλύτερων αποφάσεων σχετικά με τη χορήγηση ασύλου. Αιτούντες άσυλο με ειδικές ανάγκες θα λαμβάνουν την αναγκαία στήριξη για να εξηγήσουν το αίτημά τους και, ειδικότερα, θα υπάρχει μεγαλύτερη προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και των θυμάτων βασανιστηρίων.
- Η τροποποιηθείσα οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής διασφαλίζει την ύπαρξη ανθρώπινων υλικών συνθηκών υποδοχής (όπως η στέγαση) για αιτούντες άσυλο στην ΕΕ και τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων. Επίσης, εξασφαλίζει ότι η κράτηση εφαρμόζεται μόνο ως μέτρο εσχάτης ανάγκης.
- Η τροποποιηθείσα οδηγία για την αναγνώριση διευκρινίζει τους όρους για την παροχή διεθνούς προστασίας και ως εκ τούτου θα οδηγήσει στην ενίσχυση των αποφάσεων σχετικά με το άσυλο. Επίσης, θα βελτιώσει την πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε δικαιώματα και μέτρα ένταξης.
- Ο αναθεωρημένος κανονισμός του Δουβλίνου ενισχύει την προστασία των αιτούντων άσυλο, κατά τη διαδικασία καθορισμού του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης, και αποσαφηνίζει τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών. Δημιουργεί ένα σύστημα εντοπισμού αρχικών προβλημάτων στα εθνικά συστήματα ασύλου ή υποδοχής και αντιμετωπίζει τα βαθύτερα αίτια τους πριν εξελιχθούν σε πλήρως αναπτυγμένες κρίσεις.
- Ο αναθεωρημένος κανονισμός Eurodac θα επιτρέψει την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου της ΕΕ στη βάση δεδομένων της ΕΕ με τα δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο, σε αυστηρά περιορισμένες περιπτώσεις, με σκοπό την πρόληψη, τον εντοπισμό ή τη διερεύνηση των πλέον σοβαρών αδικημάτων, όπως η ανθρωποκτονία και η τρομοκρατία.

ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

Θα πρέπει να εξασφαλίζονται κοινές διασφαλίσεις για άτομα που διώκονται και ζητούν διεθνή προστασία.

Οι αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου.

Η Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου ορίζει κανόνες για το σύνολο της διαδικασίας υποβολής αίτησης ασύλου, μεταξύ άλλων, σχετικά με: τον τρόπο υποβολής της αίτησης, τον τρόπο με τον οποίο θα εξεταστεί η αίτηση, τι είδους βοήθεια θα δοθεί στον αιτούντα άσυλο, πώς ασκείται προσφυγή και κατά πόσον η προσφυγή θα επιτρέψει στο άτομο να παραμείνει στο έδαφος, τι μπορεί να γίνει εάν ο αιτών διαφεύγει, ή πώς να αντιμετωπίζονται οι επαναλαμβανόμενες αιτήσεις.

Η προηγούμενη οδηγία αποτελούσε τον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή μεταξύ των κρατών μελών την εποχή εκείνη. Οι κανόνες ήταν συχνά πολύ ασαφείς και παρεκκλίσεις επέτρεπαν στα κράτη μέλη να διατηρούν τους δικούς τους κανόνες, ακόμη και αν δεν πληρούσαν τα βασικά συμφωνημένα πρότυπα.

Η νέα οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου χαρακτηρίζεται από πολύ μεγαλύτερη ακρίβεια. Δημιουργεί ένα συνεκτικό σύστημα το οποίο διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις για το άσυλο λαμβάνονται αποτελεσματικότερα και δικαιότερα και ότι όλα τα κράτη μέλη εξετάζουν τις αιτήσεις με κοινά υψηλά ποιοτικά πρότυπα.

- Ορίζει σαφέστερους κανόνες σχετικά με τον τρόπο υποβολής αίτησης για άσυλο: πρέπει να υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις, για παράδειγμα στα σύνορα, ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε πρόσωπο που επιθυμεί να υποβάλει αίτηση ασύλου, να μπορεί να το πράξει γρήγορα και αποτελεσματικά.
- Οι διαδικασίες θα είναι ταχύτερες και αποτελεσματικότερες. Κανονικά, μια διαδικασία ασύλου δεν θα υπερβαίνει τους έξι μήνες. Θα υπάρξει καλύτερη κατάρτιση των αρμόδιων ατόμων για τη λήψη αποφάσεων και πιο έγκαιρη παροχή βοήθειας στον αιτούντα ώστε να διενεργείται ταχέως η πλήρης εξέταση της αίτησης. Με τις επενδύσεις αυτές, συνολικά, θα εξοικονομηθούν χρήματα, δεδομένου ότι οι αιτούντες άσυλο θα παραμένουν λιγότερο χρόνο σε συστήματα υποδοχής που χρηματοδοτούνται από το κράτος και θα περιοριστούν οι εσφαλμένες αποφάσεις, με αποτέλεσμα να υπάρχουν λιγότερες δαπανηρές προσφυγές.
- Κάθε πρόσωπο που χρήζει ειδικής βοήθειας —για παράδειγμα λόγω ηλικίας, αναπηρίας, ασθένειας, σεξουαλικού προσανατολισμού ή τραυματικών εμπειριών— θα λαμβάνει κατάλληλη στήριξη, συμπεριλαμβανομένου και επαρκούς χρόνου, για να εξηγήσει τους ισχυρισμούς του. Οι εθνικές αρχές θα διορίζουν εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο για τα ασυνόδευτα παιδιά.
- Περιπτώσεις που είναι απίθανο να είναι επαρκώς τεκμηριωμένες μπορούν να αντιμετωπίζονται με ειδικές διαδικασίες («ταχείες» διαδικασίες και διαδικασίες στα «σύνορα»). Υπάρχουν σαφείς κανόνες σχετικά με το πότε μπορούν να εφαρμόζονται οι διαδικασίες αυτές, ώστε να αποφευχθεί η κάλυψη καλά τεκμηριωμένων περιπτώσεων. Ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο και θύματα βασανιστηρίων χαίρουν ειδικής μεταχείρισης σχετικά με το θέμα αυτό.
- Οι κανόνες σχετικά με τις προσφυγές ενώπιον των δικαστηρίων είναι πολύ πιο σαφείς από ό,τι προηγουμένως. Επί του παρόντος, η νομοθεσία της ΕΕ είναι ασαφής και τα εθνικά συστήματα δεν εγγυώνται πάντοτε επαρκή πρόσβαση στα δικαστήρια. Ως εκ τούτου, πολλές περιπτώσεις καταλήγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο, λύση δαπανηρή που δημιουργεί και ανασφάλεια δικαίου. Οι νέοι κανόνες συμμορφώνονται πλήρως με τα θεμελιώδη δικαιώματα και αναμένεται να μειώσουν την πίεση που ασκείται στο Δικαστήριο του Στρασβούργου.

- ο Τα κράτη μέλη θα εξοπλιστούν επίσης καλύτερα για την αντιμετώπιση καταχρηστικών αιτήσεων, ιδίως των επανειλημμένων αιτήσεων από το ίδιο πρόσωπο. Ένα πρόσωπο που δεν χρειάζεται προστασία δεν θα μπορεί πλέον να εμποδίζει επ' αόριστον την απομάκρυνση υποβάλλοντας συνεχώς νέες αιτήσεις ασύλου.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Στους αιτούντες άσυλο που αναμένουν τη λήψη απόφασης σχετικά με την αίτησή τους θα πρέπει να παρέχονται ορισμένα είδη πρώτης ανάγκης που τους εγγυώνται ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

Η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής εστιάζεται στην πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στις συνθήκες υποδοχής κατά το διάστημα που αναμένουν την εξέταση της αίτησής τους. Διασφαλίζει ότι οι αιτούντες έχουν πρόσβαση σε στέγαση, τροφή, υγειονομική περίθαλψη και απασχόληση, καθώς και σε ιατρική και ψυχολογική περίθαλψη. Κατά το παρελθόν, η εφαρμογή διαφορετικών πρακτικών από τα κράτη μέλη θα μπορούσε ωστόσο να οδηγήσει σε ανεπαρκές επίπεδο υλικών συνθηκών υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Η νέα οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει καλύτερα και πιο εναρμονισμένα πρότυπα συνθηκών υποδοχής σε όλη την Ένωση.

- ο Για πρώτη φορά, έχουν θεσπιστεί λεπτομερείς κοινοί κανόνες στο θέμα της κράτησης των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, εξασφαλίζοντας ότι γίνονται πλήρως σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Ειδικότερα, η οδηγία:
- ο Περιλαμβάνει εξαντλητικό κατάλογο των λόγων κράτησης, γεγονός που θα συμβάλει στο να αποφευχθούν αυθαίρετες πρακτικές κράτησης, και περιορίζει την κράτηση στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα.
- ο Περιορίζει την κράτηση εύάλωτων ατόμων, ιδίως ανηλίκων.
- ο Περιλαμβάνει σημαντικές νομικές εγγυήσεις, όπως η πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή και η έγγραφη πληροφόρηση κατά την άσκηση προσφυγής κατά διαταγής κράτησης.
- ο Εισάγει ειδικές συνθήκες υποδοχής στις εγκαταστάσεις κράτησης, όπως η πρόσβαση σε καθαρό αέρα και η επικοινωνία με δικηγόρους, ΜΚΟ και μέλη της οικογένειας.
- ο Η νέα οδηγία αποσαφηνίζει επίσης την υποχρέωση διενέργειας μεμονωμένης αξιολόγησης για τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών υποδοχής των εύάλωτων προσώπων. Αντιμετωπίζει με

ιδιαίτερη προσοχή τους ασυνόδευτους ανηλίκους και τα θύματα βασανισμών και εξασφαλίζει την πρόσβαση σε ψυχολογική υποστήριξη ευάλωτων αιτούντων άσυλο. Τέλος, η πρόταση περιλαμβάνει κανόνες σχετικά με τα προσόντα των εκπροσώπων ασυνόδευτων ανήλικων.

- Η πρόσβαση στην απασχόληση για έναν αιτούντα άσυλο πρέπει εφεξής να παρέχεται εντός μέγιστης προθεσμίας εννέα μηνών.

ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Για να χορηγηθεί άσυλο σε ένα πρόσωπο, πρέπει προηγουμένως να έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας ή ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας.

Η οδηγία για την αναγνώριση προσδιορίζει τους όρους για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας.

Οι διατάξεις της προβλέπουν επίσης μια σειρά δικαιωμάτων σχετικά με την προστασία από την επαναπροώθηση, τις άδειες διαμονής, τα ταξιδιωτικά έγγραφα, την πρόσβαση στην απασχόληση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη, την πρόσβαση σε κατάλυμα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, καθώς και ειδικές διατάξεις για τα παιδιά και τα ευάλωτα άτομα.

Τα ελάχιστα πρότυπα στην προηγούμενη οδηγία ήταν έως ένα βαθμό ασαφή, γεγονός που συνέβαλε στη διατήρηση των αποκλίσεων στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές περί ασύλου. Οι πιθανότητες εξασφάλισης διεθνούς προστασίας από ένα πρόσωπο μπορούσαν να παρουσιάσουν μεγάλες διακυμάνσεις ανάλογα με το ποιο κράτος μέλος εξέταζε την αίτηση ασύλου.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Η νέα οδηγία για την αναγνώριση θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της λήψης αποφάσεων και στη διασφάλιση της δίκαιης μεταχείρισης, με ομοιόμορφο τρόπο, των προσώπων που προσπαθούν να αποφύγουν τη δίωξη, τον πόλεμο και τα βασανιστήρια.

- Αποσαφηνίζει τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και οδηγεί σε περισσότερο εμπεριστατωμένες αποφάσεις, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ασύλου και την πρόληψη της απάτης, ενώ επίσης διασφαλίζει τη συνοχή με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- Προσεγγίζει σε μεγάλο βαθμό τα δικαιώματα που χορηγούνται σε όλους τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας (αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και αποδέκτες της λεγόμενης «επικουρικής προστασίας»)

σχετικά με την πρόσβαση στην απασχόληση και την υγειονομική περίθαλψη. Εξάλλου, διευρύνει τη διάρκεια ισχύος των αδειών διαμονής για τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας.

- ο Διασφαλίζει ότι λαμβάνονται καλύτερα υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και τα ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων ασύλου, καθώς και στην εφαρμογή των κανόνων για το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας.
- ο Βελτιώνει την πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στα δικαιώματα και τα μετρα ένταξης. Λαμβάνει καλύτερα υπόψη τις συγκεκριμένες πρακτικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΔΟΥΒΛΙΝΟΥ

Η κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται εντός της επικράτειας της ΕΕ πρέπει να εξετάζεται. Κάθε χώρα της ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίζει εάν και πότε είναι υπεύθυνη να διεκπεραιώσει μια αίτηση παροχής ασύλου.

Η βασική αρχή του κανονισμού του Δουβλίνου είναι ότι η ευθύνη για την εξέταση αίτησης βαρύνει κατά κύριο λόγο το κράτος μέλος που διαδραμάτισε τον μεγαλύτερο ρόλο στην είσοδο ή διαμονή του αιτούντος στην ΕΕ. Τα κριτήρια για τον καθορισμό της ευθύνης καλύπτουν κατά ιεραρχική σειρά από οικογενειακούς λόγους ως την πρόσφατη κατοχή θεώρησης ή άδειας παραμονής σε ένα κράτος μέλος, και το κατά πόσον ο αιτών εισήλθε παράνομα ή νόμιμα στην ΕΕ.

Η πείρα που έχει αποκτηθεί από το προηγούμενο σύστημα κατέδειξε, ωστόσο, την ανάγκη καλύτερης αντιμετώπισης καταστάσεων ιδιαίτερης πίεσης στις ικανότητες υποδοχής και στα συστήματα ασύλου των κρατών μελών.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Ο νέος κανονισμός του Δουβλίνου περιλαμβάνει ορθές διαδικασίες για την προστασία των αιτούντων άσυλο και βελτιώνει την αποτελεσματικότητα του συστήματος με τα ακόλουθα:

- ο Έγκαιρη προειδοποίηση, ετοιμότητα και μηχανισμό διαχείρισης κρίσεων, με στόχο την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών δυσλειτουργίας των εθνικών συστημάτων ασύλου ή προβλημάτων που απορρέουν από ιδιαίτερες πιέσεις.
- ο Σειρά διατάξεων για την προστασία των αιτούντων, όπως υποχρεωτική προσωπική συνέντευξη, εγγυήσεις για ανηλίκους (συμπεριλαμβανομένης λεπτομερούς περιγραφής των παραγόντων που θα πρέπει να αποτελούν τη βάση αξιολόγησης του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού) και διευρυμένες δυνατότητες επανένωσής τους με συγγενείς.

- Δυνατότητα έφεσης ώστε να ανασταλεί η εκτέλεση της μεταφοράς κατά την περίοδο εξέτασης της έφεσης, καθώς και εγγύηση του δικαιώματος προσώπου να παραμείνει στο έδαφος του κράτους για όσο διάστημα αναμένεται η απόφαση δικαστηρίου για αναστολή της μεταφοράς, εκκρεμούσας της έφεσης.
- Υποχρέωση διασφάλισης δωρεάν νομικής συνδρομής μετά από σχετικό αίτημα.
- Επίκληση ενός μόνο λόγου για την κράτηση σε περίπτωση κινδύνου διαφυγής· αυστηρός περιορισμός της διάρκειας κράτησης.
- Δυνατότητα των αιτούντων άσυλο που θα μπορούσαν σε ορισμένες περιπτώσεις να θεωρηθούν παράνομοι μετανάστες και να επιστραφούν δυνάμει της οδηγίας για την επιστροφή, να αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δουβλίνου, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό στα εν λόγω άτομα μεγαλύτερη προστασία σε σχέση με την οδηγία για την επιστροφή.
- Υποχρέωση διασφάλισης δικαιώματος έφεσης κατά απόφασης μεταφοράς.
- Μεγαλύτερη νομική σαφήνεια στις διαδικασίες μεταξύ των κρατών μελών π.χ. αποκλειστικές και σαφέστερες προθεσμίες. Συνολικά, η διαδικασία του Δουβλίνου δεν δύναται να διαρκέσει πάνω από έντεκα μήνες για διαδικασία ανάληψης προσώπου ή εννέα μήνες για εκ νέου ανάληψη (εκτός από περιπτώσεις διαφυγής ή όταν το πρόσωπο είναι φυλακισμένο).

EURODAC

Το Eurodac διευκολύνει τα κράτη της ΕΕ να προσδιορίσουν την ευθύνη για την εξέταση αίτησης ασύλου με τη σύγκριση συνόλων δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Ο κανονισμός Eurodac θεσπίζει βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων της ΕΕ για το άσυλο. Όταν κάποιος υποβάλει αίτηση ασύλου, όπου και αν βρίσκεται στην ΕΕ, τα δακτυλικά του αποτυπώματα διαβιβάζονται στο κεντρικό σύστημα Eurodac. Το Eurodac λειτουργεί από το 2003 και έχει αποδειχθεί πολύ επιτυχές εργαλείο πληροφορικής. Ωστόσο, απαιτούνταν ορισμένες προσαρμογές, ιδίως για τη μείωση της προθεσμίας διαβίβασης από ορισμένα κράτη μέλη, ώστε να δοθεί απάντηση στις ανησυχίες για την προστασία των δεδομένων και να ενισχυθεί η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού εγκλήματος.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Ο νέος κανονισμός βελτιώνει την εύρυθμη λειτουργία του Eurodac.

- Καθορίζει νέες προθεσμίες για τα δεδομένα δακτυλικών αποτυπωμάτων που διαβιβάζονται, μειώνοντας τον χρόνο που μεσολαβεί από τη λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων έως την αποστολή τους στην κεντρική μονάδα Eurodac.
- Επίσης, εξασφαλίζει την πλήρη συμβατότητα με την πλέον πρόσφατη νομοθεσία για το άσυλο και ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων.
- Μέχρι σήμερα, η βάση δεδομένων Eurodac μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο για σκοπούς σχετικούς με το άσυλο. Ο νέος κανονισμός επιτρέπει πλέον στις εθνικές αστυνομικές αρχές και την Ευρωπόλ να αντιπαραβάλλουν δακτυλικά αποτυπώματα συνδεδεμένα με ποινικές έρευνες με εκείνα που περιέχονται στο Eurodac. Τούτο θα λαμβάνει χώρα υπό αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες και μόνο με σκοπό την πρόληψη, την ανίχνευση και τη διερεύνηση σοβαρών εγκλημάτων και της τρομοκρατίας.
 - Ειδικές διασφαλίσεις περιλαμβάνουν την απαίτηση να ελέγχονται αρχικά όλες οι διαθέσιμες βάσεις δεδομένων ποινικού μητρώου και να περιορίζονται οι αναζητήσεις μόνο στα πλέον σοβαρά εγκλήματα, όπως οι δολοφονίες και οι τρομοκρατικές ενέργειες.
 - Επιπλέον, πριν από τη διενέργεια ελέγχου Eurodac, οι αρχές επιβολής του νόμου πρέπει να προβαίνουν σε σύγκριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων με τα δεδομένα του συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις (όπου επιτρέπεται).
 - Οι έλεγχοι επιβολής του νόμου δεν μπορούν να διενεργούνται συστηματικά αλλά μόνο ως έσχατη λύση, όταν πληρούνται όλοι οι όροι πρόσβασης.
 - Δεδομένα που έχουν ληφθεί από το Eurodac δεν μπορούν να ανταλλάσσονται με τρίτες χώρες.

➤ **ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΓΚΕΝ/ΣΥΝΟΡΑ/ΒΙΖΕΣ**²⁹

▪ **Τι είναι η Συνθήκη Σένγκεν;**

Η Συνθήκη Σένγκεν (γνωστή και ως Συμφωνία Σένγκεν) υπεγράφη το 1985, όταν πέντε κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία) αποφάσισαν να καταργήσουν τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, δημιουργώντας το χώρο Σένγκεν. Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί έδαφος όπου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, αλλά και εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Οι χώρες που έχουν υπογράψει τη συμφωνία κατήργησαν τα εσωτερικά σύνορα, αντικαθιστώντας τα με ενιαία εξωτερικά σύνορα. Εντός του χώρου αυτού εφαρμόζονται κοινοί κανόνες και διαδικασίες, όσον αφορά τις θεωρήσεις για διαμονές σύντομης διάρκειας, τις αιτήσεις ασύλου και τους ελέγχους στα σύνορα. Ταυτόχρονα, για τη διασφάλιση της ασφάλειας εντός του χώρου Σένγκεν, ενισχύθηκαν η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών και των δικαστικών αρχών.

Η συνεργασία Σένγκεν ενσωματώθηκε στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με τη συνθήκη του Αμστερνταμ, το 1997. Ωστόσο, δεν είναι όλες οι χώρες που συμμετέχουν στη συνεργασία Σένγκεν μέλη του χώρου Σένγκεν, είτε γιατί δεν επιθυμούν την κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα με τις υπόλοιπες χώρες του χώρου αυτού, είτε γιατί δεν πληρούν ακόμα τους απαιτούμενους όρους για την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν.

▪ **Ποιες χώρες ανήκουν στο χώρο Σένγκεν;**

Σήμερα ο χώρος Σένγκεν αποτελείται από **26 ευρωπαϊκές χώρες** (22 από τις οποίες είναι κράτη μέλη της ΕΕ): Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία, μαζί με την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία.

Η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν ή δεν ανήκουν ακόμη, στον χώρο Σένγκεν. Κάθε χώρα Σένγκεν αξιολογείται τακτικά, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή των συμφωνημένων κανόνων από όλους.

▪ **Τι ισχύει για τους ελέγχους στο χώρο Σένγκεν;**

²⁹ <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/osa-hreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-synthiki-sengken>
http://bit.ly/Europa_Schengen

Για τις **χώρες που αποτελούν μέλη ενός χώρου** χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, αυτό σημαίνει ότι:

- ο Παύουν να διενεργούν συνοριακούς ελέγχους στα εσωτερικά τους σύνορα (δηλαδή στα σύνορα μεταξύ δύο κρατών που ανήκουν στον χώρο Σένγκεν)
- ο Διενεργούν εναρμονισμένους ελέγχους, με σαφώς καθορισμένα κριτήρια (δηλαδή στα σύνορα μεταξύ ενός κράτους που ανήκει στον χώρο Σένγκεν και ενός κράτους που δεν ανήκει στον χώρο Σένγκεν).

▪ **Τι σημαίνει άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα;**

Η άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα σημαίνει ότι:

- ο Οι πολίτες δεν υποβάλλονται σε συνοριακό έλεγχο.
- ο Καμιά αναμονή σε αεροδρόμια, σε θαλάσσια ή χερσαία σύνορα και κανένας πλέον έλεγχος στα εσωτερικά σύνορα.
- ο Οι υποδομές ελέγχου, όπως οι θάλαμοι των συνοριοφυλάκων, και οι λοιποί φυσικοί φραγμοί έχουν αφαιρεθεί.
- ο Τα κράτη της ΕΕ πρέπει να αίρουν όλα τα εμπόδια στην απρόσκοπτη ροή της οδικής κυκλοφορίας, όπως τα όρια ταχύτητας τα οποία δεν είναι αναγκαία.
- ο Επιτρέπεται η διενέργεια αστυνομικών ελέγχων μόνο αν η αστυνομία διαθέτει πληροφορίες για πιθανές απειλές στη δημόσια ασφάλεια ή για εικαζόμενο διασυνοριακό έγκλημα.
- ο Επιτρέπεται η διενέργεια ελέγχων στα λιμάνια και τα αεροδρόμια, μόνο όμως, όσον αφορά την επαλήθευση ότι ένα πρόσωπο είναι ο νόμιμος κάτοχος του εισιτηρίου.

▪ **Τι σημαίνει «Κοινά Εξωτερικά Σύνορα»;**

Οι χώρες Σένγκεν έχουν κοινά εξωτερικά σύνορα προκειμένου να είναι από κοινού υπεύθυνα ώστε να κατοχυρωθεί η ασφάλεια εντός του χώρου Σένγκεν. Αυτό σημαίνει ότι:

- ο Οι υπήκοοι της ΕΕ σε γενικές γραμμές υποβάλλονται στους ελάχιστους ελέγχους για την επαλήθευση της ταυτότητάς τους βάσει των ταξιδιωτικών τους εγγράφων.
- ο Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, εκτός της ΕΕ, οφείλουν να επιδεικνύουν έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο και θεώρηση, εφόσον απαιτείται ή άδεια διαμονής, καθώς και έγγραφα τα οποία να δικαιολογούν το σκοπό της διαμονής τους και να αποδεικνύουν ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους κατά τη διάρκεια της διαμονής τους.

- ο Οι υπήκοοι ορισμένων τρίτων χωρών χρειάζονται θεώρηση για να εισέλθουν στο χώρο Σένγκεν.
- ο Τα κράτη Σένγκεν έχουν κοινούς κανόνες για την έκδοση θεωρήσεων βραχείας διαμονής Σένγκεν οι οποίες ισχύουν σε όλο τον χώρο Σένγκεν. Οι θεωρήσεις αυτές επιτρέπουν σε ένα πρόσωπο να παραμείνει και να ταξιδεύει στην επικράτεια των κρατών Σένγκεν για μέγιστη περίοδο 90 ημερών ανά περίοδο 180 ημερών.
- ο Συνοριοφύλακες μιας χώρας μπορούν να αποσπώνται σε άλλη χώρα για να συμμετέχουν σε κοινές επιχειρήσεις και να παρέχουν στήριξη σε κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες πιέσεις.

▪ **Πώς κατοχυρώνεται η ασφάλεια όταν δεν υπάρχει διασυνοριακός έλεγχος;**

Παρόλο που η κυκλοφορία στο εσωτερικό του χώρου Σένγκεν γίνεται χωρίς ελέγχους, προκειμένου να υπάρξει εγγύηση της ασφάλειας, προβλέπεται ευρύτατη συνεργασία μεταξύ των αρχών. Συγκεκριμένα τα κράτη Σένγκεν:

- ο Ανταλλάσσουν πληροφορίες για την καταπολέμηση του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος και της τρομοκρατίας.
- ο Έχουν ενισχύσει την αστυνομική συνεργασία, ιδίως μέσω της καταδίωξης πέραν των συνόρων, της διασυνοριακής παρακολούθησης, της σύστασης κοινών αστυνομικών κέντρων και ομάδων, καθώς και της χρήσης του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν (SIS).
- ο Έχουν δημιουργήσει, μέχρι σήμερα, περίπου 50 κέντρα σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο αστυνομικής συνεργασίας στην Ευρώπη, καθώς και σημαντικό αριθμό κοινών ομάδων. Αυτό επιτρέπει την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και ταχείες αντιδράσεις στις επικείμενες απειλές σε παραμεθόριες περιοχές.

▪ **Επιτρέπεται τα κράτη που συμμετέχουν στη Σένγκεν να επαναφέρουν τους ελέγχους;**

Οι κανόνες Σένγκεν επιτρέπουν στις εθνικές αρχές να επαναφέρουν κατ' εξαίρεση και προσωρινά τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, σε περίπτωση σοβαρής απειλής της ασφάλειας ή σοβαρών αδυναμιών στα εξωτερικά σύνορα που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη συνολική λειτουργία του χώρου Σένγκεν.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 26 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, σε εξαιρετικές περιστάσεις, όπου η συνολική λειτουργία του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα τίθεται σε κίνδυνο επειδή παραμένουν σοβαρές αδυναμίες που σχετίζονται με τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, και στο βαθμό που οι περιστάσεις αυτές συνιστούν σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη ή την εσωτερική ασφάλεια εντός του χώρου, χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα ή σε τμήματα αυτού, μπορούν να επαναφερθούν οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα για περίοδο που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες. Η

περίοδος αυτή μπορεί να παραταθεί το πολύ τρεις φορές για επιπλέον διάστημα μέγιστης διάρκειας έξι μηνών, εάν εξακολουθούν να υφίστανται οι εξαιρετικές περιστάσεις.

Το Συμβούλιο μπορεί, ως έσχατη ανάγκη και ως μέτρο προστασίας των κοινών συμφερόντων εντός του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, όταν όλα τα άλλα μέτρα έχουν απόδειχθεί ανεπαρκή για να μετριάσουν τη διαπιστωθείσα σοβαρή απειλή, να συστήσει σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη να επαναφέρουν τους συνοριακούς ελέγχους στο σύνολο ή σε συγκεκριμένα τμήματα των εσωτερικών συνόρων του. Η σύσταση του Συμβουλίου βασίζεται σε πρόταση της Επιτροπής. Τα κράτη μέλη δύνανται να ζητούν από την Επιτροπή να υποβάλει τέτοια πρόταση στο Συμβούλιο για τη διατύπωση σύστασης.

- **Τι είναι το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS);**

Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS) δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στη διατήρηση της εσωτερικής ασφάλειας εντός των κρατών του χώρου Σένγκεν, λόγω της απουσίας ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Πρόκειται για σύστημα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας που επιτρέπει στην αστυνομία, στις αρχές που είναι αρμόδιες για τη μετανάστευση, στις δικαστικές και άλλες αρχές να εισάγουν και να συμβουλευονται καταχωρίσεις για εξαφανισθέντα πρόσωπα, για πρόσωπα ή αντικείμενα που συνδέονται με ποινικά αδικήματα και για υπηκόους τρίτων χωρών που δεν επιτρέπεται να εισέλθουν ή να παραμείνουν στον χώρο Σένγκεν.

Καθώς το SIS βρίσκεται σε επιχειρησιακή φάση από το 1995, βρίσκεται σε εξέλιξη η ανάπτυξη ενός νέου συστήματος με βελτιωμένες λειτουργίες και βασισμένου σε νέες τεχνολογίες. Σήμερα, το νέο αυτό σύστημα (SIS II) υποβάλλεται σε εκτεταμένους ελέγχους, σε συνεργασία με κράτη μέλη.

- **Μπορώ να έχω πρόσβαση στα προσωπικά μου δεδομένα που φυλάσσονται στο SIS;**

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα προσωπικά του δεδομένα στο SIS και να ζητήσει τη διόρθωση ή τη διαγραφή τους. Εάν είστε πολίτης χώρας εκτός ΕΕ, μπορείτε να απευθύνετε την αίτηση στο προξενείο οποιουδήποτε κράτους Σένγκεν. Εάν είστε πολίτης ενός κράτους Σένγκεν μπορείτε να απευθύνετε την αίτησή σας απευθείας στην αρμόδια εθνική αρχή που είναι υπεύθυνη για την έκδοση της καταχώρισης, έμμεσα μέσω της εθνικής αρχής προστασίας δεδομένων.

- **Η Συνθήκη του Σένγκεν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Ένα πρωτόκολλο προσαρτημένο στη συνθήκη του Άμστερνταμ επέτρεψε την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων που επέφερε το Σένγκεν στην ΕΕ. Ο χώρος Σένγκεν συναντά το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ εντός του οποίου έχει κοινοβουλευτικό και δικαιοδοτικό έλεγχο.

Για να επιτευχθεί αυτή η ενσωμάτωση έχουν ληφθεί διάφορες αποφάσεις από το Συμβούλιο της ΕΕ. Κατ' αρχάς, όπως προέβλεπε η συνθήκη του Άμστερνταμ, το Συμβούλιο αντικατέστησε την εκτελεστική επιτροπή που είχε δημιουργηθεί με τις συμφωνίες Σένγκεν. Με την απόφασή του 1999/307/ΕΚ της 1ης Μαΐου 1999, το Συμβούλιο καθόρισε τους τρόπους ενσωμάτωσης της γραμματείας Σένγκεν στη γενική γραμματεία του Συμβουλίου, ιδίως εκείνους που αφορούν το απασχολούμενο από τη γραμματεία Σένγκεν προσωπικό.

Ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα του Συμβουλίου για την ενσωμάτωση του Σένγκεν ήταν να επιλέξει μεταξύ των διατάξεων και των μέτρων που έχουν ληφθεί από τα κράτη που υπέγραψαν τις διακυβερνητικές αυτές συμφωνίες, εκείνες που αποτελούν ένα πραγματικό κεκτημένο, δηλαδή σύνολο πράξεων που θα διατηρηθούν και θα επιτρέψουν τη συνέχιση της συνεργασίας που έχει αναληφθεί.

Με τις αποφάσεις 1999/435/ΕΚ και 1999/436/ΕΚ του Συμβουλίου της 20ης Μαΐου του 1999 εκδόθηκε κατάλογος των στοιχείων που αποτελούν το κεκτημένο, καθώς και ο ορισμός για το καθένα από αυτά της αντίστοιχης νομικής βάσης στις ευρωπαϊκές συνθήκες (συνθήκη ΕΚ ή συνθήκη για την ΕΕ). Το μεγαλύτερο μέρος των πράξεων αυτών έχουν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα. Έκτοτε, η νομοθεσία του Σένγκεν αναπτύχθηκε περαιτέρω. Για παράδειγμα, μερικά άρθρα της σύμβασης του Σένγκεν αντικαταστάθηκαν από νέους νόμους της ΕΕ (π.χ. κώδικας συνόρων του Σένγκεν).

➤ **ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ**³⁰

Η παροχή ασφάλειας είναι από τα σημαντικότερα μελήματα κάθε κοινωνίας. Σε κάθε τομέα πολιτικής η ασφάλεια είναι σημαντική συνιστώσα. Ένα ασφαλές και σίγουρο περιβάλλον είναι το θεμέλιο κάθε σταθερής κοινωνίας. Μια ανταγωνιστική ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας που προσφέρει λύσεις για μεγαλύτερη ασφάλεια μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην προσαρμοστικότητα της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Η βιομηχανία ασφάλειας είναι τομέας με σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης και απασχόλησης. Την τελευταία δεκαετία η παγκόσμια αγορά υπηρεσιών ασφάλειας σχεδόν δεκαπλασιάστηκε σε μέγεθος, από 10 δισεκατομμύρια ευρώ σε 100 δισεκατομμύρια ευρώ το 2011. Πολυάριθμες μελέτες δείχνουν ότι, τόσο η ενωσιακή, όσο και η παγκόσμια αγορά ασφάλειας θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται με ρυθμό μεγαλύτερο από τον μέσο ρυθμό αύξησης του ΑΕγχΠ.

Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στην ύπαρξη αυτού του σημαντικού δυναμικού ανάπτυξης της αγοράς, συμπεριέλαβε τη βιομηχανία ασφάλειας στα βασικά μέρη της εμβληματικής πρωτοβουλία της στρατηγικής Ευρώπη 2020 «Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης - Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο». Στο πλαίσιο της εν λόγω πρωτοβουλίας, η Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη ειδικής πρωτοβουλίας σχετικά με την πολιτική για τη βιομηχανία ασφάλειας. Το παρόν σχέδιο δράσης αποτελεί το πρώτο βήμα αυτής της ειδικής πρωτοβουλίας. Ο γενικός στόχος είναι η ενίσχυση της ανάπτυξης και η αύξηση της απασχόλησης στην ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας.

Χάρη στο επίπεδο της τεχνολογικής τους ανάπτυξης, πολλές εταιρείες (ασφάλειας) της ΕΕ εξακολουθούν να περιλαμβάνονται μεταξύ των εταιρειών που κατέχουν ηγετική θέση παγκοσμίως στα περισσότερα τμήματα του τομέα της ασφάλειας. Ωστόσο, από τις πρόσφατες εξελίξεις και τις προβλέψεις της αγοράς προκύπτει ότι τα μερίδια αγοράς των ευρωπαϊκών εταιρειών στην παγκόσμια αγορά θα μειώνονται συνεχώς τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του κλάδου και με ανεξάρτητες μελέτες, αναμένεται ότι το σημερινό μερίδιο αγοράς των εταιρειών της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας μπορεί να μειωθεί κατά ένα πέμπτο, δηλαδή από περίπου 25% της παγκόσμιας αγοράς το 2010 στο 20% το 2020, αν δεν δρομολογηθεί δράση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας ασφάλειας της ΕΕ.

³⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0417> & Βιομηχανική πολιτική για τον τομέα της ασφάλειας /Σχέδιο δράσης για καινοτόμο και ανταγωνιστικό τομέα ασφάλειας /* COM/2012/0417 final */

Οι κορυφαίες εταιρείες των ΗΠΑ στην αγορά εξακολουθούν να είναι πρωτοπόρες της τεχνολογίας και επιπλέον επωφελοούνται από εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο και εύρωστη εσωτερική αγορά. Κατά τον τρόπο αυτό, διαθέτουν όχι μόνο ασφαλή βάση, αλλά και το πλεονέκτημα ενός σαφώς αναγνωρισμένου και διακριτού «σήματος ΗΠΑ», που αποδείχτηκε ότι είναι πολύτιμο πλεονέκτημα σε σύγκριση με τις ενωσιακές εταιρείες στο πλαίσιο του παγκόσμιου ανταγωνισμού.

Η έλλειψη ενός αντίστοιχου «σήματος ΕΕ» είναι ιδιαιτέρως κρίσιμης σημασίας αν ληφθεί υπόψη ότι μελλοντικά οι σημαντικότερες αγορές για τις τεχνολογίες ασφάλειας δεν θα βρίσκονται στην Ευρώπη, αλλά στις ανερχόμενες χώρες της Ασίας, της Νότιας Αμερικής και της Μέσης Ανατολής. Οι χώρες της Ασίας μειώνουν με αυξανόμενο ρυθμό το τεχνολογικό χάσμα που τις χωρίζει από τις χώρες της ΕΕ. Χωρίς τεχνολογικό πλεονέκτημα, οι εταιρείες της ΕΕ θα αντιμετωπίσουν έντονο ανταγωνισμό, λόγω επίσης του μειονεκτήματος όσον αφορά το κόστος παραγωγής που αντιμετωπίζουν συχνά οι εταιρείες αυτές.

Πρωταρχικός στόχος της Επιτροπής είναι συνεπώς η εξασφάλιση καλύτερης λειτουργίας της εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς για τις τεχνολογίες ασφάλειας. Οι ευνοϊκές συνθήκες της εσωτερικής αγοράς, που ενισχύουν τον ανταγωνισμό και μειώνουν το κόστος παραγωγής μέσω οικονομιών κλίμακας, είναι επίσης σημαντικές για την ενίσχυση της θέσης της βιομηχανίας ασφάλειας της ΕΕ σε αυτές τις ανερχόμενες χώρες που αντιπροσωπεύουν το μέλλον του τομέα της ασφάλειας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην υποστήριξη των ΜΜΕ στις προσπάθειές τους για πρόσβαση στις διεθνείς αγορές στις τρίτες χώρες.

Το ευρωπαϊκό φόρουμ για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της ασφάλειας (ESRIF) και η μεταγενέστερη ανακοίνωση της Επιτροπής ανέπτυξαν ήδη ορισμένα από τα θέματα αυτά. Για τον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) η προώθηση της ασφάλειας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εξοπλισμού και των προϊόντων που προσφέρουν οι εταιρείες ΤΠΕ και είναι βασικό στοιχείο για τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα. Το θέμα αυτό θα εξεταστεί επίσης στο πλαίσιο της μελλοντικής ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν υπήρξε ενιαία πανενωσιακή προσέγγιση για να καταστεί πιο ανταγωνιστική και καινοτόμος η ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας.

Όπως προέκυψε από τελευταίες μελέτες και από τις γνώμες ενδιαφερόμενων μερών, η πίεση του παγκόσμιου ανταγωνισμού δεν στοχεύει τόσο τις υπηρεσίες, όσο την παραγωγή προϊόντων και τεχνολογιών, διότι αυτά αποτελούν τη μεγάλη πλειονότητα του εξαγωγικού δυναμικού στη βιομηχανία ασφάλειας. Κατά συνέπεια, το παρόν σχέδιο δράσης δεν αφορά τις ίδιες τις υπηρεσίες ασφάλειας (π.χ.

προσωπικό ασφάλειας επιτόπου), αλλά μόνο εκείνες τις υπηρεσίες ασφάλειας που σχετίζονται με την εγκατάσταση και τη συντήρηση των διατάξεων ασφάλειας.

Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της για να δημιουργήσει μια πραγματική εσωτερική αγορά τεχνολογιών ασφάλειας, παρέχοντας έτσι μια σταθερή βάση για την ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας με σκοπό να κερδίσει μερίδια αγοράς στις ανερχόμενες αγορές.

Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι όλες οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς τεχνολογιών ασφάλειας τηρούν τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ιδίως το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

▪ **Ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας και αγορά**

Η παγκόσμια αγορά ασφάλειας, της οποίας η αξία εκτιμάται σε περίπου 100 δισ. ευρώ (στοιχεία 2011), απασχολεί σχεδόν 2 εκατ. άτομα σε όλο τον κόσμο. Η αγοραία αξία της ενωσιακής αγοράς ασφάλειας εκτιμάται ότι κυμαίνεται από 26 δισ. ευρώ έως 36,5 δισ. ευρώ και απασχολεί περίπου 180.000 εργαζομένους (στοιχεία 2011).

Ωστόσο, δεν υπάρχει σήμερα σαφής ορισμός της βιομηχανίας ασφάλειας και ορισμένοι παράγοντες εμποδίζουν τη μεθοδική ταξινόμηση της εν λόγω βιομηχανίας:

- Οι κύριες στατιστικές ονοματολογίες (NACE, Prodcom κτλ.) δεν καλύπτουν τη βιομηχανία ασφάλειας αυτή καθαυτή.
- Η παραγωγή ειδών που σχετίζονται με την ασφάλεια καλύπτεται από ένα μεγάλο εύρος κατηγοριών. Οι στατιστικές για τις κατηγορίες αυτές δεν κάνουν διάκριση μεταξύ δραστηριοτήτων που σχετίζονται και δεν σχετίζονται με την ασφάλεια.
- Δεν υπάρχει διαθέσιμη πηγή στατιστικών στοιχείων σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την ίδια τη βιομηχανία.
- Από την άποψη της προσφοράς, οι αγοραστές εξοπλισμού και συστημάτων ασφάλειας μπορεί να είναι απρόθυμοι να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τις δαπάνες για την ασφάλεια.

Για την αποκατάσταση της έλλειψης στοιχείων σχετικά με τη βιομηχανία ασφάλειας και την αγορά της, η Επιτροπή θα αναπτύξει μια εμπειρική βάση από την οποία θα μπορούν να λαμβάνονται πιο αξιόπιστα στοιχεία για τις αγορές ασφάλειας. Η συνεργασία με τις κύριες εμπορικές ενώσεις είναι σημαντική για ένα τέτοιο εγχείρημα.

Ωστόσο, η ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας μπορεί γενικά να υποδιαιρεθεί στους ακόλουθους τομείς:

- ο Ασφάλεια της αεροπορίας
- ο Θαλάσσια ασφάλεια
- ο Ασφάλεια των συνόρων
- ο Προστασία των κρίσιμης σημασίας υποδομών
- ο Πληροφορίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και της επικοινωνίας)
- ο Διαχείριση κρίσεων / πολιτική προστασία
- ο Προστασία όσον αφορά τη φυσική ασφάλεια
- ο Προστατευτική ενδυμασία

Η αγορά ασφάλειας έχει τρία διακριτικά χαρακτηριστικά:

(1) Είναι εξαιρετικά κατακερματισμένη αγορά και διαιρείται με βάση τα εθνικά ή ακόμη και τα περιφερειακά σύνορα. Η ασφάλεια, η οποία είναι ένας από τους πιο ευαίσθητους τομείς πολιτικής, είναι ένας από τους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη διστάζουν να παραιτηθούν από τις εθνικές εξουσίες τους.

(2) Είναι μια θεσμική αγορά. Μεγάλο μέρος της αγοράς ασφάλειας είναι ακόμη θεσμική αγορά, δηλ. οι αγοραστές είναι δημόσιες αρχές. Ακόμη και σε τομείς στους οποίους η αγορά ασφάλειας είναι εμπορική αγορά, οι απαιτήσεις ασφάλειας εξακολουθούν, σε μεγάλο βαθμό, να τίθενται στο πλαίσιο της νομοθεσίας.

(3) Έχει έντονη κοινωνική διάσταση. Η ασφάλεια δεν είναι μόνο μία από τις βασικές ανάγκες των ανθρώπων αλλά και ένας εξαιρετικά ευαίσθητος τομέας. Τα μέτρα και οι τεχνολογίες ασφάλειας μπορούν να έχουν συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα και συχνά προκαλούν φόβο για πιθανή παραβίαση της ιδιωτικής ζωής.

▪ **Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας**

Αυτά τα τρία διακριτικά χαρακτηριστικά της αγοράς ασφάλειας είναι επίσης τα καθοριστικά στοιχεία για τα τρία κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας:

(1) Ο κατακερματισμός της αγοράς ασφάλειας της ΕΕ

Το κύριο πρόβλημα είναι ο εξαιρετικά μεγάλος κατακερματισμός της ενωσιακής αγοράς ασφάλειας λόγω της φύσης της (δηλ. η έλλειψη εναρμονισμένων διαδικασιών πιστοποίησης και προτύπων).

Διαφορετικές προσεγγίσεις οδήγησαν πράγματι στη δημιουργία τουλάχιστον διαφορετικών αγορών ασφάλειας, καθεμία από τις οποίες διαιρείται σε πολλούς τομείς ασφάλειας.

Αυτό δημιουργεί όχι μόνο μια μάλλον μοναδική περίπτωση όσον αφορά την εσωτερική αγορά, αλλά έχει επίσης σημαντικές αρνητικές συνέπειες, τόσο στην πλευρά της προσφοράς (βιομηχανία), όσο και στην πλευρά της ζήτησης (αγοραστές τεχνολογιών ασφάλειας από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα). Ο κατακερματισμός οδηγεί σε σημαντικούς φραγμούς στην είσοδο στην αγορά και δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό ή καθιστά αδύνατες τις πραγματικές οικονομίες κλίμακας. Επιπλέον, έχει ως συνέπεια την έλλειψη ανταγωνιστικότητας μεταξύ των προμηθευτών και μη βέλτιστη χρήση των δημόσιων πόρων.

(2) Το χάσμα μεταξύ της έρευνας και της αγοράς

Κατά την εφαρμογή της E&A στις νέες τεχνολογίες είναι συχνά πολύ δύσκολο για την ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας να προβλεφθεί αν το αποτέλεσμα θα αξιοποιηθεί τελικά στην αγορά ή να δοθεί ένα είδος εγγύησης ότι θα υπάρχει αγορά. Παρόλο που το πρόβλημα αυτό είναι διαδεδομένο και συναντάται επίσης σε πολλούς βιομηχανικούς τομείς, υπάρχει σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό στη βιομηχανία ασφάλειας, διότι αυτή κυρίως δρα σε μια θεσμική αγορά.

Το γεγονός αυτό έχει ορισμένες αρνητικές συνέπειες: για παράδειγμα, πολλά υποσχόμενες ιδέες E&A που δεν αξιοποιήθηκαν, πράγμα που σημαίνει ότι ορισμένες τεχνολογίες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ασφάλεια του πολίτη δεν είναι διαθέσιμες στην πλευρά της ζήτησης.

(3) Η κοινωνική διάσταση των τεχνολογιών ασφάλειας

Η κοινωνική αποδοχή των νέων προϊόντων και τεχνολογιών είναι μια γενική πρόκληση για τους διάφορους βιομηχανικούς τομείς. Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες ιδιαιτερότητες μέσω των οποίων οι τεχνολογίες ασφάλειας διακρίνονται από άλλους τομείς. Οι τεχνολογίες ασφάλειας μπορεί να αφορούν άμεσα ή έμμεσα τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως τα δικαιώματα σεβασμού της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικότητας ή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Τα προβλήματα που συνδέονται με την κοινωνική αποδοχή των τεχνολογιών ασφάλειας έχουν ορισμένες αρνητικές συνέπειες. Όσον αφορά τη βιομηχανία, αυτό οδηγεί στον κίνδυνο επενδύσεων σε τεχνολογίες τις οποίες κατόπιν δεν αποδέχεται το κοινό, με αποτέλεσμα την κατάσπατάληση των επενδύσεων. Όσον αφορά τη ζήτηση, αυτό σημαίνει την υποχρέωση αγοράς ενός λιγότερο αμφιλεγόμενου προϊόντος το οποίο ωστόσο δεν πληροί πλήρως τις απαιτήσεις ασφάλειας.

▪ **Επίλυση των προβλημάτων**

Η Επιτροπή προσδιόρισε ορισμένες βασικές δράσεις πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ενωσιακής βιομηχανίας ασφάλειας, την τόνωση της ανάπτυξής της και την προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Οι βασικές δράσεις πολιτικής αφορούν τα εξής:

- Υπέρβαση του κατακερματισμού της αγοράς, μέσω: της δημιουργίας πανενωσιακών/διεθνών προτύπων, της εναρμόνισης των διαδικασιών της ενωσιακής πιστοποίησης/αξιολόγησης της συμμόρφωσης για τις τεχνολογίες ασφάλειας και της καλύτερης αξιοποίησης των συνεργειών μεταξύ των τεχνολογιών ασφάλειας και των τεχνολογιών άμυνας.
- Μείωση του χάσματος μεταξύ της έρευνας και της αγοράς, μέσω: της προσαρμογής των προγραμμάτων χρηματοδότησης και της καλύτερης αξιοποίησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και της πλήρους χρήσης των προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων στο πλαίσιο της έρευνας για την ασφάλεια του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»[6].
- Καλύτερη ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης, μέσω της διεξοδικής αξιολόγησης των κοινωνικών συνεπειών, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών για τα θεμελιώδη δικαιώματα, και μέσω της δημιουργίας μηχανισμών δοκιμής του κοινωνικού αντικτύπου κατά τη διάρκεια του σταδίου E&A.

▪ **Υπέρβαση του κατακερματισμού της αγοράς**

Τυποποίηση

Τα πρότυπα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενοποίηση των αγορών και στη βοήθεια προς τη βιομηχανία για να επιτύχει “οικονομίες κλίμακας”. Τα πρότυπα είναι επίσης ύψιστης σημασίας για τη ζήτηση, κυρίως όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα των τεχνολογιών που χρησιμοποιούν οι πρώτοι παρεμβαίνοντες, οι αρχές επιβολής της νομοθεσίας κτλ.. Επιπλέον, τα πρότυπα είναι σημαντικά για τη διασφάλιση ενιαίας ποιότητας στην παροχή υπηρεσιών ασφάλειας. Η δημιουργία πανενωσιακών προτύπων και η προώθησή τους σε παγκόσμιο επίπεδο είναι επίσης βασικός παράγοντας της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ενωσιακής βιομηχανίας ασφάλειας.

Ωστόσο, μόνο λίγα πανενωσιακά πρότυπα υπάρχουν στον τομέα της ασφάλειας. Τα διαφορετικά εθνικά πρότυπα αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για τη δημιουργία μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς ασφάλειας και μειώνουν έτσι την ανταγωνιστικότητα της ενωσιακής βιομηχανίας. Η κατάργηση αυτών των εθνικών διαφορών είναι ένα ουσιαστικό βήμα αν η ΕΕ επιθυμεί να συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία παγκόσμιων προτύπων.

Η Επιτροπή ήδη ανέφερε στην ανακοίνωσή της για ένα στρατηγικό όραμα για τα ευρωπαϊκά πρότυπα την ανάγκη να επιταχυνθούν οι διαδικασίες τυποποίησης στον τομέα της ασφάλειας. Επομένως, το 2011 η Επιτροπή ανέθεσε στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να εκπονήσουν λεπτομερή επισκόπηση των υφιστάμενων διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών προτύπων στον τομέα της ασφάλειας, καθώς και να καταρτίσουν κατάλογο των κενών στα πρότυπα. Εντοπίστηκαν σημαντικά κενά στους ακόλουθους τομείς:

- Χημικές, βιολογικές, ραδιολογικές, πυρηνικές και εκρηκτικές ύλες – ελάχιστες προδιαγραφές ανίχνευσης και πρότυπα δειγματοληψίας, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ασφάλειας της αεροπορίας.
- Ασφάλεια των συνόρων – κοινά τεχνικά πρότυπα και πρότυπα διαλειτουργικότητας για τα αυτόματα συστήματα συνοριακού ελέγχου, καθώς και πρότυπα για βιομετρικά αναγνωριστικά στοιχεία.
- Διαχείριση κρίσεων/ Πολιτική προστασία – πρότυπα για τη διαλειτουργικότητα της επικοινωνίας, καθώς και διαλειτουργικότητα εντολών και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της οργανωτικής διαλειτουργικότητας, και μεγάλης κλίμακας πληροφόρηση του πληθυσμού.

Δράση 1: Με βάση αυτές τις αρχικές προτεραιότητες, η Επιτροπή θα ζητήσει από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να θεσπίσουν συγκεκριμένους και λεπτομερείς χάρτες πορείας για την τυποποίηση. Οι εν λόγω χάρτες πορείας για την τυποποίηση θα πρέπει να επικεντρώνονται στην επόμενη γενιά μέσων και τεχνολογιών. Για να επιτευχθεί αυτό, η συμμετοχή των τελικών χρηστών και της βιομηχανίας ασφάλειας και η συνοχή των πολιτικών θα έχουν μεγάλη σημασία. Περίοδος υλοποίησης : Από τα μέσα του 2012.

▪ Διαδικασίες πιστοποίησης/αξιολόγησης της συμμόρφωσης

Σήμερα δεν υπάρχουν πανενωσιακά συστήματα πιστοποίησης για τις τεχνολογίες ασφάλειας. Τα εθνικά συστήματα διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό και συμβάλλουν κατά τον τρόπο αυτό σημαντικά στον κατακερματισμό της αγοράς ασφάλειας. Η Επιτροπή εντόπισε τομείς στους οποίους, σε μια πρώτη φάση, θα έχει νόημα να δημιουργηθεί ένα πανενωσιακό σύστημα πιστοποίησης, και οι πρώτοι από αυτούς είναι:

- ο Εξοπλισμός ελέγχου (ανίχνευσης) αερολιμένων.
- ο Συστήματα συναγερμού.

Όσον αφορά τον εξοπλισμό ελέγχου των αερολιμένων, υπάρχει σύνολο ενωσιακής νομοθεσίας που ορίζει απαιτήσεις επιδόσεων για τον εξοπλισμό αυτόν. Εντούτοις, η νομοθεσία αυτή δεν περιλαμβάνει τον απαιτούμενο μηχανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης, μέσω του οποίου η πιστοποίηση του εξοπλισμού ελέγχου σε ένα κράτος μέλος να αναγνωρίζεται αμοιβαία σε κάθε άλλο κράτος μέλος. Η έλλειψη εναρμονισμένων προτύπων και νομικά δεσμευτικής αξιολόγησης της συμμόρφωσης του εξοπλισμού ελέγχου των αερολιμένων σε επίπεδο ΕΕ προκαλεί κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς.

Όσον αφορά τα συστήματα συναγερμού, υπάρχουν ήδη ορισμένα ευρωπαϊκά πρότυπα απόδοσης. Επιπλέον, υπάρχει ο μηχανισμός πιστοποίησης CertAlarm, τον οποίο δρομολόγησε η βιομηχανία. Ωστόσο, το μειονέκτημα αυτού του συστήματος είναι η ιδιωτική του διοίκηση και ότι οι αρχές των κρατών μελών δεν είναι υποχρεωμένες να αποδεχτούν τα πιστοποιητικά που εκδίδονται στο πλαίσιο αυτού του συστήματος.

Στο μέλλον, τα πιστοποιούμενα προϊόντα με βάση πανενωσιακό σύστημα πιστοποίησης θα μπορούν να λάβουν ένα «σήμα ασφάλειας της ΕΕ», παρόμοιο με τη σήμανση CE που χρησιμοποιείται στον τομέα των προϊόντων ασφάλειας. Όπως προτείνει το ESRIF, το σήμα αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σήμα ποιότητας για προϊόντα ασφάλειας (κατασκευασμένα και επικυρωμένα στην ΕΕ). Σύμφωνα με μετριοπαθείς εκτιμήσεις, η βιομηχανία αυτών των δύο κατηγοριών προϊόντων θα είναι σε θέση να εξοικονομήσει έξοδα δοκιμών και πιστοποίησης ύψους έως 29 εκατ. ευρώ ετησίως.

Η εναρμόνιση των διαδικασιών πιστοποίησης για τα συστήματα ελέγχου των αερολιμένων και τα συστήματα συναγερμού αναμένεται επίσης να έχει θετική επίδραση στη δημιουργία πιο σαφούς ευρωπαϊκής ταυτότητας όσον αφορά αυτές τις τεχνολογίες, δηλαδή ένα πιθανό «σήμα ΕΕ». Το σήμα αυτό αναμένεται να συμβάλει στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των εταιρειών της ΕΕ όσον αφορά τους ανταγωνιστές τους στις ΗΠΑ και την Κίνα.

Δράση 2: Κατόπιν διεξοδικής εκτίμησης του αντικτύπου και διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή θα προτείνει δύο νομοθετικές προτάσεις: μία για τη θέσπιση πανενωσιακού εναρμονισμένου συστήματος πιστοποίησης για εξοπλισμό ελέγχου (ανίχνευσης) αερολιμένων και μία για τη θέσπιση εναρμονισμένου συστήματος πιστοποίησης για συστήματα συναγερμού. Ο στόχος είναι να επιτευχθεί αμοιβαία αναγνώριση των συστημάτων πιστοποίησης. Περίοδος υλοποίησης: μέσα του 2012 – τέλος του 2014.

- **Εκμετάλλευση συνεργειών μεταξύ τεχνολογιών ασφάλειας και τεχνολογιών άμυνας**

Μπορεί να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ μιας (μη στρατιωτικής) αγοράς ασφάλειας και μιας (στρατιωτικής) αγοράς άμυνας. Ωστόσο, η ύπαρξη αυτών των δύο χωριστών αγορών μπορεί από μόνη της να θεωρηθεί κατακερματισμός. Ο κατακερματισμός αυτός είναι, σε ορισμένο βαθμό, φυσιολογικός, δεδομένου ότι η βιομηχανική βάση που προμηθεύει αυτές τις δύο αγορές δεν είναι απολύτως ταυτόσημη και ότι οι τελικοί χρήστες διαφέρουν, οι τομείς εφαρμογής διαφέρουν, το ίδιο και οι απαιτήσεις. Ωστόσο, ο κατακερματισμός αυτός γίνεται αισθητός τόσο προς τα άνω, στο επίπεδο της E&A και της ανάπτυξης ικανοτήτων, όσο και προς τα κάτω, στο επίπεδο της τυποποίησης. Μερικές φορές έχει ως αποτέλεσμα να επαναλαμβάνονται οι προσπάθειες E&A και να μην είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν οικονομίες κλίμακας λόγω των διαφορετικών προτύπων που ισχύουν σε αυτές τις δύο αγορές.

Όσον αφορά την E&A, επιδιώκονται σήμερα συνέργειες πολιτικού-στρατιωτικού τομέα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (EOA) μέσω του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Συνεργασίας. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής υπάρχει συνεχιζόμενος συντονισμός μεταξύ της πτυχής ασφάλειας του 7ου προγράμματος-πλαίσιου και των ερευνητικών δραστηριοτήτων του EOA στον τομέα της άμυνας. Ο στόχος είναι ο συγχρονισμός της έρευνας αυτής, με σκοπό την αποφυγή των επαναλήψεων εργασιών και την αξιοποίηση πιθανών συνεργειών. Η Επιτροπή σκοπεύει να συνεχίσει και να επεκτείνει τη συνεργασία αυτή στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

Παρόλο που θα ήταν χρήσιμη μια συνεργασία σε ακόμη τον πιο πρώιμο στάδιο με σκοπό πιο συγχρονισμένο σχεδιασμό της ικανότητας, η Επιτροπή θεωρεί ότι στον τομέα της ασφάλειας των πολιτών υπάρχει τόσο μεγάλος αριθμός εμπλεκόμενων δημόσιων αρχών που, σήμερα, δεν είναι εύκολο να εφαρμοστεί κοινό σχέδιο ικανοτήτων με τον τομέα της άμυνας, όπου υπάρχει συνήθως μόνο ένας φορέας ανά κράτος μέλος, π. χ. το υπουργείο Άμυνας.

Όσον αφορά τη συνεργασία σε μεταγενέστερο στάδιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάπτυξη «υβριδικών προτύπων», δηλαδή προτύπων που εφαρμόζονται στις τεχνολογίες πολιτικής ασφάλειας και στις τεχνολογίες άμυνας, θα πρέπει να συνεχιστεί ενεργά σε τομείς όπου οι τεχνολογίες είναι οι ίδιες και τα πεδία εφαρμογής μοιάζουν σε μεγάλο βαθμό. Η Επιτροπή εξετάζει ορισμένους πολλά υποσχόμενους τομείς για αυτά τα «υβριδικά πρότυπα», συμπεριλαμβανομένης της ραδιοεπικοινωνίας μέσω λογισμικού και ορισμένων τεχνολογικών απαιτήσεων για συστήματα μη επανδρωμένων αεροσκαφών (π.χ. τεχνολογίες αναγνώρισης και αποφυγής, απαιτήσεις αξιοπλοΐας). Μόνο για τη ραδιοεπικοινωνία μέσω λογισμικού εκτιμάται ότι τα υβριδικά πρότυπα μπορούν να οδηγήσουν σε συνολική αύξηση των πωλήσεων κατά ένα δισ. ευρώ.

Δράση 3: Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, σκοπεύει να αναθέσει στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης την εκπόνηση «υβριδικών προτύπων». Μια πρώτη εντολή θα ανατεθεί σύντομα σχετικά με τη ραδιοεπικοινωνία μέσω λογισμικού.

- **Μείωση του χάσματος μεταξύ της έρευνας και της αγοράς**

Προσαρμογή των προγραμμάτων χρηματοδότησης, αξιοποίηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Η πρόταση της Επιτροπής για το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» δημιουργεί στενό σύνδεσμο με ορισμένους τομείς πολιτικής, κυρίως με εκείνο των εσωτερικών υποθέσεων. Για το σκοπό αυτό, το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» προβλέπει ειδικούς κανόνες για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας όσον αφορά την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας, που επιτρέπουν στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη όχι μόνο να έχουν πρόσβαση σε νέα στοιχεία ερευνητικών έργων στον τομέα της ασφάλειας, αλλά και να χρησιμοποιούν – με δίκαιους και λογικούς όρους – αυτές τις νέες γνώσεις σε μεταγενέστερη σύμβαση.

Αυτό θα οδηγήσει σε μια πιο άμεση και ταχεία αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας από τις εθνικές αρχές και σε στενότερη συνεργασία με τους, συνήθως δημόσιους, τελικούς χρήστες, πράγμα που ενισχύει σε μεγάλο βαθμό τις προσπάθειες κάλυψης του κενού μεταξύ της έρευνας και της αγοράς στον τομέα της ασφάλειας. Επιπλέον, οι δύο συνιστώσες του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας που προτάθηκαν για την προσεχή δημοσιονομική περίοδο και αφορούν τον τομέα των εξωτερικών συνόρων και των θεωρήσεων διαβατηρίου, και την αστυνομική συνεργασία, την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας, και τη διαχείριση των κρίσεων, αντίστοιχα, προβλέπουν τη δυνατότητα να υποβάλλονται σε δοκιμή και να επικυρώνονται τα αποτελέσματα ερευνητικών σχεδίων στον τομέα της ασφάλειας που χρηματοδοτούνται από την Ένωση.

Για να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά αυτή η δυνατότητα, οι ειδικοί κανόνες για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας όσον αφορά την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας, που επιτρέπουν στην Επιτροπή να χρησιμοποιεί αυτά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας με δίκαιους και λογικούς όρους, είναι απαραίτητη προϋπόθεση, ώστε τα αποτελέσματα της έρευνας στον τομέα της ασφάλειας να μπορούν να αξιοποιηθούν σε επόμενη δοκιμή και επικύρωση. Όταν χρειάζονται ικανότητες της Ένωσης, η Επιτροπή θα εξετάζει το ενδεχόμενο ενίσχυσης αυτών των μέτρων δοκιμής και επικύρωσης μέσω της αγοράς πρωτοτύπων για την ΕΕ.

Δράση 4: Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει πλήρως τους νέους κανόνες του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στην έρευνα στον τομέα της ασφάλειας, κυρίως μέσω της δυνατότητας που προβλέπεται στα δύο ειδικά προγράμματα του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας να υποβάλλει σε δοκιμή και να επικυρώνει τα αποτελέσματα ερευνητικών σχεδίων της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας.

- **Προεμπορικές δημόσιες συμβάσεις**

Οι προεμπορικές δημόσιες συμβάσεις είναι ένα πολύ χρήσιμο μέσο για την κάλυψη του κενού μεταξύ έρευνας και αγοράς. Η Επιτροπή υπογράμμισε ήδη τη σημασία τους στην ανακοίνωσή της για την «Ένωση καινοτομίας», ιδίως σε τομείς στους οποίους υπάρχει θεσμική αγορά ή αγορά που κατευθύνεται σε μεγάλο βαθμό από τη νομοθεσία, δεδομένου ότι οι δημόσιες συμβάσεις καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών είναι σημαντικές για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών σε μια χρονική περίοδο δημοσιονομικών περιορισμών. Μακροπρόθεσμα, οι προεμπορικές δημόσιες συμβάσεις θα επιτρέψουν ενδεχομένως στους δημόσιους χρήστες να διαδραματίσουν πιο κεντρικό ρόλο στον κύκλο της καινοτομίας μέσω της αγοράς νέων τεχνολογιών. Οι αγοραστές θα πρέπει να ενεργούν ως «παράγοντες αλλαγής».

Ωστόσο, μέχρι σήμερα μόνο λίγα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τα συστήματα των προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων στον τομέα της ασφάλειας. Σε επίπεδο ΕΕ, στο πλαίσιο της πτυχής ασφάλειας του 7ου προγράμματος-πλαισίου, εισήχθη ένα σύστημα προεπιχειρησιακής επικύρωσης στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων του 2011, το οποίο μπορεί να αποτελέσει πρόδρομο για πιθανό μελλοντικό σύστημα προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» περιλαμβάνει ειδικό μέσο προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων, το οποίο θα βοηθήσει πολύ στην υπέρβαση πρακτικών εμποδίων που σχετίζονται με την εφαρμογή των προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων.

Με βάση την εμπειρία από το σύστημα SBIR στις ΗΠΑ, και με την υπόθεση της αύξησης κατά 1% του ετήσιου ρυθμού αύξησης λόγω της υποστήριξης της Ε&Α μέσω του συστήματος προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων, ο τομέας της ασφάλειας θα αυξήσει τις πωλήσεις του κατά 2 δισ. ευρώ από τώρα έως το 2020.

Δράση 5: Η Επιτροπή σκοπεύει να κάνει πλήρη χρήση του μέσου των προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων που ορίζεται στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και διαθέτει ένα σημαντικό μέρος των προϋπολογισμού της έρευνας για την ασφάλεια στο μέσο αυτό. Αυτή η νέα προσέγγιση της χρηματοδότησης θα φέρει την έρευνα πιο κοντά στην αγορά διότι θα μειώσει από την αρχική φάση του ερευνητικού έργου την απόσταση μεταξύ της βιομηχανίας, των δημόσιων αρχών και των τελικών

χρηστών. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η ασφάλεια των συνόρων και η ασφάλεια της αεροπορίας είναι οι τομείς με τις καλύτερες προοπτικές για την εφαρμογή του μέσου προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων. Επίσης η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν παρόμοιες πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο, για να συμπληρώσουν τη σχετική ενώσιακή νομοθεσία σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

- **Πρόσβαση στις διεθνείς αγορές δημόσιων συμβάσεων**

Η αγορά δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ είναι κατά παράδοση πολύ ανοικτή. Ωστόσο, οι αγορές των εμπορικών μας εταίρων δεν είναι πάντα εξίσου ανοικτές. Σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνο το ένα τέταρτο της παγκόσμιας αγοράς δημόσιων συμβάσεων είναι ανοικτή στον διεθνή ανταγωνισμό. Η Επιτροπή πρότεινε κανονισμό για να βοηθήσει στο άνοιγμα των αγορών δημόσιων συμβάσεων σε παγκόσμιο επίπεδο και να εξασφαλίσει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ισότιμη πρόσβαση σε αυτές τις αγορές. Ο κανονισμός αυτός θα παράσχει ορισμένα μέσα που θα εξασφαλίσουν την επίτευξη αυτών των στόχων.

Δράση 6: Η Επιτροπή θα κάνει πλήρη χρήση των μέσων που έχει στη διάθεσή της για να εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση της βιομηχανίας ασφαλείας της ΕΕ στις διεθνείς αγορές δημόσιων συμβάσεων. Επειδή οι τεχνολογίες της ασφαλείας είναι ένας ευαίσθητος τομέας, θα δοθεί πολύ μεγάλη προσοχή στους κανονισμούς σχετικά με τις εξαγωγές.

- **Περιορισμός αστικής ευθύνης**

Για να καλυφθεί το κενό μεταξύ έρευνας και αγοράς και κυρίως να εξασφαλιστεί ότι ο κίνδυνος της ευθύνης δεν αποτρέπει τη βιομηχανία ασφαλείας από την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την εμπορία των τεχνολογιών και των υπηρεσιών που θα μπορούσαν να σώσουν ζωές, οι ΗΠΑ θέσπισαν μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 τον νόμο για την ασφάλεια «US Safety Act». Ο «US Safety Act» προβλέπει περιορισμούς της νομικής ευθύνης για τους παρόχους αντιτρομοκρατικών τεχνολογιών και υπηρεσιών. Με τη νομοθεσία αυτή, μπορεί να προκύψει για τις κορυφαίες εταιρείες των ΗΠΑ στην αγορά, πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους της ΕΕ στις αγορές τρίτων χωρών.

Είναι σαφές ότι ο «US Safety Act» προέκυψε στο ειδικό νομικό πλαίσιο των ΗΠΑ, όπου οι ομαδικές αγωγές είναι συχνές. Παρότι δεν προβλέπεται να θεσπιστεί στην Ευρώπη νόμος ισοδύναμος με τον «US Safety Act», είναι παρ' όλα αυτά αναγκαίο να κατανοηθεί και να μελετηθεί καλύτερα σε ποιο βαθμό τα θέματα της ευθύνης αποτρέπουν τη βιομηχανία από την εμπορία τεχνολογιών και υπηρεσιών με μελλοντικές προοπτικές. Δεν υπάρχει γενική συναίνεση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών της βιομηχανίας για τα εν λόγω θέματα και θα πρέπει να πραγματοποιηθεί διεξοδική νομική ανάλυση όσον αφορά τη συμβατότητα με τους εθνικούς ή ευρωπαϊκούς κανονισμούς.

Δράση 7: Η Επιτροπή δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για σημαντική μελέτη που θα αναλύει τις νομικές και οικονομικές συνέπειες του περιορισμού της αστικής ευθύνης. Η μελέτη θα εξετάζει επίσης τις πιθανές εναλλακτικές επιλογές αντί του περιορισμού της αστικής ευθύνης, όπως εισάγονται από τον «US Safety Act» π.χ. ένα εθελοντικό ταμείο της βιομηχανίας, μια σύσταση της Επιτροπής κτλ. Η μελέτη αυτή θα λάβει δεόντως υπόψη τις συνέπειες όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα.

- **Καλύτερη ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης**

Έλεγχος του αντικτύπου στην κοινωνία κατά τη διάρκεια της φάσης E&A

Η καλύτερη ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στις δραστηριότητες της βιομηχανίας ασφάλειας θα βοηθήσει στη μείωση της αβεβαιότητας για την κοινωνική αποδοχή. Αυτό θα επιτρέψει όχι μόνο την αποτελεσματική χρήση της επένδυσης στην E&A, αλλά θα δώσει τη δυνατότητα και στην πλευρά της ζήτησης να αγοράζει προϊόντα που πληρούν όλες τις απαιτήσεις ασφάλειας και ταυτόχρονα είναι αποδεκτά από την κοινωνία. Επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι συνέπειες στα κοινωνικά και στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ήδη μέσω της κοινωνικής δέσμευσης πριν και κατά τη διάρκεια της φάσης E&A. Έτσι θα είναι δυνατή η εξέταση των κοινωνικών θεμάτων στην αρχή της διαδικασίας.

Η Επιτροπή έλαβε ήδη ορισμένα μέτρα με σκοπό την ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στο πλαίσιο της πτυχής ασφάλειας του 7ου προγράμματος-πλασίου. Ωστόσο, όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», είναι πλέον η κατάλληλη στιγμή για την εδραίωση των προσπαθειών αυτών, τη συμμετοχή της κοινωνίας στην έρευνα και την καινοτομία και τη συστηματοποίηση του ελέγχου των κοινωνικών συνεπειών.

Η Επιτροπή θα φροντίσει για τη συμμετοχή της κοινωνίας και για να καταστεί υποχρεωτικός ο έλεγχος των κοινωνικών συνεπειών όλων των μελλοντικών ερευνητικών έργων της στον τομέα της ασφάλειας. Η Επιτροπή θα εξετάσει ειδικά τις κοινωνικές συνέπειες των νέων τεχνολογιών σε όλα τα συστήματά της προεμπορικών δημόσιων συμβάσεων στον τομέα της ασφάλειας που αναφέρονται ανωτέρω.

- **Προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής και προστασία της ιδιωτικής ζωής από προεπιλογή κατά τη φάση του σχεδιασμού**

Αφενός, είναι εξαιρετικά δύσκολο να μετατραπούν οι κοινωνικές εκτιμήσεις σε τεχνολογικές απαιτήσεις, και αυτό περιπλέκεται περαιτέρω λόγω της μεγάλης ποικιλίας προϊόντων στην αγορά. Αφετέρου, τα κοινωνικά ζητήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με το κράτος μέλος. Επομένως, η Επιτροπή πιστεύει ότι ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί πρόοδος είναι η εισαγωγή των εννοιών «προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής» και «προστασία της ιδιωτικής ζωής από προεπιλογή» κατά τη φάση του σχεδιασμού.

Για το σκοπό αυτό, ένας οικονομικός παράγοντας που επιθυμεί να υποβληθεί σε έλεγχο η διαδικασία παραγωγής του και να αναγνωριστεί ότι «προστατεύει την ιδιωτική ζωή εκ κατάσκευής», πρέπει να πληροί ένα σύνολο απαιτήσεων που ορίζονται σε κατάλληλο πρότυπο της ΕΕ. Η τήρηση του εν λόγω προτύπου θα είναι προαιρετική. Ωστόσο, η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι θα ασκηθούν ισχυρές πιέσεις από ανταγωνιστικές εταιρείες για να τηρήσουν οι εταιρείες το πρότυπο αυτό, το οποίο θα αναγνωριστεί με τον ίδιο τρόπο όπως π.χ. το πρότυπο διαχείρισης ISO 9000.

Δράση 8: Η Επιτροπή θα αναθέσει στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να αναπτύξουν ένα πρότυπο που θα βασίζεται σε υφιστάμενα συστήματα διαχείρισης ποιότητας, αλλά που θα εφαρμόζονται στη διαχείριση ζητημάτων προστασίας της ιδιωτικής ζωής κατά τη διάρκεια της φάσης σχεδιασμού.

- **Παρακολούθηση**

Η παρακολούθηση των αναφερόμενων μέτρων πολιτικής θα πραγματοποιείται μέσω ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων που θα συγκροτήσει η Επιτροπή. Στην ομάδα θα συμμετέχουν όλοι οι σχετικοί παράγοντες του τομέα της ασφάλειας. Η ομάδα θα συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά ετησίως για την παρακολούθηση της προόδου.

- **Συμπέρασμα**

Το παρόν είναι το πρώτο σχέδιο δράσης της Επιτροπή που αφορά ειδικά τη **βιομηχανία ασφάλειας**. Συνεπώς, όχι μόνο τα μέτρα που αναγγέλλονται σε αυτό είναι νέα, αλλά και το γεγονός ότι η προσέγγιση που ακολουθείται είναι συνολική και καλύπτει τη φάση της Ε&Α έως την τυποποίηση και την πιστοποίηση, και αποτελεί επίσης καινοτομία. Ανάλογα με τις μελλοντικές αξιολογήσεις, οι πιθανοί επόμενοι τομείς προς εναρμόνιση μπορεί να περιλαμβάνουν τους τομείς των χερσαίων και θαλάσσιων μεταφορών και τον περιορισμό της αστικής ευθύνης.

Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι όλες οι δράσεις που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο συνδέονται στενά με τη βούληση των κρατών μελών να συνεργαστούν με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς τυποποίησης, και τα ενδιαφερόμενα μέρη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, για να αντιμετωπιστεί ο κατακερματισμός των αγορών ασφάλειας της ΕΕ. Για τον λόγο αυτόν η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να την υποστηρίξουν στην πρωτοβουλία της να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των ενωσιακών εταιρειών ασφάλειας και να μειώσει τα υφιστάμενα εμπόδια στην είσοδο στην αγορά.

Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι τα μέτρα πολιτικής που αναφέρονται στο παρόν σχέδιο δράσης θα συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ασφάλειας. Στόχος της Επιτροπής είναι να παράσχει στην ενωσιακή βιομηχανία ασφάλειας μια ισχυρή εσωτερική βάση που θα της επιτρέψει να επεκταθεί σε νέες και ανερχόμενες αγορές, στις οποίες υπολογίζεται ότι μελλοντικά η αγορά ασφάλειας θα αναπτυχθεί σημαντικά.

Η ανάπτυξη αυτή εντός και εκτός της ΕΕ πρέπει να συνοδευτεί από την ενίσχυση των μέτρων που στοχεύουν στην καλύτερη ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στις δραστηριότητες της βιομηχανίας ασφάλειας. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής εκ κατασκευής και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να καταστούν βασικά στοιχεία των τεχνολογιών ασφάλειας της ΕΕ.

➤ **ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ**³¹

Το οργανωμένο έγκλημα, όπως είναι γνωστό, έχει αποκτήσει παγκόσμιο χαρακτήρα και είναι μια από τις σοβαρότερες απειλές που εδώ και δεκαετίες απασχολεί τις κοινωνίες όλου του κόσμου. Οι κίνδυνοι που πηγάζουν από το εγκληματικό αυτό φαινόμενο δεν περιορίζονται σε επί μέρους κοινωνικά αγαθά, αλλά επεκτείνονται σε ολόκληρα κοινωνικά υποσυστήματα. Ιδιαίτερα ευπαθείς είναι ο δημόσιος τομέας με την ευρύτερη έννοια του όρου, τον οποίο απειλεί η διαφθορά, και η οικονομία, η οποία τείνει να διαβρωθεί από το βρώμικο χρήμα. Οργανωμένες εγκληματικές ομάδες δρουν σε περισσότερες από μία χώρες ταυτόχρονα, αποκτώντας έτσι μια διεθνοποίηση, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικές δυσκολίες στην αποτελεσματική και καθολική αντιμετώπιση του.

Έκτος όμως από το γεγονός της διεθνοποίησης των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, που αποτελεί και αυτό ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα, υπάρχει και ένα άλλο εξίσου σημαντικό γεγονός που καθιστά ακόμη πιο δύσκολη την αντιμετώπιση τους. Το γεγονός αυτό είναι ο εκσυγχρονισμός του τρόπου και των μεθόδων δράσης που χρησιμοποιούν. Είναι γνωστό ότι οι οργανωμένες αυτές εγκληματικές ομάδες, προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς τους, δεν διστάζουν να διεισδύσουν ακόμα και στον κρατικό μηχανισμό των Χωρών, διαφθείροντας πρόσωπα και καταστάσεις.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι εγκληματικές ομάδες είναι άρτια δομημένες και εμφανίζουν στην οργανωτική δομή τους κάποια ιεραρχία:

- ο Υπάρχουν αρχηγικά και απλά μέλη.
- ο Υπάρχουν ηγετικά μέλη τα οποία είναι επιφορτισμένα με την επιτήρηση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της ομάδας, εκτός των συνόρων της χώρας ίδρυσής της.
- ο Υπάρχουν εξειδικευμένα μέλη για την διεκπεραίωση ειδικών και επικίνδυνων αποστολών.
- ο Υπάρχουν περισσότερες από μία χώρες που χρησιμοποιούνται ως βάσεις (έδρες) της ομάδας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα προαναφέρθηκαν, γίνεται αντιληπτό ότι η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και μάλιστα των οργανωμένων ομάδων που έχουν διεθνοποιηθεί, δεν είναι ένα απλό και εύκολο ζήτημα, αλλά απαιτούνται ιδιαίτεροι χειρισμοί, σωστή οργάνωση, μακροχρόνιες και επίπονες προσπάθειες, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Όλες οι ερευνητικές προσπάθειες πρέπει να κατευθύνονται και να χρησιμοποιούνται εναντίον των ίδιων των εγκληματικών οργανώσεων, με στόχο τη διάλυση τους, παρά εναντίον συγκεκριμένων προσώπων (συνήθως χαμηλόβαθμων στην ιεραρχία της ομάδας, που χρησιμοποιούνται σκόπιμα απ' αυτήν για τέτοιους σκοπούς) ή παραβάσεων, διότι απ' ενός τα πρόσωπα αντικαθίστανται, χωρίς να επηρεάζεται η οργανωτική δομή και απ' ετέρου, μια εγκληματική

³¹ http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2481&Itemid=400&lang=

οργάνωση επιδίδεται σε ένα ευρύ φάσμα εγκληματικής δραστηριότητας. Το οργανωμένο έγκλημα στις πιο επικίνδυνες μορφές του λειτουργεί σαν μια οικονομική επιχείρηση, με βασικό στόχο την απόκτηση περιουσιακών ωφελημάτων από την εγκληματική δράση που αναπτύσσεται.

Για την αντιμετώπιση αυτού του είδους της δράσης τού οργανωμένου εγκλήματος, η επιχειρησιακή αντιμετώπιση πρέπει να στοχεύει, στην εξιχνίαση και εξάρθρωση των επιχειρηματικής φύσης δομών του. Με τον τρόπο αυτό η δραστηριότητα του θα καταστεί ακριβότερη από τα αναμενόμενα κέρδη του και επομένως θα αποβεί αντισυμβατική για τους εμπλεκόμενους σ' αυτό.

Ο **εννοιολογικός προσδιορισμός** του οργανωμένου εγκλήματος είναι συνυφασμένος με τις συνήθειες, μεγαλύτερες ή μικρότερες αναλογικώς δυσχέρειες, που αντιμετωπίζει κάποιος κάθε φορά που προσπαθεί να περιγράψει μια αφηρημένη έννοια για να της δώσει ένα συγκεκριμένο και σαφές περιεχόμενο και με τον τρόπο αυτό να την εντάξει στον κώδικα της καθημερινής γλωσσικής μας επικοινωνίας. Ενώ στις ΗΠΑ ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» αποτελεί συνώνυμο όλων των μορφών εγκλημάτων σχετικών, τόσο με τη δραστηριότητα συνδικάτων (Syndicates) και κοινοπραξιών (Cartel), όσο και με παράνομες συμφωνίες και συνεννοήσεις μεταξύ νομίμων εταιρειών, στην Ευρώπη χρησιμοποιείται η λέξη «οργανωμένο», ως επιθετικός προσδιορισμός, προβάλλοντας κυρίως τη σημασία του τρόπου τέλεσης του εγκλήματος.

Ο **ορισμός του οργανωμένου εγκλήματος**, λόγω της ιδιαιτερότητας και της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει η εγκληματική αυτή δραστηριότητα, αποτέλεσε και αποτελεί σημείο διαφωνιών σε όλα τα διεθνή fora . Όμως παρά τις κατά καιρούς εννοιολογικές διακυμάνσεις, ως οργανωμένο έγκλημα θεωρείται «η οργάνωση προσώπων που έχει σαν σκοπό την άσκηση εγκληματικής δραστηριότητας σε διαρκή βάση, προκειμένου να αποκομίσει οικονομικά οφέλη και να ελέγξει εθνικές και διεθνείς καταστάσεις».

Η INTERPOL , υιοθέτησε με απόφασή της το 1998, στα πλαίσια του πρώτου συμποσίου για το οργανωμένο έγκλημα που έγινε στη Λυών της Γαλλίας τον ακόλουθο ορισμό: *«Οργανωμένο έγκλημα είναι κάθε επιχείρηση ή ομάδα ατόμων που εμπλέκεται σε διαρκή παράνομη δραστηριότητα, η οποία έχει ως πρωταρχικό σκοπό την απόκτηση κερδών ανεξάρτητα από τα εθνικά σύνορα».*

Στη Γερμανία από εκπροσώπους της Αστυνομίας και της Δικαιοσύνης διαμορφώθηκε ο ακόλουθος ορισμός: *«Οργανωμένο έγκλημα είναι η βασιζόμενη στην επιδίωξη κερδών και δύναμης προσχεδιασμένη διάπραξη εγκληματικών πράξεων, από τις οποίες κάθε μία ή στο σύνολό τους είναι ιδιαίτερης σπουδαιότητας, εφόσον διαπράττονται από περισσότερους των δύο δραστών, οι οποίοι έχοντας κατανείμει μεταξύ τους, τους σχετικούς εγκληματικούς ρόλους συνεργάζονται προς διεκπεραίωση τους σχεδίου τους για μεγάλο ή αόριστο χρονικό διάστημα, είτε χρησιμοποιώντας επαγγελματικές ή*

επιχειρηματικές δομές, είτε εφαρμόζοντας βία ή άλλα κατάλληλα προς εκφοβισμό μέσα, είτε ενεργώντας μέσω επιρροών που ασκούν στην πολιτική, στα Μ.Μ.Ε, στη δημόσια διοίκηση, στη δικαιοσύνη ή στην οικονομία».

▪ Χαρακτηριστικά του Οργανωμένου Εγκλήματος

Ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» περιλαμβάνει ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων, αγορών, εμπλεκόμενων ατόμων, διαπραττομένων εγκλημάτων, επιπέδων οργάνωσης, μέσων και μορφών διάπραξης και άλλων πτυχών. Αυτό καθιστά δύσκολη αν όχι αδύνατη την ύπαρξη ενός κοινά παραδεκτού ορισμού για το οργανωμένο έγκλημα ο οποίος θα μπορεί να καλύπτει όλες του τις εκδηλώσεις.

Οι κυριότερες θέσεις διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού είναι:

ο Ευρωπαϊκή Ένωση

Στα πλαίσια της Ε.Ε. προσδιορίστηκαν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι εθνικές αρχές για να εξετάσουν μία παράνομη δράση ως μορφή οργανωμένου εγκλήματος (έγγραφο 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2 Συμβουλίου Ε.Ε.). Μετά από πολλές συζητήσεις συμφωνήθηκε από τις χώρες μέλη ότι για να εντάξουν μία εγκληματική πράξη στο οργανωμένο έγκλημα θα πρέπει να συντρέχουν έξι τουλάχιστον από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά, μεταξύ των οποίων να συνυπάρχουν οπωσδήποτε τα αναφερόμενα στα σημεία 1, 3, 5 & 11:

1. Συνεργασία μεταξύ περισσότερων των δύο προσώπων.
2. Καταμερισμός καθηκόντων.
3. Μεγάλη ή απροσδιόριστη χρονική διάρκεια.
4. Κάποια μορφή πειθαρχίας (οι δραστηριότητες της οργάνωσης να υλοποιούνται σύμφωνα με ένα καθορισμένο σύνολο κανόνων).
5. Υπόνοιες διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων.
6. Διεθνής δράση (οι δραστηριότητες της οργάνωσης να καλύπτουν περισσότερες από μία χώρες).
7. Χρήση βίας ή άλλων μορφών εκφοβισμού (η χρήση βίας ή εκφοβισμού αποτελούν μέρος των συνηθισμένων μεθόδων δράσης της οργάνωσης).
8. Χρήση εμπορικών ή επιχειρησιακών δομών (για να ελέγχει τα κέρδη της).
9. Εμπλοκή σε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος).
10. Άσκηση επιρροής στους τομείς της πολιτικής, των Μ.Μ.Ε, της Δημόσιας Διοίκησης, των δικαστικών Αρχών ή της οικονομίας.
11. Επιδίωξη κέρδους και/ή ισχύος ως βασικός στόχος.

ο Πολιτική Διακήρυξη της Νάπολης

Στην Πολιτική Διακήρυξη της Νάπολης και στο Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για το οργανωμένο έγκλημα καταγράφονται έξι (6) χαρακτηριστικά του:

- i. Ομάδα οργανωμένη για τη διάπραξη εγκλήματος.
- ii. Ιεραρχικές διασυνδέσεις ή προσωπικές σχέσεις που επιτρέπουν στους αρχηγούς να ελέγχουν την ομάδα.
- iii. Βία, εκφοβισμός και διαφθορά χρησιμοποιούνται ως μέσα για την προσπόριση κερδών ή τον έλεγχο περιοχών και αγορών.
- iv. Ξέπλυμα των παράνομων εσόδων για περαιτέρω εγκληματική δραστηριότητα και για διείσδυση στη νόμιμη οικονομία.
- v. Δυνατότητα επέκτασης σε νέες δραστηριότητες που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα.
- vi. Συνεργασία με άλλες ομάδες υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός από τα παραπάνω στοιχεία που συγκεντρώνει μια εγκληματική ομάδα και ισχυρότερη η παρουσία τους, τόσο περισσότερο ικανοποιούνται τα κριτήρια για την υπαγωγή της στο οργανωμένο έγκλημα.

ο **Ηνωμένα Έθνη**

Στο άρθρο 2 της Σύμβασης των Η.Ε. κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, την οποία υπέγραψαν τα 121 από τα 148 μέλη του ΟΗΕ το Δεκέμβριο του 2000 στο Παλέρμο της Σικελίας, περιλαμβάνεται η έννοια της οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, σύμφωνα με την οποία: «οργανωμένη εγκληματική ομάδα» σημαίνει μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων που υφίσταται για κάποια χρονικό περίοδο και ενεργεί από κοινού με σκοπό να τελέσει ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, έτσι ώστε να προσπορισθεί, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος είναι:

I. Η ύπαρξη δομημένης ομάδας τριών ή περισσότερων προσώπων.

Ο όρος «δομημένη ομάδα» σημαίνει μια ομάδα που δεν σχηματίζεται τυχαία για την άμεση τέλεση αδικήματος και που δεν χρειάζεται να έχει επίσημα ορισμένους ρόλους για τα μέλη της, συνέχεια της ιδιότητας των μελών της ή αναπτυγμένη δομή.

II. Η διάρκεια της δομημένης ομάδας. Η ύπαρξη της ομάδας για κάποιο χρονική περίοδο και όχι στιγμιαία.

III. Η από κοινού δράση με σκοπό την τέλεση ενός ή περισσότερων σοβαρά εγκλημάτων.

Ο όρος «σοβαρό έγκλημα» σημαίνει συμπεριφορά που αποτελεί αδίκημα που τιμωρείται με μέγιστη στέρηση της ελευθερίας τουλάχιστον τεσσάρων ετών ή με πιο σοβαρή ποινή.

- **Ο άμεσος ή έμμεσος προσπορισμός οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους**

Στο άρθρο 3 της σύμβασης προσδιορίζεται πότε ένα αδίκημα που αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα είναι διεθνικής φύσης. Ένα αδίκημα είναι διεθνικής φύσης αν:

- ο Τελείται σε περισσότερα του ενός κράτη.
- ο Τελείται σε ένα κράτος αλλά σημαντικό τμήμα της προετοιμασίας, του σχεδιασμού, της καθοδήγησης ή του ελέγχου λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος.
- ο Τελείται σε ένα κράτος αλλά αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα που συμμετέχει σε εγκληματικές δραστηριότητες σε περισσότερα του ενός κράτη.
- ο Τελείται σε ένα κράτος αλλά έχει σημαντικές επιπτώσεις σε άλλο κράτος.

- ο **ΤΟ TRAFFICKING ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ³²**

Ο ορισμός του Palermo, δίνει μια πλήρη εικόνα αναφορικά με την έννοια του trafficking, ως ακολούθως:

“Ως παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική - οικονομική εκμετάλλευση (trafficking) ορίζεται η στρατολόγηση, η μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση (στέγαση, μέριμνα για συνέχιση της παραμονής) ή παραλαβή προσώπων, μέσω της απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης της δύναμης, της κατάχρησης μιας τρωτής ή ευάλωτης θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους για την επίτευξη της σύμφωνης γνώμης ενός προσώπου το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση θα περιλαμβάνει κατ’ ελάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών σκλαβιάς ή παρόμοιων με αυτήν πρακτικών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας (δεσμευτική παροχή υπηρεσιών) ή τη λήψη σωματικών οργάνων”.

Ο παραπάνω ορισμός απαντά σε τρία βασικά ερωτήματα αναφορικά με το ζήτημα του trafficking:

- ο Ποιες δράσεις περιλαμβάνει το trafficking (στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή προσώπων).

³² <http://www.nath.gr/nostos/istoriko%20trafficking.html>

- ο Ποια είναι τα μέσα άσκησης του trafficking (απειλή, άσκηση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγή, δόλος, εξαπάτηση, κατάχρηση της δύναμης, κατάχρηση μιας τρωτής ή ευάλωτης θέσης, προσφορά ή αποδοχή οικονομικού ή άλλου όφελους).
- ο Ποιοι είναι οι σκοποί του trafficking (εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών σκλαβιάς ή παρόμοιων με αυτήν πρακτικών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας (δεσμευτική παροχή υπηρεσιών) ή τη λήψη σωματικών οργάνων).

Σχηματικά το φαινόμενο του trafficking περιλαμβάνει τρία βασικά στάδια:

1. Τη στρατολόγηση.
2. Τη μεταφορά από τη χώρα αποστολής στη χώρα προορισμού.
3. Την εκμετάλλευση.

Από τις μορφές του trafficking που έχουν ως σκοπό την εμπορευματική εκμετάλλευση προσώπων, η επικρατούσα μορφή στην Ελλάδα ως διαντίδραση μεταξύ πραγματικότητας και αντιλήψεων της πραγματικότητας αφορά την ένταξη και εκμετάλλευση προσώπων στην πορνεία. Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση και το Πρωτόκολλο για την παράνομη διακίνηση Προσώπων στις 13 Δεκεμβρίου 2000.

- ο **Η εξάπλωση του trafficking**

Το trafficking γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση έχει αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης, πρώτον γιατί αποτελεί την πιο διαδεδομένη μορφή trafficking στο δυτικό κόσμο – και στη χώρα μας – και δεύτερον, γιατί υπάρχουν πτυχές του φαινομένου ιδιαίτερα σε σχέση με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των θυμάτων οι οποίες σχετίζονται άμεσα με το φύλο τους. Το trafficking των γυναικών είναι με άλλα λόγια μια από τις σύγχρονες μορφές βίας κατά των γυναικών στον τομέα του βιοπορισμού τους μετά από πλήρη ένδεια στην οποία περιήλθαν στις χώρες προέλευσής τους.

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών από τρίτους δεν είναι νέο φαινόμενο. Έως το 1970 και ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1990 το φαινόμενο προσέλαβε μεγάλες διαστάσεις στην Ασία και την Ευρώπη, λόγω των τεράστιων κερδών που απέφερε. Στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, το trafficking εμφανίζεται ως ένα ευρύτατο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο που επεκτείνεται σε όλη την ελληνική επικράτεια, με πελατεία άνδρες από το σύνολο των κοινωνικών τάξεων, μορφωτικών επιπέδων και κατηγοριών. Σύμφωνα με το παλαιότερο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο

(N1193/1981 και Ν. 2734/1999) το trafficking ταυτίζεται με τα αδικήματα της μαστροπείας και της σωματεμπορίας. Σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο 3064/2002 το trafficking συνιστά ειδικό αδίκημα, δηλ. την εμπορία ανθρώπων. Ωστόσο, η θέσπιση ειδικού νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του φαινομένου δε περιόρισε την εξάπλωσή του, καθώς το trafficking αποτελεί μια από τις τρεις σημαντικότερες πηγές πλούτου στη χώρα μας.

ο **Αίτια της Διεθνικής Σωματεμπορίας**

Οι βασικές αιτίες ύπαρξης και επιδείνωσης αυτού του φαινομένου είναι οι εξής:

- Η έλλειψη δικαιωμάτων και ελευθεριών για τις γυναίκες – διάκριση και βία κατά των γυναικών.
- Η έλλειψη υποδομών που να εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες εργασίας στις γυναίκες, οι οποίες κατά συνέπεια πλήττονται περισσότερο από την ανεργία, τη φτώχεια, την οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικογενειακή κατάσταση – πολλές από αυτές ή έχουν χάσει το σύντροφο ή/ και τα παιδιά τους ή είναι ορφανές, την πολιτική κατάσταση της χώρας (εμφύλιος, βομβαρδισμοί, εισβολές από άλλες χώρες), την έλλειψη προσδοκιών, την προσφυγιά, κ.ά.

ο **Σχέση της διεθνικής σωματεμπορίας και της μετανάστευσης**

Η σχέση της διεθνικής σωματεμπορίας και της μετανάστευσης είναι άμεση και εμφανής. Η μετανάστευση και η μετακίνηση γυναικείων πληθυσμών, σε συνδυασμό με τις προσπάθειες των κυβερνήσεων για καταστολή της μετανάστευσης και μετακίνησης με πολιτικές απαγόρευσης, τοποθετούν τις γυναίκες σε καταστάσεις που, είτε παραμένουν απροστάτευτες, είτε μερικώς προστατευμένες από το νόμο. Αυτήν την πραγματικότητα εκμεταλλεύονται οι διεθνο-σωματέμποροι.

Το στοιχείο που ξεχωρίζει τη διεθνική σωματεμπορία από άλλες μορφές μετανάστευσης είναι ο καταναγκασμός και/ή εξαπάτηση. Υπάρχει αιτιατή σχέση μεταξύ πολιτικών και νόμων για τη μετανάστευση και της διεθνικής σωματεμπορίας.

ο **Ο πληθυσμός των θυμάτων trafficking**

Κάθε χρόνο εκατομμύρια άνδρες, γυναίκες και παιδιά διακινούνται σε συνθήκες που ισοδυναμούν με σύγχρονη δουλεία. Ανάμεσά τους εκατοντάδες γυναίκες παρασύρονται, εξαπατώνται ή εξαναγκάζονται στην πορνεία ή σε άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Παρά τις αυξανόμενες προσπάθειες για την καταπολέμησή του, το trafficking με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση εξακολουθεί να υπάρχει και να λαμβάνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις.

Αν και τα στατιστικά στοιχεία σε σχέση με τον αριθμό των γυναικών που διακινούνται ανά τον κόσμο δεν είναι ενημερωμένα, οι ειδικοί εκτιμούν ότι είναι αυξανόμενος, πράγμα που ισχύει και για τα κέρδη

των διακινητών, καθώς σύμφωνα με μελέτες η διακίνηση διαπράττεται σχεδόν αποκλειστικά από διεθνή κυκλώματα οργανωμένου εγκλήματος.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαπιστωθεί ότι μισό εκατομμύριο γυναίκες και παιδιά διακινούνται κάθε χρόνο στη Δυτική Ευρώπη. Στην Ελλάδα, ειδικότερα, εκτιμάται ότι μέχρι το 2002 είχαν αφιχθεί μέσω της διακίνησης συνολικά 17.000 αλλοδαπές γυναίκες με βασικό κορμό του διακινούμενου πληθυσμού να απαρτίζεται από Ρωσίδες, Ουκρανές, Ρουμάνες, Νιγηριανές κτλ. Η ηλικία της πλειονότητας του πληθυσμού κυμαίνεται μεταξύ 16 και 24 ετών (ποσοστό 62-63% περίπου). Αξίζει να σημειώσουμε ότι το trafficking δεν συνεπάγεται απαραίτητα πέρασμα συνόρων, αλλά τα θύματα μπορεί να διακινούνται μέσα στα όρια μιας χώρας. Ωστόσο, το κυρίαρχο σχήμα του trafficking είναι το εξής: χώρα προέλευσης-χώρα transit και χώρα υποδοχής.

Συνολικά, συγκρίνοντας τον αριθμό των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων αλλοδαπών γυναικών το 2002 σε σχέση με το 2000, παρατηρείται μείωση της τάξης των 2.200 έως 2.300 ατόμων, δηλαδή σε ποσοστό 11,5%. Η μείωση χαρακτηρίζεται ως αξιόλογη, καθώς αποτελεί την πρώτη σημαντική μείωση που πραγματοποιείται στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα από το 1980 και μετά. Από το 1990 έως το 1997 η εξαναγκαστική πορνεία γνώρισε σημαντική αύξηση, ίσως από τις δυναμικότερες σε σχέση με όλους τους τομείς της οικονομίας της χώρας μας τόσο της νόμιμης όσο και της παράνομης. Όμως από το 1998 και κατά την τριετία 1998-2000, παρατηρείται μείωση του αριθμού των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων.

ο **Η ηλικία των θυμάτων trafficking**

Σε ό,τι αφορά την ηλικία των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων, σε σύγκριση με το τέλος της περασμένης δεκαετίας παρατηρήθηκαν αξιόλογες αλλαγές στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, παρατηρείται μια σαφής άνοδος του πληθυσμού των ανηλίκων γυναικών, η οποία πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ των 18 μηνών και των 2 ετών (ίσως επειδή έχουν υψηλό συντελεστή διακινδύνευσης και όχι ιδιαίτερα μεγαλύτερα κέρδη). Οι γυναίκες των ηλικιών πάνω από τα 30 χρόνια σαφώς εκπροσωπούνται, αλλά σε μικρότερα ποσοστά και ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς (χαμηλά μισθώματα, για μπαρ και οίκους ανοχής της περιφέρειας κτλ.). Συμπερασματικά, ο βασικός πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών είναι ηλικίας 21 έως 30 ετών και αποτελούν τα 2/3 του συνόλου της ομάδας. Επιπλέον, στον πληθυσμό των θυμάτων trafficking παρατηρείται μια αύξηση των ηλικιών άνω των 30 ετών. Το 2002 παρατηρήθηκε μια αύξηση των γυναικών από 40 έως 50 ετών. Η αύξηση αυτή μπορεί να αποδοθεί στην ανάγκη διοχέτευσης γυναικών στην πορνεία χαμηλών μισθωμάτων, κυρίως σε μπαρ, οίκους ανοχής αλλά και στην κατ' οίκον πορνεία. Θα μπορούσε να σημειωθεί ότι οι εξαναγκαστικά εκδιδόμενες άνω των 30 ετών υφίστανται κακομεταχείριση και εκμετάλλευση των προσπατών τους,

κυρίως γιατί έχουν πεισθεί ότι δεν έχουν άλλη επιλογή ούτε στην Ελλάδα, αλλά ούτε και στην πατρίδα τους.

ο **Οι εθνικότητες των θυμάτων trafficking**

Αναφορικά με την εθνικότητα των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένη πολυεθνικότητα. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, οι εξαναγκαστικά εκδιδόμενες προέρχονταν από διάφορες χώρες, με την πλειοψηφία αυτών να προέρχονται από την Πολωνία, τη Ταϊλάνδη, τις Φιλιππίνες. Μετά το 1987 εμφανίζεται σημαντικός αριθμός εκδιδόμενων γυναικών από την καταρρέουσα Σοβιετική Ένωση. Από τις αρχές του 1990 και μέχρι σήμερα, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης η συντριπτική πλειοψηφία των εκδιδόμενων γυναικών προέρχονται από τη Ρωσία, Ουκρανία, Αλβανία, Βουλγαρία, Μολδαβία, αλλά και από χώρες της Αφρικής π.χ. Νιγηρία.

Μεταξύ του 2002-2005 η πολυεθνικότητα των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων εξακολουθεί να αυξάνεται. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, πλέον των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ και των χωρών της Αφρικής που αναφέρθηκαν παραπάνω, εντοπίστηκαν στην πορνεία γυναίκες από τη Λευκορωσία, Ουζμπεκιστάν, Γιουγκοσλαβία, Πακιστάν, Ιράκ, Σιγκαπούρη και Σιέρα Λεόνε.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, η πλειοψηφία αυτών είναι γυναίκες (104 γυναίκες, 29 άνδρες και 4 ανήλικοι, σύνολο 137 θύματα) και η πλειοψηφία αυτών προέρχεται από τη Ρωσία, Ρουμανία, Ουκρανία και σε μικρότερο ποσοστό Βουλγαρία και Νιγηρία.

ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	Αριθμός Θυμάτων			
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΑΝΗΛΙΚΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΛΒΑΝΙΑΣ	2	-	-	2
ΑΡΜΕΝΙΑΣ	2	-	-	2
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	8	-	1	9
ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ	1	-	-	1
ΔΑΝΙΑΣ	1	-	-	1
ΕΡΥΘΡΑΙΑΣ	2	-	-	2
ΕΣΘΟΝΙΑΣ	1	-	-	1
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	1	-	-	1
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	1	-	-	1
ΚΙΡΚΙΣΤΑΝ	1	-	-	1

ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑΣ	3	-	-	3
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ	3	-	-	3
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	7	-	-	7
ΝΙΓΗΡΙΑΣ	8	-	-	8
ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ	1	-	-	1
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	1	-	-	1
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ	12	-	-	12
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	21	29	3	53
ΡΩΣΙΑΣ	28	-	-	28
Τελικό Σύνολο	104	29	4	137

ο **Οι συνθήκες ζωής των θυμάτων trafficking**

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Stop Now (Stop Trafficking of people) οι συνθήκες ζωής των θυμάτων σωματεμπορίας περιλαμβάνουν:

- Βιασμούς, ξυλοδαρμούς και βασανιστήρια.
- Εκφοβισμούς και ψυχολογική κακοποίηση.
- Εξαναγκαστικές αμβλώσεις.
- Πλημμελή διατροφή.
- Στέρηση ύπνου.
- Απουσία ιατρικής περίθαλψης (προβλήματα υγείας και υψηλά ποσοστά σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων).

Άλλα βασικά χαρακτηριστικά της ομάδας αυτής που πρέπει να επισημανθούν είναι ότι:

Δεν μπορούμε να εξετάσουμε το trafficking αφού πρώτα το συνδέσουμε με τη μετανάστευση και ειδικότερα τη «γυναικεία» μετανάστευση, καθώς σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας η πλειοψηφία των καταγεγραμμένων θυμάτων trafficking είναι γυναίκες. Η παράνομη διακίνηση είναι και αυτή μια μορφή μετακίνησης, εκείνο όμως που αλλάζει σε σχέση με τη μετανάστευση είναι η έλλειψη συναίνεσης του μετακινούμενου.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες οι ευκαιρίες για τις γυναίκες να εργαστούν είναι πολύ περιορισμένες. Έτσι, η γυναίκα αποφασίζει να μεταναστεύσει με την ελπίδα μιας καλύτερης τύχης, με τη συναίνεση του οικογενειακού της περιβάλλοντος.

Βρίσκονται στη χώρα παράνομα, χωρίς άδεια παραμονής και εργασίας. Είτε έχουν έρθει στην Ελλάδα με τουριστική βίζα από τη χώρα προέλευσής τους, είτε με πλαστά χαρτιά, είτε με κρυφούς και παράνομους τρόπους. Πολλές φορές ενδέχεται να μην έχουν μαζί τους κανένα επίσημο έγγραφο που να πιστοποιεί την ταυτότητά τους. Επιπλέον και η επαγγελματική δραστηριοποίησή τους είναι τις περισσότερες φορές παράνομη, καθώς και όψεις της κοινωνικής τους δραστηριότητας, πέρα από την επαγγελματική τους κατάσταση, κινούνται εκτός των ορίων της νομιμότητας. Για αυτό και τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται ως «κοινωνικά αόρατα». Συνδέονται στενά με το φαινόμενο της μετανάστευσης, καθώς στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι μετανάστριες που έφτασαν στη χώρα ή περνούν από αυτή για να εργαστούν. Οι περισσότερες είχαν ένα έντονο ενδιαφέρον να εργαστούν και να ζήσουν στις κοινωνίες της Δύσης. Θα μπορούσαν σε μια χονδρική κατηγοριοποίηση να χωριστούν στις εξής υποομάδες:

α) Στις γυναίκες που εξαπατήθηκαν ολοκληρωτικά και οι οποίες πείσθηκαν πως θα εργαστούν νόμιμα ή παράνομα σε τομείς άσχετους της πορνείας. Με την προώθησή τους στην Ελλάδα υφίστανται εκβιασμούς, φυσική και ψυχική βία, συχνά και βιασμούς «επεξεργασίας» και μετάπτωσης σε εκδιδόμενη, ώστε να εξαναγκαστούν σε υπακοή και αποδοχή του καθεστώτος εκμετάλλευσης.

β) Στις γυναίκες για τις οποίες η πορνεία αποτελούσε μια πιθανή εναλλακτική λύση στο πλαίσιο ζοφερών προοπτικών για το μέλλον, αλλά και προβλημάτων καθημερινής επιβίωσης. Για την υποομάδα αυτή η προοπτική άσκησης της πορνείας σε μια εύπορη χώρα με υψηλά εισοδήματα, καλύτερο τρόπο ζωής, νέο ξεκίνημα και ανωνυμία, ώστε εάν και όταν επέστρεφαν στη χώρα τους να μη φέρουν το στίγμα, φάνηκε ελκυστική και ρεαλιστική λύση. Ανάλογη αντίληψη ανέπτυξαν και οι ήδη εκδιδόμενες στη χώρα τους. Οι γυναίκες αυτής της ομάδας γνώριζαν ή υποπτεύονταν βάσιμα ότι θα προωθηθούν στην πορνεία. Βέβαια νόμιζαν ότι θα την ασκήσουν σε συνθήκες ιδανικές (διαφορετικές από την εξάρτηση, την υπεραπασχόληση, την εκμετάλλευση και την αδιαφορία για την φυσική και ψυχική τους υγεία). Πρόκειται για την υποκατηγορία των «μερικά διαψευσμένων προσδοκιών».

Ανάμεσα στις δύο προηγούμενες υποομάδες υπάρχουν ποικίλες ενδιάμεσες περιπτώσεις. Οι εξαναγκαστικά εκδιδόμενες στην Ελλάδα, και όχι μόνο, χαρακτηρίζονται από μια ποικιλία κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών αφετηριών, προσδοκιών και ψευδαισθήσεων, εναλλασσόμενων καταστάσεων και κινήτρων. Η λαθεμένη αντίληψη ότι η γυναίκα που θέλει ή επιλέγει να παραμείνει στην πορνεία ή και κάτω από τον έλεγχο κάποιου σωματέμπορου δεν αποτελεί θύμα οδηγεί στην πρακτική της απέλασης, μια πρακτική στενού ηθικού εύρους και αναποτελεσματική αφού στην πλειονότητά τους και σύμφωνα με στοιχεία της αστυνομίας αυτές επανέρχονται στην Ελλάδα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Η συνοπτική παρουσίαση των παραπάνω στοιχείων αναφορικά με τις διαστάσεις που έχει λάβει το φαινόμενο του trafficking στην χώρα μας και στη Βόρεια Ελλάδα ειδικότερα, αποδεικνύει την αναγκαιότητα για άμεση και ολοκληρωμένη παρέμβαση στην συγκεκριμένη ομάδα του πληθυσμού.

- **Διαφοροποιήσεις σε σχέση με το trafficking την τελευταία δεκαετία**

Ο Γρηγόρης Λάζος στο βιβλίο του «Πορνεία και Διεθνή Σωματεμπορία στη Σύγχρονη Ελλάδα» επισημαίνει δύο σημαντικά χαρακτηριστικά στο θέμα της εκπόρνευσης ατόμων ενηλίκων και ανηλίκων τα οποία αναπτύχθηκαν στη δεκαετία του '90. Πρώτο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι δεν γίνεται πλέον εξατομικευμένη προσέγγιση ατόμων στα κράτη προέλευσης των θυμάτων, αλλά μέσα από δίκτυα «Γραφεία» ομαδικές εισροές κυρίως ανηλίκων στις χώρες της Ευρώπης και στη χώρα μας που μας ενδιαφέρει άμεσα από τα Βαλκάνια, από χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ και από χώρες του τρίτου κόσμου. Με όλο το δελεαστικό βιοποριστικό πακέτο μιας «καλύτερης ζωής» ή και με εξόφληση οικογενειακών χρεών εκμεταλλευόμενοι την ανέχεια και την χαμηλή ποιότητα ζωής τους αναπτύσσεται μια σύγχρονη μορφή δουλοεμπορίου, μελανό σημείο του πολιτισμού μας.

Δεύτερο σημείο επισήμανσης στο ίδιο βιβλίο είναι ότι τα άτομα εισέρχονται με τουριστική βίζα η οποία σε σύντομο χρονικό διάστημα λήγει μένοντας δέσμια των κυκλωμάτων που τους φέρανε. Κατόπιν ξεκινάει η εκπαίδευση στην εκπόρνευση. Εδώ χρησιμοποιείται η βοήθεια ψυχοτρόπων ουσιών βίας αλκοόλ και άλλων μέσων για να εξυπηρετηθεί ο πελάτης με στόχο κάνουμε τα πάντα για τους πάντες σε γρήγορο χρόνο και με την τέλεια απόλαυση. Δεν υπάρχει αλλοδαπή η οποία να εκδίδεται και να πληρώνεται για τις υπηρεσίες της φυσικές ή ψυχικές κατ' ευθείαν από τον πελάτη. Μόνον ελληνίδες ιερόδουλες διατηρούν την αυτονομία τους. Έτσι διαμορφώνεται ένα κύκλωμα μαύρου χρήματος διότι ο πελάτης μεν πληρώνει για τις υπηρεσίες που του παρέχονται όχι στο άτομο που του προσέφερε απόλαυση, αλλά στο μεσάζοντα δημιουργώντας μαύρη υπεραξία η οποία διογκώνεται και παίρνει τις διαστάσεις όπως ονομάζεται στη σύγχρονη βιβλιογραφία του μαύρου χρυσού. Επισημαίνουμε ότι ο

φόβος της αστυνομίας, η εκπαίδευση, τα ψυχότροπα, η μέθη πολλές φορές και η απελπισία, δημιουργούν μια ιδιότυπη συμπεριφορά ικανοποίησης του πελάτη, ώστε να μείνουν στο επάγγελμα διότι για τα θύματα trafficking δεν υπάρχει μέλλον παρά μόνο παρόν.

Λόγοι για τους οποίους τα θύματα trafficking δεν δραπετεύουν

Σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης Stop Now (Stop Trafficking of People) οι λόγοι για τους οποίους τα θύματα διεθνούς σωματεμπορίας δεν δραπετεύουν είναι οι εξής:

- **Εκφοβισμός και συνθήκες που δεν τους αφήνουν περιθώρια διαφυγής:** Οι ξυλοδαρμοί, τα βασανιστήρια, η κράτηση των διαβατηρίων και οι απειλές ότι θα ασκηθεί βία κατά των οικογενειών τους, κάνουν τη δραπετεύση πολύ επικίνδυνο εγχείρημα, το οποίο μπορεί συχνά να στοιχίσει μέχρι και τη ζωή των θυμάτων,
- **Αποπροσανατολισμός:** Η απομόνωση, η άγνοια της γλώσσας και των συνθηκών ζωής στην Ελλάδα, δεν επιτρέπουν στα θύματα να μιλήσουν για την κατάστασή τους ή να ζητήσουν βοήθεια. Επίσης, συχνά καθώς δεν έχουν τα απαραίτητα χαρτιά φοβούνται ότι θα οδηγηθούν στη φυλακή.
- **Έλλειψη πληροφόρησης για τους πόρους και τις παροχές που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν:** Τα θύματα της διεθνούς σωματεμπορίας δε γνωρίζουν τι πόρους και τι παροχές θα μπορούσαν να έχουν στη διάθεσή τους: ξενώνες, τροφή, ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επίσης, δε γνωρίζουν σε ποιες υπηρεσίες θα μπορούσαν να απευθυνθούν για την παροχή των παραπάνω υπηρεσιών υποστήριξης.
- **Έσοδα:** Τα έσοδα των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος από τη συγκεκριμένη μορφή δουλείας ανέρχονται σε δισεκατομμύρια ευρώ. Το trafficking αποτελεί και στη χώρα μας μια από τις σημαντικότερες πηγές πλούτου. Υπεύθυνος για την εξαναγκαστική πορνεία είναι ο πελάτης, ο οποίος αποτελεί την κινητήρια δύναμη και χρηματοδοτεί τη σωματεμπορία. Υπολογίζεται ότι πάνω από ένα εκατομμύριο άντρες στην Ελλάδα πληρώνουν ετησίως για να έχουν τις υπηρεσίες γυναικών και παιδιών που έχουν πέσει θύματα αυτής της σεξουαλικής βιομηχανίας.

Δράστες εμπορίας ανθρώπων-σωματεμπορίας

Στην Ελλάδα σήμερα δρουν δύο δίκτυα διεθνούς σωματεμπορίας: το πρώτο διακινεί γυναίκες και παιδιά από χώρες της Κεντρικής Ευρώπης (και μάλιστα σύμφωνα με το Γ. Λάζο από χώρες που πλέον είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έτσι αυξάνεται το trafficking εσωτερικά στην Ε.Ε) και το δεύτερο έχει αναλάβει τη διακίνηση γυναικών από χώρες της Αφρικής. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας οι δράστες εμπορίας ανθρώπων, προέρχονται από τις παρακάτω χώρες:

ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΛΒΑΝΙΑΣ	13
ΑΡΜΕΝΙΑΣ	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	12
ΕΛΛΑΔΑΣ	133
ΙΝΔΙΑΣ	1
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	3
ΝΙΓΗΡΙΑ	5
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	1
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	1
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	28
ΡΩΣΙΑΣ	3
ΤΟΥΡΚΙΑ	1
Τελικό Σύνολο	202

Αρωγή προς τα θύματα trafficking- Ο ρόλος των Αστυνομικών και Διωκτικών αρχών

Κατά το έτος 2005, οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας επιλήφθηκαν σε 60 υποθέσεις Εμπορίας Ανθρώπων και Σωματεμπορίας (59 υποθέσεις σεξουαλικής και οικονομικής εκμετάλλευσης και 1 υπόθεση εργασιακής εκμετάλλευσης), εκ των οποίων οι 17 διαπράχθηκαν από Εγκληματικές Οργανώσεις. Από τις έρευνες και τις προανακρίσεις των υποθέσεων αυτών κατηγορήθηκαν 202 δράστες, Έλληνες και αλλοδαποί, ενώ υπήρξαν 137 θύματα (άνδρες, γυναίκες και ανήλικοι) οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Σε -57- θύματα παρασχέθηκε αρωγή και προστασία από τις μονάδες αρωγής και προστασίας της Πολιτείας, καθώς και από μη κυβερνητικές οργανώσεις. (ΜΚΟ). Για -20- θύματα εκδόθηκε διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα, με την οποία ανεστάλη η απέλασή τους, σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν.3064/02.

Οι επιληφθείσες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας συνεργάστηκαν:

- Με τις αλλοδαπές Διπλωματικές (Πρεσβείες, Προξενία) Αρχές στη Χώρα μας σε 32 περιπτώσεις για την παροχή αρωγής και προστασίας στα θύματα υπηκόων τους.
- Με τον Δ.Ο.Μ. σε 12 περιπτώσεις για τον ασφαλή επαναπατρισμό.
- Με Υπηρεσίες και Μονάδες παροχής, προστασίας και αρωγής (ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ), καθώς και με Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΕΚΚΥΘΑ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΚΛΙΜΑΚΑ και ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ) μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, καθώς και της Γενικής Γραμματείας Υγείας - Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) σε 19 περιπτώσεις.

Επισημαίνεται ότι, η πλειονότητα των θυμάτων βρίσκεται νόμιμα στη Χώρα μας και για το λόγο αυτό δήλωσαν στις επιληφθείσες Υπηρεσίες ότι δεν επιθυμούν να τεθούν υπό την προστασία της Πολιτείας και έχουν ήδη αναχωρήσει για τις πατρίδες τους, ενώ ένας μικρός αριθμός βρίσκεται ακόμα στη χώρα μας.

Πίνακας παροχής αρωγής και προστασίας στα θύματα:

ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	Παροχή αρωγής & προστασίας	Διάταξη Εισαγγελέα	*Συνεργασία ΚΟ & ΜΚΟ	Συνεργασία με Διπλωματικές Αρχές	Συνεργασία με Δ.Ο.Μ.
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	1		1	1	1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ	2		2		2
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	2	1	2		2
ΝΙΓΗΡΙΑ	4	4	4		
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ	2	2	1		1
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	43	10	7	32	4
ΡΩΣΙΑΣ	3	3	2		2
Τελικό Σύνολο	57	20	19	33	12

Ο ρόλος των ΜΚΟ στην αρωγή προς τα θύματα του trafficking

Σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος με σκοπό την εμπορία ανθρώπων λαμβάνει η αρωγή και προστασία προς τα θύματα trafficking. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαθέτουν ευέλικτους μηχανισμούς και μπορούν να συμμετάσχουν ενεργά στον τομέα της υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων και της πρόληψης. Οι ΜΚΟ αποτελούν το συνεκτικό κρίκο ανάμεσα στο θύμα και τις αρχές, ώστε να επιτευχθεί η εξάρθρωση και η ποινική δίωξη των δικτύων σωματεμπορίας. Επίσης, κατέχουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των θυμάτων. Παρόλα αυτά, για να υπάρξει πραγματική συνεργασία η συμμετοχή των ΜΚΟ πρέπει να αναγνωρίζεται μέσα από:

- Τον έλεγχο της ανάπτυξης των ενεργειών που έχουν σχεδιαστεί για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων,
- Την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και μέτρων που έχουν συμφωνηθεί,
- Το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- Την πρόληψη και τις δραστηριότητες ενημέρωσης στο ευρύ κοινό,
- Την εκπαίδευση των επαγγελματιών και την παροχή πληροφοριών στις αρχές.

➤ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ³³

Υψηλό το κόστος από τρομοκρατία και προσφυγική κρίση /Νέα τάξη πραγμάτων δημιουργούν οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι και το «προσφυγικό πρόβλημα» για τις αγορές και τις οικονομίες

Νέα τάξη πραγμάτων δημιουργούν οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι και το «προσφυγικό πρόβλημα» για τις αγορές και τις οικονομίες, ενώ, καθώς ο γεωπολιτικός κίνδυνος γιγαντώνεται, οι αναλυτές θεωρούν ότι οι εξελίξεις πλήττουν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Παράλληλα το άμεσο κόστος της τρομοκρατίας παγκοσμίως εκτιμάται ότι σημείωσε άνοδο 61% τον τελευταίο χρόνο, ενώ τη διετία 2015-2016 αναμένονται 3.700.000 αιτήσεις ασύλου στην ευρωζώνη, με το άμεσο κόστος ανά πρόσφυγα να εκτιμάται στα 1.000 ευρώ μηνιαίως.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Οικονομικών και Ειρήνης (Institute for Economics and Peace – IEP), το κόστος της τρομοκρατίας παγκοσμίως, όπως αποτυπώνεται από την απώλεια ανθρώπινων ζώων, την καταστροφή περιουσιακών στοιχείων και από τα λύτρα που δόθηκαν, αυξήθηκε κατά 61% το περασμένο έτος φθάνοντας στο ύψος-ρεκόρ των 52,9 δισ. δολαρίων, ενώ οι δαπάνες των κρατών για τις εθνικές υπηρεσίες ασφαλείας εκτινάχθηκαν στα 117 δισ. δολάρια. Παράλληλα 32.658 άνθρωποι έχασαν πέρυσι τη ζωή τους εξαιτίας τρομοκρατικών επιθέσεων σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση των τελευταίων 15 ετών, με το 78% εξ αυτών να αφορά πέντε μόλις χώρες: Ιράν, Νιγηρία, Αφγανιστάν, Πακιστάν και Συρία. Ωστόσο από το 2011 παρατηρείται η τάση η τρομοκρατία να επηρεάζει όλο και περισσότερες χώρες, ενώ το 2014 τρομοκρατικά χτυπήματα σημειώθηκαν σε 93 χώρες, τις περισσότερες από ποτέ.

Απειλή για τη Δύση

Βέβαια τα τρομοκρατικά γεγονότα στο Παρίσι, καθώς επίσης και η συντριβή του ρωσικού αεροσκάφους στη χερσόνησο του Σινά, έχουν ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο, με το Ισλαμικό Κράτος να θεωρείται η πλουσιότερη τρομοκρατική οργάνωση με πλούτο που αγγίζει τα 2 δισ. δολάρια, αντικαθιστώντας, όπως εκτιμά το IEP, την Αλ Κάιντα ως τη μεγαλύτερη απειλή για τη Δύση. Το ISIS, όπως εκτιμάται, κερδίζει σε ημερήσια βάση περί το 1,5 εκατ. δολάρια από την πώληση πετρελαίου, με τους αναλυτές να κάνουν λόγο για την αναγκαιότητα της κήρυξης και ενός οικονομικού πολέμου στο Ισλαμικό Κράτος που θα υπονομεύσει την ικανότητά του να λειτουργεί ως έθνος-κράτος.

³³ <https://www.tovima.gr/2015/11/21/finance/ypsilo-to-kostos-apo-tromokratia-kai-prosfygiki-krisi/>

Η Citigroup, αναφερόμενη στο Ισλαμικό Κράτος, αναφέρει πως «έχουμε αναθεωρήσει προς τα πάνω τον παράγοντα του κινδύνου όχι μόνο για τη Μέση Ανατολή αλλά και για τη Δύση, όπως και τις πιθανότητες για μια διεθνή στρατιωτική επέμβαση». Για τους αναλυτές οι επιθέσεις στο Παρίσι μπορεί να έχουν εκτεταμένες επιπλοκές στο μέλλον της ευρωζώνης και το επιχειρείν στα κράτη-μέλη. Είναι πιθανόν να αυξηθούν οι πιέσεις για το κλείσιμο των συνόρων. Μπορεί να αναζωπυρωθεί μια διαμάχη για την ιδιωτικότητα και την παρακολούθηση, με συνέπειες στις εταιρείες τεχνολογίας. Ο τουρισμός και το εμπόριο υφίστανται πλήγμα.

Η ελεύθερη μετακίνηση

Παράλληλα η μεγαλύτερη κατάκτηση της Ευρώπης είναι τα ανοιχτά σύνορα και η ελεύθερη μετακίνηση. Πρέπει να προστατευθεί αυτό το δικαίωμα, παρά την ανάγκη να δοθεί έμφαση στην ασφάλεια, καθώς το κόστος από μια αντιστροφή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα είναι τεράστιο. Εν τω μεταξύ οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι έρχονται σε μια στιγμή που η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με μια «προσφυγική κρίση». Οι πολεμικές συγκρούσεις στη Συρία εκτιμάται ότι έχουν εκτοπίσει περί τα 11 εκατ. ανθρώπους (7 εκατ. στο εσωτερικό και 4 εκατ. στο εξωτερικό).

Η προσφυγική κρίση αποτελεί μια ανθρωπιστική, πολιτική, κοινωνική και οικονομική πρόκληση για την Ευρώπη, εκτιμά σε ειδική μελέτη της η Citigroup, η οποία αναμένει συνολικά 3.700.000 αιτήσεις ασύλου στην ΕΕ τη διετία 2015-2016. Οι βραχυχρόνιες επιπτώσεις εκτιμά ότι θα είναι περιορισμένες καθώς αναμένει αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών κατά 6 δισ. ευρώ το 2015 και κατά 23 δισ. ευρώ το 2016.

Επιρροή σε οικονομίες

Υποθέτοντας ότι η περίοδος επεξεργασίας των αιτήσεων για άσυλο θα είναι κατά μέσον όρο 12 μήνες, εκτίμηση είναι πως οι δαπάνες ανά πρόσφυγα μηνιαίως θα κυμανθούν στα 1.000 ευρώ. Παράλληλα περίπου 900.000 πρόσφυγες εκτιμάται ότι θα ενσωματωθούν ενισχύοντας το εργατικό δυναμικό στην ευρωζώνη ως το τέλος του 2017.

Οι μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στον δυτικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ θα εξαρτηθούν από την πορεία ενσωμάτωσης των μεταναστών, με τις μεγάλες οικονομίες, όπως η Γερμανία να σημειώνουν ιστορικά τα καλύτερα αποτελέσματα στον τομέα αυτόν. Βασικός κίνδυνος παραμένει το πολιτικό ρίσκο, καθώς μετά και τις τελευταίες εξελίξεις ενδεχόμενη ενίσχυση των ακροδεξιών και λαϊκιστικών κομμάτων θα μπορούσε να αυξήσει την επιρροή τους σε βασικές οικονομίες της ευρωζώνης.

Η πτώση της δημοτικότητας της καγκελαρίου Μέρκελ εξαιτίας του Μεταναστευτικού δεν αποτελεί θετική εξέλιξη, ενώ οι φωνές που κάνουν λόγο για «κλείσιμο των συνόρων» πλήττουν τα θεμέλια της

ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Εξάλλου, περίπου 60 εκατ. άτομα σε όλον τον κόσμο έχουν εκτοπιστεί βιαιώς από τις εστίες τους το 2015 καθιστώντας το προσφυγικό ζήτημα μια παγκόσμια πολιτική πρόκληση.

Πόσο τρομάζουν τις αγορές οι επιθέσεις τρομοκρατών

Ιστορικά οι τρομοκρατικές ενέργειες δεν δείχνουν να εκτροχιάζουν τις οικονομικές τάσεις στις ώριμες δυτικές οικονομίες, παρατηρεί ο **Holger Schmieding**, επικεφαλής οικονομολόγος της Berenberg. Μετά π.χ. τις βομβιστικές επιθέσεις της 7ης Ιουλίου του 2005 στο Λονδίνο από τέσσερις βρετανούς μουσουλμάνους, η ιδιωτική κατανάλωση στη Βρετανία αυξήθηκε κατά 0,7% σε τριμηνιαία βάση το τρίτο τρίμηνο του 2005 ακολουθώντας την τάση. Παράλληλα, μετά το πολλαπλό τρομοκρατικό χτύπημα στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Μαδρίτης που προκάλεσε τον θάνατο 191 ανθρώπων, ενώ οι τραυματίες ξεπέρασαν τους 1.800, η ιδιωτική κατανάλωση στη χώρα αυξήθηκε κατά 1,2% το δεύτερο τρίμηνο του 2014, ενώ μετά την 11 Σεπτεμβρίου 2001 και τις τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον στόχων στις Ηνωμένες Πολιτείες οι καταναλωτικές δαπάνες αυξήθηκαν.

Η 11^η Σεπτεμβρίου

Αν μάλιστα η χρηματιστηριακή αγορά θεωρείται βαρόμετρο του οικονομικού κλίματος, τότε η αποκατάστασή του ήταν άμεση. Στη Νέα Υόρκη, στη Μαδρίτη και στο Λονδίνο καταγράφηκαν αρχικά απώλειες, αλλά έπειτα από κάποιες εβδομάδες το κλίμα αποκαταστάθηκε και οι ζημιές διαγράφηκαν. Πάντως μπορεί π.χ. η Wall Street να ανέκαμψε μετά την 11η Σεπτεμβρίου σχετικά γρήγορα, το πραγματικό οικονομικό κόστος όμως εκτιμάται ότι ήταν πολύ υψηλό φθάνοντας στα 3,3 τρισ. δολάρια.

Έρευνα των «New York Times» έδειξε ότι το κόστος των επιθέσεων περιλαμβάνει 55 δισ. Δολάρια σε σωματική βλάβη, 123 δισ. δολάρια σε οικονομικές ζημιές, 589 δισ. δολάρια για την ίδρυση υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας, 1,6 τρισ. δολάρια στη χρηματοδότηση πολέμων και 867 δισ. δολάρια σε δαπάνες για τη συνέχιση αυτών των πολέμων και την περίθαλψη των βετεράνων.

Σύμφωνα με αναλυτές, οι κλάδοι που θα επηρεαστούν στην Ευρώπη το τρέχον διάστημα είναι η ασφάλιση, τα ταξίδια και η αναψυχή. Το αποκαλούμενο ασφάλιστρο κινδύνου (risk premium) θα αυξηθεί καθώς κανείς δεν ξέρει αν θα υπάρξουν νέες τρομοκρατικές επιθέσεις. Ασφαλή ενεργητικά θα ανεβούν μερικώς, ενώ και η όποια πίεση στις ευρωπαϊκές αγορές θα είναι βραχυπρόθεσμη, λένε οι αναλυτές.

Ο γεωπολιτικός κίνδυνος αυξάνεται

Το χτύπημα στην καρδιά του δυτικού πολιτισμού αντιπροσωπεύει μια νέα φάση στη στρατηγική του ISIS, εκτιμά ο **Steen Jakobsen**, επικεφαλής οικονομολόγος της Saxo Bank, θεωρώντας ότι οι χρηματοπιστωτικές αγορές δεν είναι έτοιμες για τον επικείμενο γεωπολιτικό κίνδυνο.

“Έχουμε φτάσει στο σημείο να αγνοούμε τους γεωπολιτικούς κινδύνους στις αγορές για στατιστικούς λόγους, καθώς στην πρόσφατη ιστορία οι κίνδυνοι αυτοί πολύ σπάνια έχουν επηρεάσει την ικανότητα της αγοράς να συνεχίσει να εξελίσσεται” αναφέρει ο ίδιος.

«Είναι πρόωρο να πει κανείς αν αυτό οφείλεται στην ικανότητα αντίδρασης μέσω της νομισματικής πολιτικής, η οποία πάντα συνίσταται στη μείωση των επιτοκίων, ή αν πρόκειται για θεμελιώδη τάση απονομής υπερβολικά υψηλού ασφαλίστρου σε τέτοια γεγονότα. Ωστόσο, τείνω να πιστεύω πως τα χαμηλά επιτόκια αποτελούν τον βασικό παράγοντα» αναφέρει.

Με άλλα λόγια, όπως έχει δείξει η άνοδος του κόστους κεφαλαίου τους τελευταίους 18 μήνες, τα προβλήματα που προκαλούν τα επιτόκια αυξάνονται, με αποτέλεσμα να υποχωρεί η στήριξη για ενδεχόμενους γεωπολιτικούς κινδύνους. Τα γεγονότα στο Παρίσι θα μπορούσαν να είναι η αρχή του τέλους για την αδιαφορία προς τα γεωπολιτικά ζητήματα. Το γεγονός ότι το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την ευθύνη αποτελεί βασική αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας του. Παραδοσιακά η τρομοκρατική δράση του περιοριζόταν στις περιοχές που ελέγχει στη Συρία και το Αφγανιστάν».

Τώρα όμως μεταφέρεται η μάχη σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κατάσταση θα επιδεινωθεί προτού υπάρξει κάποια βελτίωση, καθώς το κουτί της Πανδώρας που άνοιξε με τον πόλεμο στο Ιράκ δεν πρόκειται να κλείσει σύντομα.

Το Παρίσι αποτελεί ένα ακόμη κάλεσμα αφύπνισης της αγοράς αναφορικά με τους γεωπολιτικούς κινδύνους, τη χαμηλή επένδυση στον τομέα της εκπαίδευσης και της βασικής έρευνας και κυρίως τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζουμε να αγνοούμε γεγονότα: τον πόλεμο στο Ιράκ, την κατάσταση στη Συρία και στο Λίβανο, τους πρόσφυγες, τις ανισότητες, την απουσία μεταρρυθμίσεων, τις κοινωνίες που στηρίζονται στον δανεισμό και την έλλειψη παιδείας και παραγωγικότητας.

▪ **Η ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ³⁴**

Η Στρατηγική δέσμευση της ΕΕ είναι: “Να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία συνολικά με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να καταστεί η Ευρώπη ασφαλέστερη, επιτρέποντας έτσι στους πολίτες της να ζουν σε μια περιοχή ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης”.

Η τρομοκρατία αποτελεί απειλή για όλα τα κράτη και όλους τους λαούς. Συνιστά σοβαρή απειλή για την ασφάλειά μας, για τις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών μας και για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών μας, ιδίως καθώς στοχεύει αδιακρίτως αθώους ανθρώπους. Η τρομοκρατία είναι εγκληματική και αδικαιολόγητη υπό οποιεσδήποτε συνθήκες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν ολόένα και πιο ανοικτό χώρο δραστηριοτήτων, στο οποίο οι εσωτερικές και οι εξωτερικές πτυχές της ασφάλειας είναι αλληλένδετες. Είναι ένας χώρος αυξανόμενης αλληλεξάρτησης, που επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, ιδεών, τεχνολογιών και πόρων. Είναι ένα περιβάλλον του οποίου κάνουν κατάχρηση οι τρομοκράτες προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Στο πλαίσιο αυτό, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας είναι απαραίτητη η συντονισμένη και συλλογική ευρωπαϊκή δράση με πνεύμα αλληλεγγύης.

Οι τέσσερις πυλώνες της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της ΕΕ - πρόληψη, προστασία, καταδίωξη και αντίδραση - συνιστούν μια συνολική και αναλογική αντίδραση στη διεθνή τρομοκρατική απειλή. Η Στρατηγική απαιτεί προσπάθεια σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο για τη μείωση της τρομοκρατικής απειλής και της τρωτότητάς μας σε επιθέσεις. Η Στρατηγική καθορίζει τους στόχους μας για την πρόληψη της στρατολόγησης νέων τρομοκρατών, για τη βελτίωση της προστασίας δυνητικών στόχων, για τη διενέργεια ερευνών για μέλη των υφισταμένων δικτύων και καταδίωξή τους και για τη βελτίωση της ικανότητάς μας για αντίδραση και αντιμετώπιση των συνεπειών από τρομοκρατικές επιθέσεις.

³⁴ Η ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ/14469/4/05 REV 4

Κοινό οριζόντιο σημείο και στους τέσσερις πυλώνες της Στρατηγικής της Ένωσης αποτελεί ο ρόλος της Ένωσης ανά τον κόσμο. Όπως καθορίζεται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας, με την εξωτερική δράση της η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλαμβάνει την ευθύνη να συμβάλλει στην παγκόσμια ασφάλεια και στην οικοδόμηση ενός ασφαλέστερου κόσμου. Ενεργώντας δια μέσου και σε συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη και άλλους διεθνείς ή περιφερειακούς οργανισμούς, η ΕΕ θα εργασθεί για την επίτευξη διεθνούς κοινής αντίληψης και για την προώθηση διεθνών προτύπων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η ΕΕ θα προωθήσει τις προσπάθειες στα Ηνωμένα Έθνη για την ανάπτυξη μιας συνολικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η συνέχιση της αντιμετώπισης της αντιτρομοκρατίας, ως υψηλής προτεραιότητας στο διάλογο με βασικές χώρες εταίρους, περιλαμβανομένων των ΗΠΑ, θα αποτελέσει επίσης κεντρικό μέρος της ευρωπαϊκής προσέγγισης.

Δεδομένου ότι η σημερινή διεθνής τρομοκρατική απειλή επηρεάζει και έχει τις ρίζες της σε πολλά μέρη του κόσμου, έξω από την ΕΕ, θα είναι ζωτικής σημασίας η συνεργασία με τρίτες χώρες προτεραιότητας και η παροχή βοήθειας σε αυτές, συμπεριλαμβανομένης της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας. Τέλος, στοιχεία καίριας σημασίας της Στρατηγικής, θα είναι η προσπάθεια για την επίλυση συγκρούσεων και για την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης και της δημοκρατίας, ως μέρος του διαλόγου και της συμμαχίας μεταξύ πολιτισμών και θρησκευτικών δογμάτων, ώστε να αντιμετωπιστούν τα κίνητρα και οι διαρθρωτικοί παράγοντες που ενισχύουν την ριζοσπαστικοποίηση.

ο ΠΡΟΛΗΨΗ

Προκειμένου να προληφθεί η στροφή ατόμων προς την τρομοκρατία και να ανακοπεί η εμφάνιση νέας γενιάς τρομοκρατών, η ΕΕ συμφώνησε για μια συνολική στρατηγική και πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία. Η στρατηγική αυτή επικεντρώνεται στην καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης σε τρομοκρατικές ομάδες, όπως η Αλ Κάιντα και οι ομάδες τις οποίες εμπνέει, δεδομένου ότι ο τύπος αυτός τρομοκρατίας αντιπροσωπεύει σήμερα την κυριότερη απειλή για την Ένωση ως σύνολο.

Η τρομοκρατία δεν μπορεί ποτέ να δικαιολογηθεί. Δεν μπορούν να υπάρχουν δικαιολογίες ή ατιμωρησία για τρομοκρατικές πράξεις. Η συντριπτική πλειοψηφία των Ευρωπαίων, ανεξάρτητα από πεποιθήσεις, δεν αποδέχεται τις εξτρεμιστικές ιδεολογίες. Ακόμη και μεταξύ των ολιγάριθμων εκείνων ατόμων που τις αποδέχονται, λίγοι μόνον από αυτούς στρέφονται τελικά στην τρομοκρατία. Η απόφαση για ανάμιξη σε τρομοκρατικές δραστηριότητες ποικίλλει από άτομο σε άτομο, μολονότι τα κίνητρα για

μια τέτοια απόφαση είναι συχνά παρόμοια. Πρέπει να προσδιοριστούν και να καταπολεμηθούν οι μεθόδους, η προπαγάνδα και οι συνθήκες υπό τις οποίες ορισμένα άτομα στρέφονται στην τρομοκρατία.

Το έργο της καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία εναπόκειται κατά πρώτον και κύριο στα κράτη μέλη, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, η προσπάθεια της ΕΕ στον τομέα αυτόν, περιλαμβανομένης της συνεισφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μπορεί να παράσχει ένα σημαντικό πλαίσιο που να βοηθήσει το συντονισμό των εθνικών πολιτικών, την ανταλλαγή πληροφοριών και τον καθορισμό ορθών πρακτικών. Αλλά η αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης υπερβαίνει τις δυνάμεις των κυβερνήσεων μόνων τους, και θα απαιτήσει την πλήρη συμμετοχή των πληθυσμών στην Ευρώπη και πέρα από την Ευρώπη.

Υπάρχουν πρακτικά βήματα τα οποία ένα άτομο πρέπει να κάνει ώστε να αναμιχθεί σε τρομοκρατικές δραστηριότητες. Η δυνατότητα κάποιου να θέτει τις ιδέες του σε εφαρμογή έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό από την παγκοσμιοποίηση: η ευκολία στην πραγματοποίηση ταξιδιών, στη μεταφορά χρημάτων και στην επικοινωνία - συμπεριλαμβανομένου μέσω του διαδικτύου - συνεπάγονται ευχερέστερη πρόσβαση σε ριζοσπαστικές ιδέες και κατάρτιση. Πρέπει να στοχεύουμε αυτές τις συμπεριφορές π.χ. μέσω της τοπικής αστυνόμευσης και της παρακολούθησης ταξιδιών σε ζώνες συγκρούσεων. Χρειάζομαστε επίσης την παρακώλυση αυτής της συμπεριφοράς, με τον περιορισμό των δραστηριοτήτων των ατόμων εκείνων που διαδραματίζουν ρόλο στη ριζοσπαστικοποίηση, με την πρόληψη της πρόσβασης στην εκπαίδευση τρομοκρατών, με τη δημιουργία ισχυρού νομικού πλαισίου, ώστε να προλαμβάνεται η υποκίνηση τέτοιων δραστηριοτήτων και η στρατολόγηση και με την εξέταση τρόπων, ώστε να παρεμποδίζεται η στρατολόγηση τρομοκρατών μέσω του διαδικτύου.

Η διάδοση μιας ιδιαίτερης και εξτρεμιστικής αντίληψης για τον κόσμο οδηγεί ορισμένα άτομα στο να εξετάζουν και να δικαιολογούν τη βία. Για παράδειγμα, στα πλαίσια του πλέον πρόσφατου κύματος τρομοκρατίας, ο πυρήνας του προβλήματος έγκειται στη διαστρεβλωτική προπαγάνδα με την οποία οι ανά τον κόσμο συγκρούσεις παρουσιάζονται ως υποτιθέμενη απόδειξη της σύγκρουσης μεταξύ της Δύσης και του Ισλάμ. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι οι φωνές της μετριοπαθούς κοινής γνώμης θα επικρατήσουν έναντι εκείνων του εξτρεμισμού, με τη δραστηριοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και των θρησκευτικών ομάδων που απορρίπτουν τις ιδέες των τρομοκρατών και των εξτρεμιστών που υποκινούν τη βία. Και θα πρέπει να αρθρώσουμε και να μεταφέρουμε το μήνυμά μας με αποτελεσματικότερο τρόπο, ώστε να αλλάξει η αντίληψη για τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές πολιτικές. Επίσης, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι οι πολιτικές μας δεν θα ενεργούν διχαστικά. Τούτο θα βοηθηθεί από την ανάπτυξη μιας φρασεολογίας μη φορτισμένης συναισθηματικά.

Υπάρχουν ορισμένες κοινωνικές συνθήκες οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον το οποίο να διευκολύνει τη ριζοσπαστικοποίηση ορισμένων ατόμων. Οι συνθήκες αυτές περιλαμβάνουν την κακή ή αυταρχική διακυβέρνηση, τον ταχύ αλλά ανεξέλεγκτο εκσυγχρονισμό, και την έλλειψη πολιτικών ή οικονομικών προοπτικών και εκπαιδευτικών δυνατοτήτων. Στο εσωτερικό της Ένωσης οι παράγοντες αυτοί δεν είναι γενικά παρόντες, αλλά σε μεμονωμένα τμήματα του πληθυσμού ενδέχεται να υπάρχουν. Για να αντιμετωπίσουμε τούτο, θα πρέπει εκτός της Ένωσης να προωθήσουμε με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα τη χρηστή διακυβέρνηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, καθώς επίσης και την εκπαίδευση και την οικονομική ευημερία και να ενεργοποιηθούμε για την επίλυση συγκρούσεων. Επίσης θα πρέπει να στοχεύουμε στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων και των διακρίσεων εκεί όπου αυτές υπάρχουν και στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και της μακροπρόθεσμης ενσωμάτωσης, εφόσον χρειάζεται.

Η ριζοσπαστικοποίηση και η στρατολόγηση αποτελούν διεθνές φαινόμενο. Πολλά είναι εκείνα που μπορούμε να κάνουμε με τους υπερπόντιους εταίρους μας, ώστε να τους βοηθήσουμε στην κατάπολήψη της ριζοσπαστικοποίησης, συμπεριλαμβανομένου μέσω προγραμμάτων συνεργασίας με τρίτες χώρες και βοήθειας προς αυτές και μέσω της συνεργασίας στα πλαίσια διεθνών οργανισμών.

Βασικές προτεραιότητες για την «Πρόληψη» είναι:

- Η ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων με στόχο τις προβληματικές συμπεριφορές και την αντιμετώπισή τους, και ιδίως της κατάχρησης του διαδικτύου.
- Η αντιμετώπιση της υποκίνησης και στρατολόγησης σε βασικής σημασίας είδη περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα τις φυλακές και τους τόπους θρησκευτικής εκπαίδευσης ή λατρείας, ιδίως μέσω της εφαρμογής νομοθεσίας για τον χαρακτηρισμό αυτών των συμπεριφορών ως εγκλημάτων.
- Η ανάπτυξη ενημερωτικής και επικοινωνιακής στρατηγικής ώστε να επεξηγούνται καλύτερα οι πολιτικές της ΕΕ.
- Η προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, της δημοκρατίας, της εκπαίδευσης και της οικονομικής ευημερίας, μέσω προγραμμάτων παροχής βοήθειας από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη.
- Η ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου εντός και εκτός της Ένωσης.
- Η ανάπτυξη φρασεολογίας μη συναισθηματικά φορτισμένης για τη συζήτηση αυτών των θεμάτων.
- Η συνέχιση της έρευνας και η ανταλλαγή αναλύσεων και εμπειριών για την πρόοδο της εκ μέρους μας κατανόησης αυτών των προβλημάτων και για την ανάπτυξη πολιτικών αντίδρασης.

ο ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Η προστασία αποτελεί βασικό τμήμα της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της ΕΕ. Πρέπει να ενισχυθεί η άμυνα σε βασικούς στόχους, καθιστώντας τους στόχους λιγότερο ευάλωτους σε επιθέσεις, καθώς επίσης και μειώνοντας τις επιπτώσεις που θα συνεπάγεται μια επίθεση.

Μολονότι τα κράτη μέλη έχουν την πρωταρχική ευθύνη για τη βελτίωση της προστασίας των βασικών στόχων, η αλληλεξάρτηση της συνοριακής ασφάλειας, των μεταφορών και άλλων διασυνοριακών υποδομών απαιτούν την ανάληψη αποτελεσματικής συλλογικής δράσης της ΕΕ. Σε τομείς όπου υφίστανται καθεστώτα ασφαλείας σε ενωσιακό επίπεδο, όπως είναι η ασφάλεια των συνόρων και των μεταφορών, η ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ιδίως έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας. Η περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, με την παροχή στήριξης από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, θα δημιουργήσει ένα σημαντικό πλαίσιο μέσα στο οποίο τα κράτη μέλη θα μπορούν να συντονίζουν τις πολιτικές τους, να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα αντίδρασης που αναπτύσσονται σε εθνικό επίπεδο, να καθορίζουν ορθές πρακτικές και να συνεργάζονται για την ανάπτυξη νέων ιδεών.

Χρειάζεται να ενισχυθεί η προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, ώστε να καταστεί δυσχερέστερο για γνωστούς τρομοκράτες ή υπόπτους τρομοκρατίας να εισέρχονται ή να δρουν στο εσωτερικό της Ένωσης. Οι τεχνολογικές βελτιώσεις, τόσο για τη συγκέντρωση, όσο και για την ανταλλαγή δεδομένων για τους επιβάτες, και η προσθήκη βιομετρικών πληροφοριών στα έγγραφα ταυτότητας και τα ταξιδιωτικά έγγραφα, θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των ελέγχων στα σύνορά μας και θα αυξήσουν το αίσθημα ασφαλείας των πολιτών μας. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία διαχείρισης των Συνόρων (FRONTEX) θα έχει έναν ρόλο να διαδραματίσει στην παροχή αξιολόγησης κινδύνων, ως μέρος των προσπάθειας για την ενίσχυση των ελέγχων και της εποπτείας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Η δημιουργία του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις και η δεύτερη γενιά του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν θα εξασφαλίσουν στις αρχές μας τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών και πρόσβασης σε αυτές καθώς και, εν ανάγκη, τη δυνατότητα άρνησης εισόδου στο χώρο του Σένγκεν.

Πρέπει επίσης να εργαστούμε συλλογικά για την αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας στις μεταφορές. Πρέπει να ενισχύσουμε την προστασία των αερολιμένων και των θαλάσσιων λιμένων και τους κανόνες ασφαλείας των αεροσκαφών για την αποτροπή τρομοκρατικών επιθέσεων, καθώς και να αντιμετωπίσουμε τα τρωτά σημεία στις εγχώριες και τις υπερπόντιες μεταφορές. Τα μέτρα αυτά θα αναπτυχθούν με συνδυασμό ειδικών αξιολογήσεων της απειλής και της τρωτότητας, με την εφαρμογή της συμφωνημένης νομοθεσίας της ΕΕ για την ασφάλεια στις αεροπορικές και τις θαλάσσιες μεταφορές, και με την επίτευξη συμφωνίας για μια αναθεωρημένη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την ας-

φάλεια στις αεροπορικές μεταφορές. Υπάρχει επίσης πεδίο για τη συνεργασία, ώστε να αυξηθεί η οδική και η σιδηροδρομική ασφάλεια. Για τη στήριξη της προσπάθειας σε όλους αυτούς τους τομείς, η πολιτική έρευνας και ανάπτυξης της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων E&A της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να εξακολουθήσουν να περιλαμβάνουν έρευνα για τις πτυχές ασφαλείας που συνδέονται με την τρομοκρατία.

Η μείωση της τρωτότητας των ζωτικής σημασίας υποδομών στην Ευρώπη απέναντι σε υλικές ή ηλεκτρονικές επιθέσεις είναι καίριας σημασίας. Για την περαιτέρω ενίσχυση της προστασίας μας, συμφωνήσαμε να καταρτίσουμε ένα πρόγραμμα εργασιών με στόχο τη βελτίωση της προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας στην Ευρώπη. Θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε για τον σκοπό αυτόν, αναπτύσσοντας μια προσέγγιση περί επικινδυνότητας που να αναγνωρίζει την απειλή από την τρομοκρατία ως προτεραιότητα. Πρέπει επίσης να εξασφαλίσουμε ότι η συλλογική μας προσπάθεια, και ιδίως οι ερευνητικές προσπάθειες της ΕΕ, θα συμβάλουν στην ανάπτυξη μεθοδολογιών για την προστασία χώρων, όπου συγκεντρώνονται πλήθη και άλλων ευάλωτων στόχων, από επιθέσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, πρέπει να συνεργαστούμε με εταίρους και με διεθνείς οργανισμούς για την ασφάλεια των μεταφορών και για τη μη διάδοση πυρηνικών, ακτινοβόλων, βιολογικών και χημικών υλικών και φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, καθώς και για την παροχή τεχνικής συνδρομής για προστατευτική διασφάλιση σε τρίτες χώρες προτεραιότητας ως συστατικό στοιχείο των ευρύτερων προγραμμάτων μας τεχνικής βοήθειας.

Βασικές προτεραιότητες για την «Προστασία» είναι:

- Η πραγματοποίηση βελτιώσεων για την ασφάλεια των διαβατηρίων της ΕΕ μέσω της εισαγωγής των βιομετρικών δεδομένων.
- Η δημιουργία του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και της δεύτερης γενεάς του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SISII).
- Η μέσω της Υπηρεσίας διαχείρισης των Συνόρων (FRONTEX) αποτελεσματική ανάλυση κινδύνων για τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.
- Η εφαρμογή συμφωνημένων κοινών προτύπων για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας, των λιμένων και των θαλάσσιων μεταφορών.
- Η επίτευξη συμφωνίας για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας.
- Η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ και σε κοινοτικό επίπεδο.

ο **ΚΑΤΑΔΙΩΞΗ**

Θα προχωρήσει η περαιτέρω ενίσχυση και υλοποίηση των δεσμεύσεων της ΕΕ για την παρακώλυση των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων και για την καταδίωξη των τρομοκρατών και πέραν των εσωτερικών συνόρων. Στόχοι είναι η παρεμπόδιση των σχεδίων των τρομοκρατών, η παρακώλυση των δικτύων τους και των δραστηριοτήτων των στρατολόγων στην τρομοκρατία, η αποκοπή της χρηματοδότησης των τρομοκρατών και της πρόσβασής τους σε υλικά για την πραγματοποίηση επιθέσεων, καθώς και η προσαγωγή τους στη δικαιοσύνη με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου.

Όπως συμφωνήθηκε στο Πρόγραμμα της Χάγης, τα κράτη μέλη, παράλληλα με τη διατήρηση της εθνικής ασφάλειας θα εστιάζουν επίσης την προσοχή στην ασφάλεια της Ένωσης ως συνόλου. Η Ένωση θα στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών για την παρακώλυση των τρομοκρατών ενθαρρύνοντας τη μεταξύ τους ανταλλαγή γενικών και ειδικών πληροφοριών, παρέχοντας κοινές αναλύσεις για την απειλή και ενισχύοντας την επιχειρησιακή συνεργασία για την επιβολή του νόμου.

Σε εθνικό επίπεδο οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για τη συγκέντρωση και ανάλυση πληροφοριών και για τη διενέργεια ερευνών για τρομοκράτες και την καταδίωξή τους, και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπροσαρμόζουν, όπου χρειάζεται, την πολιτική τους αντίδραση και τις νομοθετικές τους διατάξεις. Στο πλαίσιο αυτό, κοινός στόχος είναι η παρακολούθηση της εφαρμογής και η πλήρης συνεκτίμηση των συστάσεων που έχουν προσδιοριστεί κατά τη διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους της ΕΕ. Τα κράτη μέλη θα υποβάλουν εκθέσεις σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους βελτίωσαν τις εθνικές τους ικανότητες και μηχανισμούς υπό το πρίσμα αυτών των συστάσεων.

Η ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης της απειλής είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη κοινών πολιτικών αντίδρασης στην απειλή. Με την πραγματοποίηση εκτιμήσεων από το Κέντρο Επιχειρήσεων (SITCEN), βάσει των συνεισφορών των υπηρεσιών εθνικής ασφαλείας και των υπηρεσιών πληροφοριών και της Ευρώπης, θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνονται ενημερωμένες αποφάσεις για όλο το φάσμα των πολιτικών της ΕΕ.

Ορισμένα μέσα, όπως το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, αποδεικνύονται σημαντικά εργαλεία για τη διενέργεια ερευνών για τρομοκράτες και την καταδίωξή τους πέραν των εσωτερικών συνόρων. Θα πρέπει τώρα να δοθεί προτεραιότητα σε άλλα πρακτικά μέτρα, ώστε να τεθεί σε πρακτική εφαρμογή η βασική αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων. Βασικής σημασίας μέτρο είναι το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων, το οποίο θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν αποδεικτικά στοιχεία

από άλλες χώρες στην ΕΕ για τη σύλληψη τρομοκρατών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να βελτιώσουν περαιτέρω την πρακτική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών, ιδίως μεταξύ της Ευρωπόλ και της Eurojust. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να συσταθούν, όπου χρειάζεται, κοινές ομάδες έρευνας για τις διασυνοριακές έρευνες. Η αξιολόγηση της εφαρμογής των νομοθετικών μέτρων θα είναι σημαντική και θα δώσει πληροφορίες για τις περαιτέρω εργασίες, τα δε κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των συμφωνημένων νομοθετικών μέτρων, καθώς επίσης και την επικύρωση των σχετικών διεθνών συνθηκών και συμβάσεων, ώστε να εξασφαλίζεται η κατάλληλη νομοθετική αντίδραση στην απειλή.

Για τη μετάβαση από μια *ad hoc* σε μια συστηματική αστυνομική συνεργασία, ένα σημαντικό βήμα θα είναι η ανάπτυξη και πρακτική εφαρμογή της αρχής της διαθεσιμότητας στις πληροφορίες για την επιβολή του νόμου. Επιπροσθέτως, η ανάπτυξη νέων συστημάτων τεχνολογιών των πληροφοριών, όπως είναι το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις και η επόμενη γενεά του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, παράλληλα με την προστασία των δεδομένων που θα παρέχουν, θα πρέπει να παρέχουν και βελτιωμένη πρόσβαση στις αρχές εκείνες που είναι υπεύθυνες για την εσωτερική ασφάλεια, διευρύνοντας έτσι τη βάση πληροφοριών που είναι στη διάθεσή τους. Θα πρέπει επίσης να μελετηθεί η ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με πιθανούς τρομοκράτες και σχετικά με άτομα που έχουν εκτοπισθεί για εγκλήματα σχετικά με την τρομοκρατία.

Θα πρέπει επίσης να αφαιρούνται από τους τρομοκράτες τα μέσα με τα οποία εξαπολύουν επιθέσεις, είτε αμέσως (π.χ. όπλα και εκρηκτικά), είτε εμμέσως (π.χ. πλαστά έγγραφα που επιτρέπουν ταξίδια και διαμονή χωρίς τον εντοπισμό τους). Η ικανότητά τους να επικοινωνούν και να σχεδιάζουν ενέργειες χωρίς να εντοπίζονται θα πρέπει να εμποδιστεί με μέτρα όπως η διατήρηση τηλεπικοινωνιακών δεδομένων. Πρέπει επίσης να τους αφαιρούνται, στο μέτρο του δυνατού, οι ευκαιρίες που προσφέρονται με τις δυνατότητες του διαδικτύου να επικοινωνούν και να διαδίδουν τεχνική εμπειρογνωμοσύνη σχετικά με την τρομοκρατία.

Η δημιουργία εχθρικού περιβάλλοντος για την ανάληψη δραστηριοτήτων από τρομοκράτες προϋποθέτει επίσης την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ΕΕ έχει ήδη θεσπίσει διατάξεις για τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των τρομοκρατών. Το επόμενο στάδιο είναι η εφαρμογή νομοθεσίας σε ενωσιακό επίπεδο σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος και τις (ηλεκτρονικές) μεταφορές μετρητών, και η επίτευξη συμφωνίας για βήματα με στόχο την παρεμπόδιση της μεταφοράς χρημάτων από τρομοκράτες. Επιπροσθέτως, η αντιμετώπιση των καταχρήσεων στον μη κερδοσκοπικό τομέα της οικονομίας παραμένει μια προτεραιότητα. Πρέπει επίσης να εξασφαλίσουμε ότι η διενέργεια ερευνών στο χρηματοοικο-

νομικό τομέα θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος όλων των ερευνών για την τρομοκρατία. Τα μέτρα αυτά, καθώς και άλλα τα οποία βασίζονται στις συστάσεις της διεθνούς Ομάδας Χρηματοοικονομικής δράσης, αποτελούν μέρος της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ για την κατάποληση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Επί του παρόντος μάλιστα διεξάγεται επανεξέταση των επιδόσεων της ΕΕ στον τομέα της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ώστε να εξασφαλιστεί η επικαιροποιημένη προσέγγιση του προβλήματος.

Μεγάλο μέρος των αιτιών της τρομοκρατικής απειλής στην Ευρώπη βρίσκεται έξω από την ΕΕ. Ως εκ τούτου η «καταδίωξη» πρέπει να έχει παγκόσμια διάσταση. Η ΕΕ θα εργαστεί προκειμένου να ενισχυθεί η κοινή διεθνής αντίληψη μέσω των Ηνωμένων Εθνών και άλλων διεθνών οργανισμών και μέσω του διαλόγου και των συμφωνιών (που περιλαμβάνουν αντιτρομοκρατικές ρήτρες) με βασικούς εταίρους, και θα εργαστεί για την επίτευξη συμφωνίας για μια συνολική σύμβαση των ΗΕ κατά της τρομοκρατίας. Θα παρασχεθεί βοήθεια σε χώρες προτεραιότητας, ώστε να βοηθηθούν για να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν τους αναγκαίους μηχανισμούς για την παρακώλυση της τρομοκρατίας, σε συντονισμό με το έργο άλλων δωρητών.

Βασικές προτεραιότητες για την «Καταδίωξη» είναι:

- Η ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων καταπολέμησης της τρομοκρατίας, υπό το πρίσμα των συστάσεων που έχουν γίνει στην αξιολόγηση από τους ομοτίμους όσον αφορά τις εθνικές αντιτρομοκρατικές ρυθμίσεις.
- Η πλήρης αξιοποίηση της Ευρωπόλ και της EUROJUST, ώστε να διευκολυνθεί η αστυνομική και δικαστική συνεργασία και η συνέχιση της ενσωμάτωσης της αξιολόγησης των απειλών από το Κέντρο Επιχειρήσεων (SITCEN) στη διαμόρφωση της αντιτρομοκρατικής πολιτικής.
- Η περαιτέρω προώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένου με την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συγκέντρωσης Απόδεικτικών Στοιχείων.
- Η εξασφάλιση της πλήρους εφαρμογής και αξιολόγησης της ισχύουσας νομοθεσίας καθώς επίσης και η επικύρωση των σχετικών διεθνών συνθηκών και συμβάσεων.
- Η ανάπτυξη της αρχής της διαθεσιμότητας των πληροφοριών για την επιβολή του νόμου.
- Η αντιμετώπιση της πρόσβασης των τρομοκρατών σε όπλα και εκρηκτικά, από τα συστατικά για αυτοσχέδια εκρηκτικά ως τα πυρηνικά, ακτινοβόλα, βιολογικά και χημικά υλικά.
- Η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών, συμπεριλαμβανομένου με την εφαρμογή συμφωνημένης νομοθεσίας, η καταβολή προσπαθειών για την πρόληψη των καταχρήσεων του μη κερδοσκοπικού τομέα, και η επανεξέταση των συνολικών επιδό-

σεων της ΕΕ στον τομέα αυτό.

- Η παροχή τεχνικής συνδρομής για την ενίσχυση της ικανότητας των τρίτων χωρών προτεραιότητας.

ο **ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ**

Δεν μπορούμε να εξαλείψουμε τελείως τον κίνδυνο τρομοκρατικών απειλών. Πρέπει να είμαστε σε θέση να αντιμετωπίζουμε επιθέσεις όταν αυτές συμβαίνουν, αναγνωρίζοντας ότι οι επιθέσεις μπορούν να έχουν επιπτώσεις και πέραν των εσωτερικών συνόρων της ΕΕ. Η αντίδραση σε ένα συμβάν θα είναι συχνά παρόμοια ανεξαρτήτως του αν το συμβάν αυτό έχει φυσικά ή τεχνολογικά αίτια ή οφείλεται σε άνθρωπο. Ως εκ τούτου, τα υφιστάμενα συστήματα αντίδρασης για την αντιμετώπιση των συνεπειών από τις φυσικές καταστροφές μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την ελάφρυνση των επιπτώσεων στους πολίτες από μια τρομοκρατική επίθεση. Κατά την αντίδρασή μας σε τέτοια συμβάντα θα πρέπει να γίνεται πλήρης χρήση των υφισταμένων δομών, συμπεριλαμβανομένου του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, τις οποίες η ΕΕ ανέπτυξε για να αντιδράσει σε άλλες μείζονος σημασίας ευρωπαϊκές και διεθνείς κρίσεις, και θα συντονίζεται με τη δράση άλλων ενεχομένων διεθνών οργανισμών.

Στην περίπτωση γεγονότος με διασυνοριακές επιπτώσεις θα υφίσταται ανάγκη για ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών επιχειρησιακής και πολιτικής φύσεως, συντονισμό των μέσων ενημέρωσης και αμοιβαία επιχειρησιακή στήριξη με όλα τα διαθέσιμα μέσα, περιλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων. Η ικανότητα της ΕΕ να αναλαμβάνει συνεκτική ή συλλογική δράση θα είναι επίσης καίριας σημασίας για μια αποτελεσματική αντίδραση. Η ανάπτυξη ρυθμίσεων για συντονισμό της ΕΕ σε περίπτωση κρίσης, με την υποστήριξη των αναγκαίων επιχειρησιακών διαδικασιών, θα βοηθήσει στη συνεκτικότητα της αντίδρασης της ΕΕ σε τρομοκρατικές επιθέσεις.

Τα κράτη μέλη έχουν τον ηγετικό ρόλο στην πραγματοποίηση της έκτακτης αντίδρασης σε τρομοκρατικό συμβάν στο έδαφός τους. Ωστόσο, παραμένει η ανάγκη να εξασφαλίζεται ότι η ΕΕ συλλογικά, με τη στήριξη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, έχει την ικανότητα να αντιδρά με αλληλεγγύη σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οι οποίες ενδέχεται να υπερβαίνουν τα μέσα ενός μεμονωμένου κράτους μέλους και οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν σοβαρό κίνδυνο για το σύνολο της Ένωσης. Για να εξασφαλιστεί τούτο, είναι σημαντική η επανεξέταση και αναθεώρηση του σημερινού πλαισίου αμοιβαίας υποστήριξης, ήτοι του κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας.

Η ανάπτυξη προσέγγισης, βάσει των κινδύνων για την αξιολόγηση της ικανότητας - με εστίαση της προσοχής στην προετοιμασία για τα συμβάντα εκείνα τα οποία κρίνονται τα πλέον πιθανά να συμβούν και τα οποία θα μπορούσαν να έχουν τις μεγαλύτερες επιπτώσεις - θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να αναπτύξουν τις ικανότητές τους για αντίδραση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Η κοινή βάση δεδομένων της ΕΕ στην οποία απαριθμούνται οι πόροι και τα μέσα με τα οποία τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμβάλουν για την αντιμετώπιση τέτοιων γεγονότων σε άλλα κράτη μέλη ή σε υπερπόντιες περιοχές συμπληρώνει αυτό το έργο.

Η αλληλεγγύη, η παροχή βοήθειας και η παροχή αποζημιώσεων στα θύματα της τρομοκρατίας και στις οικογένειές τους συνιστά αναπόσπαστο μέρος της αντίδρασης στην τρομοκρατία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη χορήγηση της κατάλληλης αποζημίωσης στα θύματα. Με την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών για τις εθνικές ρυθμίσεις, και την ανάπτυξη επαφών μεταξύ των εθνικών ενώσεων των θυμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα επιτρέψει στην ΕΕ να προβεί σε βήματα για ενίσχυση της στήριξης που παρέχεται σε εκείνους που υποφέρουν περισσότερο από τρομοκρατικές επιθέσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει ανάγκη για την παροχή βοήθειας στους πολίτες της ΕΕ σε τρίτες χώρες και για την προστασία και συνδρομή στους στρατιωτικούς και μη στρατιωτικούς μηχανισμούς μας για τις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ. Θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσουμε ότι το έργο μας για την αντίδραση σε καταστροφές θα συντονίζεται στενά με το σχετικό έργο σε διεθνείς οργανισμούς και ιδίως στα Ηνωμένα Έθνη. Τέλος, η τεχνική βοήθεια που παρέχεται από την ΕΕ σε τρίτες χώρες προτεραιότητας θα πρέπει να αποτελεί παράγοντα συνδρομής για τη διαχείριση των συνεπειών των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Βασικές προτεραιότητες για την «Αντίδραση» είναι:

- Η συμφωνία για ρυθμίσεις συντονισμού της ΕΕ σε περίπτωση κρίσεων και για της διαδικασίες επιχειρησιακής στήριξης αυτών.
- Η αναθεώρηση της νομοθεσίας σχετικά με τον κοινοτικό μηχανισμό πολιτικής προστασίας.
- Η ανάπτυξη της αξιολόγησης κινδύνων ως εργαλείου για την ενημέρωση σχετικά με τη δημιουργία ικανοτήτων αντίδρασης σε επίθεση.
- Η βελτίωση του συντονισμού με διεθνείς οργανισμούς για τη διαχείριση της αντίδρασης σε τρομοκρατικές επιθέσεις και της καταστροφές.
- Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η ανάπτυξη προσεγγίσεων σχετικά με την παρο-

χή συνδρομής στα θύματα της τρομοκρατίας και στις οικογένειές τους.

ο **ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ**

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάζει τις προόδους, όσον αφορά τη Στρατηγική, κάθε έξι μήνες. Μία φορά κατά τη διάρκεια κάθε Προεδρίας και πριν από την επανεξέταση της προόδου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα πραγματοποιείται Πολιτικός Διάλογος Υψηλού Επιπέδου για την Αντιτρομοκρατία, με από κοινού συμμετοχή του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ώστε να καθίσταται δυνατό για τα τρία θεσμικά όργανα να εξετάζουν από κοινού τις σχετικές προόδους και να προωθούν τη διαφάνεια και την ισορροπία στην προσέγγιση από την ΕΕ.

Η Στρατηγική αυτή θα συμπληρωθεί με λεπτομερές πρόγραμμα δράσης με την απαρίθμηση όλων των κατάλληλων μέτρων στα πλαίσια των τεσσάρων τομέων της στρατηγικής. Τούτο θα επιτρέπει τη λεπτομερή και σε τακτική βάση παρακολούθηση της προόδου από την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων, με τακτική παρακολούθηση των επόμενων ενεργειών και ενημέρωση από τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

➤ **ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ**³⁵

Το κύριο όργανο της αστυνομικής συνεργασίας είναι η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Ευρωπόλ), η οποία αποτελεί θεμέλιο της ευρύτερης ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής για την εσωτερική ασφάλεια. Τα μέτρα στους τομείς της συνεργασίας και των πολιτικών εξελίσσονται συνεχώς, ενώ δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των απειλών και της εγκληματικότητας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και, όσον αφορά συγκεκριμένα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι συμβατά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τους κανόνες περί προστασίας δεδομένων.

Νομική βάση

Άρθρα 33, (τελωνειακή συνεργασία), 87, 88 και 89 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Στόχοι

Η αποτελεσματική αστυνομική συνεργασία είναι νευραλγικής σημασίας, προκειμένου η Ένωση να μετατραπεί σε χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που θα βασίζεται στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η διασυνοριακή συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου, στην οποία εμπλέκονται οι αστυνομικές, τελωνειακές και άλλες αρχές επιβολής του νόμου, αποβλέπει στην πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση ποινικών αδικημάτων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην πράξη, αυτή η συνεργασία αφορά κατά βάση τις σοβαρές μορφές εγκληματικότητας (οργανωμένο έγκλημα, διακίνηση ναρκωτικών, εμπορία ανθρώπων, εγκλήματα στον κυβερνοχώρο) και την τρομοκρατία.

Επιτεύγματα

○ Απαρχές

Η αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών άρχισε το 1976, μέσω της αποκαλούμενης «ομάδας Trevi», ενός διακυβερνητικού δικτύου εκπροσώπων των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών. Στη συνέχεια, η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθόρισε τα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος που θεμελίωσαν την ανάγκη για αστυνομική συνεργασία (τρομοκρατία, ναρκωτικά και άλλες μορφές διεθνούς εγκληματικότητας). Έθεσε επίσης την αρχή, βάσει της οποίας δημιουργήθηκε μια «Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία» (Ευρωπόλ), η οποία υλοποιήθηκε αρχικά ως Μονάδα Ναρκωτικών Ευρωπόλ. Η Σύμβαση Ευρωπόλ υπεγράφη στις 26 Ιου-

35

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/156/%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1>

λίου 1995, επισήμως όμως η υπηρεσία άρχισε να ασκεί τα καθήκοντά της μόλις την 1η Ιουλίου 1999, βάσει των ενισχυμένων αρμοδιοτήτων που κατοχυρώθηκαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (που υπεγράφη στις 2 Οκτωβρίου 1997). Ωστόσο, είχε ήδη σημειωθεί πρόοδος στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας πριν από την ίδρυση της Ευρωπόλ. Η διασυνοριακή αστυνομική συνεργασία είχε ήδη ξεκινήσει με τη δημιουργία του Χώρου Σένγκεν το 1985, στον οποίο αρχικά συμμετείχε περιορισμένος αριθμός κρατών μελών. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, το κεκτημένο του Σένγκεν, συμπεριλαμβανομένων των πτυχών που σχετίζονταν με την αστυνομική συνεργασία, ενσωματώθηκε στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν και περιλήφθηκε στον τρίτο πυλώνα που έχει ως αντικείμενο τη διακυβερνητική συνεργασία. Η ίδια διακυβερνητική προσέγγιση χρησιμοποιήθηκε για τα μέτρα αστυνομικής συνεργασίας που θεσπίστηκαν από έναν μικρό αριθμό κρατών μελών στο πλαίσιο της Συνθήκης του Prüm, η οποία περιείχε διατάξεις σχετικά με την ανταλλαγή DNA, δακτυλικών αποτυπωμάτων και λεπτομερών στοιχείων όσον αφορά την ταξινόμηση οχημάτων. Η Συνθήκη του Prüm ενσωματώθηκε πλήρως στην έννομη τάξη της Ένωσης με την απόφαση του Συμβουλίου 2008/615/ΔΕΥ της 23ης Ιουνίου 2008.

ο **Ισχύον θεσμικό πλαίσιο**

Το θεσμικό πλαίσιο απλοποιήθηκε σημαντικά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) και πλέον τα περισσότερα μέτρα αστυνομικής συνεργασίας εγκρίνονται βάσει της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας (συναπόφαση) και υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας από το Δικαστήριο. Ωστόσο, πέρα από το γεγονός ότι ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης έχει ούτως ή άλλως ειδικά χαρακτηριστικά (ρήτρες εξαίρεσης για το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία (πρωτόκολλα 21 και 22 προσαρτημένα στη ΣΛΕΕ) και προνομιακός ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων (πρωτόκολλα 1 και 2), οι τομείς της αστυνομικής και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις δεν έχουν ενταχθεί πλήρως στο κοινοτικό πλαίσιο και διατηρούν σε κάποιο βαθμό τα αρχικά τους χαρακτηριστικά:

- Πέρα από την Επιτροπή, αρμοδιότητα πρωτοβουλίας έχουν και τα κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι εκπροσωπούν το ένα τέταρτο των μελών του Συμβουλίου (άρθρο 76 της ΣΛΕΕ).
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απλά καλείται να εκφράσει τη γνώμη του για μέτρα επιχειρησιακής συνεργασίας, τα οποία εγκρίνονται ομόφωνα από το Συμβούλιο. Εάν δεν επιτευχθεί ομοφωνία στο Συμβούλιο, υπάρχει η δυνατότητα να συνεργαστούν εννέα ή περισσότερα κράτη μέλη στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας. Στην περίπτωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναστέλλει τη διαδικασία προκειμένου να επιτευχθεί συναίνεση (μηχα-

νισμός «πέδης έκτακτης ανάγκης» σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ).

- ο **Κύριες νομοθετικές πράξεις στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας που έχουν εγκριθεί βάσει της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας**
- Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2219 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (ΕΑΑ) και για την αντικατάσταση και κατάργηση της απόφασης 2005/681/ΔΕΥ του Συμβουλίου, σε ισχύ από 1ης Ιουλίου 2016.
- Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να ενσωματώσουν την οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία το αργότερο έως τις 25 Μαΐου 2018.
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ, σε ισχύ από 1ης Μαΐου 2017.
- Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1726 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη λειτουργική διαχείριση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (eu-LISA), και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1987/2006 και της απόφασης 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011, σε ισχύ από 11ης Δεκεμβρίου 2018.
- Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, την τροποποίηση και κατάργηση της απόφασης 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1986/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της απόφασης 2010/261/ΕΕ της Επιτροπής, σε ισχύ από 28ης Δεκεμβρίου 2021 το αργότερο.
- Το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση, στις 16 Απριλίου 2019, με σκοπό την έγκριση του κανονισμού (ΕΕ) 2019 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ (αστυνομική και δικαστική συνεργασία, άσυλο και μετανάστευση), κα-

θώς και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2018/1726, (ΕΕ) 2018/1862 και (ΕΕ) 2019. Το Κοινοβούλιο έχει συνάψει προσωρινή συμφωνία με το Συμβούλιο σχετικά με την τελική πράξη.

- Το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση στις 17 Απριλίου 2019 με σκοπό την έγκριση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών αδικημάτων και την κατάργηση της απόφασης 2000/642/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Το Κοινοβούλιο έχει συνάψει προσωρινή συμφωνία με το Συμβούλιο σχετικά με την τελική πράξη.

ο **Οι οργανισμοί και τα υπόλοιπα όργανα αστυνομικής συνεργασίας**

Η Ευρωπόλ είναι ένας οργανισμός με βασικό στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας της Ευρώπης. Στηρίζει τα κράτη μέλη της ΕΕ στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, του κυβερνοεγκλήματος και άλλων σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος. Επίσης συνεργάζεται με πολλά κράτη εταίρους εκτός ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς. Τα εγκληματικά και τρομοκρατικά δίκτυα μεγάλης κλίμακας αποτελούν σοβαρή απειλή για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ. Οι μεγαλύτερες απειλές για την ασφάλεια προέρχονται από την τρομοκρατία, το διεθνές λαθρεμπόριο ναρκωτικών και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την οργανωμένη απάτη, την παραχάραξη και την εμπορία ανθρώπων.

Η Ευρωπόλ έχει συγκροτήσει ειδικές μονάδες για την αντιμετώπιση των εν λόγω απειλών:

- Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο (EC3) για την ενίσχυση της επιβολής του νόμου όσον αφορά το κυβερνοέγκλημα στην ΕΕ και, ως εκ τούτου, τη συμβολή στην προστασία των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων της Ευρώπης από το διαδικτυακό έγκλημα.
- Το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών (EMSC) για την υποστήριξη των κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά τη στοχοθέτηση και την εξάρθρωση των πολύπλοκων και σύνθετων εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών.
- Το Ευρωπαϊκό Αντιτρομοκρατικό Κέντρο της Ευρωπόλ (ECTC) είναι ένα επιχειρησιακό κέντρο και κόμβος εμπειρογνωμοσύνης που αντανάκλα την αυξανόμενη ανάγκη της ΕΕ να ενισχύσει την αντίδρασή της στην τρομοκρατία.
- Ο συντονισμένος συνασπισμός κατά του εγκλήματος στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας (IPC3) παρέχει επιχειρησιακή και τεχνική υποστήριξη στις υπηρεσίες επιβολής

του νόμου και σε άλλους εταίρους.

- Το FIU.net είναι ένα αποκεντρωμένο και εξελιγμένο δίκτυο υπολογιστών που υποστηρίζει τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ) της ΕΕ στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
- Η μονάδα της ΕΕ για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου (EU IRU) εντοπίζει και ερευνά κακόβουλο περιεχόμενο στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η Ευρωπόλ συστάθηκε βάσει του ομώνυμου κανονισμού. Η έδρα της βρίσκεται στην Χάγη, στις Κάτω Χώρες. Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη λογοδοσία του οργανισμού, συστάθηκε μια μεικτή ομάδα κοινοβουλευτικού ελέγχου (ΜΟΚΕ) για την Ευρωπόλ βάσει του ομώνυμου κανονισμού. Το άρθρο 88 της ΣΛΕΕ προβλέπει τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με τα εθνικά κοινοβούλια. Σύμφωνα με το άρθρο 51 του κανονισμού Ευρωπόλ, «η ΜΟΚΕ παρακολουθεί σε πολιτική βάση τις δραστηριότητες της Ευρωπόλ κατά την εκπλήρωση της αποστολής της, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων».

ο **Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου (CEPOL)**

Ο CEPOL επικεντρώνεται στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και τον συντονισμό της κατάρτισης των οργάνων επιβολής του νόμου. Συμβάλλει σε μια ασφαλέστερη Ευρώπη διευκολύνοντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των οργάνων επιβολής του νόμου από τα κράτη μέλη της ΕΕ και, σε κάποιο βαθμό, από τρίτες χώρες, επί θεμάτων που απορρέουν από τις προτεραιότητες της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας· συγκεκριμένα, από τον κύκλο πολιτικής της ΕΕ για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα.

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου συστάθηκε από τον ομώνυμο κανονισμό. Η έδρα του βρίσκεται στη Βουδαπέστη της Ουγγαρίας.

ο **Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας (COSI)**

Σύμφωνα με το άρθρο 71 της ΣΛΕΕ, «συνιστάται μόνιμη επιτροπή εντός του Συμβουλίου προκειμένου να διασφαλισθούν εντός της Ένωσης η προώθηση και η ενίσχυση της επιχειρη-

σιακής συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας. Η επιτροπή αυτή, με την επιφύλαξη του άρθρου 240, προάγει τον συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών. Οι εκπρόσωποι των σχετικών λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης μπορούν να συμμετέχουν στις εργασίες της. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα κοινοβούλια των κρατών μελών τηρούνται ενήμερα για τις εργασίες.».

Η Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας (COSI) συστάθηκε βάσει της απόφασης του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 2010, για τη σύσταση της μόνιμης επιτροπής όσον αφορά την επιχειρησιακή συνεργασία για την εσωτερική ασφάλεια ((2010/131/ΕΕ).

- ο **Κέντρο της ΕΕ για την ανάλυση πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN)**

Το Κέντρο της ΕΕ για την ανάλυση πληροφοριών (EU INTCEN) δεν αποτελεί, με τη στενή έννοια του όρου, φορέα αστυνομικής συνεργασίας, καθώς αποτελεί Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EYED) και ασχολείται αποκλειστικά με τη στρατηγική ανάλυση. Ωστόσο, συμβάλλει στην αστυνομική συνεργασία με την εκπόνηση αξιολογήσεων των απειλών, που βασίζονται στα στοιχεία που του παρέχουν οι υπηρεσίες πληροφοριών, ο στρατός, το διπλωματικό σώμα και οι αστυνομικές υπηρεσίες. Η συμβολή του INTCEN μπορεί να είναι χρήσιμη και από επιχειρησιακή σκοπιά, όταν παρέχει, για παράδειγμα, πληροφορίες σε ολόκληρη την ΕΕ σχετικά με τους προορισμούς, τα κίνητρα και τις κινήσεις των τρομοκρατών.

- ο **Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**

Το Κοινοβούλιο έχει διαδραματίσει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας, καθιστώντας την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών πολιτική προτεραιότητα. Επιπλέον, στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, εργάζεται για τη βελτίωση της αστυνομικής συνεργασίας επί ίσοις όροις με το Συμβούλιο. Το κύριο όργανο της αστυνομικής συνεργασίας είναι η Ευρωπόλ, η οποία αποτελεί κεντρικό πυλώνα της ευρύτερης ενωσιακής υποδομής για την εσωτερική ασφάλεια. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Ευρωπόλ, το Κοινοβούλιο τάχθηκε ενεργά υπέρ ενός διεξοδικότερου κοινοβουλευτικού ελέγχου και της βελτίωσης των κανόνων προστασίας των δεδομένων.

Η συνεργασία και οι πολιτικές στον αστυνομικό τομέα εξελίσσονται συνεχώς, ενώ δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των απειλών και της εγκληματικότητας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και, όσον αφορά συγκεκριμένα το Κοινοβούλιο, πρέπει να είναι σε συμφωνία με τους κανόνες για τα θεμελιώδη δικαιώματα και την προστασία των δε-

δομένων. Ενώ έχει γίνει πλήρης αναθεώρηση των κανόνων που ισχύουν για τους οργανισμούς αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ, θα χρειαστούν συντονισμένες προσπάθειες για την περαιτέρω ενίσχυση των μέτρων αστυνομικής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την ανταλλαγή δεδομένων και αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών και μεταξύ αυτών και των οργανισμών της ΕΕ. Το Κοινοβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να προβούν στις αναγκαίες τεχνικές βελτιώσεις στον τομέα της τυποποίησης όσον αφορά την ποιότητα των δεδομένων και να θεσπίσουν ένα νομικό πλαίσιο για μια μελλοντική προσέγγιση της «εξ ορισμού ανταλλαγής πληροφοριών». Καθώς αυξάνεται ο αριθμός των καθηκόντων και των προσδοκιών, πρέπει να εξασφαλιστούν επαρκείς οικονομικοί και ανθρωπίνοι πόροι για τους οργανισμούς της ΕΕ. Επιπλέον, ο ρόλος του Κοινοβουλίου θα μετατοπιστεί, κατά πάσα πιθανότητα, από τη θέσπιση νέας νομοθεσίας στην παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας.

Το Κοινοβούλιο αποτελεί πλέον ένα πλήρως ανεπτυγμένο θεσμικό παράγοντα στον τομέα των πολιτικών ασφάλειας και θα πρέπει να διαδραματίζει βασικό ρόλο στην αξιολόγηση και τη χάραξη των πολιτικών εσωτερικής ασφάλειας. Έχει ήδη αφήσει ένα ανεξίτηλο σημάδι στην πολιτική εσωτερικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών αστυνομικής συνεργασίας.

➤ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ³⁶

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία έφεραν εκ νέου στην επιφάνεια μία αλυσίδα θεμάτων, τα οποία σχετίζονται άμεσα με αυτό το φαινόμενο μη-συμβατικής σύγκρουσης στις διεθνείς σχέσεις. Ο όρος «τρομοκρατία» εμφανίστηκε κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης και συγκεκριμένα στην περίοδο μεταξύ 1792-1794 όταν χρησιμοποιήθηκε από τη Λέσχη των Ιακωβίνων κατά την περίοδο της απόλυτης κυριαρχίας του Μαξιμιλιανού Ροβεσπιέρου, για να περιγράψει το καθεστώς τρόμου που επέβαλαν εκείνη την περίοδο στη Γαλλία. Ο όρος έλαβε άλλη ιστορική διάσταση και διαφοροποιήθηκε το περιεχόμενό του κατά τον 20ό αιώνα. Αν και δεν υπάρχει διεθνώς κάποια σύμβαση που να ορίζει τι είναι τρομοκρατία, οι πλεστοι εκ των επιστημονικών ορισμών συγκλίνουν ότι η τρομοκρατική ενέργεια θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία ποιοτικά στοιχεία: την **ποιότητα της πράξης, τον στόχο και τον σκοπό**. Έτσι μπορούμε να ορίσουμε την τρομοκρατία ως τη χρήση ή απειλή χρήσης βίας εναντίον αμάχων πολιτών ή πολιτικών στόχων προς επιδίωξη πολιτικών σκοπών.

Ο 20ος αιώνας ξεκίνησε με τη δολοφονία του βασιλιά της Ιταλίας Ουμπέρτου Α' από τον αναρχικό Γκαετάνο Μπρέσι, για να φθάσουμε στις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις Ηνωμένες Πολιτείες στην αρχή του 21ου αιώνα και τον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων στη Βηρυτό, στη Μαδρίτη, στο Λονδίνο και εσχάτως στη Βοστώνη και τη Γαλλία. Στο διάστημα αυτό η τρομοκρατία έλαβε γιγαντιαίες διαστάσεις και κατέστη ένα από τα πιο σημαντικά κεφάλαια στις διεθνείς σχέσεις. Μετατράπηκε σε ένα όργανο πολιτικού αγώνα πολυσυζητημένο όσο και αποτελεσματικό και το οποίο προκαλεί μέχρι σήμερα διαφωνίες ως προς τον ορισμό του. Από τη μακρόχρονη αραβοϊσραηλινή διένεξη, τις επιθέσεις των Ερυθρών Ταξιαρχιών στην Ιταλία, της Φράξιας Κόκκινος Στρατός στη Δυτική Γερμανία, της ETA στην Ισπανία, μέχρι και τις επιθέσεις αυτοκτονίας των ριζοσπαστών ισλαμιστών, βίαιες μορφές δράσης με διαφορετικό ιδεολογικό περιεχόμενο σημάδεψαν τους πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες του 20ού αιώνα. Η τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, που συντάραξε ολόκληρο τον κόσμο, επιβεβαίωσε με τραγικό και σημαδιακό τρόπο ότι η τρομοκρατία αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι του σύγχρονου πολιτικού βίου και, συνεπώς, μας αφορά όλους.

Σήμερα, στον 21ο αιώνα, οι προοπτικές μιας πιο γενικευμένης υποβάθμισης των ανθρωπίνων συνθηκών θα αυξήσει πιθανώς ακόμη περισσότερο τους κινδύνους που προκύπτουν για την ασφάλεια των ΗΠΑ και της Ευρώπης. Στις υπανάπτυκτες περιοχές του πλανήτη, η δημογραφική έκρηξη και η ταυτόχρονη αστικοποίηση των πληθυσμών κάνουν να συρρέουν μαζικά

³⁶ <http://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/625690/i-tromokratia-stis-diethneis-scheseis>

στις πόλεις όχι μόνο άτομα που είναι σε μειονεκτική θέση, αλλά κυρίως δεκάδες εκατομμύρια άνεργοι και όλο και πιο ανήσυχοι νέοι, των οποίων η οργισμένη απογοήτευση αυξάνεται με γεωμετρική ταχύτητα. Οι σύγχρονες επικοινωνίες εντείνουν τη ρήξη τους με την παραδοσιακή εξουσία και τους κάνουν να συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο καθώς και να εχθρεύονται την παγκόσμια ανισότητα, καθιστώντας τους έτσι πιο δεκτικούς σε εξτρεμιστικές κινητοποιήσεις.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις μετά τις 11 του Σεπτεμβρίου 2001 κατέδειξαν την ικανότητα που διαθέτει και το υπερεθνικά οργανωμένο τρομοκρατικό δίκτυο. Γι' αυτό μπορεί κάποιος να πει ότι η υπερεθνική τρομοκρατία αποτελεί μια ασύμμετρη και μονοσήμαντη υπερδύναμη, με τη διαφορά ότι επιδιώκει να προκαλέσει δέος και την εντύπωση ότι μπορεί να νικήσει τον όποιο αντίπαλο, παρά να διαμορφώσει πρόγραμμα που να εξασφαλίζει στους λαούς που υποστηρίζει καλύτερες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.

Η διεθνής πλέον τρομοκρατία στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης δεν εμφανίζεται μόνο ως ένας νέου τύπου πόλεμος, αλλά και ως ένας βίαιος πόλεμος που κάνει χρήση νέων τεχνολογιών. Κάνει χρήση ιδιαίτερα εκείνων των νέων τεχνολογιών που συνδέονται με τη διάμορφωση της κοινής γνώμης, όπως είναι η εικόνα και τα μηνύματα που θέλει να στείλει η τρομοκρατική επίθεση στην τηλεόραση ή το διαδίκτυο. Στόχος των παγκοσμίων δικτύων τρομοκρατίας, πλέον, σε αντίθεση με τις τρομοκρατικές οργανώσεις των τριών τελευταίων δεκαετιών του 20ού αιώνα, δεν είναι η άμεση ήττα των αντίπαλων, αλλά η τρομοκράτηση των πληθυσμών και η παραγωγή πολεμικής εικόνας στα νέα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Γι' αυτό και πολλές τρομοκρατικές επιθέσεις γίνονται μόνο και μόνο για να προσελκύσουν το διεθνές ενδιαφέρον και να προβάλουν ταυτόχρονα οι τρομοκρατικές οργανώσεις τις θέσεις τους μέσω των δυνατοτήτων που τους παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία.

Η Ελληνική δραστηριότητα³⁷

Η Ελλάδα έχει υπογράψει τα διεθνή νομικά κείμενα για την τρομοκρατία. Η χώρα μας είναι, επίσης, από το 1991, μέλος της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, FATF), ενός διακυβερνητικού οργάνου που σκοπό έχει την προώθηση πολιτικών μέσω 40 συστάσεων (recommendations), οι οποίες στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στην καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

³⁷ <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/tromokratia.html>

Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ (α' εξάμηνο 2014), η Ελλάδα είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στην προώθηση της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και συγκεκριμένα των εξής θεματικών: αντιμετώπιση ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης τρομοκρατών, καταπολέμηση χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, διασύνδεση ασφάλειας και ανάπτυξης, καθώς και ροές ξένων μαχητών προς Συρία και Ιράκ.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών εξάλειψης των πηγών χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η Ελλάδα προωθεί διεθνώς το ζήτημα της αντιμετώπισης, ως πηγής χρηματοδότησης, της παράνομης διακίνησης και πώλησης αρχαιοτήτων από το Ιράκ και τη Συρία.

Στον τομέα της εσωτερικής νομοθεσίας, λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα προς την κατεύθυνση της αποτροπής χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βάσει του Νόμου 3932/2011 λειτουργεί η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, η οποία, μεταξύ άλλων, αποτελεί την εθνική μονάδα που δραστηριοποιείται στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

➤ **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ “ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ”³⁸**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε από τους πολίτες της και για τους πολίτες! Η ενθάρρυνση και η διευκόλυνση της ευρύτερης συμμετοχής των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε ό,τι αυτή αντιπροσωπεύει είναι μεγάλης σπουδαιότητας. Αυτό εκτείνεται από την ανάγκη μεγαλύτερης συμμετοχής στα τρέχοντα ζητήματα έως την ανάγκη για καλύτερη κατανόηση της ιστορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «Ένωση») και των ριζών της, στον απόηχο δύο παγκόσμιων πολέμων.

Η συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2009 (συνθήκη της Λισαβόνας), η οποία τέθηκε εν ισχύ την 1η Δεκεμβρίου του 2009, οδήγησε σε μια σειρά αλλαγών με σκοπό να φέρει την Ένωση πιο κοντά στους πολίτες της και να ενθαρρύνει τον διασυνοριακό διάλογο σχετικά με ζητήματα πολιτικής της Ένωσης. Το άρθρο 11 της εν λόγω Συνθήκης εισήγαγε μια εντελώς νέα διάσταση της συμμετοχικής δημοκρατίας.

Η Ευρώπη έχει μια απαιτητική ατζέντα για τα επόμενα χρόνια, με σοβαρά ζητήματα που διακυβεύονται. Με αποφάσεις και πολιτικές που απαιτούνται για ένα φάσμα θεμάτων τα οποία κυμαίνονται από την οικονομική ανάπτυξη και την ασφάλεια έως το ρόλο της Ευρώπης στον κόσμο, είναι τώρα πιο σημαντικό από ποτέ για τους πολίτες να συμμετάσχουν σε συζητήσεις και να συμβάλουν στη διαμόρφωση πολιτικών. Θεωρώντας την ευρωπαϊκή ιθαγένεια σημαντικό στοιχείο για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξακολουθεί να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών σε όλες τις πτυχές του βίου της κοινότητάς τους, παρέχοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στη δόμηση μιας ακόμα πιο προσιτής Ευρώπης.

Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες» (εφεξής «το πρόγραμμα»), που εγκρίθηκε για την περίοδο 2014-2020, είναι ένα σημαντικό μέσο που αποσκοπεί να ενθαρρύνει τα 500 εκατομμύρια κατοίκους της Ένωσης να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στην ανάπτυξη της Ένωσης. Μέσω της χρηματοδότησης προγραμμάτων και δραστηριοτήτων στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν οι πολίτες, το πρόγραμμα προωθεί την κοινή ιστορία και τις αξίες της Ευρώπης και δημιουργεί μια αίσθηση κοινής ευθύνης για τον τρόπο με τον οποίον αναπτύσσεται η Ένωση.

Για το πρόγραμμα διατέθηκε προϋπολογισμός της τάξεως των 187.718.000 EUR για την πε-

³⁸ 1.Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/>

2. Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού http://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

ρίοδο 2014-2020.

ο **Σκοπός του Οδηγού του Προγράμματος**

Το παρόν έγγραφο αποτελεί παράρτημα των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για επιδοτήσεις δράσεων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες». Στόχος του παρόντος οδηγού προγράμματος είναι να συνδράμει όλους όσους ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» (2014-2020), καθώς και να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τους στόχους του Προγράμματος και τις κατηγορίες δραστηριοτήτων που μπορούν να υποστηριχθούν.

Ο οδηγός είναι δομημένος στα ακόλουθα κεφάλαια:

- Γενική επισκόπηση του προγράμματος.
- Διαδικασίες υποβολής και επιλογής.
- Οικονομικές και συμβατικές υποχρεώσεις.

και περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις υποστηριζόμενες δράσεις, τις διαδικασίες υποβολής, επιλογής και αξιολόγησης και τον τρόπο ενημέρωσης των αιτούντων σχετικά με τα αποτελέσματα της διαδικασίας επιλογής.

ο **ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ»**

I. Γενικοί Στόχοι

Στο πλαίσιο του συνολικού στόχου της μεγαλύτερης προσέγγισης της Ένωσης προς τους πολίτες οι γενικές επιδιώξεις του προγράμματος είναι οι ακόλουθες:

- Να συμβάλει στην κατανόηση των πολιτών όσον αφορά την Ένωση, την ιστορία και την πολυμορφία της,
- Να προαγάγει την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και να βελτιώσει τις συνθήκες συμμετοχής των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά σε επίπεδο Ένωσης.

II. Ειδικόί Στόχοι

Ειδικόί στόχοι θα επιδιωχθούν σε διακρατικό επίπεδο ή με ευρωπαϊκή διάσταση:

- Η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη μνήμη, την κοινή ιστορία, τις κοινές αξίες και τον σκοπό της Ένωσης, ήτοι να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της, μέσα από την ανάπτυξη δημόσιου διαλόγου, προβληματισμού και δικτύων.
- Η ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και τα κοινά

σε επίπεδο Ένωσης, μέσα από την ενίσχυση της κατανόησης των πολιτών όσον αφορά τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής της Ένωσης και την προώθηση ευκαιριών για κοινωνική και διαπολιτισμική δέσμευση και εθελοντισμό σε επίπεδο Ένωσης.

ο ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ»

→ ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Το πρόγραμμα θα πρέπει να είναι προσιτό σε όλους τους ευρωπαίους πολίτες, χωρίς κανενός είδους διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού. Οι φορείς υλοποίησης των έργων πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την αναγκαιότητα της προαγωγής των ίσων ευκαιριών για όλους και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην ισόρροπη ενσωμάτωση και συμμετοχή των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών από όλα τα κράτη μέλη στα διακρατικά έργα και δραστηριότητες, λαμβάνοντας υπόψη τον πολυγλωσσικό χαρακτήρα της Ένωσης και την ανάγκη κάλυψης ομάδων που υποεκπροσωπούνται.

→ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η διακρατικότητα αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του προγράμματος, το οποίο μπορεί να εκφραστεί με διαφορετικούς τρόπους:

- Το θέμα του έργου μπορεί να είναι διακρατικό, αντιμετωπίζοντας ένα θέμα από ευρωπαϊκή προοπτική ή συγκρίνοντας κριτικά διαφορετικές εθνικές προοπτικές. Ένα τέτοιο διακρατικό θέμα μπορεί να υλοποιηθεί δίνοντας το λόγο απευθείας σε άτομα από διάφορες εθνικές προελεύσεις ή σε άτομα με πρωτότυπη, διακρατική άποψη επί του θέματος.
- Η διακρατικότητα μπορεί να προέρχεται επίσης από τη φύση των φορέων υλοποίησης του έργου: το έργο μπορεί όντως να αναπτύσσεται και να υλοποιείται μέσω της συνεργασίας διάφορων οργανισμών-εταίρων, οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικές συμμετέχουσες χώρες.
- Διακρατικότητα μπορεί επίσης να επιτευχθεί διασφαλίζοντας ότι το έργο στοχεύει απευθείας σε ένα κοινό από διαφορετικές χώρες ή διαδίδοντας τα αποτελέσματα του έργου σε διασυνοριακό επίπεδο, προσεγγίζοντας έτσι έμμεσα ένα ευρωπαϊκό κοινό.

Οι φορείς υλοποίησης των έργων ενθαρρύνονται να ενισχύουν τη διακρατική διάσταση του έργου τους, ενδεχομένως με συνδυασμό των παραπάνω χαρακτηριστικών. Η εν λόγω διακρα-

τική διάσταση πρέπει να συνοδεύεται από ισχυρή τοπική διάσταση. Προκειμένου για την υποβοήθηση της γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ των πολιτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα έργα ή οι δραστηριότητες που υποστηρίζονται από το εν λόγω πρόγραμμα να αφορούν την καθημερινότητα των πολιτών, σε θέματα σχετικά με τους ίδιους.

→ **ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί για την προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου μέσα από διάφορες πρωτοβουλίες και προγράμματα. Το πρόγραμμα μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη αυτού του στόχου, ενώνοντας ευρωπαίους πολίτες διαφορετικών εθνικοτήτων και διαφορετικών γλωσσών και δίνοντάς τους την ευκαιρία για συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες. Η συμμετοχή σε ένα τέτοιο έργο θα πρέπει να ενισχύει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον πλούτο της πολιτιστικού και γλωσσικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη. Θα πρέπει επίσης να προωθεί την αμοιβαία κατανόηση και ανοχή, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη μιας σεβαστής, δυναμικής και πολυδιάστατης ευρωπαϊκής ταυτότητας. Οι φορείς υλοποίησης των έργων καλούνται να παρουσιάσουν στην αίτησή τους τον τρόπο με τον οποίο το έργο τους πρόκειται να αντιμετωπίσει τα εν λόγω ζητήματα.

→ **ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ - ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

Ο εθελοντισμός είναι βασικό στοιχείο της ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά: προσφέροντας το χρόνο τους προς όφελος άλλων, οι εθελοντές προσφέρουν υπηρεσία στην κοινότητά τους και διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία. Αναπτύσσουν την έννοια της συμμετοχής σε μια κοινότητα, εντείνοντας έτσι και την αίσθηση της κοινής ευθύνης. Ως εκ τούτου, ο εθελοντισμός είναι ιδιαίτερα ισχυρό μέσο για την ανάπτυξη της δέσμευσης των πολιτών στην κοινωνία τους και την πολιτική ζωή της. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ενώσεις γενικού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ενώσεις αλληλεγγύης πόλεων και άλλοι οργανισμοί που συμμετέχουν στηρίζονται συχνά στην εθελοντική εργασία για να εκτελέσουν και να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην προώθηση του εθελοντισμού, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Σώματος αλληλεγγύης.

→ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΩΜΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

Στην ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανακοίνωσε τη σύσταση Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης με σκοπό την παροχή στους νέους από ολόκληρη την ΕΕ της ευκαιρίας να απασχοληθούν ως εθελοντές όπου κρίνεται απαραίτητη η παροχή βοήθειας και να ανταποκρίνονται σε καταστά-

σεις κρίσης.

Η δράση του Σώματος εδράζεται στις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, τη συμμετοχή και την αλληλεγγύη. Με την ένταξή τους στο Σώμα, οι συμμετέχοντες εκφράζουν τη δέσμευση και τη βούλησή τους να βοηθήσουν τους συνανθρώπους τους αφιερώνοντας για τον σκοπό αυτό μια περίοδο της ζωής τους. Το Σώμα προσφέρει ευκαιρίες για εθελοντισμό, πρακτική άσκηση ή θέσεις εργασίας που παρέχουν σε νέους ηλικίας μεταξύ των 18-30 την ευκαιρία να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία, να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να συνεισφέρουν στην κοινωνία. Βοηθώντας τους άλλους, μεταξύ των οποίων και τις πλέον ευπαθείς ομάδες της κοινωνίας και των κοινοτήτων μας, οι νέοι όχι μόνο εφαρμόζουν στην πράξη μια από τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, την αλληλεγγύη, αλλά αποκτούν επίσης γλωσσικές και άλλες δεξιότητες και εμπειρίες, οι οποίες θα αποδειχθούν πολύτιμες κατά την αναζήτηση εργασίας ή τη συνέχιση των σπουδών και της εκπαίδευσής τους. Με την ένταξη τους στο Σώμα, οι συμμετέχοντες εκφράζουν τη βούλησή τους για την πρακτική επίδειξη αλληλεγγύης και την αφιέρωση ενός διαστήματος της ζωής τους προκειμένου να συμπαρασταθούν σε άλλους συνανθρώπους τους. Επίσης, θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της συνοχής της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Στην αρχική του φάση, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύη στηρίζεται στα ήδη υφιστάμενα ενωσιακά μέσα, μεταξύ άλλων και στο πρόγραμμα «Η Ευρώπη για τους πολίτες». Ως εκ τούτου, οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης και να προωθήσουν την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με αυτό. Ειδικότερα, ενθαρρύνονται ώστε να προβαίνουν στη στρατολόγηση μελών στο Σώμα Αλληλεγγύης, να διασφαλίζουν ότι οι στοχευμένοι οργανισμοί πληρούν τα κριτήρια για τη φιλοξενία τους καθώς και να εγγράφονται στον χάρτη του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης (https://europa.eu/youth/solidarity/mission_en) . Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει ειδική δικτυακή πύλη για το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης: ΜΟΝΟ οι εξής χώρες μπορούν να συμμετέχουν στην πρωτοβουλία στο πλαίσιο του προγράμματος: τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Βόρεια Μακεδονία.

Οι δικαιούχοι που εμπλέκουν στην υλοποίηση των έργων τους το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις που ορίζονται από τον Χάρτη του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης (βλέπε https://europa.eu/youth/solidarity/chapter_en), μεταξύ άλλων και με την απαίτηση που σχετίζεται με την ασφάλιση των μελών. Όντως, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» ο Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικο-ακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού δεν παρέχει άμεση ή έμμεση ασφαλιστική κάλυψη των εθελοντών/μελών που απασχολούνται από τους δικαιούχους οργανισμούς. Κατά συνέπεια, αποτελεί ευθύνη του εκάστοτε φορέα υλοποίησης να διασφαλίζει τη δέουσα ασφαλιστική

κάλυψη των δραστηριοτήτων των εθελοντών/μελών που απασχολεί.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μετά την έγκριση της νομικής βάσης του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, οι εν λόγω προϋποθέσεις θα επικαιροποιηθούν δεόντως.

Πληροφορίες σχετικά με το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

<http://europa.eu/solidarity-corps>

https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

ο ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ» ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

→ ΣΚΕΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα υλοποιείται σε δύο σκέλη και μια οριζόντια δράση:

Σκέλος 1: Ευρωπαϊκή μνήμη: Ευαισθητοποίηση της μνήμης, της κοινής ιστορία και των αξιών και του στόχου της Ένωσης.

Σκέλος 2: Συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά. Ενθάρρυνση της συμμετοχής στις δημοκρατικές διαδικασίες και τα κοινά σε επίπεδο Ένωσης.

Μέτρα αυτού του σκέλους είναι τα εξής:

- Αδελφοποίηση πόλεων
- Δίκτυα πόλεων
- Έργα της κοινωνίας των πολιτών

Τα δύο σκέλη συμπληρώνονται από μια οριζόντια δράση η οποία δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος οδηγού: Οριζόντια δράση: Αξιοποίηση: Ανάλυση, διάδοση και χρήση των αποτελεσμάτων του έργου.

Είδη επιδοτήσεων:

Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των επιδοτήσεων δράσεων και των επιδοτήσεων λειτουργίας που χορηγούνται στο πλαίσιο του προγράμματος.

Οι **ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΔΡΑΣΕΩΝ** υποστηρίζουν έργα (και στα δύο σκέλη) με περιορισμένη χρονική διάρκεια, με στόχο την υλοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Οι **ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ** παρέχουν χρηματοδοτική στήριξη για δαπάνες που σχετίζονται με τη διεξαγωγή των συνήθων και μόνιμων δραστηριοτήτων ενός οργανισμού. Αυτές συνίστανται σε: δαπάνες προσωπικού, δαπάνες εσωτερικών συνεδριάσεων, δημοσιεύσεων, πληροφόρησης και διάδοσης, έξοδα μετακίνησης που προκύπτουν κατά την υλοποίηση του προγράμματος εργασίας, μισθώματα, αποσβέσεις και άλλες δαπάνες που συνδέονται άμεσα με το πρόγραμμα εργασίας του Οργανισμού. Για την περίοδο 2018-2010 η πρόσκληση έχει ήδη ολοκληρωθεί.

→ **Σημεία επαφής του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες»**

Προκειμένου να καταστήσει τις πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα «Η Ευρώπη για τους πολίτες» περισσότερο προσιτές στα ενδιαφερόμενα μέρη του προγράμματος και για την παροχή σε αυτούς καθοδήγησης και υποστήριξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε τα σημεία επαφής του προγράμματος

«Η Ευρώπη για τους πολίτες». Οι εθνικές αυτές δομές είναι υπεύθυνες για την διασφάλιση της στοχευμένης, αποτελεσματικής και πλησιέστερης στους τόπους εφαρμογής διάδοσης πρακτικών πληροφοριών σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος, τις δραστηριότητές του και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης. Οι αιτούντες ενθαρρύνονται να επικοινωνήσουν με τα αντίστοιχα σημεία επαφής στις ώρες τους. Τα στοιχεία επικοινωνίας των σημείων επαφής είναι διαθέσιμα στην ακόλουθη ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/citizenship/about-the-europe-for-citizens-Programme/the-europe-for-citizens-Programme-in-the-memberstates/index_en.htm

→ **ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΣΚΕΛΗ**

Οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση, συμπληρωμένη και υπογεγραμμένη, η οποία να πιστοποιεί την χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή τους ικανότητα για την ολοκλήρωση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο έλεγχος της χρηματοοικονομικής ικανότητας δεν εφαρμόζεται στους

Χρηματοοικονομική ικανότητα σημαίνει ότι οι αιτούντες πρέπει να διαθέτουν σταθερές και επαρκείς πηγές χρηματοδότησης για να διατηρήσουν τη δραστηριότητά τους καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία εκτελείται η δράση. Εκτός από την υπεύθυνη δήλωση, σε περίπτωση αίτησης ποσού επιδότησης η οποία υπερβαίνει τα 60.000 EUR, η χρηματοοικονομική ικανότητα θα αξιολογείται με βάση επίσημες οικονομικές καταστάσεις (συμπεριλαμβανομένου του ισολογισμού, των λογαριασμών αποτελεσμάτων χρήσεως και των παραρτημάτων) του τελευταίου οικονομικού έτους για το οποίο έχουν κλείσει οι λογαριασμοί. Εάν ο ΕΑΚΕΑ καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απαιτούμενη οικονομική ικανότητα – όπως αξιολογήθηκε με βάση την τεκμηρίωση που υποβλήθηκε – δεν έχει αποδειχθεί ή δεν είναι ικανοποιητική, μπορεί:

- Να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες.
- Να προτείνει συμφωνία/απόφαση επιδότησης με προχρηματοδότηση η οποία θα καλύπτεται από τραπεζική εγγύηση.

- Να προτείνει συμφωνία/απόφαση επιδότησης χωρίς προχρηματοδότηση.
- Να προτείνει συμφωνία/απόφαση επιδότησης με προχρηματοδότηση καταβλητέα σε δόσεις.
- Να απορρίψει την αίτηση.

Επιχειρησιακή ικανότητα σημαίνει ότι ο αιτών διαθέτει όντως επαρκείς πόρους για την ολοκλήρωση της προτεινόμενης δράσης. Η επιχειρησιακή ικανότητα θα αξιολογείται με βάση την επαγγελματική εμπειρία και τις διαθέσιμες συστατικές επιστολές όσον αφορά το εν λόγω πεδίο. Εν προκειμένω, οι αιτούντες πρέπει να υποβάλλουν υπεύθυνη δήλωση, και, για όσους υποβάλλουν αίτηση για επιδότηση άνω των 60,000 EUR, οι πληροφορίες πρέπει να υποβληθούν σε ειδικό τμήμα του εντύπου της αίτησης που έχει αναπτυχθεί για αυτόν τον σκοπό.

→ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ: ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΣΚΕΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκέλος 1^ο – Ευρωπαϊκή μνήμη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει οικοδομηθεί σε θεμελιώδεις αξίες όπως η ελευθερία, η δημοκρατία και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προκειμένου να εκτιμούμε πλήρως τη σημασία τους, είναι απαραίτητο να διατηρούμε τις μνήμες του παρελθόντος ζωντανές ως μέσο για να ξεπεράσουμε το παρελθόν και να οικοδομήσουμε το μέλλον.

Στο πλαίσιο της δράσης αυτής μπορούν να υποστηριχθούν τα ακόλουθα είδη έργων:

Το σκέλος αυτό θα στηρίζει δραστηριότητες με τις οποίες θα ενθαρρύνεται ο προβληματισμός σχετικά με την ευρωπαϊκή πολιτιστική πολυμορφία και τις κοινές αξίες υπό την ευρύτερη δυνατή έννοια, λαμβανομένης υπόψη της ισότητας των φύλων. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπεύει στη χρηματοδότηση έργων που απηχούν τα αίτια των απολυταρχικών και **ολοκληρωτικών** καθεστώτων στη σύγχρονη ιστορία της Ευρώπης (ιδιαίτερα του ναζισμού που οδήγησε στο Ολοκαύτωμα, του φασισμού, του σταλινισμού και των ολοκληρωτικών κομμουνιστικών καθεστώτων, χωρίς να εξαντλούνται σε αυτά) υπέρ της μνήμης των θυμάτων των εγκληματικών τους πράξεων.

Το σκέλος επιπλέον περιλαμβάνει δραστηριότητες που συνδέονται με **άλλα καθοριστικά ορόσημα και σημεία αναφοράς της πρόσφατης ευρωπαϊκής ιστορίας**. Συγκεκριμένα, θα δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις που ενθαρρύνουν την ανεκτικότητα, την αμοιβαία κατανόηση, τον διαπολιτισμικό διάλογο και τη συμφιλίωση ως μέσα υπέρβασης του παρελθόντος και οικοδόμησης του μέλλοντος, ιδίως με σκοπό την προσέγγιση στη νεότερη γενιά.

Επιπλέον, τα έργα θα πρέπει να υλοποιούνται σε διακρατικό επίπεδο (δημιουργία και λειτουργία διακρατικών σχέσεων συνεργασίας και δικτύων) ή με σαφή ευρωπαϊκή διάσταση.

Μέγιστο ποσό επιδότησης

Το μέγιστο ποσό επιδότησης για έργα μνήμης ανέρχεται στις 100 000 EUR.

Διαδικασία επιλογής

Εκτός από τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας, αποκλεισμού και επιλογής που περιγράφονται παραπάνω (βλ. σημεία 2.1 έως 2.3) για τα ευρωπαϊκά έργα μνήμης πρέπει να πληρούνται τα παρακάτω ειδικά κριτήρια επιλεξιμότητας.

Ειδικά κριτήρια για τα ευρωπαϊκά έργα μνήμης

A. Αιτούντες

- **Κατηγορία οργανισμού:** Δημόσιες τοπικές/περιφερειακές αρχές ή μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, μεταξύ άλλων οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ενώσεις επιζώντων, πολιτιστικοί οργανισμοί, οργανισμοί νεολαίας, εκπαιδευτικοί οργανισμοί και οργανισμοί έρευνας. Προτεραιότητα δίνεται σε έργα που απευθύνονται απευθείας στη νέα γενιά.
- **Αριθμός εταίρων:** Στο έργο πρέπει να συμμετέχουν οργανισμοί από ένα τουλάχιστον κράτος μέλος. Προτίμηση δίνεται σε διακρατικά έργα.

B. Φύση και διάσταση του έργου

- **Χώρος εκτέλεσης δραστηριοτήτων:** Οι δραστηριότητες πρέπει να πραγματοποιηθούν σε οποιαδήποτε από τις επιλέξιμες χώρες.
- **Περίοδος επιλεξιμότητας/διάρκεια έργου:** Το έργο πρέπει να ξεκινήσει εντός της σχετικής περιόδου επιλεξιμότητας. Η μέγιστη διάρκεια των έργων είναι 18 μήνες.

Σκέλος 2: Συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά

Το εν λόγω σκέλος υποστηρίζει δραστηριότητες που αφορούν τη συμμετοχή στα κοινά με την ευρύτερη έννοια, με ιδιαίτερη έμφαση σε δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές της Ένωσης, με σκοπό την έμπρακτη συμμετοχή στη διαδικασία χάραξης πολιτικών της Ένωσης σε τομείς που σχετίζονται με τους στόχους του προγράμματος. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί σε όλα τα στάδια, καθώς και με όλους τους θεσμικούς συνομιλητές, και περιλαμβάνει ιδίως: δραστηριότητες ανάπτυξης θεμάτων ημερήσιας διάταξης, υποστήριξη κατά τη φάση προετοιμασίας και διαπραγμάτευση των προτάσεων πολιτικής, παροχή ανατροφοδότησης σχετικά με τις σχετικές υλοποιούμενες πρωτοβουλίες. Το σκέλος αυτό καλύπτει επίσης έργα

και πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν ευκαιρίες για αμοιβαία κατανόηση, αλληλεγγύη διαπολιτισμικής μάθησης, κοινωνική δέσμευση και εθελοντισμό σε επίπεδο Ένωσης.

Μέτρο αδελφοποίησης πόλεων

Το μέτρο αυτό αποσκοπεί στην υποστήριξη έργων που συγκεντρώνουν ευρύ φάσμα συνεργαζόμενων πόλεων σε μια εκδήλωση αδελφοποίησης πόλεων με θέματα σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος και λαμβάνοντας υπόψη τις πολυετείς προτεραιότητες. Τα έργα αδελφοποίησης πόλεων πρέπει να οργανώνουν τις δραστηριότητες έργου εντός 21 ημερών (μέγιστη διάρκεια του έργου).

Μέσω της κινητοποίησης των πολιτών τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ένωσης προκειμένου για τη συζήτηση επί συγκεκριμένων θεμάτων της ευρωπαϊκής πολιτικής ατζέντας, το μέτρο αυτό θα επιδιώξει την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία χάραξης πολιτικών της Ένωσης και τη δημιουργία ευκαιριών για την κοινωνική συμμετοχή και τον εθελοντισμό σε επίπεδο Ένωσης. Ο όρος αδελφοποίηση πρέπει να νοείται υπό την ευρεία του έννοια, καθώς αναφέρεται στους δήμους που υπέγραψαν ή έχουν δεσμευτεί για την υπογραφή συμφωνιών αδελφοποίησης, καθώς και στους δήμους που διαθέτουν άλλες μορφές συνεργασίας, μέσω της προώθησης της συνεργασίας και των πολιτιστικών τους δεσμών.

Μέγιστο ποσό επιδότησης

Το μέγιστο ποσό επιδότησης για έργα αδελφοποίησης πόλεων ανέρχεται στις 25.000 EUR.

Διαδικασία επιλογής

Εκτός από τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας, αποκλεισμού και επιλογής για τα έργα αδελφοποίησης πόλεων πρέπει να πληρούνται τα παρακάτω ειδικά κριτήρια επιλεξιμότητας.

Ειδικά κριτήρια για έργα αδελφοποίησης πόλεων

A. Αιτούντες και εταίροι

- **Κατηγορία οργανισμού:** Πόλεις/δήμοι ή επιτροπές αδελφοποίησής τους ή άλλες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τοπικές αρχές.
- **Αριθμός εταίρων:** Στο έργο πρέπει να συμμετέχουν δήμοι από τουλάχιστον 2 επιλέξιμες χώρες από τις οποίες μία τουλάχιστον πρέπει να είναι κράτος μέλος της ΕΕ.

B. Φύση και διάσταση του έργου

- **Αριθμός συμμετεχόντων:** Στο έργο πρέπει να συμμετέχουν τουλάχιστον 25 προσκεκλη-

μένοι συμμετέχοντες. Οι «προσκεκλημένοι συμμετέχοντες» είναι διεθνείς συμμετέχοντες τους οποίους αποστέλλουν οι επιλέξιμοι εταίροι.

- **Χώρος:** Η εκδήλωση αδελφοποίησης πόλεων πρέπει να πραγματοποιείται σε κάποια από τις επιλέξιμες χώρες που συμμετέχουν στο έργο.
- **Περίοδος επιλεξιμότητας/διάρκεια έργου:** Το έργο πρέπει να ξεκινήσει εντός της σχετικής περιόδου επιλεξιμότητας, η οποία εξαρτάται από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας το μέτρου στο πλαίσιο του οποίου υποβλήθηκε η αίτηση. Μέγιστη διάρκεια της εκδήλωσης αδελφοποίησης πόλεων: 21 ημέρες.

▪ **Μέτρο: Δίκτυα πόλεων**

Δήμοι και ενώσεις οι οποίες συνεργάζονται σε κοινή θεματική ενότητα με μακροπρόθεσμη προοπτική μπορεί να επιθυμούν να αναπτύξουν δίκτυα πόλεων ώστε να καταστήσουν τη συνεργασία τους περισσότερο βιώσιμη. Η δικτύωση μεταξύ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης όσον αφορά σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος φαίνεται ότι αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Η αδελφοποίηση είναι ένας ισχυρός δεσμός που ενώνει τους δήμους. Ως εκ τούτου, η **δυναμική των δικτύων** που δημιουργούνται μέσω των διάφορων δεσμών αδελφοποίησης θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη **θεματικής και μακροχρόνιας συνεργασίας** μεταξύ των πόλεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει την ανάπτυξη τέτοιων δικτύων, τα οποία είναι σημαντικά για τη διασφάλιση δομημένης, διαρκούς και πολύπλευρης συνεργασίας, συμβάλλοντας κατά συνέπεια στη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου του προγράμματος.

Τα δίκτυα πόλεων αναμένεται:

- Να ενσωματώσουν διάφορες δραστηριότητες σχετικά με τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος που θα εξεταστούν στο πλαίσιο των στόχων ή των πολυετών προτεραιοτήτων του προγράμματος.
- Να έχουν καθορισμένες ομάδες-στόχους για τις οποίες τα επιλεγμένα θέματα είναι ιδιαίτερα σημαντικά και να συμμετέχουν δραστήρια σε αυτά μέλη της κοινότητας στον θεματικό τομέα (δηλ. ειδικοί, τοπικές ενώσεις, πολίτες και ομάδες πολιτών που ενδιαφέρονται άμεσα για το θέμα κτλ.).
- Να κινητοποιήσουν τους πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη: στο έργο πρέπει να συμμετέχει τουλάχιστον ποσοστό 30% των προσκεκλημένων συμμετεχόντων. Οι «προσκεκλημένοι συμμετέχοντες» είναι διεθνείς συμμετέχοντες τους οποίους αποστέλλουν οι επιλέξιμοι εταίροι.
- Να χρησιμεύσει ως βάση για μελλοντικές πρωτοβουλίες και ενέργειες μεταξύ των πόλεων

που συμμετέχουν, σχετικά με τα θέματα που θίγονται ή, ενδεχομένως, σχετικά με περαιτέρω θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Μέγιστο ποσό επιδότησης

Το μέγιστο ποσό επιδότησης για έργα δικτύου πόλεων ανέρχεται στις 150.000 EUR.

Διαδικασία επιλογής

Εκτός από τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας, αποκλεισμού και επιλογής για τα έργα δικτύου πόλεων πρέπει να πληρούνται τα παρακάτω ειδικά κριτήρια επιλεξιμότητας.

Ειδικά κριτήρια για τα δίκτυα πόλεων

A. Αιτούντες και εταίροι

- **Κατηγορία οργανισμού:** Πόλεις/δήμοι ή επιτροπές αδελφοποίησης ή δίκτυα, τοπικές/-περιφερειακές αρχές διαφορετικού επιπέδου, ομοσπονδίες/ενώσεις τοπικών αρχών. Μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τοπικές αρχές. Άλλοι οργανισμοί που μπορούν επίσης να συμμετάσχουν στο έργο είναι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.
- **Αριθμός εταίρων:** Στο έργο πρέπει να συμμετέχουν δήμοι από τουλάχιστον 4 επιλέξιμες χώρες εκ των οποίων δύο τουλάχιστον πρέπει να είναι κράτη μέλη της ΕΕ.

B. Φύση και διάσταση του έργου

- **Τόπος εκτέλεσης και αριθμός δραστηριοτήτων:** Οι δραστηριότητες πρέπει να πραγματοποιηθούν σε διαφορετικές επιλέξιμες χώρες. Πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον 4 εκδηλώσεις ανά έργο.
- **Περίοδος επιλεξιμότητας/διάρκεια έργου:** Το έργο πρέπει να ξεκινήσει εντός της περιόδου επιλεξιμότητας, η οποία εξαρτάται από τη λήξη της προθεσμίας του μέτρου εντός του οποίου υποβάλλεται η αίτηση. Η μέγιστη διάρκεια των έργων είναι 24 μήνες.

■ Μέτρο: Έργα της κοινωνίας των πολιτών

Το μέτρο αυτό αποσκοπεί στην υποστήριξη έργων που προωθούνται από διακρατικές συνεργασίες και δίκτυα και στα οποία συμμετέχουν άμεσα πολίτες. Τα εν λόγω έργα συγκεντρώνουν πολίτες από διάφορους ορίζοντες, σε δραστηριότητες άμεσα συνδεδεμένες με τις πολιτικές της Ένωσης, με στόχο να τους δώσουν μια ευκαιρία να συμμετάσχουν ενεργά στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ένωσης σε τομείς που σχετίζονται με τους στόχους του προγράμματος. Υπενθυμίζεται ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί σε όλα τα στάδια, καθώς και με όλους τους θεσμικούς συνομιλητές, και περιλαμβάνει ιδίως: δραστηριότητες ανάπτυξης θε-

μάτων ημερήσιας διάταξης, υποστήριξη κατά τη φάση προετοιμασίας και διαπραγμάτευση των προτάσεων πολιτικής, παροχή ανατροφοδότησης σχετικά με τις σχετικές υλοποιούμενες πρωτοβουλίες. Προς τούτο, τα εν λόγω έργα θα καλούν τους πολίτες σε από κοινού δράση ή συζήτηση σχετικά με τα πολυετή θέματα προτεραιότητας του προγράμματος σε τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το έργο θα πρέπει να συνίσταται στην τόνωση και την οργάνωση προβληματισμού, συζητήσεων ή άλλων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα πολυετή θέματα προτεραιότητας του προγράμματος και να προτείνει πρακτικές λύσεις που μπορούν να βρεθούν μέσω της συνεργασίας ή του συντονισμού σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, και να διασφαλίζει ισχυρό δεσμό με τη διαδικασία χάραξης πολιτικών που αναφέρεται ανωτέρω. Στην υλοποίηση των έργων θα πρέπει να συμμετάσχει ενεργά μεγάλος αριθμός πολιτών και θα πρέπει να αποσκοπούν στην θεμελίωση ή την ενθάρρυνση της ανάπτυξης της μακροχρόνιας δικτύωσης των πολλών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα. Το μέτρο αυτό υποστηρίζει προγράμματα που υλοποιούνται από διακρατικές συνεργασίες για την προώθηση ευκαιριών για την επίδειξη αλληλεγγύης, την κοινωνική αλληλεπίδραση και τον εθελοντισμό σε επίπεδο Ένωσης.

Τα έργα της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο από τις ακόλουθες κατηγορίες δραστηριοτήτων:

- **Προώθηση της κοινωνικής συμμετοχής και της αλληλεγγύης:** Δραστηριότητες για την προώθηση συζητήσεων/εκστρατείες/δράσεις σχετικά με θεματικές ενότητες κοινού ενδιαφέροντος στο πλαίσιο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των πολιτών της Ένωσης και την σύνδεση με την ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα και τη διαδικασία χάραξης πολιτικών.
- **Συλλογή απόψεων:** Δραστηριότητες με στόχο τη συλλογή διάφορων απόψεων των πολιτών που ευνοούν μια προσέγγιση από τη βάση (μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης κοινωνικών δικτύων, webinars κτλ.) και την εξοικείωση με τα μέσα επικοινωνίας.
- **Εθελοντισμός:** δραστηριότητες για την προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών της Ένωσης και πέραν αυτής.

Μέγιστο ποσό επιδότησης

Το μέγιστο επιλέξιμο ποσό επιδότησης για έργα της κοινωνίας των πολιτών ανέρχεται σε: 150.000 EUR.

Διαδικασία επιλογής

Εκτός από τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας, αποκλεισμού, επιλογής και χορήγησης για τα έργα της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να πληρούνται τα παρακάτω ειδικά κριτήρια επιλε-

ξιμότητας.

Ειδικά κριτήρια για τα έργα της κοινωνίας των πολιτών

A. Αιτούντες και εταίροι

- **Κατηγορία οργανισμού:** Μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, μεταξύ άλλων οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά ή ερευνητικά ιδρύματα, άλλες οργανώσεις μπορούν επίσης να συμμετάσχουν στο έργο είναι οι δημόσιες τοπικές/περιφερειακές αρχές.
- **Αριθμός εταίρων:** Στο έργο πρέπει να συμμετέχουν οργανισμοί από τουλάχιστον 3 επιλέξιμες χώρες, εκ των οποίων δύο τουλάχιστον πρέπει να είναι κράτη μέλη της ΕΕ.

B. Φύση και διάσταση του έργου

- **Χώρος εκτέλεσης δραστηριοτήτων:** Οι δραστηριότητες πρέπει να πραγματοποιηθούν σε οποιαδήποτε από τις επιλέξιμες χώρες.
- **Περίοδος επιλεξιμότητας/διάρκεια έργου:** Το έργο πρέπει να ξεκινήσει εντός της σχετικής περιόδου επιλεξιμότητας. Η μέγιστη διάρκεια των έργων είναι 18 μήνες.

→ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Όπως συμβαίνει με όλες τις επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι χρηματοδοτικές συνεισφορές που γίνονται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» υπόκεινται στους κανόνες που απορρέουν από τον δημοσιονομικό κανονισμό και τους κανόνες εφαρμογής του, οι οποίοι ισχύουν για τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, όπως διατυπώνονται στους γενικούς όρους που ισχύουν για τις επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η εφαρμογή τους είναι υποχρεωτική.

Ποσό της επιδότησης

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ποσό που χορηγείται δυνάμει της συμφωνίας/απόφασης επιδότησης είναι το μέγιστο και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αυξηθεί. Ο ΕΑΚΕΑ θα καθορίζει το ποσό της τελικής πληρωμής που θα πρέπει να καταβληθεί στον δικαιούχο βάσει της τελικής έκθεσης που συντάσσει ο τελευταίος.

Αρχή της συγχρηματοδότησης

Συγχρηματοδότηση σημαίνει ότι οι πόροι που είναι απαραίτητοι για την υλοποίηση της δρά-

σης δεν μπορούν να παρέχονται εξ ολοκλήρου από την ενωσιακή επιδότηση. Η επιδότηση της Ένωσης δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει το σύνολο των δαπανών του έργου.

Απόφαση επιδότησης και συμφωνία επιδότησης

Όταν κάποιο έργο εγκριθεί, ο δικαιούχος λαμβάνει απόφαση ή συμφωνία επιδότησης, ανάλογα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται νόμιμα εγκατεστημένος:

- **Η απόφαση επιδότησης:** Αποτελεί μονομερή πράξη για τη χορήγηση επιδότησης σε κάποιον δικαιούχο. Σε αντίθεση με τη συμφωνία επιδότησης, ο δικαιούχος δεν χρειάζεται να υπογράψει την απόφαση επιδότησης και μπορεί να ξεκινήσει τη δράση αμέσως μετά την παραλαβή/γνωστοποίηση. Συνεπώς η απόφαση επιδότησης θα επιταχύνει τη διαδικασία. Η απόφαση επιδότησης ισχύει για τους δικαιούχους που είναι εγκατεστημένοι εντός της ΕΕ.
- **Η συμφωνία επιδότησης:** Πρέπει να υπογραφεί από τον δικαιούχο και να επιστραφεί αμέσως στον EACEA. Ο EACEA θα είναι το τελευταίο συμβαλλόμενο μέρος που θα υπογράψει. Η συμφωνία επιδότησης ισχύει για τους δικαιούχους που είναι εγκατεστημένοι εκτός της ΕΕ.

Επισημαίνεται ότι οι πρότυπες συμφωνίες/αποφάσεις επιδότησης του EACEA τελούν αυτήν την περίοδο υπό αναθεώρηση λόγω της έναρξης ισχύος του νέου δημοσιονομικού κανονισμού και των κανόνων εφαρμογής του από 1ης Ιανουαρίου 2018. Για τον λόγο αυτό, τα σχέδια συμφωνιών/αποφάσεων που αφορούν την παρούσα πρόσκληση αποστέλλονται ενδεικτικά και, ως εκ τούτου, ο EACEA επιφυλάσσεται του δικαιώματος να εισαγάγει αλλαγές ή συμπληρωματικές πληροφορίες εν όψει της έγκρισης του τελικού κειμένου του δημοσιονομικού κανονισμού και των κανόνων εφαρμογής του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο EACEA θα αναγγείλει τις αλλαγές το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο πριν από την υπογραφή των σχετικών συμφωνιών ή αποφάσεων επιδότησης.

○ Ενέργειες που αναλαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει πλατφόρμα προβολής των επιλεγέντων έργων στο πλαίσιο του προγράμματος στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/programmes/europe-for-citizens/projects>, η οποία προσφέρει μια φιλική προς το χρήστη βάση δεδομένων με επιλογές αναζήτησης (ανά σκέλος, μέτρο, χώρα, έτος) και δυνατότητα δημιουργίας γεωγραφικού χάρτη παρουσίασης της θέσης των δικαιούχων και των εταίρων, μαζί με περιγραφή των στόχων των έργων.

ο ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η επεξεργασία όλων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (όπως ονόματα, διευθύνσεις κτλ.) διενεργείται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

Εάν δεν επισημαίνονται ως προαιρετικές, οι απαντήσεις του αιτούντος στο έντυπο της αίτησης είναι αναγκαίες για την αξιολόγηση και περαιτέρω επεξεργασία της αίτησης επιδότησης σύμφωνα με τις προδιαγραφές της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα υποβληθούν σε επεξεργασία αποκλειστικά για τον σκοπό αυτόν από το τμήμα ή τη μονάδα τα οποία είναι αρμόδια για το εν λόγω πρόγραμμα επιδότησης της Ένωσης (οντότητα που ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων). Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δύνανται να μεταβιβάζονται για λόγους ενημέρωσης σε τρίτα μέρη που εμπλέκονται στην αξιολόγηση των αιτήσεων ή στη διαδικασία διαχείρισης επιδότησης, με την επιφύλαξη της μεταβίβασης στα όργανα που είναι επιφορτισμένα με καθήκοντα εποπτείας και επιθεώρησης σύμφωνα με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο δικαιούχος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα συγκεκριμένα δεδομένα και διόρθωσής τους, Για οποιαδήποτε απορία σχετικά με τα εν λόγω δεδομένα, επικοινωνήστε με τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων. Οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα προσφυγής στον Ευρωπαίο Επόπτη προστασίας δεδομένων ανά πάσα στιγμή. Λεπτομερής δήλωση ιδιωτικού απορρήτου, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων επαφής, υπάρχει στον δικτυακό τόπο του EACEA: http://eacea.ec.europa.eu/about/documents/calls_gen_conditions/eacea_grants_privacy_statement.pdf

Οι αιτούντες και, εφόσον αποτελούν νομικά πρόσωπα, πρόσωπα που είναι μέλη του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου του αιτούντος ή διαθέτουν εξουσίες εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου όσον αφορά τον αιτούντα ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα που φέρουν απεριόριστη ευθύνη για τα χρέη του αιτούντος, πληροφορούνται ότι, τα ατομικά τους στοιχεία (ονομασία, όνομα εάν πρόκειται για φυσικό πρόσωπο, διεύθυνση, νομική μορφή και ονομασία και όνομα των προσώπων με εξουσίες εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου, εάν πρόκειται για νομικά πρόσωπα) μπορεί να συνεπάγεται συμπερίληψη στη βάση

δεδομένων του. συστήματος έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (βάση δεδομένων ΣΕΕΑ) που τελεί υπό τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2015/1929 (οι αναθεωρημένοι δημοσιονομικοί κανόνες). Οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο του ΣΕΕΑ συγκεντρώνονται σε αυτή τη βάση δεδομένων. Η βάση δεδομένων περιέχει πληροφορίες σχετικά με οικονομικούς φορείς οι οποίοι συνιστούν δυνητικά απειλή για τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, οικονομικούς φορείς οι οποίοι εμπίπτουν σε μία από τις περιπτώσεις αποκλεισμού που απαριθμούνται στο άρθρο 106 παράγραφος 1 και με οικονομικούς φορείς στους οποίους επιβάλλονται οικονομικές κυρώσεις (άρθρο 106 παράγραφος 13 των αναθεωρημένων δημοσιονομικών κανόνων), με τη μορφή υποθέσεων οι οποίες καταχωρίζονται στη βάση. Το ΣΕΕΑ προβλέπει το δικαίωμα των οικονομικών φορέων να ενημερώνονται σχετικά με τα δεδομένα που αποθηκεύονται στη βάση δεδομένων κατόπιν αίτησής τους προς την Επιτροπή. Οι πληροφορίες που περιέχονται στη βάση δεδομένων επικαιροποιούνται, κατά περίπτωση, κατόπιν αίτησης διόρθωσης ή διαγραφής των αποθηκευμένων δεδομένων.

ο **ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ**

Οι παρακάτω κανόνες, συμπεριλαμβανομένων τυχόν μελλοντικών ενημερώσεων ή τροποποιήσεων στις οποίες μπορεί να υπόκεινται, εφαρμόζονται στη διαχείριση και τη χρηματοδότηση του προγράμματος:

- Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στο γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού αριθ. 1605/2002, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2015/-1929 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Οκτωβρίου 2015 (ΕΕ L 286 της 30.10.2015, σ. 1).
- Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1268/2012 της Επιτροπής της 29ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με τους κανόνες εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου της 14ης Απριλίου 2014 για τη θέσπιση του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» 2014-2020.
- Απόφαση C(2013) 7180 της Επιτροπής, για την τελική εξουσιοδότηση της χρήσης μοναδιαίου κόστους και κατ' αποκοπήν ποσών για το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες».

➤ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ**³⁹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελεί μια μοναδική οικονομική και πολιτική ένωση κρατών, που όλες μαζί καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής ηπείρου. Η ΕΕ ιδρύθηκε ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με πρωταρχικό στόχο την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας, καθώς οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ χωρών δημιουργούν οικονομική αλληλεξάρτηση, γεγονός που ελαχιστοποιεί το ενδεχόμενο συγκρούσεων. Οι δράσεις της όμως δεν αφορούν αποκλειστικά τον οικονομικό τομέα, αλλά επεκτείνονται και σε επίπεδο κοινωνικής, πολιτιστικής, μεταναστευτικής πολιτικής, ιδιαίτερα μετά την εξέλιξη της ΕΟΚ σε ΕΕ με την Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992.

Θεωρητικά και σε **μια ιδανική σφαίρα μια δίκαια διαρθρωμένη μεταναστευτική πολιτική βρίσκεται σε κεντρική θέση στην ατζέντα της Ένωσης**. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αρχή της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ), οι πολιτικές μετανάστευσης της Ένωσης πρέπει να χαρακτηρίζονται από τις αρχές της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών (εκτός των λοιπών υποχρεώσεων) και σε οικονομικό επίπεδο (άρθρο 80 ΣΛΕΕ).

Τι εφαρμόστηκε όμως την τελευταία δεκαετία;

Η θεωρία από την πράξη απέχει σημαντικά, και είναι πολύ σημαντικό να παρατηρήσουμε ποιες πολιτικές αποφάσεις είναι αυτές που εφαρμόστηκαν. Έχοντας επίγνωση της ανυπέρβλητης δυσκολίας θέσπισης μιας αποτελεσματικής μεταναστευτικής πολιτικής, η Ένωση τη διέκρινε σε νόμιμη και παράτυπη.

Η νόμιμη μετακίνηση και η αρμονική κοινωνική ένταξη των μεταναστών προβλέπεται από την οδηγία 2003/86/ΕΚ σχετικά με την οικογενειακή επανένωση. Δηλαδή, ένας μετανάστης μπορεί να νομιμοποιηθεί στη χώρα, όπου προϋπήρξαν νομίμως συγγενικά του μέλη. Με την χρήση της συγκεκριμένης οδηγίας έχει καταγραφεί ότι υπέβαλαν αίτηση νομιμοποίησης τα τελευταία δέκα χρόνια 480.000 μετανάστες ποικίλων εθνικοτήτων. Ο αριθμός είναι τόσο μεγάλος που κατέστη αδύνατο στις κυβερνήσεις των κρατών μελών να ελέγχουν εάν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Έχει άλλωστε αποδειχθεί ότι ανάμεσα στο πλήθος των μεταναστών που μετακινήθηκαν εντοπίστηκαν ακόμη και Ισλαμιστές τρομοκράτες.

³⁹ <https://kedisa.gr/%CE%B7-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5/>

Λόγω αυτών των γεγονότων η συγκεκριμένη οδηγία εξελίχθηκε, μετά την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2008, και ανακοινώθηκε με το αντίστοιχο πλάνο δράσης των κρατών μελών τον Απρίλιο του 2014.

Ωστόσο, οι δυνάμεις της Ένωσης, αν και διόλου ανεπαρκείς, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει πως δεν στέκονται ικανές να ελέγξουν την τεράστια μεταναστευτική ροή, αλλά και τον πραγματικό σκοπό μετακίνησης τους. Πρωταγωνιστικό ρόλο στις μεταναστευτικές ροές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδραματίζουν το ευρωπαϊκό φόρουμ για τη μετανάστευση (regioeuropa.net), σχετικά με την ένταξη και το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής και ενσωμάτωσης. Το πεδίο δράσης τους διευρύνθηκε ακόμη περισσότερο τον Ιούλιο του 2011, όταν η Κομισιόν ενέκρινε την ένταξη Υπηκόων Τρίτων Χωρών. Πιο πρόσφατα, τον Ιούνιο του 2016, η παραπάνω έγκριση ολοκληρώθηκε με την έκθεση ενός προγράμματος πολιτικών πρακτικών και καινοτομιών με στόχο την οικονομική ενίσχυση των κρατών μελών. Συγκεκριμένα, τα χρήματα αυτά εδόθησαν με στόχο την οικονομική στήριξη περίπου 20 εκατομμυρίων υπηκόων τρίτων χωρών που κατοικούν νομίμως στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Αναφορικά με την εξάλειψη της παράτυπης μετανάστευσης, αλλά και την ενδυνάμωση της εσωτερικής ασφάλειας η ΕΕ κατοχύρωσε δύο καταλυτικές νομοθετικές πράξεις:

- Η πρώτη ονομάστηκε: **‘δέσμη για την υποβοήθηση’** και περιλαμβάνει την οδηγία 2002-/90/EK του Συμβουλίου, που ομογενοποιεί ως εγκληματική ενέργεια την επικουρία στην παράνομη είσοδο, τη διέλευση και τη διακίνηση παράτυπων μεταναστών. Επιπροσθέτως, με απόφαση του ευρωπαϊκού δικαστηρίου το 2002 (946/ΔΕΥ) κατοχυρώθηκε η ποινική δίωξη για τις προαναφερθείσες ενέργειες. Το Μάιο του 2015 επιπλέον η Κομισιόν έδωσε τη συγκατάθεσή της για ένα πιο ολοκληρωμένο και μακροσκελές πλάνο δράσης της ΕΕ, με σκοπό την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και διακίνησης ναρκωτικών ουσιών.
- Η δεύτερη γνωστή ως **‘οδηγία επιστροφής’ (2008/115/EK)** δρομολογεί τις ενέργειες για την ασφαλή επιστροφή παράτυπων υπηκόων τρίτων χωρών με πιο πρόσφατες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Μαρτίου του 2014 και του Σεπτεμβρίου του 2015.

Δεν θα μπορούσε να μη γίνει ιδιαίτερη μνεία σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου. Συγκεκριμένα, το 2001 κατοχυρώθηκε η οδηγία 2001/55/EK σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για την δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών-μελών, όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

Η κατοχύρωση αυτής της οδηγίας στοχεύει στην εξισορρόπηση των εθνικών δράσεων για την παροχή προσωρινής προστασίας στους εκτοπισθέντες με άξονα την αδυναμία προστασίας τους από το σύστημα ασύλου. Πρόσφατα μάλιστα δόθηκε αξιοπρόσεχτη ώθηση στην πολιτική ασύλου με τη θέσπιση σειράς κοινοτικών πράξεων. Σκοπός του καινούργιου κανονιστικού πλαισίου είναι η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των αιτούντων, αλλά και η καταπολέμηση του διαρκώς αυξανόμενου φαινομένου Asylum Shopping, δηλαδή της επιλογής από τους αιτούντες (με δόλιο τρόπο) χωρών με ελαστικότερες νομοθετικές πράξεις υποδοχής. Το καινούργιο κανονιστικό πλαίσιο αναμένεται να αποτελέσει εμπόδιο σε αυθαίρετες ενέργειες αυστηροποίησης των κριτηρίων χορήγησης ασύλου, τις οποίες αναγκάζονται να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη που δέχονται τις εντονότερες πιέσεις από τους αιτούντες. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι, δύο από τις κοινοτικές πράξεις υιοθετήθηκαν επί ελληνικής Προεδρίας, το Ά εξάμηνο του 2003, και δύο ακόμη επί Ιρλανδικής, το Ά εξάμηνο του 2004.

Συμπερασματικά, αν και η ΕΕ παρουσιάζει μια αισθητή συνέπεια σχετικά με την μεταναστευτική πολιτική και δη τα τελευταία χρόνια, η αντιμετώπιση από τα κράτη μέλη έχει κατά γενική ομολογία κατασταλτικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα. Την ήδη δύσκολη και περίπλοκη κατάσταση δυσχεραίνει και το καθεστώς των προσφύγων, που κατά χιλιάδες μετακινούνται προς τα σύνορα των ευρωπαϊκών χωρών. Οι αδυναμίες συγκροτημένης δράσης εντοπίζονται κυρίως στην απουσία αρμονικής συνεργασίας σε οικονομικούς παράγοντες (παγκόσμια οικονομική κρίση) και κοινωνικές εκφάνσεις (απόκτηση υπηκοότητας, ομαλή ένταξη). Η ΕΕ σαφώς επιδιώκει τη βελτίωση του ελέγχου διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, με εντατική έρευνα σχετικά με τα αίτια του φαινομένου και ενημερωτικές εκστρατείες για την προώθηση νέων εταιρικών σχέσεων για την ανάπτυξη υφιστάμενων δικτύων. Δεν καθίσταται όμως δυνατό, να φτάσουμε σύντομα στα επιθυμητά αποτελέσματα, αν τα κράτη μέλη συνεχίζουν να λειτουργούν ως αυτόβουλα πιόνια σε μια γεωπολιτική παρτίδα σκάκι, όπου βασιλιάς και στρατιώτης στο τέλος θα καταλήξουν στο ίδιο κουτί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέα μέτρα για μια αποτελεσματική και αξιόπιστη πολιτική επιστροφής (Βρυξέλλες 2/3/2017)⁴⁰

Μετά τη σύνοδο κορυφής της Μάλτας στις 3 Φεβρουαρίου 2017, όπου υπογραμμίστηκε η ανάγκη επανεξέτασης της πολιτικής της ΕΕ για την επιστροφή, η Επιτροπή παρουσιάζει σήμερα ένα ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή και μια σειρά συστάσεων

⁴⁰ <https://www.avramopoulos.gr/el/content/dt-ee-eyropaiki-atzenta-gia-tin-metanasteysi-i-eyropaiki-epitropi-proteinei-neametra-gia-mia-apotelesmatiki-kai>

προς τα κράτη μέλη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των διαδικασιών επιστροφής.

Τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή συνίστανται σε πρακτικά βήματα που μπορούν να έχουν άμεσο αντίκτυπο. Στόχος τους είναι η κάλυψη των κενών και η εφαρμογή των ισχυόντων κανόνων με την αυστηρότητα και το ρεαλισμό που απαιτούνται, ώστε να επιτυγχάνονται απτά αποτελέσματα, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ο επίτροπος Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας κ. Δημήτρης Αβραμόπουλος δήλωσε: *«Οφείλουμε να παρέχουμε προστασία σε όσους την έχουν ανάγκη, αλλά ταυτόχρονα, πρέπει να είμαστε σε θέση να προβαίνουμε στην επιστροφή εκείνων που δεν έχουν δικαίωμα παραμονής στην ΕΕ, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η ταχεία επιστροφή των παράτυπων μεταναστών, όχι μόνο θα μειώσει την πίεση που ασκείται στα συστήματα ασύλου των κρατών μελών και θα εξασφαλίσει κατάλληλες συνθήκες προστασίας των ατόμων που έχουν πραγματική ανάγκη, αλλά θα αποτελέσει πρωτίστως ένα ισχυρό μήνυμα για την αποτροπή επικίνδυνων και παράτυπων ταξιδιών προς την ΕΕ. Με το σχέδιο δράσης και τις συστάσεις που παρουσιάζει σήμερα, η Επιτροπή στηρίζει τα κράτη μέλη στην προσπάθειά τους να εντείνουν τη διαδικασία επιστροφών, όπως ζήτησαν οι ηγέτες της ΕΕ στη σύνοδο κορυφής της Μάλτας»*

Παρόλο που σημειώθηκε πρόοδος, όσον αφορά στην υλοποίηση των μέτρων που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή, το οποίο εγκρίθηκε το 2015, απαιτείται αποφασιστικότερη δράση για την ουσιαστική βελτίωση των ποσοστών επιστροφής. Οι σημερινές μεταναστευτικές προκλήσεις απαιτούν μια διεξοδική ανάλυση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τα νομικά, επιχειρησιακά και χρηματοδοτικά μέσα, όσον αφορά την επιστροφή. Ταχύτερες διαδικασίες, αυστηρότερα μέτρα κατά του κινδύνου διαφυγής, μια πολυτομεακή προσέγγιση από τις εθνικές αρχές και καλύτερη συνεργασία και συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών μπορούν όλα να συμβάλουν σε μια αποτελεσματικότερη πολιτική για την επιστροφή, χωρίς να θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Συγκεκριμένες συστάσεις προς τα κράτη μέλη:

Η Επιτροπή παρέχει σήμερα σαφείς οδηγίες, όσον αφορά τα συγκεκριμένα και άμεσα μέτρα που μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη για τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των διαδικασιών επιστροφής, στο πλαίσιο της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας της ΕΕ. Οι συστάσεις της Επιτροπής είναι απολύτως σύμφωνες με τα διεθνή και ανθρώπινα δικαιώματα και με την αρχή της μη επαναπροώθησης.

Ειδικότερα, η Επιτροπή συστήνει στα κράτη μέλη τα εξής:

- Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ όλων των υπηρεσιών και αρχών που συμμετέχουν στη διαδικασία επιστροφής σε κάθε κράτος μέλος έως τον Ιούνιο του 2017, ώστε να εξασφαλιστούν όλες οι δεξιότητες και η εμπειρογνώσια που απαιτούνται για την αποτελεσματικότητα αυτής της διαδικασίας, καθώς και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των επιστρεφόντων.
- Εξάλειψη των ανεπαρειών, μέσω της συντόμευσης των προθεσμιών για την άσκηση ένδικων μέσων, της συστηματικής έκδοσης αποφάσεων επιστροφής χωρίς ημερομηνία λήξης και της σύνδεσης αποφάσεων για τη λήξη της νόμιμης παραμονής με την έκδοση απόφασης επιστροφής, έτσι ώστε να αποφεύγεται η αλληλεπικάλυψη εργασιών.
- Καταπολέμηση των καταχρήσεων του συστήματος, μέσω της εξέτασης των αιτήσεων ασύλου, στο πλαίσιο της ταχείας ή, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, της συνοριακής διαδικασίας, όταν υπάρχει υπόνοια ότι οι αιτήσεις ασύλου έχουν ως μοναδικό στόχο να καθυστερήσουν την εκτέλεση μιας απόφασης επιστροφής.
- Πρόληψη του κινδύνου διαφυγής, μέσω της κράτησης ατόμων που έχουν λάβει απόφαση επιστροφής και τα οποία αφήνουν να διαφανεί ότι δεν θα συμμορφωθούν π.χ. αρνούμενα να συνεργαστούν στη διαδικασία ταυτοποίησης ή αντιδρώντας με βίαιο ή δόλιο τρόπο σε μια επιχείρηση επιστροφής.
- Ενίσχυση της αξιοπιστίας των διαδικασιών και των αποφάσεων επιστροφής, αφενός, με τη χορήγηση άδειας οικειοθελούς αναχώρησης μόνο σε περίπτωση που έχει υποβληθεί σχετική αίτηση και, αφετέρου, με τη μεγαλύτερη δυνατή συντόμευση του χρονικού διαστήματος οικειοθελούς αναχώρησης, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε περίπτωσης.
- Θέσπιση, έως την 1η Ιουνίου 2017, επιχειρησιακών προγραμμάτων υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και διασφάλιση της διάδοσης πληροφοριών για τα προγράμματα οικειοθελούς επιστροφής, υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης.

Ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή

Το ανανεωμένο σχέδιο δράσης για την επιστροφή προβλέπει μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας επιστροφής για την αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και σε συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης.

Τα μέτρα που προτείνονται σε επίπεδο ΕΕ περιλαμβάνουν:

- Αύξηση της χρηματοδοτικής στήριξης στα κράτη μέλη με τη διάθεση 200 εκατ. ευρώ το

2017 για εθνικά μέτρα σχετικά με την επιστροφή, καθώς και για συγκεκριμένες κοινές ευρωπαϊκές δράσεις επιστροφής και επανένταξης.

- Βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την επιβολή αποφάσεων επιστροφής με τη συγκέντρωση πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο σε εθνικό επίπεδο και την ανταλλαγή τους, μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιστροφών, καθώς και μέσω της επίσπευσης της έγκρισης των προτάσεων για τη μεταρρύθμιση του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν και του Eurodac και της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού συστήματος εισόδου-εξόδου (ΣΕΕ) και ενός ευρωπαϊκού συστήματος ταξιδιωτικών πληροφοριών (ETIAS).
- Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για τη διασφάλιση της συνοχής των ενισχύσεων επανένταξης μεταξύ των κρατών μελών, έτσι ώστε να αποτρέπονται, αφενός, οι χώρες καταγωγής να αντιμετωπίζουν ευνοϊκότερα τις επιστροφές από χώρες που προσφέρουν υψηλότερες ενισχύσεις επανένταξης και, αφετέρου, οι παράτυποι μετανάστες να επιλέγουν τις πλέον ευνοϊκές ρυθμίσεις υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής.
- Παροχή πλήρους στήριξης στα κράτη μέλη από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριαφυλακής και Ακτοφυλακής, ο οποίος θα πρέπει να αυξήσει τη βοήθεια που παρέχει πριν από την επιστροφή, να ενισχύσει το προσωπικό της μονάδας για τη στήριξη των επιστροφών, να θεσπίσει μέχρι τον Ιούνιο έναν μηχανισμό εμπορικών πτήσεων για τη χρηματοδότηση των επιστροφών και να εντείνει, μέχρι τον Οκτώβριο, την κατάρτιση των αρχών τρίτων χωρών σε θέματα επιστροφής.
- Αντιμετώπιση των δυσκολιών, όσον αφορά την επανεισδοχή με την ταχεία ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων συμφωνιών επανεισδοχής με τη Νιγηρία, την Τυνησία και την Ιορδανία και την επιδίωξη διαλόγου με το Μαρόκο και την Αλγερία.
- Εντός του πλαισίου εταιρικής σχέσης, συντονισμένη και αποτελεσματική αξιοποίηση της συλλογικής επιρροής, μέσω ειδικά προσαρμοσμένων προσεγγίσεων με τρίτες χώρες με σκοπό την από κοινού διαχείριση της μετανάστευσης και την περαιτέρω βελτίωση της συνεργασίας σε θέματα επιστροφής και επανένταξης.

➤ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ⁴¹**

Η Επιτροπή παρουσιάζει τη μελλοντική πορεία προς την επίτευξη αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης Ασφάλειας της ΕΕ, με βάση το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για την Ασφάλεια που παρουσιάστηκε στις 28 Απριλίου 2015. Μολονότι την ευθύνη για την ασφάλεια φέρουν κυρίως τα κράτη μέλη, οι διακρατικές απειλές, όπως η τρομοκρατία, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά χωρίς κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση.

Αναπτύσσονται τα εργαλεία, οι υποδομές και το περιβάλλον που απαιτούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε οι εθνικές αρχές να συνεργάζονται αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση της κοινής πρόκλησης. Αλλά η πλήρης προστιθέμενη αξία μιας Ένωσης Ασφάλειας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση αυτού του πλαισίου για την κάλυψη επιχειρησιακών τρωτών σημείων και πληροφοριακών κενών. Αυτό απαιτεί ριζική αλλαγή στο επίπεδο των κρατών μελών και των οικείων αρχών επιβολής του νόμου, σε στενή συνεργασία με τους οργανισμούς της ΕΕ.

Ο πρώτος αντιπρόεδρος Frans Timmermans δήλωσε σχετικά: «*Η τρομοκρατία δεν γνωρίζει σύνορα. Οι εθνικές αρχές είναι υπεύθυνες για την εσωτερική ασφάλεια. Ωστόσο, πρέπει να μπορούν να συνεργάζονται αρμονικά για την πρόληψη της τρομοκρατίας και τον εντοπισμό των δραστών. Η ΕΕ μπορεί και πρέπει να παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο και τα εργαλεία για αυτόν τον σκοπό, αλλά αυτό που θα κάνει τη διαφορά είναι ο τρόπος που θα τα χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη. Οι αρχές επιβολής του νόμου σε όλα τα κράτη μέλη μας θα πρέπει και να "σκέφτονται ευρωπαϊκά" και να "δρουν ευρωπαϊκά", διότι η εσωτερική ασφάλεια αποτελεί κοινή ευθύνη*»

Ο επίτροπος Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας, Δημήτρης Αβραμόπουλος, πρόσθεσε: «*Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, χωρίς εσωτερικά σύνορα για τους πολίτες της. Η εσωτερική ασφάλεια ενός κράτους μέλους είναι η εσωτερική ασφάλεια όλων των κρατών μελών. Ο κατακερματισμός μας καθιστά ευάλωτους. Αυτόν τον κατακερματισμό εκμεταλλεύονται στο έπακρο τρομοκράτες και εγκληματίες, όπως έγινε φανερό με τις πρόσφατες επιθέσεις σε αρκετά από τα κράτη μέλη μας. Πρέπει να ξεπεράσουμε αυτήν την κατάσταση και να μετατρέψουμε τις δεσμεύσεις μας σε δράση για να επιτύχουμε πραγματική Ένωση Ασφάλειας της ΕΕ*».

⁴¹ https://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1445_el.htm

Σε μια Ένωση Ασφάλειας, οι αστυνομικές δυνάμεις σε ένα κράτος μέλος θα πρέπει να ανταλλάσσουν ενστικτωδώς σημαντικές πληροφορίες με συναδέλφους σε άλλα κράτη μέλη. Η ανακοίνωση που εξέδωσε η Επιτροπή καταγράφει την πρόοδο που έχει σημειωθεί σχετικά με τις δράσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Θεματολογίου για την Ασφάλεια, εντοπίζει τα κενά εφαρμογής στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και καθορίζει τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για την κάλυψη αυτών των κενών. Παρέχει χάρτη πορείας στον οποίο προσδιορίζονται ορισμένοι τομείς προτεραιότητας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όπου απαιτείται η θέσπιση και η εφαρμογή μέτρων που προτείνει η Επιτροπή, καθώς και περαιτέρω δράση.

Τα μέτρα αυτά, που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συλλογικής ικανότητας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατικής απειλής, περιλαμβάνουν:

- **Αντιμετώπιση της απειλής των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών που επιστρέφουν:** οι εθνικές αρχές πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένες σχετικά με τις κινήσεις αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών, τόσο εξερχόμενων, όσο και εισερχόμενων, και να ανταλλάσσουν αυτές τις πληροφορίες μεταξύ τους και με τους οργανισμούς της ΕΕ, μέσω του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν και του Ευρωπαϊκού Αντιτρομοκρατικού Κέντρου της Ευρώπης.
- **Πρόληψη και καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης:** πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης Ευρωπαίων πολιτών από τρομοκρατικές οργανώσεις. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι ήδη ριζοσπαστικοποιημένοι παρακολουθούν προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης και εμποδίζονται να διαδίδουν τρομοκρατική προπαγάνδα και ρητορική του μίσους, καθώς και ότι οι πληροφορίες σχετικά με όσους παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης ανταλλάσσονται εκ των προτέρων.
- **Επιβολή κυρώσεων στους τρομοκράτες και τους υποστηρικτές τους:** το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να καταλήξουν ταχέως σε συμφωνία σχετικά με την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ώστε να ενισχυθεί η ποινικοποίηση των αδικημάτων που συνδέονται με την τρομοκρατία, όπως τα ταξίδια για τρομοκρατικούς σκοπούς και η παροχή χρηματοδότησης, στέγασης, μεταφοράς ή υλικής υποστήριξης σε τρομοκράτες.
- **Βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών:** το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να οριστικοποιήσουν ταχέως τον αναθεωρημένο κανονισμό για την Ευρώπη και να εγκρίνουν τις νομοθετικές προτάσεις που υποβλήθηκαν από την Επιτροπή για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα των βάσεων δεδο-

μένων και των συστημάτων πληροφοριών, όπως την επέκταση του ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών ποινικού μητρώου (ECRIS) σε πολίτες εκτός ΕΕ.

- **Ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Αντιτρομοκρατικού Κέντρου:** θα πρέπει να ενισχυθεί το Ευρωπαϊκό Αντιτρομοκρατικό Κέντρο, ώστε να καταστεί ο κόμβος ανταλλαγής πληροφοριών των αρχών επιβολής του νόμου για την ανάλυση απειλών και να υποστηρίξει τη χάραξη αντιτρομοκρατικών επιχειρησιακών σχεδίων. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει πρωτοβουλίες για ανάπτυξη του Κέντρου σε ισχυρότερη δομή, με την ικανότητα για κοινό επιχειρησιακό σχεδιασμό, αξιολογήσεις απειλών και συντονισμό ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου. Θα πρέπει να αρχίσει ήδη επείγοντως η εκπόνηση κοινών αξιολογήσεων απειλών σχετικά με την τρομοκρατία και τη ριζοσπαστικοποίηση.
- **Διακοπή της πρόσβασης των τρομοκρατών σε όπλα και εκρηκτικά:** τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν κατά προτεραιότητα το σχέδιο δράσης σχετικά με τα πυροβόλα όπλα και τις εκρηκτικές ύλες, ενώ το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνουν την πρόταση για την αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 2015.
- **Διακοπή της πρόσβασης των τρομοκρατών σε κεφάλαια:** η Επιτροπή θα υλοποιήσει το σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον εντοπισμό και την παρεμπόδιση διακίνησης κεφαλαίων και άλλων περιουσιακών στοιχείων και να παρακωλύσει τις πηγές εσόδων τρομοκρατικών οργανώσεων.
- **Προστασία πολιτών και υποδομών ζωτικής σημασίας:** οι αρχές επιβολής του νόμου και άλλες βασικές αρχές πρέπει να είναι καλύτερα προετοιμασμένες για κινδύνους για την ασφάλεια που συνδέονται με την ευπάθεια υποδομών ζωτικής σημασίας, να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών, να σχεδιάζουν προληπτικά μέτρα με συντονισμένο τρόπο σε διασυνοριακό επίπεδο και να στηρίζουν την έρευνα σχετικά με μελλοντικές τεχνολογικές ανάγκες και ανάγκες σε ικανότητες.
- **Η εξωτερική διάσταση:** πρέπει να διασφαλίζεται μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών δράσεων στον τομέα της ασφάλειας. Με βάση το έργο του Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης της ΕΕ, της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ, η ΕΕ θα πρέπει να κινήσει διαδικασίες δημιουργίας εταιρικών σχέσεων κατά της τρομοκρατίας με χώρες γύρω από τη Μεσόγειο.

Ιστορικό

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για την Ασφάλεια στις 28 Απριλίου 2015, παρουσιάζοντας τις κύριες δράσεις για να εξασφαλιστεί αποτελεσματική αντίδραση της ΕΕ στην τρομοκρατία και τις απειλές κατά της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την περίοδο 2015-2020. Το Θεματολόγιο αποτελεί εκπλήρωση δέσμευσης που ανέλαβε ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Jean-Claude Juncker, στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές του και αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ανανεωμένης στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 16 Ιουνίου 2015.

Από την έγκριση του θεματολογίου έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, όσον αφορά την εφαρμογή του. Βασικοί τομείς ενδιαφέροντος ενισχύθηκαν από σχέδια δράσης που εγκρίθηκαν το Δεκέμβριο του 2015 σχετικά με τα πυροβόλα όπλα και τις εκρηκτικές ύλες, το Φεβρουάριο του 2016 για την ενίσχυση του αγώνα κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και στην ανακοίνωση της 6ης Απριλίου 2016 σχετικά με πιο ισχυρά και έξυπνα συστήματα πληροφοριών για τα σύνορα και την ασφάλεια.

Πρόσφατα περιστατικά κατέδειξαν την ανάγκη να ενταθεί η δράση και να επιταχυνθεί η εφαρμογή των συγκεκριμένων μέτρων που παρατίθενται στο θεματολόγιο. Έπειτα από τις επιθέσεις στις Βρυξέλλες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι Υπουργοί Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ και η Επιτροπή υπογράμμισαν την αποφασιστικότητά τους να προωθήσουν τα προβλεπόμενα μέτρα και να εμβαθύνουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

- **Η Ευρώπη χρειάζεται μια ενιαία πολιτική για την ασφάλεια, την άμυνα, την εξωτερική πολιτική, την κοινωνική και οικονομική πολιτική⁴²**

Η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο μιας γενικευμένης κρίσης, στο επίκεντρο ενός γεωπολιτικού τόξου αστάθειας, που εκτείνεται από την Τυνησία μέχρι την Ουκρανία. Αυτή η παρατεταμένη αστάθεια δεν είναι παροδική. Οφείλεται σε σημαντικές γεωπολιτικές ανακατατάξεις στην ευρύτερη περιοχή και συντηρείται από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Σε αυτή τη συγκυρία και αυτό το περιβάλλον, η Ελλάδα καλείται να έχει λόγο και άποψη, και να παρεμβαίνει με συγκεκριμένες προτάσεις και στρατηγικές.

⁴² <https://www.amna.gr/home/article/244612/I-Europi-chreiazetai-mia-eniaia-politiki-gia-tin-asfaleia--tin-amuna--tin-exoteriki-politiki--tin-koinoniki-kai-oikonomiki-politiki->

Όχι απλά να είναι δέκτης των γεωπολιτικών πιέσεων - αλλά να έχει θέση στο τραπέζι των κρίσιμων αποφάσεων. Η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο όλων αυτών των εξελίξεων, με κορυφαίο βεβαίως θέμα το μεταναστευτικό και με όλες τις άλλες προεκτάσεις που έχει η διαχείριση αυτού του πρωτόγνωρου φαινομένου για την Ευρώπη. Ο κεντρικός αυτός στρατηγικός ρόλος της Ελλάδας στο πλαίσιο των μεγάλων προσπαθειών που καταβάλλονται στην Ευρώπη, είναι καθήκον και ευθύνη όλων μας - ξεκινώντας από τα στελέχη που εκπαιδεύονται στη Σχολή Εθνικής Άμυνας. Σήμερα, η εσωτερική ασφάλεια και η μετανάστευση, αποτελούν τις βασικές ανησυχίες των ευρωπαίων πολιτών. Πρόκειται για ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή των πολιτών μας σε καθημερινή βάση.

Η Ελλάδα βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα της κρίσης, που δοκιμάζει τις γειτονικές μας χώρες. Η χώρα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή παλιών και νέων απειλών για την ασφάλεια, που προέρχονται από μια από τις πλέον ασταθείς περιοχές στον κόσμο. Παρότι δεν συνδέονται μεταξύ τους ιδιαίτερα, τα ζητήματα της μετανάστευσης και της ασφάλειας, θέτουν, σήμερα, σε αμφισβήτηση την ενότητα και τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τελικά δεν ήταν η οικονομική κρίση που δυναμίτισε τα θεμέλια της Ευρώπης, αλλά η διαχείριση της προσφυγικής κρίσης. Μέσα σε δύσκολες συνθήκες προσαρμόσαμε τη δράση μας σε όλα τα επίπεδα και στηρίξαμε τα κράτη μέλη, όπως την Ελλάδα, στην αντιμετώπιση των τεράστιων πιέσεων που δέχονται. Αυτό που έχει γίνει σαφές τα τελευταία δυο χρόνια είναι ότι μόνο ενωμένοι σε πνεύμα συνεργασίας και στη βάση της εμπιστοσύνης με αλληλεγγύη, μπορούμε να διαχειριστούμε τα ζητήματα αυτά. Κοινό γνώρισμα των προκλήσεων αυτών είναι ότι δεν σταματούν στα εθνικά σύνορα.

Τα κράτη μέλη έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την ασφάλεια των συνόρων τους-δεν υπάρχει καμία αμφιβολία γι' αυτό. Ταυτόχρονα, όμως, και αυτό το έχω επισημάνει επανειλημμένως από τη στιγμή που ανέλαβα τα καθήκοντά μου, είναι σαφές ότι κανένα κράτος μέλος δεν μπορεί από μόνο του να αντιμετωπίσει αυτές τις πολυδιάστατες απειλές. Η ασφάλεια ενός κράτους μέλους της Ένωσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ασφάλεια των άλλων κρατών μελών.

Κανένα Κράτος δεν μπορεί από μόνο του να εγγυηθεί την ασφάλειά του. Οι εμπειρίες που αποκομίσαμε από τις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη τα δυο τελευταία χρόνια ανέδειξαν το μέγεθος και την έκταση της απειλής. Η τρομοκρατία στρέφεται εναντίον όλων μας. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η απειλή αυτή δεν γνωρίζει σύνορα. Ο κατακερματισμός μας καθιστά όλους ευάλωτους. Για το λόγο αυτό, η ασφάλεια βρίσκεται στο επίκεντρο της βασικής μας αποστολής να δημιουργήσουμε μια Ευρώπη που προστατεύει.

Η Ευρώπη χρειάζεται μια ενιαία πολιτική για την ασφάλεια, την άμυνα, την εξωτερική πολιτική, την κοινωνική και οικονομική πολιτική και τώρα, κάτω από τις δύσκολες στιγμές που περνάει, νομίζω ότι αυτός είναι ο μόνος δρόμος προς τα εμπρός. Είναι, επομένως, μεγάλη ευθύνη των πολιτικών ηγεσιών της Ευρώπης. Εάν δεν συμβούν αυτά, υπάρχει κίνδυνος να ξαναγυρίσουμε στο πρόσφατο σκοτεινό παρελθόν.

Οι εξωτερικές και οι εσωτερικές απειλές συνδέονται και πρέπει να αντιμετωπιστούν με μια κοινή και ολοκληρωμένη προσέγγιση. Τόσο στον τομέα της εξωτερικής, όσο και της εσωτερικής ασφάλειας έχουμε σημειώσει ουσιαστική πρόοδο και σαφώς, δεν βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο που ήμασταν πριν τρία χρόνια.

Τα τελευταία δύο χρόνια εντείνουμε τις προσπάθειές μας για τη σύσταση ενός αποτελεσματικού πλαισίου της Ένωσης Ασφάλειας, στη βάση της Ευρωπαϊκής Ατζέντας για την Ασφάλεια που παρουσιάσαμε ήδη το 2015. Πάνω σε αυτά τα θεμέλια της Ένωσης Ασφάλειας θα βασισθεί και η οικοδόμηση μιας άλλης ένωσης, της Ένωσης Άμυνας.

Η έναρξη της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας τον Μάρτιο στον τομέα της άμυνας υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα βήματα προς την ολοκληρωμένη προσέγγιση κατά των κοινών μας απειλών. Το πρόγραμμα συνεργασίας έχει σχεδιαστεί για να καταστήσει την Ευρωπαϊκή άμυνα πιο αποτελεσματική και να παράγει περισσότερα αποτελέσματα μέσω ενός ενισχυμένου συντονισμού και συνεργασίας στους τομείς των επενδύσεων, της ανάπτυξης ικανοτήτων και της επιχειρησιακής ετοιμότητας. Αυτή η συνεργασία θα συμβάλει στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ενεργεί μόνη της όταν χρειάζεται και με τους εταίρους, όποτε είναι δυνατόν. Ενισχύσαμε την ασφάλεια στα εξωτερικά μας σύνορα, χάρη στην ίδρυση και δράση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και τους συστηματικούς ελέγχους όλων όσοι τα διασχίζουν. Βελτιώσαμε την ανταλλαγή πληροφοριών, μέσω των εξελιγμένων και περισσότερο διασυνδεδεμένων πληροφοριακών συστημάτων μας. Περισσότεροι από 1.700 Ευρωπαίοι συνοριοφύλακες από ολόκληρη την Ευρώπη υποστηρίζουν το έργο 100.000 εθνικών συνοριοφυλάκων στα κοινά μας εξωτερικά σύνορα, σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Βουλγαρία και η Ισπανία.

Μια ομάδα ταχείας επέμβασης 1.500 συνοριοφυλάκων βρίσκεται σε ετοιμότητα σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Για την αντιμετώπιση νέων απειλών για την ασφάλεια, όπως η επistroφή ξένων τρομοκρατών μαχητών, απαιτούνται αυστηροί έλεγχοι στην εξωτερική μας περίμετρο. Η χρήση των βάσεων δεδομένων διαρκώς αυξάνεται. Θέλουμε να ενισχύσουμε τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα με νέα, ώστε να αντιμετωπίσουμε όσα κενά υπάρ-

χουν.

Τα κράτη μέλη συμφώνησαν πρόσφατα σε ό,τι αφορά την πρότασή μας για ένα σύστημα καταγραφής της εισόδου και της εξόδου των υπηκόων τρίτων χωρών που διασχίζουν τα εξωτερικά μας σύνορα, επιτρέποντας, για παράδειγμα, τον αποτελεσματικότερο εντοπισμό όσων παραβιάζουν τη προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής.

Ακόμα, μόλις πριν δύο εβδομάδες, παρουσίασα το πρώτο μέρος μιας συνολικής μεταρρύθμισης της κοινής πολιτικής θεωρήσεων. Μπροστά στους αυξανόμενους κινδύνους που έχουμε αντιμετωπίσει για την ασφάλεια, καθώς και τις εξελισσόμενες μεταναστευτικές προκλήσεις, προσαρμόσαμε την ευρωπαϊκή πολιτική θεωρήσεων, καθιστώντας την ισχυρότερη, αποτελεσματικότερη και ασφαλέστερη.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, σύντομα θα διαθέτουμε το Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών και Άδειας Ταξιδιού, με το οποίο θα διεξάγονται ταχύτεροι και αποτελεσματικότεροι έλεγχοι σε όλους τους ταξιδιώτες, υπηκόους τρίτων χωρών για τους οποίους δεν απαιτείται θεώρηση ταξιδιού. Ωστόσο, δεν αρκεί να διαθέτουμε όλα αυτά τα πληροφοριακά συστήματα για τη διαχείριση των συνόρων, την ασφάλεια και τη μετανάστευση, πρέπει και να διασφαλίζουμε ότι είναι μεταξύ τους διασυνδεδεμένα.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο προτείναμε στα τέλη του περασμένου έτους τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας όλων των πληροφοριακών συστημάτων της ΕΕ. Κάθε συνοριοφύλακας, υπάλληλος αστυνομικής αρχής, υπηρεσίας θεωρήσεων ή μετανάστευσης, θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες, όταν και όπου τις χρειάζεται, ώστε να ενισχυθεί αποφασιστικά ο εντοπισμός τρομοκρατών.

Πέραν της διαλειτουργικότητας, περιορίσαμε την πρόσβαση των τρομοκρατών σε μέσα, όπως τα πυροβόλα όπλα και τα εκρηκτικά, για την πραγματοποίηση επιθέσεων. Έχουμε διαθέσει χρηματοδότηση προς τα κράτη μέλη για την αποτελεσματικότερη προστασία των πολιτών στους δημόσιους χώρους έναντι τρομοκρατικών επιθέσεων "χαμηλού κόστους" και "μη προηγμένης τεχνολογίας".

Ταυτόχρονα, παρέχουμε τεχνική και χρηματοδοτική υποστήριξη προς τα κράτη μέλη, για να αντιμετωπίσουν τις απειλές αυτές συλλογικά και αποτελεσματικά. Η τρομοκρατία όμως, δεν θα καταπολεμηθεί μόνο με νομοθεσίες. Χρειάζεται, πρωτίστως, αλλαγή νοοτροπίας και συλλογική δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να επιτύχουμε αυτόν τον κοινό στόχο.

Γιατί τα κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι αρμόδια για την εθνική τους ασφάλεια και άμυνα.

Σε ποια εθνική ασφάλεια όμως αναφερόμαστε, όταν ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η πραγματοποίηση των τρομοκρατικών επιθέσεων δεν γνωρίζει σύνορα; Όταν η απειλή είναι διασυνοριακή και κοινή για όλους μας, η απάντηση δεν μπορεί παρά να είναι συλλογική. Η απόμόνωση λειτουργεί μόνο σε βάρος των δικών μας συμφερόντων.

Για αυτόν τον λόγο, η τοποθέτηση της Eurropol στο επίκεντρο της συλλογικής μας δράσης ήταν μια από τις βασικές μου προτεραιότητες, από την πρώτη στιγμή που ανέλαβα τα καθήκοντά μου ως Επίτροπος.

Η Eurropol δεν είναι ο ίδιος Οργανισμός όπως ήταν τρία χρόνια πριν. Διαθέτει πλέον ενισχυμένα αποστολή, εντολή και ρόλο. Είναι ένας Οργανισμός, τον οποίο έχουμε ενισχύσει πολλές φορές, με πόρους και τεχνικές δυνατότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχει στα κράτη μέλη την απαραίτητη υποστήριξη για την αντιμετώπιση των απειλών για την ασφάλεια. Χάρη στη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας, η Eurropol εγγυάται, πλέον, εικοσιτετράωρη και σε καθημερινή βάση, επιχειρησιακή στήριξη στα κράτη μέλη.

Ασφαλώς πρόκειται για μια μάχη, που δεν δίνεται μόνο στο έδαφος ή στα σύνορά μας. Η εσωτερική και η εξωτερική μας ασφάλεια είναι αλληλένδετες και για αυτό το λόγο η ενισχυμένη συνεργασία με τους εταίρους μας εκτός ΕΕ, γειτονικές και τρίτες χώρες, αποτελεί προτεραιότητα για εμάς.

Έχουμε εντείνει τη συνεργασία μας με την Τουρκία, τα Δυτικά Βαλκάνια, καθώς και με τις χώρες της Βόρειας και Υποσαχάριας Αφρικής. Χάρη στη συνεργασία μας με την Τουρκία, ο αριθμός των αφίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο, στην Ελλάδα, έχει μειωθεί σημαντικά, ενώ χάρη στη συνεργασία μας με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, έχουν περιορισθεί οι παράτυπες συνοριακές διελύσεις και η διακίνηση μεταναστών. Συνεχίζουμε, όμως να είμαστε σε εγρήγορση.

Η δράση μας στην Αφρική, η συνεργασία μας με τις Αφρικανικές χώρες, καθώς και με τους διεθνείς μας εταίρους, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και η Αφρικανική Ένωση, έχουν συμβάλει καθοριστικά ώστε να υπάρξει πραγματική βελτίωση επί τόπου, αλλά και ευρύτερα στην περιοχή της κεντρικής Μεσογείου. Ακόμα, πρόσφατα, συναντηθήκαμε στον Νίγηρα με Υπουργούς Εσωτερικών και Εξωτερικών των κρατών μελών της ΕΕ, χωρών της περιοχής του Σαχέλ, της Δυτικής και Βόρειας Αφρικής, καθώς και εκπροσώπους διεθνών εταίρων όπως τα Ηνωμένα Έθνη, για να συζητήσουμε για την ενίσχυση της συνεργασίας μας για την καταπολέμηση της διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Έχουμε δεσμευθεί να ενισχύσουμε τη

δικαστική και επιχειρησιακή μας συνεργασία στην περιοχή, αλλά και να επιταχύνουμε την επανεγκατάσταση των πιο ευάλωτων ατόμων που έχουν απομακρυνθεί από τη Λιβύη στον Νίγηρα.

Συνεπώς, η συνεργασία μας συνεχίζεται σε όλα τα επίπεδα. Γιατί όσα είπαμε μέχρι τώρα, δεν έχουν πλέον μόνο περιφερειακή ή ευρωπαϊκή διάσταση, είναι παγκόσμια ζητήματα και η συνεργασία αυτή θα πρέπει να εμβαθυνθεί ακόμα περισσότερο, και, το κυριότερο, να καλλιεργηθεί εμπιστοσύνη.

Με σαφές στρατηγικό όραμα, διασφαλίζουμε πλέον τη θέση της Ευρώπης στο τραπέζι των σημαντικότερων συζητήσεων σε ό,τι αφορά την ασφάλεια. Η παγκόσμια συνεργασία για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως η ασφάλεια, μπορεί να προσφέρει συλλογικές και αποτελεσματικές λύσεις. Βλέπετε ότι έχουν γίνει πολλά τα προηγούμενα τρία χρόνια - πολλά περισσότερα απ' ό,τι στο παρελθόν. Σαφώς συνέβαλαν σε αυτό οι άνευ προηγουμένου προκλήσεις. Αλλά ήταν κυρίως θέμα πολιτικής βούλησης, να αναλάβει ηγετικό και συντονιστικό ρόλο χάραξης πολιτικής ασφάλειας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ωστόσο είναι μεγάλη ευθύνη όσων αναλαμβάνουν ηγετικές θέσεις να αναλαμβάνουν και την ευθύνη να λένε αλήθειες ακόμα και αν αυτές ενοχλούν και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, που σκοπό έχουν να δώσουν αποτελεσματικές λύσεις και να ενώσουν. Γιατί ενώ αντιμετωπίσαμε τη διεθνή οικονομική κρίση χωρίς να κλονισθεί η συνοχή των κοινωνιών μας, οι κοινές μας αρχές επάνω στις οποίες βασίζεται το Ευρωπαϊκό εγχείρημα, τίθενται σε αμφισβήτηση με τη μεταναστευτική κρίση και το προσφυγικό. Δυστυχώς, έχουμε πλέον εξοικειωθεί με την άνοδο της λαϊκιστικής και εθνικιστικής ρητορικής και του αντίκτυπου που έχει στις εθνικές εκλογές τα τελευταία χρόνια.

Το διεθνές σύστημα, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, χτίστηκε επάνω στις αξίες της διαφάνειας, της αλληλεγγύης και της συνεργασίας, καθώς και στη δέσμευση μας να προστατεύσουμε τους κανόνες βάσει των οποίων δημιουργήσαμε διεθνείς θεσμούς, προκειμένου να μην επιστρέψουμε στις πιο σκοτεινές σελίδες του παρελθόντος μας. Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να ενισχύσουμε και να εμβαθύνουμε τη συνεργασία μας, υπερβαίνοντας όλα τα στερεότυπα του παρελθόντος με ενότητα και εμπιστοσύνη. Οι απειλές, στις οποίες αναφέρθηκα στρέφονται εναντίον όλων μας. Και μόνο όλοι μαζί μπορούμε να τις αντιμετωπίσουμε. Με μια ισχυρή Ένωση Ασφάλειας που θα προστατεύει τους πολίτες μας στο εσωτερικό, και ένα πραγματικά παγκόσμιο και στρατηγικό ρόλο για την Ευρώπη στα ζητήματα αυτά.

Σε αυτά τα θέματα, ο ρόλος των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι σημαντικός. Εάν δεν αισθάνεται ο Έλληνας ή ο Ευρωπαίος πολίτης ασφαλής στη χώρα του, τότε όλες οι άλλες πολιτικές δεν θα αποδώσουν και δεν θα αποφέρουν καρπούς.

➤ **ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ**⁴³

○ **Μετανάστευση, ασφάλεια και διαχείριση συνόρων**

Τα θέματα της μετανάστευσης, της διαχείρισης των συνόρων και της ασφάλειας τέθηκαν επί τάπητος στις συναντήσεις του είχε ο Ευρωπαίος Επίτροπος Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας Δημήτρης Αβραμόπουλος στο πλαίσιο της επίσημης επίσκεψης που πραγματοποιεί σήμερα στη Βαλέτα της Μάλτας.

«Χωρίς αμφιβολία, η Μάλτα αντιμετωπίζει σημαντικές μεταναστευτικές προκλήσεις σε σύγκριση με το μέγεθος του πληθυσμού της. Συνολικά, σε επίπεδο ΕΕ, έχουμε επιστρέψει στα προ κρίσεως επίπεδα των παράτυπων αφίξεων. Ωστόσο, στη Μάλτα, οι αφίξεις αυξήθηκαν το 2018, λόγω των επιχειρήσεων αναζήτησης και διάσωσης στη Μεσόγειο και της ασταθούς κατάστασης στη Λιβύη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εξακολουθούμε να παράσχουμε στη Μάλτα την απαραίτητη επιχειρησιακή και οικονομική στήριξη σε ότι αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Τα ευρωπαϊκά κονδύλια είναι φυσικά διαθέσιμα, ώστε να συνεχίσουν να επιτρέπουν τη μεταφορά των αποβιβασθέντων σε άλλα Κράτη Μέλη» είπε ακόμα ο Ευρωπαίος Επίτροπος.

Αυτή η απτή αλληλεγγύη θα πρέπει να εμπνεύσει την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης μεταξύ των Κρατών Μελών και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την προώθηση της μεταρρύθμισης του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Πράγματι, χρειαζόμαστε μια δεδομένη και διαρκή αλληλεγγύη. Θα συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε με τα Κράτη Μέλη, ώστε να βρεθούν σύντομα μακροπρόθεσμες και βιώσιμες ευρωπαϊκές λύσεις.

Η διαχείριση των συνόρων είναι καθοριστικής σημασίας για την καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης και τη μείωση των παράτυπων αφίξεων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είμαι πολύ ικανοποιημένος από τη συμφωνία που επιτύχαμε πριν από μερικές εβδομάδες για την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Το μόνιμο σώμα των 10.000 συνοριοφυλάκων θα διαμορφωθεί σταδιακά από το 2021 και μετά, θα επεκταθεί επίσης η συνεργασία με τρίτες χώρες και η Υπηρεσία θα μπορέσει να βοηθήσει ακόμη περισσότερο με τις επιστροφές.

Όλα αυτά θα πρέπει να συμβαδίζουν με την υποστήριξή μας στις γειτονικές μας χώρες. Ειδικά στη Λιβύη, συνεργαζόμαστε με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM) για τη βελτίωση των συν-

⁴³ mna.gr/home/article/358249/Metanasteusi--asfaleia-kai-diacheirisi-sunoron--sto-epikentro-ton-sunantiseon-tou-D-Abramopoulou-sti-Malta

θηκών διαβίωσης των μεταναστών, καθώς για τη μεταφορά τους από τη χώρα προς την ΕΕ μέσω της επανεγκατάστασης, εάν χρήζουν προστασίας, ή προς τη χώρα καταγωγής τους ή τις άλλες Αφρικανικές χώρες-εταίρους. Τα τελευταία 4,5 χρόνια έχει οικοδομηθεί μια Ευρώπη πιο ασφαλής και πιο ανθεκτική. Τα ισχυρότερα σύνορα και τα συστήματα πληροφοριών αποτελούν ένα μόνο παράδειγμα. Πολλοί επικεντρώνονται στις διαφωνίες. Όμως συλλογικά έχουμε πετύχει περισσότερα μέσα σε αυτά τα χρόνια στα ζητήματα της μετανάστευσης και της ασφάλειας από ό,τι κατά τις προηγούμενες δεκαετίες.

- **Εγκρίθηκε το ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών και αδείας ταξιδιού (ETIAS)⁴⁴**

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε την τελική του συμφωνία για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών και αδείας ταξιδιού (ETIAS), καθώς και για την ενίσχυση της εντολής του eu-LISA, του οργανισμού της ΕΕ για τη λειτουργική διαχείριση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.

Οι νομοθετικές προτάσεις για το σύστημα ETIAS και τον οργανισμό eu-LISA, που υπέβαλε η Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2016 και τον Ιούνιο του 2017 αντίστοιχα, χαρακτηρίστηκαν ως πολιτικές προτεραιότητες στην κοινή δήλωση για τις νομοθετικές προτεραιότητες της ΕΕ για το 2018-2019.

Ο επίτροπος κ. Αβραμόπουλος δήλωσε: «Κατά την έναρξη της θητείας της παρούσας Επιτροπής αναλάβαμε τη δέσμευση για τη δημιουργία μιας Ευρώπης που προστατεύει - και σήμερα, κάνουμε ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Ένας ισχυρότερος οργανισμός eu-LISA θα αποτελέσει το νευραλγικό κέντρο των συστημάτων πληροφοριών για τα σύνορα, τη μετανάστευση και την ασφάλεια, και το νέο σύστημα ETIAS θα διασφαλίσει ότι δεν θα έχουμε πλέον κενό πληροφόρησης όσον αφορά τους ταξιδιώτες που δεν υπόκεινται σε υποχρέωση θεώρησης. Όλοι όσοι δημιουργούν μεταναστευτικό κίνδυνο ή κίνδυνο για την ασφάλεια θα εντοπίζονται πριν ακόμη ταξιδέψουν προς τα σύνορα της ΕΕ, ενώ τα ταξίδια των καλόπιστων ταξιδιωτών θα διευκολυνθούν. Θέλω να ευχαριστήσω αμοτέρους τους εισηγητές για την καθοριστική συμβολή τους και τη δέσμευσή τους για την οικοδόμηση μιας ασφαλέστερης Ένωσης για τους πολίτες μας»

Ο επίτροπος Κινγκ δήλωσε: «Οι αστυνομικοί και οι συνοριοφύλακες πρέπει να έχουν τα κατάλληλα εργαλεία για να κάνουν τη δουλειά τους - να μεριμνούν για την ασφάλεια, τόσο των πολιτών, όσο και των συνόρων μας. Το ETIAS θα πραγματοποιεί προκαταρκτικό έλεγχο των επισκεπτών οι οποίοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης, ώστε να προλαμβάνονται

⁴⁴ <https://www.nextdeal.gr/epikairota/koinonia/102045/egkrithike-eyropaiko-systima-pliroforion-kai-adeias-taxidiou-etias>

ενδεχόμενα προβλήματα ασφάλειας, ενώ χάρη στην ενίσχυση του οργανισμού eu-LISA θα έχουμε τη δυνατότητα να εκσυγχρονίσουμε τα ευρωπαϊκά συστήματα για την επιβολή του νόμου και τη διαχείριση των συνόρων»

Η άδεια του ETIAS δεν συνιστά θεώρηση. Μόλις το σύστημα αρχίσει να λειτουργεί, θα διενεργεί προαναχωρησιακούς ελέγχους ασφάλειας για τον εντοπισμό κινδύνων ασφάλειας και μεταναστευτικών κινδύνων που θέτουν οι ταξιδιώτες οι οποίοι επωφελούνται από πρόσβαση στον χώρο Σένγκεν, χωρίς υποχρέωση θεώρησης. Κατά την άφιξή τους στα σύνορα της ΕΕ, οι ταξιδιώτες θα πρέπει να έχουν έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο και άδεια του ETIAS.

Όλοι οι ταξιδιώτες χωρίς υποχρέωση θεώρησης, θα πρέπει να ζητούν άδεια ETIAS πριν από την επίσκεψή τους στο χώρο Σένγκεν. Η συμπλήρωση της ηλεκτρονικής αίτησης δεν θα διαρκεί περισσότερο από 10 λεπτά και θα δίνεται αυτόματη έγκριση σε περισσότερες από το 95 % των περιπτώσεων. Οι ταξιδιώτες θα πρέπει να καταβάλλουν εφάπαξ τέλος 7 ευρώ (για άτομα ηλικίας μεταξύ 18 και 70 ετών) και η άδεια που θα εκδίδεται θα ισχύει για τρία έτη.

Το σύστημα ETIAS θα διασταυρώνει δεδομένα από ταξιδιώτες που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης με τα δεδομένα των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ για τα σύνορα, την ασφάλεια και τη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν (SIS), του συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS), του Eurodac και των βάσεων δεδομένων της Ευρωπόλ και της Ιντερπόλ. Εάν τα διασταυρούμενα δεδομένα αντιστοιχούν στις βάσεις δεδομένων της ΕΕ, η αίτηση θα υποβάλλεται σε χειροκίνητη επαλήθευση από την κεντρική μονάδα ETIAS, την οποία διαχειρίζεται ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης χορήγησης αδείας, η οικεία εθνική αρχή θα πρέπει να ενημερώνει τον αιτούντα σχετικά με την απόφαση ή να ζητά πρόσθετες πληροφορίες εντός 96 ωρών. Εάν παρασχεθούν πρόσθετες πληροφορίες, η εθνική αρχή οφείλει να λάβει απόφαση εντός τεσσάρων εβδομάδων από την αρχική ημερομηνία της αίτησης. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, οι αιτούντες έχουν πάντοτε δικαίωμα προσφυγής.

Η αναβάθμιση του eu-LISA, του οργανισμού της ΕΕ για τη λειτουργική διαχείριση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, θα δώσει στον εν λόγω οργανισμό τη δυνατότητα και τα εργαλεία που χρειάζεται για να εξασφαλίζει την κεντρική λειτουργική διαχείριση των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ για τη μετανάστευση, την ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων.

Ο ενισχυμένος eu-LISA θα διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διατήρηση νέων

συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ για τη μετανάστευση, την ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων και ειδικότερα: του συστήματος εισόδου/εξόδου (EES) και του ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών και αδείας ταξιδιού (ETIAS).

Ο οργανισμός θα είναι επίσης σε καλύτερη θέση να συντηρεί και να διαχειρίζεται τα υφιστάμενα συστήματα, όπως το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS), το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS) και το Eurodac, για τα οποία είναι ήδη αρμόδιος

Ο ενισχυμένος οργανισμός θα είναι υπεύθυνος για τη διάδοση τεχνικών λύσεων που θα εγγυώνται την αποτελεσματική αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ και την εύκολη επιτόπια πρόσβαση σε αυτά από τους αστυνομικούς και τους συνοριοφύλακες.

ο **Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex)**⁴⁵

Ο Frontex ιδρύθηκε το 2004 με έδρα τη Βαρσοβία (Πολωνία), με προϋπολογισμό 250 εκτ. Ευρώ και 315 άτομα προσωπικό. βοηθά τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων τους. Επίσης, συμβάλλει στην εναρμόνιση των συνοριακών ελέγχων σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο οργανισμός αυτός διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών όλων των χωρών της ΕΕ, παρέχοντας τεχνική βοήθεια και εμπειρογνώσια.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης μια άνευ προηγουμένου αύξηση του αριθμού των μεταναστών και των προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν στην ΕΕ. Οι χώρες που έχουν εξωτερικά σύνορα της ΕΕ είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για τον έλεγχό τους. Ωστόσο, ο FRONTEX μπορεί να παράσχει πρόσθετη τεχνική υποστήριξη σε όσες χώρες της ΕΕ αντιμετωπίζουν έντονες μεταναστευτικές πιέσεις. Αυτό το πράττει συντονίζοντας την αποστολή πρόσθετου τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. αεροσκάφη και πλεούμενα), καθώς και ειδικά καταρτισμένου προσωπικού.

Ο Frontex συντονίζει τις θαλάσσιες επιχειρήσεις (π.χ. στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία), αλλά και επιχειρήσεις στα εξωτερικά χερσαία σύνορα π.χ. στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία. Είναι επίσης παρών σε πολλά διεθνή αεροδρόμια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Έχει πολλούς τομείς ευθύνης, οι οποίοι προβλέπονται στη νομική βάση ΕΝ. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι εξής:

⁴⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el

- **Ανάλυση κινδύνων** - Ο Frontex αναπτύσσει όλες τις δραστηριότητές του βάσει αναλύσεων των κινδύνων. Ο Frontex αξιολογεί τους κινδύνους για την ασφάλεια των συνόρων της ΕΕ. Καταγράφει τις τάσεις που παρατηρούνται αναφορικά με την παράνομη μετανάστευση και τη διασυνοριακή εγκληματική δραστηριότητα στα εξωτερικά σύνορα, περιλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων. Γνωστοποιεί τα πορίσματά του στις χώρες της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αντλεί στοιχεία από αυτές για τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του.
- **Κοινές επιχειρήσεις** - Συντονίζει την αποστολή ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού, καθώς και τεχνικού εξοπλισμού (αεροσκάφη, πλεούμενα και εξοπλισμός ελέγχου/επιτήρησης των συνόρων) στις περιοχές εξωτερικών συνόρων που έχουν ανάγκη από πρόσθετη βοήθεια.
- **Ταχεία αντίδραση** - Αν μια χώρα της ΕΕ είναι αντιμέτωπη με έντονες πιέσεις στα εξωτερικά της σύνορα, ιδίως λόγω της άφιξης μεγάλου αριθμού ατόμων από χώρες εκτός ΕΕ, ο Frontex συντονίζει την αποστολή ευρωπαϊκών ομάδων συνοριοφυλάκων.
- **Έρευνα** - Φέρνει σε επαφή τους εμπειρογνώμονες σε θέματα ελέγχου των συνόρων με τους κλάδους της έρευνας και της βιομηχανίας, έτσι ώστε οι νέες τεχνολογίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αρχών που είναι υπεύθυνες για τον έλεγχο των συνόρων.
- **Κατάρτιση** - Αναπτύσσει κοινά πρότυπα κατάρτισης για τις συνοριακές αρχές, με στόχο την εναρμόνιση της εκπαίδευσης των συνοριοφυλάκων στην ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν. Η εναρμόνιση αυτή αποσκοπεί στην εφαρμογή ενιαίων προτύπων ελέγχου των συνόρων για τους ταξιδιώτες που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Δίνει επίσης τη δυνατότητα στους συνοριοφύλακες από διάφορες χώρες να συνεργάζονται αποτελεσματικά σε κοινές επιχειρήσεις που συντονίζονται από τον Frontex.
- **Κοινές επιχειρήσεις επιστροφής** - Αναπτύσσει βέλτιστες πρακτικές για την επιστροφή μεταναστών και συντονίζει τις κοινές επιχειρήσεις επιστροφής (όμως η κάθε χώρα αποφασίζει ποια άτομα πρέπει να επιστρέψουν).
- **Ανταλλαγή πληροφοριών** - Αναπτύσσει και θέτει σε λειτουργία συστήματα πληροφόρησης που επιτρέπουν την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των συνοριακών αρχών.

Ο Frontex δεν διαθέτει δικό του εξοπλισμό ή συνοριοφύλακες. Κατά τον συντονισμό μιας κοινής επιχείρησης, βασίζεται στις χώρες της ΕΕ για τη διάθεση συνοριοφυλάκων, πλεουμένων, αεροσκαφών και άλλων πόρων.

Ο Frontex καλύπτει το κόστος των συνοριοφυλάκων και το κόστος μεταφοράς, καυσίμων και βασικής συντήρησης του εξοπλισμού κατά τη διάρκεια της αποστολής. Σε όλους τους τομείς δραστηριότητας –επιχειρήσεις, ανάλυση κινδύνων, κατάρτιση, έρευνα και ανάπτυξη, επι-

στροφές- ο Frontex ενεργεί ως συντονιστής συγκροτώντας ειδικά δίκτυα μεταξύ των συνοριακών αρχών. Στόχος είναι η δημιουργία και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των συνοριακών αρχών της ΕΕ και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν.

Κάθε χρόνο, περίπου 700 εκατομμύρια άτομα διέρχονται από τα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης. Επομένως, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι ο εντοπισμός τυχόν παράνομων δραστηριοτήτων, χωρίς ωστόσο να προκαλούνται καθυστερήσεις για τους άλλους ταξιδιώτες. Δεν υπάρχουν μόνιμοι συνοριακοί έλεγχοι μεταξύ των χωρών Σένγκεν και γι' αυτό οι έλεγχοι των εξωτερικών συνόρων έχουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Οι χώρες Σένγκεν βασίζονται στην ποιότητα των συνοριακών ελέγχων και της επιτήρησης που διενεργούνται από τις άλλες χώρες της ΕΕ. Εντός του χώρου Σένγκεν, ένα αυτοκίνητο που εκκλάπη στην Ιταλία θα μπορούσε να κυκλοφορήσει ελεύθερα μέχρι τα πολωνοουκρανικά σύνορα. Κάποιος που φθάνει στη Φινλανδία με πλαστό διαβατήριο θα μπορούσε να ταξιδέψει ελεύθερα μέχρι την Πορτογαλία. Ένα θύμα σωματεμπορίας που εισέρχεται στη Γαλλία θα μπορούσε να μεταφερθεί μέχρι τη Σουηδία.

Αυτό σημαίνει ότι ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για όλα τα κράτη μέλη της στην Ευρώπη. Ο Frontex έχει καταστεί κομβικό σημείο επαφής, και θεσπίζει πρότυπα για όλους τους Ευρωπαίους συνοριοφύλακες. Εξασφαλίζει την άμεση ανταλλαγή σημαντικών πληροφοριών (π.χ. για πλαστά έγγραφα, κλεμμένα αυτοκίνητα ή σωματεμπόρους) μεταξύ όλων των συνοριακών αρχών.

Για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος δεν απαιτείται μόνον η ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά και η ανάπτυξη μακροπρόθεσμων λύσεων. Για τον σκοπό αυτό, ο Frontex σχεδιάζει προγράμματα κατάρτισης των συνοριοφυλάκων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Βοηθά τους συνοριοφύλακες στην ΕΕ να συνεργάζονται στενότερα μεταξύ τους, ανταλλάσσοντας πληροφορίες και έχοντας πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν, όχι μόνο όσα συμβαίνουν στα σύνορα της χώρας τους, αλλά σε όλα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Επίσης, ενημερώνονται για τις πλέον πρόσφατες μεθόδους και τεχνολογίες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ποιότητα του έργου τους. Και μπορούν να υπολογίζουν σε αμοιβαία στήριξη εάν κάποια σύνορα δέχονται ασυνήθιστες πιέσεις.

➤ **ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΑΘΩΝ (φυτικού υλικού, ζώων, ζώων, τροφίμων κτλ.)⁴⁶**

Οι αναθεωρημένοι Κανόνες Διακίνησης και Εμπορίας Προϊόντων και Παροχής Υπηρεσιών (ΔΙΕΠΠΥ)

Με τη νέα υπουργική απόφαση υπ' αριθμό 91354 (ΦΕΚ Β' 2983/30-8-2017), κατ' εξουσιοδότηση του ν. 4177/13, ρυθμίζονται θέματα που άπτονται της ορθής πληροφόρησης των καταναλωτών και των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων κατά τη διακίνηση και εμπορία προϊόντων και παροχής υπηρεσιών (Κανόνες ΔΙ.Ε.Π.Π.Υ.).

Η αναθεώρηση των Κανόνων ΔΙ.Ε.Π.Π.Υ. κρίθηκε απαραίτητη προκειμένου να γίνει επικαιροποίηση αυτών σύμφωνα με την ισχύουσα ενωσιακή και εθνική νομοθεσία και ενσωμάτωση των αλλαγών που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια. Η αναμόρφωση της δομής τους και η ενσωμάτωση πιο περιεκτικών διατάξεων έγινε με στόχο την ικανότητα προσαρμογής και εφαρμογής τους από το σύνολο των επιχειρήσεων και τη δυνατότητα άσκησης ουσιαστικής εποπτείας εκ μέρους των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών. Ακόμη, με την ενσωμάτωση ειδικότερων διατάξεων ενισχύεται η προσπάθεια πάταξης του παρεμπορίου και της φοροαποφυγής με ρυθμίσεις που συμβάλλουν στην ασφαλή διακίνηση και προώθηση βασικών εγχώριων προϊόντων, εδωδίων και βιομηχανικών.

Την κωδικοποίηση των Κανόνων επεξεργάστηκε η Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, μετά από μακρά περίοδο προδιαβούλευσης και συνδιαμόρφωσης με βασικούς φορείς όλων των τομέων της αγοράς και εν συνεχεία, τον Απρίλιο του 2017, τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση προκειμένου να ληφθούν υπόψη το σύνολο των σχολίων των εμπλεκόμενων φορέων και των ενδιαφερομένων πολιτών, συμβάλλοντας έτσι ουσιαστικά στη βελτίωση της νομοθεσίας. Οι βασικές αλλαγές – ανά γενική κατηγορία – αφορούν στα εξής:

Βασικές αλλαγές στον τομέα της παροχής υπηρεσιών

- Την υποχρέωση των υπευθύνων των καταστημάτων μαζικής εστίασης να πληροφορούν τους καταναλωτές για την τιμή χρέωσης του κάθε είδους αναλυτικά, είτε μέσω της νόμιμης απόδειξης λιανικής πώλησης, είτε μέσω του αναλυτικού λογαριασμού ή ακόμη του δελτίου παραγγελίας
- Την υποχρέωση αναγραφής των τελικών τιμών, συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α., για το σύνολο των προϊόντων και των υπηρεσιών.

⁴⁶ <http://www.mindev.gov.gr/%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B1%CE%BD-%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%B4/>

- Την υποχρέωση ανάρτησης τιμοκαταλόγου για τις βασικές κατηγορίες τεχνικών εργασιών στις επιχειρήσεις των συνεργείων επισκευής και συντήρησης κάθε είδους τροχοφόρων με αναγραφή των τιμών συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.
- Την υποχρέωση των υπευθύνων των καταστημάτων μαζικής εστίασης να πληροφορούν με κάθε πρόσφορο μέσο τα άτομα με αναπηρία (Α.ΜΕ.Α.) επί του τηρουμένου τιμοκαταλόγου, εξασφαλίζοντας την πληροφόρηση αυτών

Αλλαγές που αφορούν στις υπηρεσίες και στη διακίνηση και εμπορία των προϊόντων

- Την υποχρέωση των καταστημάτων μαζικής εστίασης από 01/01/2018 αποκλειστικής διάθεσης μόνο μέσω σφραγισμένων μη επαναγεμιζόμενων συσκευασιών ή συσκευασιών μιας χρήσης, κάθε είδους ελαίου που προορίζεται για επιτραπέζια χρήση από τον τελικό καταναλωτή, μετά το στάδιο παρασκευής του γεύματος στην κουζίνα των καταστημάτων, φέροντας επί της συσκευασίας τις απαιτούμενες επισημάνσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
- Την προστασία από παράτυπη χρήση του «Ελληνικού Σήματος» σε προϊόντα και υπηρεσίες, με καθορισμό αυτοτελούς τέλους ύψους 5.000€ κατά τη διαπίστωση της παράβασης από εμπορικές επιχειρήσεις,
- Την αποκλειστική πώληση ειδών με την ένδειξη «ΠΡΟΣΟΧΗ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΩ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ» μόνο σε επαγγελματίες και υπό την προϋπόθεση της έκδοσης τιμολογίου, μετά από επίδειξη της επαγγελματικής τους ταυτότητας.
- Την υποχρέωση τήρησης βιβλίου ιχνηλασιμότητας νωπών οπωρολαχανικών από το σύνολο των υπόχρεων συσκευαστών, σύμφωνα με συγκεκριμένο υπόδειγμα.
- Την υποχρέωση των εισαγωγέων ή παραληπτών μελιού γνωστοποίησης της εισαγωγής των παρεληφθεισών ποσοτήτων εντός 10 εργάσιμων ημερών στη Δ/ση Θεσμικών Ρυθμίσεων και Εποπτείας Αγοράς της ΓΓΕΠΚ στην ηλεκτρονική διεύθυνση [«epopteia-agoras@gge.gr»](mailto:epopteia-agoras@gge.gr)
- Την απαγόρευση της απόψυξης κατεψυγμένων αλιευμάτων και διάθεσης αυτών στο στάδιο της λιανικής πώλησης ως αποσυσκευασμένα.
- Την απαγόρευση διατήρησης και έκθεσης προς πώληση έτοιμου ή προκομμένου και προσσκευασμένου κιμά, με ή χωρίς την προσθήκη άλλων συστατικών, από τους λιανοπωλητές.
- Την υποχρέωση αναγραφής και της ποικιλίας για το προϊόν «ντομάτες» επί των εμπορικών τους συσκευασιών και σε όλα τα εκδιδόμενα παραστατικά που συνοδεύουν το προϊόν.
- Την ενημέρωση των καταναλωτών για τις ακριβείς συνθήκες διατήρησης των τροφίμων με διεύρυνση της υποχρέωσης αναγραφής επί της πινακίδας ή του τιμοκαταλόγου της έν-

δειξης «κατεψυγμένο» ή «αποψυγμένο» για τις περιπτώσεις που ισχύει, πέραν των φαγητών και στα γλυκά.

- Την αποσαφήνιση των υποχρεώσεων των εμπλεκόμενων στη διάθεση άρτου, με υποχρέωση της πώλησης του φρέσκου άρτου και των λοιπών αρτοσκευασμάτων σε κατάλληλη, σύμφωνα με τη κείμενη νομοθεσία, συσκευασία με αναγραφή των προβλεπόμενων εκ του νόμου ενδείξεων, όπου απαιτείται.
- Τη διατύπωση του συνόλου των ρυθμίσεων για το καθεστώς εκπτώσεων και προωθητικών ενεργειών για όλες τις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων.

Κυρώσεις

- Την ορθολογικοποίηση των προστίμων επί το αναλογικότερον, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην αποτροπή παραπλανητικών πρακτικών σε κάθε εμπορική δραστηριότητα.
- Ειδικότερα, επί αυτού και έχοντας υπόψη τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες στην αγορά, σε παραβάσεις που διαπιστώνονται κατά την εμπορία και διακίνηση τροφίμων, το ανώτερο ποσό του επιβαλλόμενου προστίμου θα φτάνει στα 3.000 ευρώ (έναντι των 5.000€ που ίσχυε έως σήμερα) και για τα βιομηχανικά είδη διαμορφώνεται στα 2.000 ευρώ (από 5.000€ που ίσχυε).
- Την αποσαφήνιση του βαθμού υπαιτιότητας των εμπλεκόμενων στη διακίνηση και εμπορία προϊόντων και εμπορευμάτων.
- Συγκεκριμένα, έγινε κωδικοποίηση των υποχρεώσεων των προμηθευτών σε όλη την αλυσίδα διακίνησης των προϊόντων (χονδρικής και λιανικής πώλησης) και των παρεχόμενων υπηρεσιών, ανά γενικές κατηγορίες.
- Ειδικότερα, προβλέφθηκε το ύψος επιβολής των προστίμων να διαμορφώνεται κατ'αναλογία της αξίας των διακινούμενων αγαθών, για τις περιπτώσεις της μη έκδοσης και κατοχής των προβλεπόμενων παραστατικών εμπορίας και διακίνησης.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ (INCOTERMS)⁴⁷

Οι κανόνες των Διεθνών εμπορικών όρων (Incoterms) δημιουργήθηκαν με στόχο να απότραπουν τυχόν παρανοήσεις στις διεθνείς συμβάσεις πωλήσεων οι οποίες ορίζουν τη μεταφορά εμπορευμάτων πέρα των εθνικών συνόρων. Οι κανόνες δημιουργήθηκαν και προσαρμόστηκαν από το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο. Ορίζουν με σαφήνεια τις υποχρεώσεις, τόσο των πωλητών, όσο και των αγοραστών, προκειμένου να διευκολύνουν τις παγκόσμιες πωλήσεις

⁴⁷ https://marketfinder.thinkwithgoogle.com/intl/el_gr/guide/international-delivery-rules/#overview

και να μειώσουν τον κίνδυνο νομικών επιπλοκών. Έχουν σχεδιαστεί με στόχο να διευκολύνουν το εμπόριο, όχι για να το παρεμποδίσουν.

Οι Incoterms ενημερώνονται τακτικά, ώστε να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις στο διεθνές εμπόριο. Οι Incoterms 2010 αποτελούν την πιο πρόσφατη έκδοση των κανόνων και έχουν προσαρμοστεί ώστε να λαμβάνουν υπόψη τους εξής παράγοντες:

- Την αύξηση των ελεύθερων τελωνειακών ζωνών.
- Την αυξημένη χρήση της ηλεκτρονικής επικοινωνίας στις επιχειρηματικές συναλλαγές.
- Την προσπάθεια αύξησης της ασφάλειας στην κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- Τις αλλαγές στις πρακτικές μεταφοράς.

Οι όροι διεθνών παραδόσεων προστίθενται στις παγκόσμιες συμβάσεις πωλήσεων, για να διασφαλιστεί ότι ο προμηθευτής και ο αγοραστής δεν πρόκειται να εμπλακούν σε μια δαπανηρή παρεξήγηση σχετικά με το ποιος φέρει την ευθύνη για τα έξοδα και τους κινδύνους σε μια σύμβαση πωλήσεων. Αυτά τα έξοδα και οι κίνδυνοι μπορούν να αφορούν:

- Μεταφορές εμπορευμάτων
- Ασφάλιση
- Εκτελωνισμό
- Καταβολή δασμών

Οι Incoterms είναι εμπορικοί όροι τριών γραμμάτων και αφορούν τους επιχειρηματικούς όρους που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις με αντικείμενο την πώληση εμπορευμάτων σε εξαγωγικές αγορές.

Όταν ξεκινάτε τις εξαγωγές σε μια νέα χώρα ή περιοχή, υπάρχει κίνδυνος παρανοήσεων καθώς κάθε χώρα ενδέχεται να έχει διαφορετική ερμηνεία των επιχειρηματικών πρακτικών που σχετίζονται με την πώληση των εμπορευμάτων σας. Οι κανόνες εξηγούν με σαφήνεια ένα σύνολο εμπορικών όρων τριών γραμμάτων που αντικατοπτρίζουν τις επιχειρηματικές πρακτικές στις συμβάσεις πώλησης εμπορευμάτων. Οι όροι περιγράφουν κυρίως τα καθήκοντα, τα έξοδα και τους κινδύνους για τους εξαγωγείς που παραδίδουν εμπορεύματα στους αγοραστές τους.

Ο κανόνας Incoterms αφορά τον τύπο των εμπορευμάτων που πωλούνται, τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται και άλλες υποχρεώσεις του πωλητή και του αγοραστή που μπορεί να περιλαμβάνουν την ασφάλιση ή τον εκτελωνισμό. Οι Incoterms δεν αντικαθιστούν τη σύμβαση πώλησης. Απλώς αποσαφηνίζουν τα εξής:

- Ποιο συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης πώλησης είναι υποχρεωμένο να κανονίσει την αποστολή.
- Πότε ο πωλητής θεωρείται ότι έχει παραδώσει τα εμπορεύματα στον αγοραστή.
- Τα έξοδα για τα οποία είναι υπεύθυνο κάθε συμβαλλόμενο μέρος.

Οι Incoterms δεν πραγματεύονται τη μεταβίβαση κυριότητας των εμπορευμάτων ή οποιαδήποτε ζητήματα μπορεί να προκύψουν λόγω αθέτησης της σύμβασης. Αυτά συνήθως εξετάζονται στη σύμβαση πώλησης ή στη νομοθεσία που διέπει τη σύμβαση.

Ακολουθούν οι ξεχωριστές υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών:

A Υποχρεώσεις πωλητή	B Υποχρεώσεις Αγοραστή
A1 Γενικές υποχρεώσεις	B1 Γενικές υποχρεώσεις
A2 Άδειες, εξουσιοδοτήσεις, διαπιστεύσεις ασφαλείας	B2 Άδειες, εξουσιοδοτήσεις, διαπιστεύσεις ασφαλείας
A3 Συμβάσεις μεταφοράς και ασφάλισης	B3 Συμβάσεις μεταφοράς και ασφάλισης
A4 Παράδοση	B4 Παραλαβή παράδοσης
A5 Μεταβίβαση κινδύνων	B5 Μεταβίβαση κινδύνων
A6 Κατανομή του κόστους	B6 Κατανομή του κόστους
A7 Ειδοποιήσεις προς τον αγοραστή	B7 Ειδοποιήσεις προς τον πωλητή
A8 Έγγραφο παράδοσης	B8 Απόδειξη παράδοσης
A9 Έλεγχος, συσκευασία, σήμανση	B9 Επιθεώρηση εμπορευμάτων
A10 Βοήθεια με πληροφορίες και συναφείς δαπάνες	B10 Βοήθεια με πληροφορίες και συναφείς δαπάνες

Οι κανόνες Incoterms 2010 χωρίζονται σε δύο ξεχωριστές κατηγορίες:

Η **πρώτη κατηγορία** κανόνων περιλαμβάνει επτά κανόνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, ανεξάρτητα από τον τύπο και τον αριθμό των επιλεγμένων τρόπων μεταφοράς. Μπορείτε να εφαρμόσετε αυτούς τους κανόνες σε περιπτώσεις που χρησιμοποιείται κάποιο πλοίο στα πλαίσια της μεταφοράς των εξαγόμενων εμπορευμάτων σας.

Στη **δεύτερη κατηγορία** κανόνων, τόσο το σημείο παράδοσης, όσο και ο τόπος στον οποίο μεταφέρονται τα εμπορεύματα στον αγοραστή των εμπορευμάτων, είναι θαλάσσιοι λιμένες ή λιμένες εσωτερικής ναυσιπλοΐας.

Ακολουθεί κατάλογος των εμπορικών όρων τριών γραμμάτων που αφορούν τους επιχειρηματικούς όρους που υπάρχουν στις συμβάσεις με αντικείμενο την πώληση των εμπορευμάτων στις εξαγωγικές αγορές. Κάτω από κάθε κανόνα τριών γραμμάτων υπάερχει μια επεξήγηση σχετικά με τη σημασία που έχει ο κανόνας για εσάς, ως πωλητή και τον αγοραστή σας.

○ Όροι για την πρώτη κατηγορία κανόνων Incoterms

1. EXW/Εκ του εργοστασίου (κατονομαζόμενος τόπος)

Ο πωλητής παραδίδει, όταν τα εμπορεύματα τίθενται στη διάθεση του αγοραστή στις εγκαταστάσεις του πωλητή ή σε άλλη αμοιβαία συμφωνημένη τοποθεσία, όπως μια αποθήκη ή ένα εργοστάσιο. Ο αγοραστής είναι υπεύθυνος για:

- Τη φόρτωση
- Όλα τα μεταφορικά έξοδα
- Τη μεταφορά των εμπορευμάτων στον τελικό τους προορισμό

Εάν η φόρτωση των εμπορευμάτων γίνει από τον πωλητή, τα σχετικά έξοδα και οι κίνδυνοι βαραίνουν τον αγοραστή.

2. FCA/Ελεύθερο στον μεταφορέα (κατονομαζόμενος τόπος παράδοσης)

Ο πωλητής:

- Παραδίδει τα εμπορεύματα, εκτελωνισμένα για εξαγωγή, στον μεταφορέα που έχει οριστεί από τον αγοραστή σε μια καθορισμένη τοποθεσία. Ο κίνδυνος μεταβιβάζεται στον αγοραστή σε αυτό το σημείο.
- Δεν έχει υποχρέωση να εκτελωνίσει τα εμπορεύματα για εισαγωγή, να καταβάλει τυχόν εισαγωγικούς δασμούς ή να εκτελέσει τυχόν τελωνειακές διατυπώσεις εισαγωγής.
- Έχει υποχρέωση να φορτώσει τα εμπορεύματα στον μεταφορέα του αγοραστή.

3. CPT/ Μεταφορά πληρωμένη μέχρι (κατονομαζόμενος τόπος προορισμού)

Αυτός ο κανόνας είναι κρίσιμος επειδή ο κίνδυνος μετατίθεται και το κόστος μεταβιβάζεται σε διαφορετικούς τόπους. Ο κίνδυνος μετατίθεται όταν τα εμπορεύματα έχουν παραδοθεί στον πρώτο μεταφορέα.

Ο πωλητής οφείλει:

- Να παραδώσει τα εμπορεύματα στον μεταφορέα ή σε άλλο πρόσωπο που έχει διοριστεί από τον πωλητή στον συμφωνημένο τόπο.
- Να κανονίσει βάσει σύμβασης και να πληρώσει το κόστος της μεταφοράς που απαιτείται για τη μεταφορά των εμπορευμάτων στον τόπο προορισμού.

Όταν χρησιμοποιούνται οι κανόνες CPT, ο πωλητής εκπληρώνει την υποχρέωσή του με την παράδοση των εμπορευμάτων στον μεταφορέα, όχι όταν τα εμπορεύματα φτάσουν στον τόπο προορισμού.

4. CIP/ Μεταφορά και ασφάλεια πληρωμένη μέχρι (κατονομαζόμενος τόπος προορισμού)

Παρόμοια με τον κανόνα CPT, αυτός ο κανόνας είναι κρίσιμος επειδή ο κίνδυνος μετατίθεται και το κόστος μεταβιβάζεται σε διαφορετικούς τόπους.

Ο πωλητής:

- Παραδίδει τα εμπορεύματα στον μεταφορέα ή σε άλλο πρόσωπο που έχει διοριστεί από τον πωλητή στον συμφωνημένο τόπο.
- Οφείλει να πληρώσει το κόστος της μεταφοράς που απαιτείται για τη μεταφορά των εμπορευμάτων στον τόπο προορισμού.
- Συνάπτει σύμβαση ασφάλισης που καλύπτει τον κίνδυνο απώλειας ή ζημίας των εμπορευμάτων κατά τη μεταφορά τους.
- Οφείλει να αγοράσει με δικά του έξοδα ασφάλιση φορτίων που συμμορφώνεται με τουλάχιστον την ελάχιστη κάλυψη, όπως προβλέπεται στις ρήτρες (C) των Ρητρών ασφάλισης φορτίου (Institute Cargo Clauses, ICC).

Όταν χρησιμοποιούνται οι κανόνες CIP, ο πωλητής εκπληρώνει την υποχρέωσή του με την παράδοση των εμπορευμάτων στον μεταφορέα, όχι όταν τα εμπορεύματα φτάσουν στον τόπο προορισμού.

5. DAT/ Παραδοτέο στο τερματικό (κατονομαζόμενο τερματικό στο λιμάνι ή στον τόπο προορισμού)

- Ο πωλητής παραδίδει όταν τα εμπορεύματα τίθενται στη διάθεση του αγοραστή στο κατονομαζόμενο τερματικό στο κατονομαζόμενο λιμάνι ή τόπο προορισμού. Σε αυτήν την περίπτωση με τον όρο “τερματικό” νοείται κάθε τόπος, καλυμμένος ή ακάλυπτος, όπως μια αποθήκη, ένας χώρος εμπορευματοκιβωτίων ή ένας τερματικός σταθμός οδικών, σιδηροδρομικών ή αεροπορικών εμπορευματικών μεταφορών.
- Ο πωλητής είναι υπεύθυνος για όλους τους ναύλους και τους κινδύνους που σχετίζονται με τη μεταφορά και την εκφόρτωση των εμπορευμάτων στο τερματικό.

6. DAP/Παραδοτέο στον τόπο προορισμού (κατονομαζόμενος τόπος προορισμού)

- Ο πωλητής παραδίδει όταν τα εμπορεύματα τίθενται στη διάθεση του αγοραστή στα μέσα μεταφοράς με τα οποία έφθασαν, έτοιμα για εκφόρτωση στον κατονομαζόμενο τόπο προορισμού.
- Ο πωλητής είναι υπεύθυνος για όλους τους κινδύνους που σχετίζονται με τη μεταφορά των εμπορευμάτων στον κατονομαζόμενο τόπο.
- Ο πωλητής δεν είναι υποχρεωμένος να κανονίσει την εκφόρτωση των εμπορευμάτων στον τόπο προορισμού.

7. DDP/Παραδοτέο, δασμός πληρωμένος (κατονομαζόμενος τόπος προορισμού)

Αυτός ο κανόνας συνεπάγεται τη μεγαλύτερη υποχρέωση για τον πωλητή, ο οποίος πρέπει να αναλάβει όλα τα έξοδα και τους κινδύνους που συνδέονται με τη μεταφορά των εμπορευμάτων στον τόπο προορισμού.

Ο πωλητής πρέπει να αναλάβει τις τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής και εισαγωγής και να καλύψει όλους τους σχετικούς δασμούς και φόρους.

Ο πωλητής παραδίδει όταν έχουν εκπληρωθεί και οι τρεις παρακάτω στόχοι, δηλαδή όταν τα εμπορεύματα:

- Έχουν τεθεί στη διάθεση του αγοραστή.
- Έχουν εκτελωνιστεί για εισαγωγή σύμφωνα με τον τρόπο μεταφοράς με τον οποίο έφθασαν.
- Είναι έτοιμα για εκφόρτωση στον κατονομαζόμενο τόπο προορισμού.

8. FAS/Ελεύθερο παράπλευρα στο πλοίο (κατονομαζόμενο λιμάνι φόρτωσης)

Αυτός ο κανόνας χρησιμοποιείται ευρέως στις θαλάσσιες μεταφορές και τις μεταφορές μέσω εσωτερικών πλωτών οδών, παρόλο που ενδέχεται να μην είναι κατάλληλος στις περιπτώσεις όπου τα εμπορεύματα παραδίδονται στον μεταφορέα προτού φορτωθούν στο πλοίο.

Ο πωλητής παραδίδει όταν τα εμπορεύματα τοποθετηθούν παράπλευρα στο πλοίο, για παράδειγμα, σε μια αποβάθρα στο κατονομαζόμενο λιμάνι φόρτωσης.

Ο κίνδυνος για τον πωλητή για απώλεια ή ζημία των εμπορευμάτων μεταβιβάζεται επίσης από τη στιγμή της τοποθέτησης των εμπορευμάτων, παράπλευρα στο πλοίο στο κατονομαζόμενο λιμάνι φόρτωσης.

9. CFR/Αξία και ναύλος (κατονομαζόμενο λιμάνι προορισμού)

Αυτός ο κανόνας έχει ένα κρίσιμο σημείο επειδή ο κίνδυνος μετατίθεται και το κόστος μεταβιβάζεται σε διαφορετικούς τόπους. Μολονότι ο κανόνας θα καθορίζει πάντα ένα λιμάνι προορισμού, ενδέχεται να μην προσδιορίζει το λιμάνι φόρτωσης στο οποίο ο κίνδυνος μεταβιβάζεται στον αγοραστή.

Ο πωλητής είναι υποχρεωμένος:

- Να παραδώσει τα εμπορεύματα στο πλοίο.
- Να κανονίσει βάσει σύμβασης και να πληρώσει τα έξοδα και τους ναύλους που απαιτούνται για τη μεταφορά των εμπορευμάτων στο κατονομαζόμενο λιμάνι προορισμού

Ο κίνδυνος απώλειας ή ζημίας των εμπορευμάτων μεταβιβάζεται από τον προμηθευτή όταν τα εμπορεύματα φορτωθούν στο πλοίο.

Όταν χρησιμοποιείται ο κανόνας CFR, ο πωλητής εκπληρώνει την υποχρέωσή του με την παράδοση των εμπορευμάτων στον μεταφορέα, όχι όταν τα εμπορεύματα φτάσουν στον τόπο προορισμού.

10. CIF/Αξία, ασφάλεια και ναύλος (κατονομαζόμενο λιμάνι προορισμού)

Ο πωλητής είναι υποχρεωμένος:

- Να παραδώσει τα εμπορεύματα στο πλοίο.
- Να κανονίσει βάσει σύμβασης και να πληρώσει τα έξοδα και τους ναύλους που απαιτούνται για τη μεταφορά των εμπορευμάτων στο κατονομαζόμενο λιμάνι προορισμού.
- Να συνάψει σύμβαση ασφάλισης που καλύπτει τον κίνδυνο από την πλευρά του αγοραστή για απώλεια ή ζημία των εμπορευμάτων κατά τη μεταφορά.
- Να αγοράσει μόνο την ελάχιστη ασφαλιστική κάλυψη

Ο κίνδυνος απώλειας ή ζημίας των εμπορευμάτων μεταβιβάζεται από τον προμηθευτή όταν τα εμπορεύματα φορτωθούν στο πλοίο.

Όταν χρησιμοποιείται ο κανόνας CIF, ο πωλητής εκπληρώνει την υποχρέωσή του με την παράδοση των εμπορευμάτων στον μεταφορέα, όχι όταν τα εμπορεύματα φτάσουν στον τόπο προορισμού.

Για πιο ολοκληρωμένη ασφαλιστική κάλυψη, απαιτούνται πρόσθετες ασφαλιστικές ρυθμίσεις από μέρος του αγοραστή.

III. 2η ΕΝΟΤΗΤΑ

➤ *ΤΟ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ*

○ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ⁴⁸

Η Τελωνειακή Διοίκηση_ΤΔ (CARNM) είναι μια αρχή κρατικής διοίκησης στο Υπουργείο Οικονομικών με καθεστώς νομικού προσώπου. Η CARNM ασκεί τις αρμοδιότητές της σε ολόκληρη την επικράτεια της χώρας. Η CARNM εκτελεί τις δραστηριότητες που υπάγονται στην αρμοδιότητά της, σύμφωνα με το νόμο περί τελωνειακής διοίκησης, τον τελωνειακό νόμο, το νόμο περί τελωνειακών μέτρων προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, το νόμο περί ειδικών φόρων κατανάλωσης, το νόμο περί φορολογικών διαδικασιών και άλλους νόμους που διέπουν την εισαγωγή, εξαγωγή και διαμετακόμιση αγαθών, καθώς και για την εκτέλεση όλων των άλλων δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της.

Οι βασικές αρμοδιότητές της είναι:

- Να διεξάγει τελωνειακή επιτήρηση.
- Να διεξάγει τελωνειακό έλεγχο.
- Να διενεργεί τον Εκτελωνισμό των εμπορευμάτων.
- Να διεξάγει τελωνειακούς ελέγχους, έρευνες και να συλλέγει πληροφορίες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση τελωνειακών παραβάσεων και εγκλημάτων.
- Να κινεί τη διαδικασία για τελωνειακά αδικήματα, καθώς και για τα εγκλήματα που καθορίζονται από το νόμο και να επιβάλλει υποχρεωτικά πρόστιμα.
- Να υπολογίζει και να εισπράττει ή να επιστρέφει τους εισαγωγικούς και εξαγωγικούς δασμούς, φόρους και άλλες δημόσιες εισφορές κατά την εισαγωγή, εξαγωγή ή διαμετακόμιση αγαθών, καθώς και να διεξάγει βίαιη είσπραξη των ανωτέρω, σύμφωνα με το νόμο.
- Να διεξάγει τη διοικητική διαδικασία σε πρώτο βαθμό.
- Να παρακολουθεί και να ελέγχει τις κινήσεις προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης.
- Να διεξάγει τον έλεγχο της εισόδου και εξόδου μετρητών σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, επιταγές και χρυσό.
- Να ασκεί τον έλεγχο της εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακόμισης εμπορευμάτων για τα οποία προβλέπονται ειδικά μέτρα για λόγους ασφάλειας και δημόσιας ηθικής, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών, προστασία του περιβάλ-

⁴⁸ <http://www.customs.gov.mk/index.php/en/contact>

λοντος, προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συγγενικών δικαιωμάτων και δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς και άλλα μέτρα εμπορικής πολιτικής που προβλέπονται από το νόμο.

- Να οργανώνει το τελωνειακό σύστημα πληροφοριών και να παράσχει δεδομένα για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές για στατιστικούς σκοπούς.
- Να οργανώνει και να ελέγχει την επαγγελματική ευθύνη των εργαζομένων.
- Να εκπονήσει νομοθεσία στον τομέα της τελωνειακής της αρμοδιότητας.
- Να οργανώνει και να πραγματοποιεί εκπαίδευση, test γνώσεων και επαγγελματικών δεξιοτήτων των τελωνειακών υπαλλήλων, καθώς και τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων.
- Να παρέχει εξειδικευμένη βοήθεια για την εφαρμογή των τελωνειακών κανονισμών για τους οποίους διοργανώνει σεμινάρια και δημόσιες πλατφόρμες με δικαίωμα οικονομικής αποζημίωσης.
- Να διενεργεί αποθήκευση και φύλαξη αγαθών, καθώς και διαδικασία πώλησης κατασχεθέντων, εγκαταλελειμμένων ή αποκαλυφθέντων αγαθών.
- Να παρακολουθεί τη διακίνηση των τελωνειακών αγαθών, με αντιστάθμιση των εξόδων.
- Να διεξάγει χημικο-τεχνολογικές εξετάσεις αγαθών, με αντιστάθμιση του κόστους.
- Να συνεργάζεται με άλλες κρατικές αρχές.
- Να συνεργάζεται με ξένες τελωνειακές διοικήσεις και διεθνείς οργανισμούς.
- Να ασκεί τις εξουσίες που προβλέπονται από το νόμο περί τελωνειακής διοίκησης και άλλους παρεμφερείς νόμους.

Ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων στο CARNM είναι περίπου 1.170.

ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ Τ.Δ.

Η Τελωνειακή Διοίκηση της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας συμμετέχει ενεργά στο έργο όλων των διεθνών οργανισμών στον τομέα των τελωνειακών επιχειρήσεων: Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων (ΠΟΤ), Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), όργανα εργασίας των Ηνωμένων Εθνών, SELEC και άλλοι.

Στόχος είναι να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη, η ενίσχυση και η εφαρμογή της τελωνειακής πολιτικής, ο καθορισμός προτεραιοτήτων και στρατηγικών για τη μελλοντική ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό, οι στενότερες διμερείς και πολυμερείς σχέσεις, η εφαρμογή τελωνειακών διαδικασιών, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, τις συμβάσεις και τις συστάσεις και μεθοδολογίες που ανέπτυξε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων (ΠΟΤ).

Συνεργάζεται με ξένες τελωνειακές υπηρεσίες για την προώθηση της ηλεκτρονικής ανταλλαγής τελωνειακών δεδομένων με σκοπό την πρόληψη της τελωνειακής απάτης, του λαθρεμπορίου και των ποινικών αδικημάτων, τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των τελωνειακών υπαλλήλων σε επιχειρησιακό επίπεδο, τη διευκόλυνση του εμπορίου και της ασφάλειας, τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε διεθνές επίπεδο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ειδικότερα, στην ημερήσια διάταξη της Τελωνειακής Διοίκησης περιλαμβάνονται δραστηριότητες που αποσκοπούν στη μόνιμη εναρμόνιση και εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας της ΕΕ στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, στην εκπλήρωση των τεχνικών και οργανωτικών απαιτήσεων, στην ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας, καθώς και στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και τη φιλοσοφία λειτουργίας της.

Η Τελωνειακή Διοίκηση έχει υλοποιήσει και εφαρμόζει επί του παρόντος σειρά έργων που υποστηρίζονται από ξένους και εγχώριους οργανισμούς για να εξασφαλιστεί ο εκσυγχρονισμός των τελωνειακών σταθμών και η περαιτέρω ανάπτυξη των θεσμικών και διοικητικών ικανοτήτων, όπως η ανάπτυξη συστημάτων ΤΠ, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, καθώς και οι σύγχρονες διαδικασίες λειτουργίας των τελωνείων.

○ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ Τ.Δ.

– Αποστολή

Η Εκπαίδευση του προσωπικού για τις ανάγκες της Τ.Δ. και της επιχειρηματικής κοινότητας, που απαιτείται για την περιφερειακή ολοκλήρωση της CEFTA για το 2006, με τη δημιουργία προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για μόνιμη κατάρτιση με πλήρη εφαρμογή των επαγγελματικών προτύπων που συνιστά ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων (ΠΟΤ).

– Όραμα

Η προώθηση ενός συνεχιζόμενου κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης για τους τελωνειακούς υπαλλήλους και τους εκπροσώπους των επιχειρηματικών κοινοτήτων, ώστε να παρασχεθεί η κορυφαία εμπορική εταιρική εκπαίδευση σχετικά με τους εμπορικούς κανόνες και τη διευκόλυνση του εμπορίου, εντός ενός πολυμερούς εμπορικού συστήματος βασισμένου εξ ολοκλήρου σε επαγγελματικά πρότυπα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων.

- Χωρητικότητα RTC

Το RTC βρίσκεται στην Οικονομική Σχολή του Σς. Κυρίλλου και Μεθοδίου στα Σκόπια. Η σχολή έχει 4 αμφιθέατρα, το μικρότερο με χωρητικότητα 80 ακροατών και το μεγαλύτερο με 200 ακροατές. Υπάρχουν τέσσερα εργαστήρια υπολογιστών, το μικρότερο από τα οποία έχει 35 υπολογιστές και το μεγαλύτερο 75. Η σχολή διαθέτει επίσης ένα εργαστήριο φωνολογίας. Όλα τα αμφιθέατρα, τα εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών και οι αίθουσες διδασκαλίας είναι εξοπλισμένα με προβολείς LCD και διαθέτουν σύνδεση στο internet. Η σχολή διαθέτει επίσης ασύρματη πρόσβαση στο internet σε όλη την εγκατάσταση. Διαθέτει ακόμη δύο βιβλιοθήκες, μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη της Παγκόσμιας Τράπεζας και ένα Ευρωπαϊκό Κέντρο Δεδομένων και Πληροφοριών. Επιπλέον, η σχολή διαθέτει αναγνωστήριο με περίπου 200 θέσεις και ένα internet cafe για μαθητές.

ο ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΤΕΛΩΝΕΙΟ

- NCTS

Το νέο μηχανογραφημένο σύστημα διαμετακόμισης (NCTS) χρησιμοποιεί προηγμένες τεχνολογίες ηλεκτρονικών υπολογιστών και ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων. Πρόκειται για ένα σύγχρονο εργαλείο διεξαγωγής της διαδικασίας διαμετακόμισης, μέσω της ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων μεταξύ των οικονομικών φορέων και των τελωνείων, καθώς και μεταξύ των ίδιων των τελωνείων. Χρησιμεύει ως εργαλείο διαχείρισης και ελέγχου των πράξεων διαμετακόμισης και επιτρέπει τη σύγχρονη και αποτελεσματική διαχείρισή τους. Η ΔΒΜ είναι συμβαλλόμενο μέρος στη **σύμβαση για τη διαδικασία κοινής διαμετακόμισης**, σύμφωνα με την οποία το καθεστώς διαμετακόμισης διενεργείται μέσω ενιαίας δήλωσης ηλεκτρονικής διαμετακόμισης στα κράτη μέλη της σύμβασης.

- PECK

Η **Ηλεκτρονική Πύλη Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (PCU)** είναι ένα on-line σύστημα ανταλλαγής ηλεκτρονικών εγγράφων με την τελωνειακή διοίκηση της ΔΒΜ. Το σύστημα επιτρέπει στους εξωτερικούς χρήστες να υποβάλλουν διάφορες αιτήσεις στην τελωνειακή διοίκηση σε ηλεκτρονική μορφή και σε πραγματικό χρόνο, για να παρακολουθούν την πορεία των προϊόντων τους. Αυτός ο τρόπος ηλεκτρονικής ανταλλαγής εγγράφων βελτιώνει την αποτελεσματικότητα, τόσο της τελωνειακής διοίκησης, όσο και της επιχειρηματικής κοινότητας, εξοικονομώντας έτσι χρόνο και χρήμα.

- EXIM

Το EXIM είναι ένα ηλεκτρονικό σύστημα που χρησιμοποιείται από 16 οργανισμούς με αρμοδιότητες στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου και αποτελεί σύστημα ενιαίας εξυπηρέτησης για άδειες εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακόμισης εμπορευμάτων και δασμολογικών ποσοστώσεων. Παρέχει τη δυνατότητα αναζήτησης ανά αριθμό εμπορευμάτων και τη λήψη πληροφοριών σχετικά με τις άδειες που απαιτούνται για την εισαγωγή, την εξαγωγή ή τη διαμετακόμιση με την επιλογή "Αναζήτηση".

Μέσω της επιλογής των δασμολογικών ποσοστώσεων, η επιχειρηματική κοινότητα μπορεί να ενημερωθεί για τις δασμολογικές ποσοστώσεις και τις χώρες που είναι διαθέσιμες για διανομή. Το EXIM παρέχει ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για επιχειρηματικές, εισαγωγικές και διαμετακομιστικές αιτήσεις από την επιχειρηματική κοινότητα, καθώς και ηλεκτρονική έκδοση αδειών από τους αρμόδιους φορείς. Μέσω του συστήματος, οι υποψήφιοι μπορούν να παρακολουθήσουν την κατάσταση της διεκπεραίωσης των απαιτήσεών τους μέχρι την τελική τους έκδοση. Μέσω του EXIM, οι εισαγωγείς έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν ηλεκτρονικά αιτήσεις κατανομής των δασμολογικών ποσοστώσεων που είναι διαθέσιμες, στο πλαίσιο των εμπορικών συμφωνιών που έχει συνάψει η ΔΒΜ. Οι δασμολογικές ποσοστώσεις κατανέμονται σε καθημερινή βάση, σύμφωνα με την αρχή της "πρώτης παραλαβής-πρώτης εξυπηρέτησης".

- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Στο πλαίσιο της στρατηγικής προτεραιότητας στον τομέα του εκσυγχρονισμού, η Τ.Δ. προωθεί τη μελέτη των τελωνειακών ρυθμίσεων μέσω μαθημάτων ηλεκτρονικής μάθησης. Αυτά τα μαθήματα προορίζονται, τόσο για τους τελωνειακούς υπαλλήλους, όσο και για την επιχειρηματική κοινότητα που εφαρμόζει τους τελωνειακούς κανόνες. Τα μαθήματα διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της ΕΕ, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του προγράμματος "Τελωνείο 2020".

- ΙΤΟ

Το ολοκληρωμένο δασμολογικό περιβάλλον (ΙΤΟ) είναι μια επιχειρηματική ιδέα που ομαδοποιεί πολλαπλά συστήματα πληροφορικής για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Μια υποχρεωτική προϋπόθεση για την ένταξη στην ΕΕ είναι η εισαγωγή του ΙΤΟ, με στόχο την προσέγγιση της κοινής ευρωπαϊκής αγοράς και της τελωνειακής ένωσης της ΕΕ. Το ΙΤΟ παρέχει πλήρη συμβατότητα και διαλειτουργικότητα μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων της τελωνειακής

διοίκησης και των σχετικών συστημάτων τελωνειακής πληροφορικής της ΕΕ με την καθιέρωση επιχειρηματικών διαδικασιών συμβατών με την ΕΕ.

- ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Το σύστημα επιτρέπει στους εξωτερικούς χρήστες να παίρνουν πληροφορίες, σε πραγματικό χρόνο, σχετικά με την έξοδο των αγαθών τους από το έδαφος της ΔΒΜ. Αυτός ο τρόπος ηλεκτρονικού ελέγχου επιβεβαίωσης της εξόδου αγαθών από το κράτος, εξοικονομεί χρόνο και χρήμα, ενώ τα άλλα κρατικά όργανα (όπως το PRO) βελτιώνουν περαιτέρω την αποτελεσματικότητα του έργου.

- CORPSE

Η Τελωνειακή Διοίκηση αναπτύσσει ένα νέο **Σύστημα για τις δηλώσεις μεταποίησης και τα έγγραφα ειδικών φόρων κατανάλωσης (CDPS)**, το οποίο θα επιτρέπει την ομαλή ροή ηλεκτρονικών πληροφοριών μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στη διαδικασία τελωνείων και ειδικών φόρων κατανάλωσης. Το CDPS μπορεί να συνδέσει και να επικοινωνήσει με τις εταιρείες με δύο τρόπους: απευθείας μέσω μιας δικτυακής πύλης ή μέσω επικοινωνίας "από σύστημα σε σύστημα" χρησιμοποιώντας υπηρεσίες ιστού. Προκειμένου να αναπτυχθούν συστήματα που θα επικοινωνούν απευθείας με το CDEPS "σύστημα σε σύστημα", έχει εκδοθεί μια αρχική έκδοση των απαραίτητων τεχνικών προδιαγραφών.

- **NΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

LAW ON BORDER CONTROL

I. GENERAL PROVISIONS

Scope of the Law

Article 1

The present Law regulates the border control, competencies of the police within the country, the cooperation between the competent state authorities for border management and international police cooperation.

Purpose of the border control

Article 2

Border control covering issues referring to border checks and border surveillance, as well as an analysis of dangers against internal security and analysis of threats why may influence the security of the border shall be performed with the aim of:

- prevention and detection of criminal acts and misdemeanors and detection and apprehension of their perpetrators;
- prevention and detection of illegal migration and trafficking in human beings;
- protection of life, health of people, personal safety, property, living environment and nature and
- prevention and detection of other dangers against public order, legal order, national security and international relations.

Meaning of specific expressions

Article 3

Specific expressions used in this Law shall have the following meaning:

1. "Border line" shall be dozen of points on Earth's surface specified by coordinates, along which the state border stretches, distinguishing the territory of the Republic of Macedonia from the territories of the neighboring countries.

2. "State border" shall be a land border of the Republic of Macedonia, including border of rivers and lakes, as well as air and lake ports determined as places of inter-state and international traffic.

3. "Border control" shall be an activity conducted at the state border while crossing or intending to cross the state border, pursuant to the aims of the present Law, consisting of border check and border surveillance.

4. "Border checks" shall be checks conducted at border crossing points in order to check if persons, including their transport vehicles and the objects in their possession may be approved entrance or exit in/from the territory of the Republic of Macedonia.

5. "Border surveillance" shall be surveillance of the state border between border crossing points and surveillance of border crossing points outside the fixed opening hours in order to prevent persons from circumventing border checks.

6. "Border crossing points" shall be places specified by a competent body of the state authority for state border crossing in the railway, air and lake traffic.

7. "Area of border crossing point" shall be the space required to conduct border checks and other border formalities, including immediate surroundings along with the facilities necessary for unimpeded and safe traffic, border checks and other border formalities.

8. "Border management" shall mean activities and measures undertaken by state authorities having competence in border management pursuant to a law.

9. "Individuals enjoying the right of the Community of free movement" shall be:

-Union citizens within the meaning of Article 17, paragraph 1 of the Treaty on the establishment of the European Community, and third-country nationals who are members of the family of a Union citizen exercising his or her right of free movement to whom Directive 2004/38/EC of the European Parliament and of the Council of the European Union of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States [15] applies and

- third-country nationals and their family members, whatever their nationality, who, under agreements between the Community and its Member States, on the one hand, and the third countries, on the other hand, enjoy rights of free movement equivalent to those of Union citizens.

10. "Third-country national" means any person who is not citizen of the Republic of Macedonia and citizen of the European Union citizen within the meaning of Article 17

paragraph 1 of the Treaty on the establishment of the European Community and who is not covered by point 9 of this **Law**.

11. "Threat to public health" means any disease with epidemic potential as defined by the International Health Regulations of the World Health Organisation and other infectious diseases or contagious parasitic diseases if they are the subject of protection provisions applying to nationals of the Republic of Macedonia.

12. "Schengen Agreement Implementing Convention" is a Convention dated of June 19th, 1990 to implement the Schengen Agreement of June 14th, 1985 between the Governments of the Benelux countries, Federal Republic of Germany and the Republic of France on gradual abolishment of control at common borders. The Convention to implement the Schengen Agreement in the Republic of Macedonia shall start to be applied on the date of accession of the Republic of Macedonia into the European Union, and it will be fully applied in accordance to the Decision of the European Parliament and the Council of the European Union for abolishment of border control at internal borders.

13. "Signatory country" is any country to which the provisions of the Schengen Implementing Convention apply to.

14. "External borders of the Republic of Macedonia as from the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia" shall be the land borders of the Republic of Macedonia with a country which is not signatory of the Convention for implementation of the Schengen Agreement, including river and lake borders, river and lake ports, provided that they are not internal borders.

15. "Internal borders upon the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia shall be:

(a) common land borders, including river and lake borders of the Republic of Macedonia with signatory countries;

(b) internal flights airports within the territories of the Republic of Macedonia and signatory countries,

(c) river or lake ports for regular boat connections between the Republic of Macedonia and the signatory countries.

16. "Internal flight from the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia" shall be every flight within the territory of the Republic of Macedonia and every flight from/to the territory of the signatory country which does not land on a third country.

17. "Internal sail from the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia" shall be direct regular cruise between the Republic of Macedonia and states to which the provisions of the Convention for implementation of the Schengen Agreement apply.

18. "Operator" shall be public enterprises and other legal entities managing or in possession of international air ports, international lake ports and international road and railway corridors leading to border crossing points.

19. "Second line check " shall mean further check which may be carried out in a special location away from the location at which all persons are checked (first line).

20. "Carrier" shall mean any natural or legal person whose profession is to provide transport of travelers in the air traffic.

21. "Pleasure boating" shall mean the use of pleasure boats for sporting or tourist purposes.

22. "Coastal fishery" shall mean fishing carried out with the aid of vessels which return every day or within 36 hours to a port situated on the territory of the Republic of Macedonia without calling at a port of a neighboring country.

Scope of application of the Law

Article 4

This Law shall apply to all persons crossing the state border of the Republic of Macedonia without prejudice of the rights of refugees and persons requesting international protection, in particular as regards to non-refoulment.

II. COMPETENCIES AND AUTHORIZATIONS IN PERFORMING BORDER CONTROL

Border Control Performing Authority

Article 5

The Border Control falls within the competence of the Ministry of Interior (hereinafter the Ministry).

Activities relating to border control shall be performed by the Police of the Ministry.

Personnel, equipment and means for border control

Article 6

For the purpose of providing efficient, unified and high-level border control, sufficient number of police officers, equipment and means should be deployed and provided.

Authorizations

Article 7

When carrying out border control, police officers shall work in accordance with the authorizations laid down by this and other laws.

Authorizations from paragraph 1 of this Article may be applied by police officers throughout the territory of the Republic of Macedonia.

Respect of human dignity

Article 8

When carrying out border control, police officers shall be obliged to fully respect human dignity.

All authorizations exercised by police officers throughout carrying out border control should be proportionate to the purpose for which they are undertaken.

When performing border control, police officers cannot discriminate against sex, race or ethnical background, color of skin, age, national background, social origin, religious belief, incapacity or sexual determination, property and social position.

III. CROSSING OF THE STATE BORDER

Crossing the state border

Article 9

The state border i.e. the external border as from the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia may be only crossed at the border crossing points during their working hours. The opening hours shall be clearly and visibly indicated at border crossing points which are not open 24 hours a day.

By way of derogation from paragraph 1 of this Article, the state and the external border as from the initiation of the application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia, exceptions to the obligation to cross state and external border only at border crossing points and fixed opening hours may be allowed:

- in event of pleasure boating or coastal fishery;
- for seamen going ashore to stay in the area of the port where their ships call or in the adjacent municipalities;
- for individuals or groups of persons, where there is requirement of a special nature, provided that they are in possession of the permits required by national law and that there is

no conflict with the interests of public policy and the national security of the Republic of Macedonia upon previously having issued permit in accordance to the national legislation and

- for individuals or groups of persons in the event of an accident or unforeseen emergency situation.

The permission from paragraph 2 line 3 of this Article shall be issued by the Ministry and has validity period of one year.

The person crossing the state border in the manner specified in paragraph 2 line 4 of this Article shall be obliged to immediately inform the police thereof.

Internal Borders

Article 10

Internal borders as from the initiation of full application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia may be crossed at any point without a border check on persons, irrespective of their nationality.

As from the initiation of full application of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia, border checks shall not be performed on internal flights and internal sail.

Should it be so required for the purpose of protection of public order and peace or for the purpose of protection of security of the Republic of Macedonia, the Minister of Interior may re-introduce border control at internal borders for a limited period of time, but not longer than 30 days or throughout the duration of the serious threat even longer than 30 days.

The scope and duration of the border control from paragraph 3 of this Article should not go beyond the period necessary to address the serious threat.

IV. BORDER CHECKS

1. Conduct of border checks

Place of conduct of border checks

Article 11

Border checks shall be conducted at the area of the border crossing point.

Border checks may be conducted outside the area of the border crossing point in a train, airplane, vessel or in another place.

As derogation from paragraphs 1 and 2 of this Article, pursuant to international agreement, border checks may also be conducted on a territory of a neighboring country.

Obligation to enable conduct of border checks

Article 12

The person intending to cross the border line or the person having crossed the line, except for the border line of the internal border after the entry into force of the Schengen Agreement Implementing Convention in the Republic of Macedonia shall be obliged to present valid travel document or document prescribed for crossing of the state border, to enable for the border checks to be performed and he/she cannot leave the area of the border crossing point until the necessary formalities are performed, including checks on transport means and items in possession of the person crossing the border.

Upon request of the police officer conducting the border check, the person from paragraph 1 of this Article shall be obliged to provide notification on all circumstances in relation to fulfillment of the conditions for crossing of the state border and to act upon the warnings and orders of the police officer performing the border checks.

Border checks on persons

Article 13

When conducting border checks, the police officer should:

- ask for a valid travel document or another document prescribed for crossing of the state border;
- determine of the person intending to cross the state border;
- to check if the conditions for entry and exit from the Republic of Macedonia specified by law have been fulfilled;
- to give instructions and orders in order to provide undisturbed and rapid performance of border checks;
- if there are indications or reasonable grounds to suspect commissioning of a criminal act or misdemeanor, to perform second line border checks which includes inspection or search of the individual, objects and the transporting mean owned by the person;
- to check the validity of the travel document or another document prescribed for state border crossing;
- to perform finger- and palm-print checks , along with other biometric data in the appropriate records;

-
- to check the operational (pursuit) and other records and electronic bases for data of individuals, objects and transport means and
 - to keep the individual for the time necessary to perform border checks, but not longer than 24 hours.

Types of Border Checks

Article 14

Border checks shall be conducted as minimum and thorough border checks.

Minimum Border Checks

Article 15

All persons crossing the state border shall undergo minimum check in order to check and establish their identity on the basis of the presented travel document or another document prescribed for state border crossing.

The minimum check of paragraph 1 of this Article shall consist of a rapid and straightforward verification, where appropriate by using technical devices and by checking the relevant records and electronic databases exclusively if the travel document or the other document prescribed for crossing of the state border has been stolen, misappropriated, lost and made invalid, as well as to check the presence of signs indicating misappropriation, falsification or counterfeiting of the document.

The minimum border checks referred to in paragraph 2 of this Article shall be applied for citizens of the Republic of Macedonia, as well as for the persons enjoying the Community right of free movement.

When carrying out minimum border checks on persons citizens of the Republic of Macedonia, as well as on persons enjoying the Community right of free movement, border guards may consult national and European databases in order to ensure that such persons do not represent a genuine, present and sufficiently serious threat to the internal security, public policy, international relations of the Member States or a threat to the public health.

When carrying out minimum border checks on persons citizens of the Republic of Macedonia, as well as persons enjoying the Community right of free movement, border guard may consult appropriate records and electronic databases if those persons represent threat to the national security, public policy, international relations or a threat to the public health.

Thorough border checks

Article 16

On entry and exit from the territory of the Republic of Macedonia, third country nationals shall be subject to thorough border checks.

Thorough border checks on entry shall comprise of checking the fulfillment of conditions for entry on the territory of the Republic of Macedonia, as well as:

- verification of the validity of the travel document or another document prescribed for crossing of the state border and check of its validity, along with a check if the document is accompanied with the necessary visa or residence permit,
- thorough scrutiny or examination of the travel document or another document prescribed for state border crossing for signs of falsification or counterfeiting,
- examination of the entry and exit stamps on the travel document in order to verify, by comparing the dates of entry and exit that the person has not exceeded the maximum duration of authorized stay in the territory of the Republic of Macedonia,
- verification regarding the point of departure and the destination, as well as the purpose of the stay, checking if necessary the appropriate supporting documents,
- verification that the person has sufficient means of subsistence for the duration and the purpose of the intended stay, as well as for his/her return to the country of origin or transit to a country into which he/she is certain to be admitted, or that he/she is in a position to acquire such means lawfully,
- verification of the documents approving the residence, pursuant to the law and
- verification that the third country national, his/her means of transport and the objects he/she is transporting are not likely to jeopardize the public order, national security, public health or international relations of the Republic of Macedonia with other countries. Such verification should include direct consultation of data and alerts on persons and, where necessary, objects included in the national database, and the activities to be undertaken, if any, as a result of an alert.

The thorough border checks shall comprise of:

- verification that the third country national is in possession of a valid travel document or another document prescribed for crossing of the state border,
- verification of the travel document or another document prescribed for crossing of the state border for signs of falsification or counterfeiting and
- whenever possible, verification that the third country national is not considered to be threat to public order, national security or international relations.

In addition to the checks of paragraph 3 of this Article, the thorough border checks on exit may also comprise of:

- verification if the person is in possession of valid visa for travel to another country, except when he or she holds valid residence permit,
- verification that the person did not exceed the maximum duration of authorized stay on the territory of the Republic of Macedonia,
- consultation of alerts on persons and objects included in the electronic databases.

At the border crossing points, when conditions so allow and if requested by the person, the thorough border checks shall be carried out in separate premises.

Persons subject to thorough second line check shall be informed on the purpose of, and the procedure for such a check, and they shall indicate that the person may request the name and the service identification number of the police officer carrying out the thorough border check, the name of the border crossing point and the date when the border was crossed.

Relaxation of border checks

Article 17

Border checks may be relaxed in exceptional and unforeseen circumstances.

Such exceptional and unforeseen circumstances from paragraph 1 of this Article shall be deemed to be those where unforceable events lead to traffic of such intensity that the waiting time at the border crossing point becomes excessive, even though all staff, technical and organizational potentials and possibilities have been exhausted.

In event of border checks of paragraph 1 of this Article, the border checks for entrance into the Republic of Macedonia shall have primacy before the border checks for exit from the Republic of Macedonia.

The decision to relax the border checks of paragraph 1 of this Article shall be taken by the police officer in command of the border crossing point.

The relaxation of the border checks of paragraph 1 of this Article shall be temporary, introduced gradually and adapted to the circumstances justifying it.

When carrying out border checks from paragraph 1 of this Article, the police officer shall stamp the travel documents of third-country nationals both on entry and exit from the Republic of Macedonia.

Stamping travel documents

Article 18

When carrying out border checks on third-country nationals, it is obligatory for the police officer to stamp their travel document upon entry and exit to/from the territory of the Republic of Macedonia.

The police officer shall not stamp the travel document upon entry and exit to/from the territory of the Republic of Macedonia of:

- Heads of State, dignitaries and members of their delegation whose arrival has been officially announced in advance through diplomatic channels;
- pilot's licenses or certificates of aircraft crew members;
- travel document of seamen present within the territory of the Republic of Macedonia only when their ship puts in and in the area of the port of call.

As an exception from paragraph 1 of this Article, at the request of a third country national, insertion of an entry or exit stamp when entering/exiting the territory of the Republic of Macedonia may be dispensed if the insertion might cause serious difficulties for that person. In that case, the entry or the exit shall be recorded on a separate sheet indicating the name and the passport number. The sheet shall be given to the person.

Entry of Foreign Security Services Members in the Republic of Macedonia

Article 19

Members of foreign security services may enter the Republic of Macedonia carrying uniform, firearm and with vehicle designated by the marks of his/her services pursuant to international agreement.

The cases of paragraph 1 of the present Article shall not refer to entrance, residence or crossing of foreign armed services on the territory of the Republic of Macedonia for the purpose of exercises, training and participation in peacekeeping and humanitarian operations pursuant to the Law on Defence.

The weapon and other means of coercion may be used only if so necessary to repel direct illegal attack endangering their life.

Members of foreign security services and military bodies being part of official visit as members of delegations - upon invitation of state institutions, may enter the Republic of Macedonia even without special permit, wear uniforms and short firearms, if it is integral part of the uniform, but upon having submitted prior written notification to the Ministry.

Members of foreign security services providing direct protection of a representative of a foreign country and international organization and institution during the official visit or the legal stay in the Republic of Macedonia, may enter and carry fire arms, ammunition and equipment based on a written approval issued by the Ministry.

In case of transiting through the territory of the Republic of Macedonia, members of foreign security services shall be required to possess the approval from paragraph 5 of this Article for transferring the firearm, ammunition and equipment.

The approvals of this Article shall be exempted from administrative fees.

2. Border checks in the road traffic

Provision of separate traffic lanes

Article 20

At the border crossing points where it shall be evaluated that it is so necessary and where conditions so allow, separate traffic lanes may be provided intended for citizens of the Republic of Macedonia, citizens of the European Union, as well as for third-country nationals. Such traffic regime may be applied in the way in which citizens of the Republic of Macedonia may use any traffic lane, and not only the one specified for them.

Manner of conducting border checks in the road traffic

Article 21

When conducting border checks in the road traffic, persons crossing the state border by a vehicle, as a rule, may remain in the vehicle while the check is ongoing.

As an exception of paragraph 1 of this Article, should the circumstances so imply, the persons may be requested to alight from the vehicle and show the items they have on themselves or in the vehicle, so that they can be inspected in search for discovering any forbidden items.

Police officers shall be authorized to perform search of the transporting mean, as well as to disassemble some of its parts without court order, should there be grounds to suspect that the person driving the vehicle is transporting forbidden items and things and documents which may help the verification of his/her identity or the identity of other travelers in the transporting mean, as well as for the purpose of preventing illegal crossing of the state border.

Right of witnessing inspection or search

Article 22

The owner of the transporting mean, owner of the items or person owning or using them has the right to witness the inspection or the search of the transporting mean and the items.

Action pursuant to another law

Article 23

If during the inspection or search of the person, items or the transporting mean, the police officer discover items which should be seized or items necessary for implementation of criminal or misdemeanor procedure according to the provisions of the Criminal Procedure Law and the Misdemeanor Law, the procedure shall be conducted pursuant to a law.

3. Border checks in the railway traffic

Border checks in the railway traffic

Article 24

Border checks on trains crossing the state border shall be conducted both on the travelers on the train and the personnel in the train.

Border checks from paragraph 1 of this Article, shall be also conducted on goods trains or on empty trains.

Border checks from paragraphs 1 and 2 of this Article shall be conducted in the following manner:

- on the railway station on the first station of arrival of the train in the Republic of Macedonia or on the last station of departure of the train from the Republic of towards the territory of the neighboring country or
- on board the train, during transit within the Republic of Macedonia.

In accordance with an international agreement, border checks on trains may be conducted while moving from or towards the territory of the neighboring country or at the railway station located on the territory of the neighboring country when persons enter the train.

The police officer may order the cavities of the carriages to be inspected, if necessary with the assistance of the train personnel in order to ensure that persons

or objects subject to border checks are not concealed in them.

The driver of a train in the international traffic cannot stop the train in the section of the railway lines between the border line and the border crossing area, unless when it is so necessary for regulation of the railway traffic and in case of force majeure.

If the driver does stop a train having crossed the state border on a open railway line beyond the border crossing area or after exiting the border crossing area before the state border, he/she shall be obliged to undertake the necessary measures to prevent passengers from leaving the train, or to disable people to enter the train. The driver is also obliged to inform the police thereof.

4. Border checks in the air traffic

Obligation of the airport operator

Article 25

The airport operator at international airports shall be obliged to undertake measures, i.e. to set up appropriate infrastructure and physically separate the flow of passengers from internal flights, and from flights to and from European Union member countries from the flow of passengers from other flights.

Place of carrying out border checks in the air traffic

Article 26

Border checks in the air traffic as per rule shall not be carried out in or at the exit from the aircraft or at the entry or exit from the passenger terminal, unless it is so justified based on the risk assessment related to national security or illegal migration.

In order to ensure that, at the airports designated as border crossing points, checks are performed pursuant to the general rules for border checks in accordance with this Law, the airport operator shall undertake all requisite measures to channel passenger traffic to facilities reserved for border checks.

The airport operator shall be obliged to take the necessary measures to prevent persons from unauthorized entry or exit from the security restricted area (air side area, transit area etc.).

As a rule, border checks shall not be conducted in the transit area, unless it is so justified on the basis of an assessment of the risks related to national security and illegal migration.

Border checks in the transit area from paragraph 3 of this Article may be carried out on persons subject to airport transit visa in order to check that they are in possession of such visa.

Obligation of the captain in a private aircraft

Article 27

Captain of a private aircraft or an aircraft used for transport for personal needs, flying from or into another country, should present general declaration before the police station for border checks prior to the flight, comprised of a Flight Plan in accordance to Annex 2 of the International Civil Aviation Convention, along with information on the passengers identity.

Obligation of the airlines to provide data on passengers

Article 28

Upon request of a competent police station for border checks and in order to facilitate border checks with the aim of more efficient fight against illegal migration, the airlines shall be obliged to submit data on the passengers they transport to the specified border crossing point through which they will enter the territory of the Republic of Macedonia.

The information from paragraph 1 of this Article shall contain the following data:

- Number and type of travel or another valid document prescribed for crossing of the state border,
- citizenship,
- name and surname,
- date of birth,
- border crossing point of entering the territory of the Republic of Macedonia,
- code of transport,
- time of departure and arrival of the transport,
- total number of passengers transported with the specific transport,
- initial point of departure.

The data of paragraph 2 of this Article shall be submitted via electronic devices, or in event of unsuccessful transfer of the data, in another appropriate way.

The data of paragraph 2 of this Article shall be kept by the competent police station for border checks, and after the passengers enter the territory of the Republic of Macedonia, they shall be deleted within 24 hours after their transmission.

As derogation from paragraph 4 of this Article, the data may be kept longer than 24 hours, if they are necessary to perform police competencies pursuant to a law, in specific

cases (for example when the identity of the person cannot be determined or when the person has no proper travel document).

The airlines shall be obliged to delete the data of paragraph 2 of this Article that they have collected and transferred to the competent police station for border checks within 24 hours from the arrival of the airplane.

5. Border checks in the lake traffic

Border checks in the lake traffic

Article 29

Border checks of passengers in the lake traffic shall be carried out at the port of arrival when entering or departing of the vessel or a location, in immediate vicinity of the vessel.

By way of derogation of paragraph 1 of this Article, border checks may be conducted over the vessel during the crossing of the state border or immediately upon arrival or departure of the vessel from the territory of the neighboring country, pursuant to international agreement.

Obligation of the captain of the vessel

Article 30

The captain of the vessel or the representative of the owner of the vessel or a natural or legal entity authorized by him/her representing the owner of the vessel should draw up a list, in duplicate, of the crew and all passengers in the vessel, in duplicate, prior to arriving at the port submitting it to the competent police station for border checks in the port.

Persons employed with a duty on the vessel during the travel or persons working or performing other services on the ship, shall be included in the list of the crew.

By way of derogation of paragraph 1 of this Article, if due to occurrence of force majeure the list cannot be submitted before the police officers, a copy of the list shall be submitted to the police station or the competent shipping authority, which on their part, shall immediately sent it to the police station competent for border checks at the port.

Copy of the submitted list signed by the police officer shall be returned to the captain who shall present it whenever he/she is requested to do so in the port.

The second copy of the list from paragraph 4 of this Article should be returned to the police officers or the competent shipping authority of the port immediately upon departure from the territory of the Republic of Macedonia.

The captain of the vessel or the representative of the owner of the vessel shall immediately inform thereof the police officers of any change in the composition of the crew or the number of passengers.

The captain of the vessel or the representative of the owner of the vessel shall immediately inform the police officers of the presence of hidden persons intending to leave the ship before its departure, and if possible, they shall do so before the vessel arrives at the port.

The captain of the vessel shall be responsible for the persons from paragraph 7 of this Article while they are on board the ship.

The captain of the vessel shall inform the police officers on the departure of the vessel in due time of the departure of the vessel from the port, in accordance with the sailing rules.

Members of the crew and passengers cannot leave the vessel before the border checks prescribed by this Law are conducted.

Obligation to report a person without a valid travel document or another document prescribed for crossing of the state border

Article 31

The captain of the vessel is obliged to report to the police officer any person onboard the vessel who is not in possession of a valid travel document or another document prescribed for crossing of the state border, immediately or upon arrival at the port.

The captain of the vessel cannot allow or a person who is not in possession of a valid travel document or another document prescribed for state border crossing to disembark from the vessel without approval of the police officer.

In event if the person from paragraph 2 of this Article does embark from the vessel without approval of the police officer, the captain of the vessel shall be obliged to compensate for the expences for his/her stay and removal from the Republic of Macedonia.

Entering and leaving a vessel outside border crossing point

Article 32

Outside the border crossing point, except in case of rescuing people, captain of a vessel cannot accept a person onboard the vessel, nor he/she can allow for the passengers to leave the vessel.

The captain of the vessel shall be obliged to immediately report the case of paragraph 1 of this Article to the nearest police station.

6. Border checks on specific categories of persons

Categories of persons subject to special rules when conducting border checks

Article 33

When conducting border checks, special rules shall apply for the following categories of persons:

1. Heads of state and members of their delegation;
2. Pilots and members of their crew;
3. Sailors;
4. Holders of diplomatic, official or service passports and members of international organizations;
5. Cross-border workers;
6. Minors and
7. Holders of licenses for local border traffic.

V. BORDER CROSSING POINT AND AREA OF THE BORDER CROSSING POINT

Specification of a border crossing point

Article 34

The border crossing point, working hours and the scope of use and categorization of the border crossing point shall be specified by the Government of the Republic of Macedonia.

Temporary border crossing point

Article 35

By way of derogation of Article 34 of this Law, the Ministry in accordance with the Ministry of Finance – the Customs Administration and the competent authority of the neighboring country may specify a temporary border crossing point by a decision, should it be necessary to perform specific short-term activities, such as:

- cultural, scientific, sport and tourist manifestations and activities;
- measures to divert the traffic;
- realization of activities resulting from ratified international agreements;
- agricultural and economic activities and
- other issues of public interest.

Temporary border crossing point may be specified for a period of up to six months within one calendar year, while for cases from paragraph 1, line 5 and 6 of this Article, within the period of duration of those activities, i.e. until there is public interest.

The decision of paragraph 1 of this Article shall specify the working hours, the scope of use of the border crossing point, manner of crossing of the state border, required conditions for crossing of the state border and the expenses for specification of a temporary border crossing point.

Expenses for specification and functioning of the temporary border crossing point shall be covered by the entity submitting the request for opening of such border crossing point, unless the specification of the temporary border crossing point is not of public interest.

Area of the border crossing point

Article 36

The area of the border crossing point shall be specified by the Director of the Bureau for Public Security or a head authorized by him, after having previously obtained opinion from the Ministry of Finance – Customs Administration and the Ministry of Transport and Communications.

At common border crossing point with a neighboring country, the area of the border crossing point shall be specified in accordance with an international agreement.

Marking the border crossing point and its area

Article 37

The border crossing point from Article 34 of the present Law and its area shall be marked by border tables, signs and other signalization.

Border tables, signs and other signalization of paragraph 1 of this Article shall be posted and maintained by the Ministry of Transport and Communications upon a proposal of the Ministry.

By way of derogation of paragraph 2 of this Article, border tables, signs and other signalization at the border crossing point and its area at the airports, ports and in the railway traffic shall be posted and maintained by the operator upon a proposal of the Ministry.

Conditions for construction and regulation

Article 38

The facilities used by the Ministry at the border crossing points from Article 34 of this Law must be planned, constructed and regulated in the manner in which they will provide for safe, undisturbed and economic realization of border checks in accordance with the standards and norms laid down by the Government of the Republic of Macedonia.

The operator shall be obliged to provide appropriate conditions for work, premises and facilities to enable smooth realization of the border checks, pursuant to the provisions of this Law.

The operator of international traffic airports shall be obliged to create conditions for accomodation of foreigners who do not fulfill the conditions for entry into the Republic of Macedonia pursuant to the Law, as well as for passengers transitting across the territory of the Republic of Macedonia.

The expences to provide the conditions and standards from paragraphs 1, 2 and 3 of this Article shall be covered by the operator.

Mutual relations between the operators and the competent national authorities in reference to the use of premises and facilities intended for realization of border checks shall be regulated by an agreement.

Construction, positioning and change of the intended use

Article 39

Construction, setting up or change in intended use of the facilities in the area of the border crossing must not obstruct, in its realization, the realization of border checks and the implementation of security measures at the state border.

The economic entity in the area of the border crossing point shall be obliged to perform its activity in appropriate premises intended for the specific purpose.

The Investor or the owner of the facility, i.e. the economic entity shall be obliged to obtain approval from the Ministry before starting the activities for construction, positioning of facilities or changing the intended use.

The approval from paragraph 3 of this article shall not be issued if with the facility or the activity is obstructing continuous realization of the border checks and the implementation of the security measures at the state border and if they are not made in accordance with the master plan for the specific border crossing point.

Movement and stay within the area of the border crossing point

Article 40

Movement and stay within the area of the border crossing point shall be only allowed for persons intending to cross the state border or persons having already crossed it and remain there for the purpose of border checks, as well as to other persons having justified reasons to do so.

Passengers and other persons located in the area of the border crossing point shall be obliged to respect the instructions and orders of the police officers.

Obligation of persons performing activity within the area of the border crossing point

Article 41

The operator and other legal and natural entities performing an activity within the area of the border crossing point shall be obliged to submit personal data of the employees to the competent police station for border checks, before starting to work within the area of the border crossing point.

The following personal data shall be submitted for the employees of paragraph 1 of this Article: name and surname, citizen unique registration number, date and place of birth, residence or place of stay and citizenship.

The personal data from paragraph 2 of this Article shall be kept for a period of one year from the day of termination of the employment contract of the employee within the area of the border crossing point.

The employees from paragraph 1 of this Article shall wear badge at a visible place stating their name and surname, photograph and data on the operator, i.e. the legal or natural entity they work for.

The operator, other legal or natural entity from paragraph 1 of this Article shall be obliged to provide badge for the employees before they start working within the area of the border crossing point and to cover the expense for its procession.

VI. BORDER SURVEILLANCE

Purpose of performing border surveillance

Article 42

Border surveillance shall be performed with the aim of prevention of illegal crossing of the state border, prevention of cross-border crime and undertaking measures against persons having illegally crossed the border.

Manner of performing border surveillance

Article 43

Border surveillance shall be performed in a manner providing for prevention and diverting persons intending to avoid border checks at the border crossing points.

When performing border surveillance, police officers shall use static or mobile device intended for the specific purpose.

Methods of performing border surveillance

Article 44

Border surveillance shall be performed by police officers, the number and methods of which are adapted to the existing or evaluated risks and threats, including introducing frequent and surprise changes of the periods when the surveillance is conducted, so that the illegal crossing of the state border shall be constantly exposed to a risk of being discovered.

Police units and means for performance of border surveillance

Article 45

Border surveillance shall be performed by using static or mobile police units by patrolling or positioning at places considered to be illegal crossings with the aim of detection and prevention of persons illegally crossing the state border.

Border surveillance may be performed by technical means, including electronic devices.

Enabling border surveillance

Article 46

When performing border surveillance, the police shall be authorized to position and use technical devices and appliances for more efficient realization of border surveillance, to use police dogs and to set up obstacles disabling illegal crossing of the state border.

Owners, i.e. users of agricultural lands shall be obliged to enable free crossing of police officers for the purpose of undisturbed performance of the border surveillance and other officers competent to position and maintain technical means and appliances and to maintain border tables and signs.

Police officers may move across the land regardless of the provisions laid down by another law and the will of persons from paragraph 2 of this Article, and to use all transport means to this end, in case it is so required to perform the work from paragraph 1 of this Article.

VII. BORDER LINE

Specification and marcation of the border line

Article 47

The work in reference to the specification and marcation of the border line shall be within the competence of the Ministry of Foreign Affairs.

Border sign boards and other signalization

Article 48

If the border line is not sufficiently visible, in its vicinity, on roads and other communications, are set border sign boards, road signs and other signalization that warn of approaching the border line.

Border sign boards, road signs and other signalization of the proposal of the Ministry sets and maintains the Ministry of Transport and Communications.

On border sign boards, road signs and other signalization is prohibited placement of other boards, signs or signalization that would have reduced the visibility of the border sign boards, road signs and other signalization that warn of the border line.

Prohibition of carrying out activities along the border line to protect the security of state border

Article 49

The Government of the Republic of Macedonia, if it is necessary to protect the security of the state border, may prohibit hunting, fishing, flying of aircraft and other assets for a flight, movement, and settlement in depth to 500 meters from the border line of the whole or part of the state border.

The prohibition of paragraph 1 of this Article shall continue as long as the reasons for protecting the security of the state border.

Visibility of the border and measures for its maintenance

Article 50

If the border line in accordance with ratified international agreement should be cleared of trees, shrubs that reduce the visibility of the border boards, signs and other signalization as well as the extension of the border line and, if in a ratified international agreement is not otherwise provided, the Ministry for Agriculture, Forestry and Water Management is responsible to ensure visibility.

Since visibility of the border line, the Minister of Interior may prohibit sowing of certain types of agricultural crops, planting trees and other plants along the border line. If, due to the prohibition of paragraph 2 of this article, natural or legal persons suffer damage, they are entitled to compensation in accordance with the regulations on Obligation Relations.

For individual or group hunting in depth to 500 meters from the border line it must be reported in writing to the competent police station for border surveillance at the latest 12 hours before the hunt.

Arrangement of area along the border line

Article 51

Urban plans governing the area in depth to 500 meters from the border line and from the area of the border crossing are made with prior approval of the Ministry.

When urban plans are regulating the area of the border crossing consent gives and the Ministry of Finance - Customs Administration.

The Ministry will not give consent to the adoption of the urban plan of paragraph 1 of this article, where it violates visibility and security of the state border.

The Ministry of Finance - Customs Administration will not give consent to the adoption of the urban plan of paragraph 2 of this article, where it disrupts the implementation of the customs authorities in accordance with law.

Border Incident

Article 52

Border incidents, in terms of this Law, are activities of foreign state authorities in the Republic of Macedonia, which are not permitted by the regulations of the Republic of Macedonia, carried out by officials of state bodies or local authorities of neighboring countries.

Matters relating to the establishment and settlement of border incidents are monitored by the Ministry, in cooperation with the Ministry of Foreign Affairs.

VIII. Activities of the Police in the inland territory

Activities of the Police in the inland territory

Article 53

Activities of the Police in the inland territory in terms of this law, are measures and actions taken by police officers throughout the territory of the Republic in order to detect and suppress illegal migration, illegal crossing of state border and inland stay, as well as detection and prevention of cross-border crime.

Police officers referred to in paragraph 1 of this article carry out checks on persons, objects and vehicles on busy routes and facilities on the territory of the Republic of Macedonia which are significant for cross-border payment operation, if:

-
- There are findings that in this way can find the perpetrators of the acts referred to in paragraph 1 of this article
 - That justifies the security situation,
 - Upon police information or notification of other state authorities and competent security services can be found the perpetrators of the acts referred to in paragraph 1 of this Article.

IX. Cooperation between state authorities responsible for border management

State authorities which exercise mutual co-operation in border management area and the scope of cooperation

Article 54

In its performance of border control the Ministry cooperates with other state authorities responsible for border management in accordance with law.

The cooperation referred to in paragraph 1 of this Article shall be effected between the Ministry and the Ministry of Defence, Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Finance - Customs Administration, Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy, Ministry of Health, Ministry of Transport and Communications, Ministry of Environment and Physical Planning and other state authorities responsible for border management.

State authorities under paragraph 2 of this article cooperate in order to:

- Enable faster movement of persons, goods and vehicles at border crossings;
- Prevent and detect cross-border crime;
- Collect and share data and information relating to border management and
- Exercise other forms of cooperation in accordance with the responsibilities of state authorities determined by law.

Way of cooperation between state authorities on the state border

Article 55

At the request of one of the state authorities of Article 54 paragraph 2 of this law, state authorities provide professional assistance to achieve effective cooperation on border management in the framework of their responsibilities defined by law.

To achieve more effective co-operation of Article 54 paragraph 3 of this law, state authorities may enter into memoranda of cooperation.

National Coordination Center for Border Management

Article 56

To achieve effective coordination, facilitation of the exchange of information and greater efficiency of the system for integrated border management a National Coordination Center for Border Management was established (hereinafter: the National Coordination Center).

The National Coordination Centre is comprised of a coordinator, deputy coordinator and representatives from the Ministry of Interior, Ministry of Finance - Customs Administration and the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management.

In the performance of the activities of the National Coordination Centre can participate and representatives of other state authorities responsible for border management.

In the performance of the activities of the National Coordination Centre in accordance with the ratified international treaty can participate and liaison officer of a foreign country and international organization.

The Coordinator and the Deputy Coordinator of paragraph 2 of this Article shall be appointed and dismissed by the Government for five years.

As a coordinator may be appointed a person with a university education and work experience of ten years in state authority that has jurisdiction in border management.

As a Deputy Coordinator may be appointed a person with a university education and work experience of eight years in state authority that has jurisdiction in border management.

Representatives of paragraph 2 of this article are employees appointed by the head of the state authority that has responsibilities for border management.

Work performed by the National Coordination Center

Article 57

The National Coordination Centre in Article 56 of this Law shall:

- Coordinate activities related to border management between the state authorities responsible for border management;
- Carries out activities aimed at facilitating the exchange of information between national authorities responsible for border management;

-
- Realize greater integration in border management between the state authorities responsible for border management;
 - Realize coordination in the implementation of joint plans and procedures for handling emergency cases and
 - Coordinate activities in cross-border cooperation on border management issues between national authorities responsible for border management in accordance with ratified international agreement.

The National Coordination Center adopts rules of procedure.

The National Coordination Center submits annual report on its work to the Government of the Republic of Macedonia.

X. INTERNATIONAL POLICE COOPERATION

Forms of international police cooperation

Article 58

International police cooperation in the performance of border control includes activities of foreign police services on the territory of the Republic of Macedonia, i.e. of the police of the Ministry on the territory of other states as well as cooperation with foreign security authorities and exchange of liaison officers.

Cooperation with foreign police officers

Article 59

In the Republic of Macedonia may enter authorized police officers of other countries and perform activities for border control and other matters of international police cooperation in accordance with ratified international treaty.

Police officers of the Ministry, in accordance with ratified international agreements in other states perform activities referred to in paragraph 1 of this Article.

Foreign police officers may use on the territory of the Republic of Macedonia technical equipment and vehicles with their own plates, wear uniforms, weapons and other means of coercion, under terms and conditions established by international agreement.

Cooperation with foreign security authorities

Article 60

The Ministry in line with ratified international agreement cooperates with foreign security authorities in the performance of border control.

Liaison officer

Article 61

The Ministry in line with ratified international agreement can second overseas liaison officers, in order to perform work on international police cooperation, thus determines their specific tasks and powers.

XI. PROCESSING OF PERSONAL DATA AND RECORDS

Collecting, processing and use of personal data

Article 62

In the performance of border control and other activities stipulated by this law, the police is empowered by the people to whom police powers are used to directly collect personal data processed in records by the application of technical devices in accordance with this law and to use personal and other data from the records that are created and managed based on other laws.

The Police are obliged collection, processing and use of personal data under paragraph 1 of this article to perform under the regulations on personal data protection.

Technical devices for data collection

Article 63

The Police is empowered in the performance of border controls in order to search, determine the identity and detect the perpetrators of crimes and misdemeanors, to perform photographing, recording and video surveillance, and to apply other technical devices.

Technical equipment of paragraph 1 of this article, when placed in the area at the border crossing must be visible and those persons that are on such area must be alerted to the existence of such devices.

If by the application of technical devices in paragraphs 1 and 2 of this Article personal data are recorded, they need to be destroyed within six months from the date of recording, unless needed for prosecution of perpetrators of crimes or offenses according to law.

Records

Article 64

The Police is empowered for the purposes of border control and other matters under this law to keep:

1. records of persons over which detailed border checks are performed;
2. records of persons who have been granted approval for crossing the state border outside the border crossing and out of fixed working hours at border crossings;
3. record of issued permits for entry and carrying of weapons, ammunition and equipment in the Republic of Macedonia by members of foreign security authorities;
4. records of border incidents;
5. records of persons who announced hunt along the border line and
6. records of personal data of employees of the operator and other legal or natural persons that perform activity in the area at the border crossing.

Personal data in the records

Article 65

In the records of Article 64 paragraph 1 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date of birth, information on travel document or other document prescribed for crossing the state border with which the person crossed the state border, residence, citizenship, place, time, direction (input or output) of crossing.

In the records of Article 64 paragraph 2 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date and place of birth, residence, citizenship, type and number of documents on which the permit is issued, the reason for issuing authorization and validity of the authorization.

In the records of Article 64 paragraph 3 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date and place of birth, residence, citizenship, type and number of travel and other valid document prescribed for crossing the state border, kind of weapons, equipment and number of munitions.

In the records referred to in Article 64 paragraph 4 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date and place of birth,

residence, citizenship, time, place and manner of enforcement of the border incident, type, number and expiry validity date of the documents on which identity is established.

In the records referred to in Article 64 paragraph 5 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date and place of birth, residence or domicile, citizenship, name of company whose hunting area is located along the border line where hunting is announced, place and time duration of hunting, type, number and expiry date of the documents on which identity is established.

In the records referred to in Article 64 paragraph 6 of this Law shall be collected, processed and stored following personal data: name and surname, date and place of birth, residence or domicile, citizenship, date of commencement and termination of the work on the area at the border crossing, name of the operator, other legal or natural person where the person is employed.

Personal data from the records referred to in paragraph 1 of this Article shall be kept for five years from the date of entry in the records.

Personal data from the records referred to in paragraph 2 of this Article shall be kept two years after the expiry date for which the authorization is issued.

Personal data from the records referred to in paragraph 3 of this Article shall be kept for three years from the date of entry in the Republic of Macedonia.

Personal data from the records referred to in paragraph 4 of this Article shall be kept five years from the date of the perpetration of the border incident.

Personal data from the records referred to in paragraph 5 of this Article shall be kept two years from the date of the notification of hunting along the border line.

Personal records of paragraph 6 of this Article shall be kept two years from the date of termination of employment in the area of the border crossing.

Supervision of the processing of personal data

Article 66

The Directorate for Personal Data Protection shall supervise the processing of personal data and their protection stipulated by this law.

The Directorate for Personal Data Protection shall supervise the content of the national part of the Schengen Information System and check whether while processing and exchange of personal data contained in this system there was a violation of the right of the individual whose data are included in this system.

In carrying out supervision under paragraph 2 of this article the Directorate has the right to access data contained in the national part of the Schengen Information System.

XII. AUTHORIZATION FOR THE REGULATIONS

Article 67

The Minister of Interior is empowered to adopt bylaws for:

- 1) the manner of carrying out border checks and border surveillance,
- 2) the manner of crossing the internal border;
- 3) The form and content of the entry and exit stamp in the Republic of Macedonia and the manner and procedure of imprinting and its use;
- 4) The manner of installation and use of technical devices and performance of taking photo, recording and video surveillance at border crossings and along the border line.

The Minister of Internal Affairs is empowered in agreement with the Minister of Transport and Communications to adopt bylaw for the shape, content and manner of setting the border boards, signs and other signalization.

The Minister of Internal Affairs is empowered in agreement with the Minister of Foreign Affairs to adopt bylaws for the manner of determining and resolving border incidents.

The Minister of Interior in accordance with the Director of the Directorate for Personal Data Protection shall determine the manner of checking fingerprints and palms and other biometric data in the performance of control of persons by the police officer.

XIII. PENALTY PROVISIONS

Article 68

A fine of 510 up to 800 euro equivalent in denars will be imposed for violation to a natural person who:

- 1) will cross or try to cross the state border outside the border crossing and outside of working hours at the border crossing (Article 9, paragraph 1);
- 2) will cross or try to cross the state border contrary to the provision of crossing the internal borders (Article 10 paragraph 3);
- 3) while performance of border control do not give a valid travel document or other document prescribed for crossing the state border, do not allow to carry out border checks and leave the area of border crossing before the necessary formalities are carried out including checks on the vehicle and objects that possesses (Article 12 paragraph 1);
- 4) The captain of a private aircraft or aircraft used for transportation for personal needs flying from or to another country, and before taking off to the police station for border checks does

not provide a general statement consisted of the flight plan in accordance with Annex 2 of the Convention for International Civil Aviation, as well as information concerning the identity of passengers (Article 27).

5) hunts, fish, flies with aircrafts and other menas for flying, moves, stays and settles along the border line of all or part of the state border, if it is prohibited (Article 49 paragraph 1).

Article 69

A fine of 85 up to 490 euro equivalent in denars will be imposed for violation to a natural person:

- 1) Who will act contrary to Article 9, paragraph 4;
- 2) Who will not give notice to all circumstances in connection with fulfilling the requirements for crossing the state border, do not act on warnings and orders of the police officer who carries out border checks (Article 12 paragraph 2).
- 3) The driver of the train in international traffic who shall stop the train in the section of track between the border area and the border crossing area, except when it is necessary for regulation of rail transport or in case of force majeure (article 24 paragraph 6);
- 4) The driver of the train will not stop the train that crossed the state border, on an open line outside of the border crossing, or after exiting the area of the border crossing before the state border and will not take the necessary measures in order to disable passengers to leave the train, or disabling entry of persons on the train and for the stopping the train did not notify the police (Article 24, paragraph 7);
- 5) The captain of the vessel or the representative of the owner of the vessel, or authorized natural or legal person by the person representing the owner of the vessel at the latest before sailing into the port, to the competent police station for border checks at the port does not provide a list of members of the crew and all passengers of the vessel prepared in two copies (Article 30 paragraph 1);
- 6) The members of the crew and passengers of the vessel who will leave the vessel before border checks are carried out under this Law (Article 30, paragraph 10);
- 7) The captain of the vessel who upon arrival at the port will not fulfill the obligations of Article 31, paragraphs 1 and 2 of this Act;
- 8) The captain of the vessel who fails to settle the costs of stay and departure from the Republic of Macedonia of the person who without approval of the police officer had left the vessel (Article 31 paragraph 3);

-
- 9) The captain of the vessel in international sailing who out of the border crossing, unless the rescue of persons, accept person on the vessel, i.e. allow passengers to leave the vessel (Article 32 paragraph 1);
 - 10) The captain of the vessel in international trade who away from the border crossing, unless the rescue of persons, accept person on the vessel, i.e. allow passengers to leave the vessel, and it does not immediately report it to the nearest police station (Article 32 paragraph 2);
 - 11) that activity in the area of border crossing has not done in appropriate facilities for this purpose (Article 39 paragraph 2);
 - 12) who has not acquired approval from the Ministry before the commencement of construction activities, placement of structures or conversion of the activity in the area of border crossing (Article 39 paragraph 3);
 - 13) who moves or stays in the area at the border crossing with no intention to cross the state border or have already crossed and on the border crossing do not stay because of border checks or no justified reasons for it (Article 40 paragraph 1);
 - 14) who at the area of the border crossing does not comply with instructions and orders of police officers (Article 40 paragraph 2);
 - 15) who will not provide personal information about employees to the competent police station for border checks, before the employees to start work in the area of border crossing (Article 41 paragraph 1);
 - 16) employees of the operator and other legal and natural persons who in the area at the border crossing carry out activity do not wear badge in a prominent place that contains data about the name and last name, photograph and information about the name of the operator, or legal or natural person whose employees are (Article 41 paragraph 4).
 - 17) who at the area of the border crossing carries out activity, but does not provide a badge for the employees before they start to work in the area of border crossing and does not bear the cost of its production (Article 41, paragraph 5);
 - 18) who will not allow free movement of police officers for the smooth execution of border control and other officials responsible for setting and maintaining the technical facilities and equipment and maintenance of border sign boards and signs (Article 46 paragraph 2);
 - 19) who on the border sign boards, signs and other signalization places other boards, signs or signalization that would have reduced the visibility of the border boards, signs and other signalization that warned of the border line (Article 48 paragraph 3);
 - 20) who sow certain types of agricultural crops or plants trees and other plants along the border line when it is prohibited (Article 50 paragraph 2);
-

-
- 21) who without written notification to the competent police station for border surveillance at the latest 12 hours before the start of the hunt individually or in group hunts in depth to 500 meters from the border line (Article 50 paragraph 4);

Article 70

A fine ranging from 1010 to 2450 euro equivalent in denars will be imposed for violation to a legal person:

- 1) whose driver of the train in international traffic shall stop the train in the section of track between the border line and the border crossing, except when it is necessary for regulation of rail transport or in case of force majeure (article 24 paragraph 6);
- 2) whose driver will not stop the train that crossed the state border, on an open line outside of the border crossing, or upon exiting the area at the border crossing before the state border and will not take the necessary measures in order to disable passengers to leave the train, or disabling entry of persons on the train and for the stopping of the train did not notify the police (Article 24, paragraph 7);
- 3) whose captain of the vessel will not fulfill the duties upon arrival at the port (Article 31);
- 4) whose captain of the vessel, unless the rescue of persons, accepts persons on the vessel or allow passengers to leave the vessel (Article 32 paragraph 1) and
- 5) whose captain of the vessel in case of saving people accepts person on the vessel or allow passengers to leave the vessel, and it does not immediately report it to the nearest police station (Article 32 paragraph 2).
- 6) that does not act in accordance with Article 38, paragraphs 2 and 3;
- 7) due to construction and installation of facilities, as well as conversion of the activity in the area at the border crossing prevents enforcement of border controls and implementation of security measures at the state border, without the approval of the ministry, begins building, setting the building and conversion of activity in the area of border crossing (Article 39 paragraphs 1 and 3);
- 8) that the activity in the area of border crossing has not done in appropriate facilities for this purpose (Article 39 paragraph 2);
- 9) that will not provide personal information about employees to the competent police station for border checks, before the employees start to work in the area of border crossing (Article 41 paragraph 1);
- 10) that on the area of the border crossing performs activity, but does not provide a badge for their employees before starting work in the area of border crossing and does not bear the cost of their manufacture (Article 41, paragraph 5);

-
- 11) that will not provide necessary movement of police officials for the smooth execution of border control and other officials responsible for setting and maintaining the technical facilities and equipment and maintenance of border boards and signs (Article 46 paragraph 2);
 - 12) whose worker hunts, fish, flies with air crafts and other flying devices, moves, stays and settles along the border line of all or part of the state border, if it is prohibited (Article 49 paragraph 1).
 - 13) which sow certain types of agricultural crops or planted trees and other plants along the border line when it is prohibited (Article 50 paragraph 2);
 - 14) that without written notification to the competent police station for border surveillance at the latest 12 hours before the hunt starts individually or in group hunts in depth to 500 meters from the border (Article 50 paragraph 4);

A fine of 510 uo to 800 euro equivalent in denars will be imposed on the responsible legal entity for the actions referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 71

A fine amounting from 3000 to 5000 euro equivalent in denars shall be imposed for violation of a natural or legal person who:

- 1) on his own responsibility at the request of the police station responsible for border checks by the end of the registration of passengers fail to submit information relating to passengers who transfer them to the defined border crossing through which they will enter the territory of the Republic of Macedonia, or submit incomplete or false information (Article 28).

A fine amounting from 3000 to 5000 euro equivalent in denars shall be imposed on the responsible legal entity for the actions referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 72

For the violations provided for in the provisions of Article 69 of this law the misdemeanor procedure is lead by a commission of the Ministry of Interior.

The Commission referred to in paragraph 1 of this article is composed of two members and chairman of the commission.

Commission members have completed higher education and work experience of at least four years of subject matter, and President of the Commission is a law graduate person who passed the bar exam and work experience of at least six years of the subject matter.

XIV. TRANSITIONAL AND FINAL PROVISIONS

Article 73

The bylaws provided for in this Law shall be passed within six months from the date of enactment of this law.

Until the adoption of bylaws under this Act shall continue to apply the by-laws enacted under the Law on the State Border Control ("Official Gazette no. 71/06, 66/07 and 52/09), if not inconsistent with the provisions of this law.

Article 74

The provisions of Article 10, Article 66, paragraphs 2 and 3 and Article 68 paragraph 1 paragraph 2 of this Act shall apply after the entry into force of the Convention implementing the Schengen Agreement in Macedonia.

Article 75

The provisions of Articles 3 points 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 21 and 22, 4, 6, 8, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, paragraphs 1 and 2, 24, paragraphs 1, 2, 3, 4 and 5, 25, 26, 27, 29, 30, 33, 42, 43, 44 and 45 of this Law shall apply until the accession of Macedonia in the European Union.

Article 76

Upon the entry into force of this Law, the Law on the State Border Control ("Official Gazette no. 71/06, 66/07 and 52/09) shall be repealed.

Article 77

This Law shall enter into force eight days after its publication in the "Official Gazette of the Republic of Macedonia".

IV. 3η ΕΝΟΤΗΤΑ

➤ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Στο πλαίσιο του έργου "We Cross Borders" που ανέλαβε η Παλμός Ανάλυσις, ως ανάδοχος του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας, και με την ολοκλήρωση της αναλυτικής παρουσίασης που προηγήθηκε και αφορά στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, όσον αφορά στην ανάλυση των πολιτικών και του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των Τελωνείων στις δύο χώρες, στην Ευρώπη, αλλά και ευρύτερα, παρουσιάζουμε συνταχθέν "Σχέδιο Δράσης" που αποσκοπεί στη βελτίωση των τελωνειακών υπηρεσιών –των παρεχόμενων στους πολίτες και τις επιχειρήσεις των δυο γειτονικών χωρών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα– προσδοκώντας να συμβάλλει θετικά στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης που αναμένεται να προκύψει από την αύξηση του τουριστικού ρεύματος μεταξύ των δύο χωρών.

Το "Σχέδιο Δράσης" περιλαμβάνει απόψεις και προτάσεις για τρόπους/δράσεις βελτίωσης της διασυνοριακής μετακίνησης ανθρώπων, προϊόντων και κεφαλαίων και δημιουργίας μιας κοινής διασυνοριακής βάσης δεδομένων ροής και καταγραφής διερχόμενων πολιτών, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Στην προσπάθεια αυτή, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στελεχών της Παλμός Ανάλυσις στο Τελωνείο Ευζώνων, η οποία περιελάμβανε συζήτηση με στελέχη του Τελωνείου σχετικά με το νομοθετικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που ισχύουν, μεταφέροντάς μας την πολύ σημαντική εμπειρία τους στο συγκεκριμένο θέμα. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε με τους κ.κ. Ι. Καρακασίδη (Δ/ντή Τελωνείου Ευζώνων) και Β. Μπιζιώτη (Προϊστάμενο Τ.Δ.Ε. Ευζώνων).

Μετά από ανάλυση, επεξεργασία των συλλεχθέντων πληροφοριών και δεδομένων, καταλήξαμε σε μια κωδικοποίηση των μέτρων, δράσεων και ενεργειών που κρίνονται αναγκαίες και απαραίτητες και που αποσκοπούν στην περαιτέρω βελτίωση των τελωνειακών υπηρεσιών –των παρεχόμενων στους πολίτες και τις επιχειρήσεις των δυο γειτονικών χωρών.

Ο ν. 2960/2001 είναι ο ισχύων Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας της χώρας μας που αποτελεί την πιο πρόσφατη έκδοση παλαιότερων νόμων, παλαιότερων τελωνειακών κωδίκων κτλ.

Στο σκέλος της βελτίωσης των διαδικασιών των τελωνειακών ελέγχων, υπεισέρχονται τρεις παράμετροι:

1. Το Τελωνείο Ευζώνων, ως αυτούσια οντότητα.
2. Το Τελωνείο σε σχέση με το Τμήμα Ελέγχου Διαβατηρίων της Αστυνομίας στον ίδιο χώρο.
3. Το Τελωνείο Ευζώνων, σε σχέση με το γειτονικό Τελωνείο της Μπογκορόντιτσα.

Όσον αφορά εδώ τις τηρούμενες διαδικασίες, στο πρώτο και το δεύτερο σκέλος, δε διαφαίνεται να υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για τους εξής λόγους:

- Οι μεγάλες καθυστερήσεις παρατηρούνται στο Τμήμα Ελέγχου Διαβατηρίων, δηλαδή στα ΙΧΕ και Λεωφορεία.
- Οι καθυστερήσεις στους ελέγχους της εμπορευματικής κίνησης, δηλαδή στα φορτηγά, έχουν να κάνουν με τον όγκο δουλειάς και τις στοιχειώδεις διαδικασίες που προϋπάρχουν για την διεκπεραίωση της εξαγωγής.

→ **Εξυπηρέτηση των διερχόμενων οχημάτων και ταξιδιωτών και υποστήριξη της Τελωνειακής Υπηρεσίας, μέσω αυτοματοποιημένων συστημάτων (σε 7ήμερη και 24-ωρη βάση)**

- Να καθιερωθούν κάμερες εικόνας και ήχου, κάμερες αναγνώρισης πινακίδων, εποπτείας και ελέγχου, οθόνες κυκλοφορίας κτλ. για αυτοματοποίηση ελέγχου οχημάτων και αγαθών.

→ **Βελτίωση των συνθηκών εργασίας για το προσωπικό των τελωνείων των δύο χωρών**

- Προτείνεται να αυξηθεί ο αριθμός του αστυνομικού προσωπικού σε ενενήντα (90) άτομα μόνη δύναμη, προκειμένου στελεχώνονται όλοι οι διαθέσιμοι Σταθμοί ελέγχου, ανάλογα με τις καθημερινές απαιτήσεις του τελωνειακού ελέγχου.
- Αντίστοιχα, προτείνεται ενίσχυση στελέχωσης του Τελωνείου με προσωπικό καθώς, υπό τις παρούσες συνθήκες κρίνεται ανεπαρκές αριθμητικά, με αποτέλεσμα την κόπωση και κίνδυνο εκτέλεσης πλημμελών ελέγχων, ιδίως τις περιόδους αιχμής.
- Ενίσχυση της τεχνολογίας που θα διευκολύνει το έργο του προσωπικού.

→ **Ελαχιστοποίηση του χρόνου που απαιτείται για τη εξυπηρέτηση των διερχομένων και την προώθηση προϊόντων στα τελωνεία/Μείωση (μέχρι εξάλειψης) της κυκλοφοριακής συμφόρησης στα σύνορα Ευζώνων και Bogorodica**

Το Τ.Δ.Ε. Ευζώνων (από 18/6/2017) απασχολείται σε θέματα διαβατηριακού ελέγχου των διερχόμενων πολιτών. Κατά την έξοδο των οχημάτων από τη χώρα μας λειτουργούν πέντε (5) λωρίδες κυκλοφορίας για Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητα, μία (1) για λεωφορεία (στον ίδιο χώρο-συνεχόμενες) και μία (1) για φορτηγά, σε απόσταση εκατό (100) περίπου μέτρων από το κεντρικό κτίριο του Τ.Δ.Ε.

- Για την **ελαχιστοποίηση του χρόνου αναμονής των ταξιδιωτών** προτείνεται: οι λωρίδες κυκλοφορίας για Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητα να αυξηθούν σε οκτώ (8), όσες λειτουργούν και κατά την είσοδο των ταξιδιωτών στη χώρα μας καθόσον, κατά τους θερινούς μήνες (Ιούνιο, Ιούλιο & Αύγουστο) παρατηρείται το φαινόμενο, ο ίδιος αριθμός ταξιδιωτών που εισέρχεται από (8) λωρίδες, να εξέρχεται από (5), με αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγάλων καθυστερήσεων κατά την έξοδο από τη χώρα, ιδίως κατά τους προαναφερόμενους μήνες.

Το Τ.Δ.Ε. (από 1/2/2017) έχει διαταχθεί να πραγματοποιεί διαβατηριακό έλεγχο σε όλους τους διερχόμενους πολίτες (καθολικός έλεγχος), καθόλη τη διάρκεια του έτους.

- Προτείνεται, κατά τη θερινή περίοδο (Ιούνιο, Ιούλιο & Αύγουστο), καθώς και εορταστικές περιόδους (Χριστουγέννων και Πάσχα) να υπάρξει έγκριση για απλούστευση των διαβατηριακών ελέγχων που απευθύνονται σε Έλληνες πολίτες και πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτό ίσχυε μέχρι και το καλοκαίρι του 2017.

→ **Βελτίωση της ασφάλειας των τουριστών/Πρόληψη και αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου προϊόντων ή και ναρκωτικών/ Αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης**

Σχετικά με την ασφάλεια των τουριστών, καταπολέμηση λαθρεμπορίου, διακίνησης ναρκωτικών, λαθρομετανάστευσης προτείνονται:

- Η τοποθέτηση (στις λωρίδες κυκλοφορίες, αλλά και στους πέριξ χώρους του Σ.Σ. Ευζώνων) καμερών για την καταγραφή της κίνησης, αλλά και ανακάλυψης ή και αποτροπής ατόμων που προσπαθούν να εισέλθουν ή να εξέλθουν παράνομα τα σύνορα.

- Στις λωρίδες κυκλοφορίας φορτηγών εισόδου/εξόδου να γίνονται τακτικά έλεγχοι με συσκευές διοξειδίου του άνθρακα και ανίχνευσης καρδιακών παλμών.
- Να υπάρχει μόνιμη δύναμη αστυνομικών της FONTEX (με τον ίδιο αριθμό ενισχυτικής δύναμης για όλο το χρονικό διάστημα ενίσχυσης), οι οποίοι μπορούν να προσφέρουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, όπως π.χ. κλεμμένων οχημάτων κοκ.
- Συστηματική εφαρμογή του συστήματος risk analysis το οποίο, με βάση συγκριμένες παραμέτρους, ελέγχει εάν το συγκεκριμένο εμπόρευμα ή ο ίδιος ο μεταφορέας ή ο παραλήπτης ή ο αποστολέας έχουν κάποια επικινδυνότητα, ανάλογα με την οποία το σύστημα σε οδηγεί αν θα κάνεις φυσικό έλεγχο, με διαβάθμιση αν είναι χαμηλής μεσαίας ή υψηλής επικινδυνότητας.
- Άμεση ενίσχυση του Τελωνείου Ευζώνων με σύστημα x-ray για ανίχνευση των φορτηγών και των ΙΧΕ, αλλά κυρίως των φορτηγών, εκ μέρους της ΑΑΔΕ.
- Ενίσχυση βασικών υποδομών, όπως δηλαδή η μόνιμη παρουσία ιατρού και μονάδας παροχής πρώτης βοήθειας και ιατρικής περίθαλψης γενικότερα, όταν υπάρχει τέτοιος μεγάλος όγκος επιβατικής κίνησης (8 εκατομμύρια άνθρωποι το χρόνο προς τις δύο κατευθύνσεις) τους θερινούς μήνες και εορταστικές περιόδους.

→ **Ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των κατοίκων στην περιοχή των συνόρων**

- Η ασφάλεια των κατοίκων στην περιοχή των συνόρων, δεν έχει να κάνει με τον τελωνειακό σταθμό, αλλά με τους χώρους πέραν του τελωνειακού σταθμού. Είναι θέμα κρατικής παρέμβασης των δύο χωρών πλέον για την ασφάλεια των κατοίκων. Το Τελωνείο Ευζώνων δεν έχει τέτοια αρμοδιότητα, αλλά το Τελωνείο Κιλκίς που αδυνατεί να ελέγξει σωστά, λόγω έλλειψης προσωπικού, υποδομών κτλ.

→ **Ενίσχυση των διμερών εμπορικών συναλλαγών**

Η τελωνειακή συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών, θεωρείται αναγκαία προϋπόθεση ώστε οι δύο τελωνειακοί σταθμοί να λειτουργούν στα ίδια επίπεδα για να υπάρχει καλύτερος συντονισμός του έργου.

- Για να υπάρχει καλύτερος συντονισμός είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστούν ορισμένα θέματα που έχουν να κάνουν π.χ. με την εμπορευματική κίνηση. Θα μπορούσε λ.χ. να υπάρχει ένα πληροφοριακό δίκτυο (κανάλι) που να δείχνει τι βγαίνει από τη μία χώρα και να το βλέπει η είσοδος της άλλης χώρας. Αυτό θα ήταν ένα πολύ καλό εργαλείο ανίχνευσης, όσον αφορά στην αντιμετώπιση έκνομων ενεργειών, ώστε να ελέγχεται το τι βγαίνει από τη μία χώρα, και εάν μπαίνει το ίδιο στην άλλη. Υπήρξαν κάποια περιστατικά που άλλο εμπόρευμα

εμφανιζόταν να βγαίνει από το τελωνείο της Μπογκορόντιτσα και άλλο να μπαίνει σε αυτό των Ευζώνων ή το ανάποδο.

- Να υπάρξει συμβατότητα του κοινού συστήματος της ΔΒΜ και ΕΕ, όσον αφορά τη διαμετακόμιση, με το σύστημα της Ελλάδας. Δηλαδή, όταν ένα παραστατικό έρχεται με προορισμό το Τελωνείο της Μπογκορόντιτσα κλείνει και σταματάει εκεί. Στη συνέχεια, ο ίδιος μεταφορέας μπορεί να εισέλθει στο Τελωνείο των Ευζώνων, με άλλο παραστατικό, οπότε δεν υπάρχει συνέχεια και αποτελεσματικός έλεγχος του διακινούμενου αγαθού.
- **Θα πρέπει να υπάρξει μια κοινή ηλεκτρονική βάση δεδομένων που να περιλαμβάνει βασικά πεδία, όπως:**
 - ο αριθμός κυκλοφορίας του οχήματος,
 - το ονοματεπώνυμο του οδηγού,
 - το είδος του εμπορεύματος,
 - το βάρος του εμπορεύματος,
 - η αξία του εμπορεύματος,
 - το είδος του παραστατικού και
 - ο αριθμός του παραστατικού που κινείται από την άλλη πλευρά.

Τεχνικές λεπτομέρειες της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων περιέχονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

→ **Αποτελεσματικότερη εποπτεία και προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Από πλευράς της γειτονικής χώρας και προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικός συντονισμός, διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, δημιουργήθηκε ένα εθνικό κέντρο συντονισμού για τη διαχείριση των συνόρων (Εθνικό Κέντρο Συντονισμού).

Επίσης, στο πλαίσιο της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας για την εκτέλεση των συνοριακών ελέγχων, περιλαμβάνονται δραστηριότητες ξένων αστυνομικών υπηρεσιών στο έδαφος της ΔΒΜ, δηλαδή της αστυνομίας του υπουργείου στο έδαφος άλλων κρατών, καθώς και η συνεργασία με τις αρχές εξωτερικής ασφάλειας, καθώς και η ανταλλαγή αξιωματικών συνδέσμων.

Η Διεύθυνση Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων εποπτεύει το περιεχόμενο του εθνικού τμήματος του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν και ελέγχει κατά πόσον κατά την επεξεργασία και την ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων που περιέχονται στο σύστημα αυτό υπήρξε παρα-

βίαση του δικαιώματος του ατόμου, του οποίου τα δεδομένα περιλαμβάνονται σε αυτό το σύστημα.

→ Αύξηση της διασυνοριακής κινητικότητας

Για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας καταρτίστηκε (από το 2012) Εθνική Στρατηγική για τη διευκόλυνση του εξαγωγικού εμπορίου, όπου προβλέφθηκε η μεταρρυθμιστική διαδικασία, με την υποστήριξη της Ομάδας δράσης για την Ελλάδα (TFGR).

Στο πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκαν οι βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δόθηκαν οδηγίες στις τελωνειακές αρχές της χώρας για την τήρηση ομοιόμορφης διαδικασίας εξαγωγής. Η διαδικασία πιστοποιήθηκε επιτυχώς από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων. Οι τελωνειακές αρχές διαδραματίζουν έναν ουσιαστικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο. Τα τελευταία χρόνια η Ελληνική Τελωνειακή Υπηρεσία ενέτεινε το διάλογο με την επιχειρηματική κοινότητα, με στόχο την απλούστευση και την εναρμόνιση των διεθνών εμπορικών διαδικασιών και τον εξορθολογισμό των πρακτικών και των διατυπώσεων στην τελωνειακή διαδικασία της εξαγωγής. Παράλληλα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει συνεχώς νέες αυτοματοποιημένες διαδικασίες προκειμένου τα Τελωνεία να μεταβούν στο πλήρες ηλεκτρονικό περιβάλλον και στην παροχή υπηρεσιών «μιας στάσης» στις επιχειρήσεις.

Προτείνονται:

- Καθιέρωση ηλεκτρονικού μηνύματος IE 590 (επιβεβαίωση της εξόδου) και κατάργηση της προσκόμισης φορτωτικών εγγράφων για την πλήρη αυτοματοποιημένη διαδικασία στον τελωνισμό κατά δήλωση.
- Υλοποίηση απαιτούμενων προσαρμογών στο σύστημα για εκτύπωση Συνοδευτικού Εγγράφου Εξαγωγής από το περιβάλλον του συναλλασσομένου.
- Δυναμική προσαρμογή νέων απαιτήσεων στο σύστημα.
- Ερωτηματολόγιο ικανοποίησης.
- Διαλειτουργικότητα με πληροφοριακά συστήματα άλλων αρχών / φορέων.
- Καθιέρωση ενιαίας θυρίδας (single window).

V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΟΙΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Σκοπός της Κοινής Ηλεκτρονικής Βάσης Δεδομένων είναι η σχεδίαση και η εγκατάσταση ενός πληροφοριακού συστήματος καταγραφής των στοιχείων οχημάτων παντός τύπου (Ι.Χ., φορτηγών, λεωφορείων, βυτιοφόρων, μοτοσυκλετών κτλ.), καθώς και εμπορευματοκιβωτίων κατά τη διέλευσή τους από ένα συγκεκριμένο σημείο ελέγχου.

Η Κοινή Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων θα εγκατασταθεί στα συνοριακά τελωνεία και μεθοριακούς σταθμούς και θα βασίζεται σε συλλογή δεδομένων από αρμόδιους υπαλλήλους του κάθε σταθμού.

Η Κοινή Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων:

- Θα διασύνδεει, αξιοποιεί και ενσωματώνει τα δεδομένα καταγραφής.
- Θα δημιουργεί μια εγγραφή στοιχείων για κάθε διέλευση οχήματος που θα αποτελείται πρωτίστως από στοιχεία που αναγνωρίζονται, όπως αριθμός κυκλοφορίας, εθνικότητα οχήματος, αριθμός εμπορευματοκιβωτίου κτλ., τα οποία θα καταχωρούνται σε μία κεντρική βάση δεδομένων. Συμπληρωματικά θα παρέχεται δυνατότητα εισαγωγής επιπλέον στοιχείων κατόπιν ανθρώπινης παρέμβασης. Κάθε εγγραφή διέλευσης οχήματος θα μπορεί να ανακτηθεί ή/και να μεταβληθεί από εξουσιοδοτημένους χρήστες (τοπικά ή/και κεντρικά).

Η Κοινή Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων θα εξασφαλίζει επίσης:

- Τη διασταύρωση και επαλήθευση των στοιχείων που καταγράφηκαν και καταχωρήθηκαν από τους τελωνειακούς υπαλλήλους στα σημεία εισόδου/εξόδου. Κατά τη διασταύρωση, και ανάλογα με καθορισμένα κριτήρια ελέγχου και παραμέτρους, ενεργοποιούνται αυτόματες ειδοποιήσεις (alarms) προς εξουσιοδοτημένους χρήστες του συστήματος, μέσω Η/Υ ή και κινητού τηλεφώνου σε πραγματικό χρόνο (alerts).
- Την καταχώρηση στοιχείων από τις κεντρικές υπηρεσίες.
- Τη διαχείριση και επεξεργασία των στοιχείων για λόγους στατιστικής ανάλυσης, ερευνών, δημιουργίας αναφορών.

Η Κοινή Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων θα διαθέτει αυξημένο επίπεδο ασφαλείας, τόσο κατά τη σχεδιάσή της, όσο και στην οργάνωση, λειτουργία και δυνατότητες παρακολούθησης και διαχείρισής της με λειτουργίες, όπως:

1. Προστασία των αποθηκευμένων και διακινούμενων δεδομένων από-άκρο-σε-άκρο (end-to-end).
2. Ελεγχόμενη πρόσβαση στις εφαρμογές και πιστοποίηση της ταυτότητας των χρηστών υλοποιώντας συγκεκριμένες πολιτικές πιστοποίησης.
3. Εφαρμογή κεντρικών πολιτικών ασφαλείας με τεχνολογίες, όπως role-based security, single sign-on, access-control, auditing κτλ.

4. Παρακολούθηση, ανίχνευση και αναφορές κίνησης δικτύου.

Η Κοινή Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων θα βασίζεται σε ειδικό λογισμικό που:

- Θα λειτουργεί σε web περιβάλλον και θα είναι απόλυτα συμβατό με την αρχιτεκτονική και τις διαθέσιμες υποδομές του Data Center που θα χρησιμοποιηθεί. Το (web) interface θα περιλαμβάνει οθόνες data entry, αναζητήσεων, συσχετίσεων, εκτυπώσεων κτλ., με κατάλληλη χρήση buttons, lists of values, check boxes, menus, κοκ.
- Παροχή πολυγλωσσικού και εύχρηστου user interface, με υλοποίηση τουλάχιστον σε Ελληνικά και Αγγλικά (επιλογή), (αφορά τις επιλογές μενού και τα σταθερά στοιχεία των οθονών π.χ. τίτλοι πεδίων, βοηθητικές πληροφορίες κτλ.).
- Δυνατότητα εισαγωγής, από το χρήστη, στοιχείων σχετικών με τη διαδικασία μέσω πληκτρολόγησης και διασύνδεσης με διάφορα πεδία της εφαρμογής.
- Δυνατότητα εισαγωγής δεδομένων με άλλα μέσα (π.χ. αρχείο .csv, .xls, .xml).
- Δυνατότητα εισαγωγής στοιχείων μέσω σάρωσης από το χρήστη. Συσχέτιση αρχείων και ψηφιοποιημένων εγγράφων από το χρήστη με συγκεκριμένη εγγραφή διέλευσης.
- Δυνατότητα αναζήτησης/ανάκτησης από τη βάση δεδομένων στοιχείων με χρήση κατάλληλων κριτηρίων αναζήτησης και επιλογή από παρουσίαση συνόλου αποτελεσμάτων που αποτελείται από επιλεγμένα πεδία της εφαρμογής.
- Με την έναρξη καταχώρησης διέλευσης οχήματος («νέα διέλευση») θα γίνεται αυτόματη συσχέτιση και ενημέρωση του χειριστή στην οθόνη του υπολογιστή για το ιστορικό των καταγεγραμμένων διελεύσεων του συγκεκριμένου οχήματος συνολικά από κάθε σημείο, με ημερομηνίες κτλ., στοιχεία που είναι αποθηκευμένα στη βάση δεδομένων.
- Η συσχέτιση των διελεύσεων οχημάτων θα διατηρείται σε επίπεδο βάσης δεδομένων.
- Η ανάκτηση του ιστορικού των διελεύσεων οχήματος θα μπορεί να γίνεται σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, κατόπιν επιλογής του χρήστη για οποιαδήποτε διέλευση από οποιονδήποτε εξουσιοδοτημένο χρήστη του συστήματος (τελωνείου ή κεντρικής υπηρεσίας).
- Οι ειδοποιήσεις (alarms) προς εξουσιοδοτημένους χρήστες του συστήματος θα γίνονται μέσω Η/Υ (οθόνη χρήστη, mail κ.ά.) ή και κινητού τηλεφώνου.
- Σε περίπτωση μη αναγνώρισης πινακίδας ή εμπορευματοκιβωτίου (χαμηλό ποσοστό βεβαιότητας) θα σημαίνει συναγερμός.